Šejhul-islam Ibn Tejmijje

Veličanstveno pravilo

u razlikovanju između ibadeta sljedbenika islama i imana
i ibadeta idolopoklonika i licemjera

Es Sunne

Šejhul-islam
Ahmed b. Abdul-Halim Ibn-Tejmijje
(Preselio 728. h.g., rahimehullahu te'ala)

Veličanstveno pravilo

u razlikovanju između ibadeta sljedbenika islama i imana
i ibadeta idolopoklonika i licemjera

Provjera:
Sulejman b. Salih el-Gusn

UVOD

Zahvala pripada samo Allahu. Njega hvalimo, od Njega pomoć i oprosta tražimo; Allahu se utječemo od zla nas samih i naših loših djela; Koga Allah uputi - njega niko u zabludu neće odvesti, a koga On u zabludi ostavi - njega niko neće uputiti. Svjedočim da nema boga osim Allaha, Jednog, Koji druga nema, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i poslanik.

Zatim:

Najkorisnija stvar za muslimana poslije Allahove Knjige i sunneta Njegovog Poslanika ﷺ, a kojoj treba posvetiti svoje vrijeme, jeste proučavanje knjiga ispravnih prethodnika i imama ovog ummeta. To su oni koji su svoje vjerovanje uzimali iz Allahove Knjige i vjerodostojnog sunneta Poslanika ﷺ, čime su bili sačuvani iskušenja, sumnji i širka, te spašeni od tame nesigurnosti i zablude i izvedeni na svjetlo upute i čvrstog vjerovanja.

Najvrednija i najbitnija djela iz ove oblasti jesu knjige šejhul-islama Ahmeda b. Tejmijje, rahimehullahu te'ala. Allah mu je podario znanje, čuvanje znanja, razumijevanje, sposobnost pojašnjavanja, tako da je bilo jako malo onih koji su njemu slični. U svojim djelima se oslanjao na Kur'an te mu je Allah dao uravnoteženost u riječima i ispravnost u stavovima i mišljenjima. Ipak, za njega ne tvrdimo da je bio nepogrješiv, nego se radi o Allahovoj blagodati koji On daruje kome hoće od Svojih robova.

Zbog njegovog oslanjanja i utemeljivanja mišljenja na dokazima iz Kur'ana, neki od šejhova njegovog vremena, mukalidi[1] i novotari, zaslijepljeni strašću i zavidnošću, su ga pokušali ocrniti kod tadašnjeg vladara. Tvrdili su da iznosi nejasna mišljenja koja su suprotna onome na čemu su bili tadašnji učenjaci.

Najvažnije pitanje oko kojeg se vodila polemika protiv šejhul-islama je bilo pitanje namjernog putovanja radi posjete kaburovima. Drugi su išli do te mjere da su, izmjenjujući njegova mišljenja, iskrivili njegove riječi; prenosili su neka mišljenja koja on nije ni izrekao. Smutnja je u to vrijeme dostigla svoj vrhunac. Postojala je velika bojazan za njegovu sudbinu Zbog onih koji su mu sve to pripremili.

Ibn Abdul-Hadi o tome kaže:

"*Ali, što se tiče šejha, rahimehullah, bio je nepokolebljivog i jakog srca. Tada se pokazala iskrenost njegovog oslonca na Gospodara. U Damasku se, u ulozi koncila koji će odlučiti o šejhovoj daljoj sudbini, okupila poznata skupina toga vremena.*

Jedan od njih je rekao: 'Neka se protjera.' – pa je on bio protjeran.

Drugi je rekao: 'Treba mu odsjeći jezik.' – pa je njemu jezik odsječen.

Treći je rekao: 'Treba ga kazniti.' – ali je potom on bio kažnjen.

Četvrti je rekao: 'Da ga pritvore.' – pa je on bio pritvoren.

Ovo mi je ispričao čovjek koji je, iako mu nije bilo drago, prisustvovao tom skupu. Drugi su se okupili u Egiptu i ovom događaju posvetili ogromnu pažnju. Došli su kod vladara, a već su

---

[1] Mukalid (od taklid) ili sljedbenik – riječ koja se obično koristi da bi označila onoga koji slijedi mišljenja svoga šejha ne tražeći argumente.

bili donijeli odluku o šejhovom ubistvu. Međutim, vladar nije htio udovoljiti njihovim zahtjevima."[1]

No lašci se nisu okanili u potvorama sve dok sultan nije izdao naređenje o šejhovom hapšenju i zatvaranju u kulu. Tom prilikom šejh je iskazao svoju radost... tada mu se zabranilo da donosi fetve. Nakon toga mu je sve oduzeto; kod njega nisu ostali ni knjiga, ni papir, ni tintarica, ni pero... A ako bi mu se ukazala prilika da nešto napiše svojim prijateljima, koristio bi ugljen.[2] O putovanjima namjerenim zbog obilaska kaburova šejh je napisao mnogo knjiga.

Ibn Abdul-Hadi kaže:

"O posjećivanju kaburova on je imao nekoliko djela. To su: ''Razlika između propisanog posjećivanja i posjećivanja na novotarski način'' i druge, u nekoliko tomova.

O pitanju namjernog putovanja i onoga sa čime biva popraćeno – zbog čega je bio zatvoren i nakon čega je umro – napisao je jako puno i pojasnio to u velikom broju tomova."[3]

Moju pažnju je privukao jedan rukopis koji je šejh napisao na ovu temu, pod naslovom "**Veličanstveno pravilo u razlikovanju između ibadeta sljedbenika islama i imana i ibadeta idolopoklonika i licemjera**". U njemu je naveo mnoga pitanja o putovanjima i posjećivanju (kaburovima), o donošenju selama na Vjerovjesnika ﷺ i propisima o tome, vrstama širka, akidi ashaba, nekim stavovima i vjerovanju novotara, i druge stvari.

Kada sam ga pročitao, shvatio sam važnost valorizacije i štampe, posebno zbog toga – a na osnovu onoga što ja znam – da ovo djelo nije bilo izdato. Tako sam se odlučio na to, uprkos mojim ograničenim mogućnostima. Ali, Allah je Taj Koji pomaže.

---

[1] *"El-Uqud-derije"*, str. 328-329.
[2] ibid., str. 329-330., 363.
[3] *"El-Uqud-derije"*, str. 38.

Opis originalnog rukopisa:

Ovo "Pravilo" sam provjerio na osnovu jedinog primjerka koji je kopiran u Odjelu za rukopise u Centralnoj biblioteci na Islamskom univerzitetu "Imam Muhammed b. Saud", pod brojem (9195/f), a kopiran je iz rukopisa Kudsa. Sadrži 70 listova i na svakoj stranici je bilo od 18-19. redova, dok je njen rukopis prepisan sa deklinacijom, osim pojedinih dijelova.

Primjerak je upoređen sa originalom i sadrži opaske, a grešaka i izmjena je malo: nedostaje jedan dio, kao i pojašnjenje na str. 26, ali sam pokušao da je upotpunim.

Neki od komentara u podnapisu originalnog rukopisa se nisu pojavili u originalnoj kopiji, tako da sam se potrudio da ih upotpunim na osnovu drugih izvora ili na osnovu razumijevanja samog konteksta.

Način provjere:

Prepisao sam rukopis, popravio određene falsifikacije i upotpunio dijelove koji nedostaju, ali sve na osnovu poznatih pravila provjere.

Zatim sam odredio mjesta ajeta i njihove brojeve u surama, hadise i predaje označio po izvorima, iako sam se držao da spomenem samo početak izvora gdje se hadis ili predaja nalaze. Kao što sam učinio i sa stihovima, opisao sam neke od država i učenjaka koji nisu bili poznati. Na kraju sam naveo neophodne indekse.

Molim Allaha da ovo djelo učini iskrenim radi Njegovog Lica, te da ga učini korisnim. Jer, On je sposoban i Moćan da to učini. I neka je Njegov blagoslov i spas na Muhammeda, njegovu porodicu i ashabe.

Lektor arapskog teksta

3/7/1410. H.

بسم الله الرحمن الرحيم

Šejhul-islam Teqijjuddin Ahmed b. Tejmijje kaže:

Hvala Allahu, od Njega pomoć i oprost tražimo. Allahu se utječemo od zla nas samih i naših loših djela. Koga Allah uputi - njega niko u zabludu neće odvesti, a koga u zabludi ostavi - njega niko uputiti neće. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Jednog, Koji nema druga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i poslanik, neka je Allahov blagoslov i potpuni spas na njega, njegovu porodicu i ashabe.

prvo poglavlje

U razlikovanju između ibadeta sljedbenika islama, imana, upute, tevhida, iskrenosti, znanja, Šerijata - sljedbenika vjerovjesnika i poslanika, i ibadeta sljedbenika širka, licemjerstva, neznanja, zablude, novotarija - od idolopoklonika i svih onih koji su nalik na njih od novotara i sljedbenika drugih vjera.

Ibadet se temelji na dvije osnove

Ibadeti muslimana se temelje na dvije osnove:

Jedna je da ne obožavaju nikoga osim Jedinog Allaha.

Druga je da Ga obožavaju na osnovu onoga što im je naredio i propisao u vjeri koju su dostavili poslanici od Njega.

Tako da oni obožavaju Allaha, ne pripisujući Mu ništa od širka, boje Ga se, poslušni su poslanicima u onome što su im naredili.

Allah ﷻ kaže:

إِنَّآ أَرۡسَلۡنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوۡمِهِۦٓ أَنۡ أَنذِرۡ قَوۡمَكَ مِن قَبۡلِ أَن يَأۡتِيَهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٞ

قَالَ يَٰقَوۡمِ إِنِّي لَكُمۡ نَذِيرٞ مُّبِينٌ أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱتَّقُوهُ وَأَطِيعُونِ

"Mi smo poslali Nuha narodu njegovu: 'Opominji narod svoj prije nego što ga stigne kazna bolna!' 'O narode moj' – govorio je on – 'ja sam vam zbilja opominjatelj jasni! Allahu robujte i Njega se bojte i meni poslušni budite.'" (Sura Nuh, 1-3.)

Isto tako je rekao za Huda, Saliha i Šuajba عليهم السلام da su svojim narodima govorili:

اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ ۖ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا مُفْتَرُونَ

"Allahu se klanjajte, vi drugog boga osim Njega nemate, vi samo neistine iznosite." (Sura Hud, 50.)

O Isau عليه السلام kaže:

يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ ۖ إِنَّهُ مَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ ۖ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنصَارٍ

"O sinovi Israilovi, ibadet činite Allahu, i mome i vašem Gospodaru!' Ko drugog Allahu smatra ravnim, Allah će mu ulazak u Džennet zabraniti i boravište njegovo će Džehennem biti; a nevjernicima neće niko moći pomoći." (Sura El-Maide, 72.)

I kaže:

وَإِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ ۚ هَٰذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ

"Allah je, uistinu, i moj i vaš Gospodar; zato u ibadetu budite samo Njemu! To je Pravi put." (Sura Merjem, 36.)

A svaki poslanik je govorio:

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ

"Zato se bojte Allaha i budite poslušni meni!" (Sura Eš-Šu'ara, 108.)

O Muhammedovom ﷺ ummetu kaže:

ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَبِٱلرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلَّىٰ فَرِيقٌ مِّنْهُم مِّنۢ بَعْدِ ذَٰلِكَ وَمَآ أُوْلَـٰٓئِكَ بِٱلْمُؤْمِنِينَ

"Mi vjerujemo u Allaha i Poslanika i pokoravamo se zatim neki od[1] njih glave okreću; nisu oni vjernici." (Sura En-Nur, 47.)

U drugim ajetima kaže:

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ ٱلْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَن يَقُولُواْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ۚ وَأُوْلَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَيَخْشَ ٱللَّهَ وَيَتَّقْهِ فَأُوْلَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَآئِزُونَ

"Kada se vjernici Allahu i Poslaniku Njegovu pozovu da im On presudi, samo reknu: 'Slušamo i pokoravamo se!' - oni će uspjeti. Oni koji se Allahu i Poslaniku Njegovu budu pokoravaii, koji se Allaha budu bojali i koji od Njega budu strahovali - oni će uspjeti!" (Sura En-Nur, 51-52.)

Tako da je naredio poslušnost Allahu i Poslaniku, a strah i bogobojaznost je naredio jedino od Allaha.

Allah ﷻ kaže:

وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُواْ مَآ ءَاتَـٰهُمُ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ وَقَالُواْ حَسْبُنَا ٱللَّهُ سَيُؤْتِينَا ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ وَرَسُولُهُۥٓ إِنَّآ إِلَى ٱللَّهِ رَٰغِبُونَ

"A trebalo bi da se zadovolje onim što im daju Allah i Poslanik Njegov i da kažu: 'Dovoljan nam je Allah; Allah će nam dati iz obilja Svoga, a i Poslanik Njegov, a mi samo Allaha hoćemo. '" (Sura Et-Tewbe, 59.)

Dakle, davanje je pripisao Allahu i Poslaniku.

U drugom ajetu kaže:

---

[1] Riječ 'od' u originalu je izgubljena.

وَمَآ ءَاتَىٰكُمُ ٱلرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَىٰكُمْ عَنْهُ فَٱنتَهُوا۟

"A ono što vam Poslanik kao nagradu da - to uzmite, a ono što vam zabrani - ostavite." (Sura El-Hašr, 7.)[1]

To znači da je dozvoljeno ono što su Allah i Njegov Poslanik dozvolili, a zabranjeno je ono što su Allah i Njegov Poslanik zabranili, a vjera je ono što su Allah i Njegov Poslanik propisali.

Zaštitu i žudnju je pripisao samo Allahu, kao što stoji u ajetu:

قُلْ حَسْبِىَ ٱللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ ٱلْمُتَوَكِّلُونَ

"Reci: 'Meni je dovoljan Allah, u Njega se oslanjaju oni koji se oslanjaju.'" (Sura Ez-Zumer, 38.)

I kaže:

فَإِن تَوَلَّوْا۟ فَقُلْ حَسْبِىَ ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ ٱلْعَرْشِ ٱلْعَظِيمِ

"A ako oni glavu okrenu, ti reci: 'Meni je dovoljan Allah, nema boga osim Njega: Samo se uzdam u Njega, On je Gospodar Arša veličanstvenoga!'" (Sura Et-Tewbe, 129.)

Na drugom mjestu kaže:

وَإِن يُرِيدُوٓا۟ أَن يَخْدَعُوكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ ٱللَّهُ

"A ako te htjednu prevariti - pa, tebi je doista dovoljan Allah." (Sura El-Enfal, 62.)

I kaže:

---

[1] U originalu je: "...ono što vam da".

ٱلَّذِينَ قَالَ لَهُمُ ٱلنَّاسُ إِنَّ ٱلنَّاسَ قَدْ جَمَعُوا۟ لَكُمْ فَٱخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ
إِيمَـٰنًا وَقَالُوا۟ حَسْبُنَا ٱللَّهُ وَنِعْمَ ٱلْوَكِيلُ

"Onima kojima se - kada su im ljudi rekli: 'Neprijatelji se okupljaju zbog vas, pa pazite ih se!' - vjerovanje povećalo, pa su kazali: 'Nama je Allah dovoljan, a divan je On Zaštitnik!'" (Sura Al Imran, 173.)

Samo je Allah dovoljan zaštitnik Poslaniku i svim vjernicima, kao što kaže:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِىُّ حَسْبُكَ ٱللَّهُ وَمَنِ ٱتَّبَعَكَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ

"O vjerovjesniče, Allah je dovoljan tebi i vjernicima koji te slijede." (Sura El-Enfal, 64.)

To jest, jedino ti je On dovoljan, kao što je dovoljan i onima koji te slijede. Ovo značenje ajeta je bilo zastupljeno kod svih prethodnika a i onih koji su poslije njih došli.

A Njegove riječi: "...koji te slijede" nastavak su nakon veznika 'i' i riječi 'tebi' kao objekta u dativu, kao što Arapi običavaju reći:

....

Tebi i Dahaku dovoljna je oštra sablja.[1]

Ovo je vjera islam osim koje Allah neće primiti druge vjere, ni od prethodnika niti onih koji su poslije došli. To znači - da Allah bude obožavan u svako vrijeme onako kako je naredio da bude obožavan u to vrijeme, tako da je On jedini obožavani, i to uvijek.

Allah ﷻ kaže:

---

[1] Ovo je drugi stih strofe, a prvi dio je: "Ako nastupe nemiri i pokornosti nestane", kao što ju je naveo Ibn-Qajjim. Također je naveo i govor o prethodnom ajetu u *"Zadul-Me'ad"* (1/35-36.) Ovaj stih je naveo veliki broj učenjaka, ali nisam našao od koga potiče.

وَقَالَ ٱللَّهُ لَا تَتَّخِذُوٓا۟ إِلَـٰهَيْنِ ٱثْنَيْنِ ۖ إِنَّمَا هُوَ إِلَـٰهٌ وَٰحِدٌ ۖ فَإِيَّـٰىَ فَٱرْهَبُونِ ۝ وَلَهُۥ
مَا فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَلَهُ ٱلدِّينُ وَاصِبًا ۚ أَفَغَيْرَ ٱللَّهِ تَتَّقُونَ

"Allah kaže: "Dvojici bogova se ne klanjajte!", samo je jedan Bog, "i samo se Mene bojte!" "Sve što je na nebesima i na Zemlji Njegovo je i Njemu treba uvijek poslušan biti." - "Zar nekoga drugog osim Allaha da se bojite?" (Sura En-Nahl, 51-52.)

'Uvijek', tj. u svako doba. Ovako kažu svi mufesiri i lingvističari.

Zatim kaže:

أَفَغَيْرَ ٱللَّهِ تَتَّقُونَ ۝ وَمَا بِكُم مِّن نِّعْمَةٍ فَمِنَ ٱللَّهِ ۖ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ ٱلضُّرُّ فَإِلَيْهِ
تَجْـَٔرُونَ ۝ ثُمَّ إِذَا كَشَفَ ٱلضُّرَّ عَنكُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِّنكُم بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ۝
لِيَكْفُرُوا۟ بِمَآ ءَاتَيْنَـٰهُمْ ۚ فَتَمَتَّعُوا۟ ۖ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ

"Zar nekoga drugog osim Allaha da se bojite? Od Allaha je svaka blagodat koju uživate, a čim vas nevolja kakva zadesi, opet od Njega glasno pomoć tražite. I kada vam On poslije nevolju otkloni, neki od vas isti čas Gospodara svoga s drugim izjednače, da bi nezahvalnost pokazali prema onome što smo im Mi dali. - Pa uživajte! Ali zbilja, znat ćete!" (Sura En-Nahl, 52-55.)

Vjerozakoni se razlikuju

Međutim, moguće je da se propisi razlikuju kao što je Poslanik ﷺ na početku klanjao okrenut prema Bejtul-Maqdisu, prije i poslije hidžre, više od deset mjeseci. Zatim mu je Allah naredio da se okrene prema Kabi.[1] Dakle propis se promijenio, ali u svakom slučaju vjera je jedna (ista) - a to je vjera islam, obožavanje samo Jedinog Allaha Koji druga nema.

U "Sahihima" se prenosi da je Vjerovjesnik ﷺ rekao:

"Vjera svih nas vjerovjesnika je jedna, vjerovjesnici su braća po ocu."[2]

To jest, vjera im je jedna iako im se šerijati razlikuju.

Allah ﷻ kaže:

شَرَعَ لَكُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِۦ نُوحًا وَٱلَّذِىٓ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا
بِهِۦٓ إِبْرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰٓ ۖ أَنْ أَقِيمُوا۟ ٱلدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا۟ فِيهِ ۚ كَبُرَ عَلَى
ٱلْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ ۚ

"On vam propisuje u vjeri isto ono što je naredio Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: 'Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte!' Teško je onima koji Allahu druge ravnim smatraju da se tvome pozivu odazovu." (Sura Eš-Šura, 13.)

Uzvišeni kaže:

---

[1] Bilježi ga Muslim u poglavlju "Džamije" (1/374)

[2] Buharija bilježi njemu sličan hadis u poglavlju "Enbija", odlomak: "I spomeni u Knjizi Merjem", (4/142.) i Muslim u poglavlju "Fadail", (4/183.)

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ ٱللَّهِ ٱلَّتِى فَطَرَ ٱلنَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ ٱللَّهِ ذَٰلِكَ ٱلدِّينُ ٱلْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ۝ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَٱتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَلَا تَكُونُوا۟ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ۝ مِنَ ٱلَّذِينَ فَرَّقُوا۟ دِينَهُمْ وَكَانُوا۟ شِيَعًا كُلُّ حِزْبٍۭ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ

"Ti upravi lice svoje vjeri islamu na njemu ustrajavši! Prihvatite se Allahove čiste vjere prema kojoj je ljude stvorio. Nema izmjene Allahove vjere – to je prava vjera, ali većina ljudi to ne zna. Predano Mu se obraćajte! Bojte se Njega i obavljajte namaz, i ne budite od onih koji mu druge ravnim smatraju, od onih koji su vjeru svoju razbili i u stranke se podijelili; svaka stranka radosna je sa onim što ima!" (Sura Er-Rum, 30-32.)

Uzvišeni kaže:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلرُّسُلُ كُلُوا۟ مِنَ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَٱعْمَلُوا۟ صَٰلِحًا إِنِّى بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ۝ وَإِنَّ هَٰذِهِۦٓ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَٰحِدَةً وَأَنَا۠ رَبُّكُمْ فَٱتَّقُونِ ۝ فَتَقَطَّعُوٓا۟ أَمْرَهُم بَيْنَهُمْ زُبُرًا كُلُّ حِزْبٍۭ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ

"O poslanici, dozvoljenim i lijepim jelima se hranite i dobra djela činite, jer Ja dobro znam što vi radite! Ova vaša vjera jedna je vjera – a Ja sam Gospodar vaš – pa se Mene bojte! A oni su se u pitanjima vjere svoje podijelili na skupine, svaka stranka radosna onim što ispovijeda." (Sura El-Mu'minun, 51-53.)

A o vjerovjesnicima kaže:

إِنَّ هَٰذِهِۦٓ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَٰحِدَةً وَأَنَا۠ رَبُّكُمْ فَٱعْبُدُونِ

"Ova vaša vjera jedina je prava vjera, a Ja sam vaš Gospodar, zato se samo Meni klanjajte!" (Sura El-Enbija, 92.)

Dakle, vjera ili ummet ili millet, tj. vaša vjera i ummet su jedni; kao što Uzvišeni kaže:

بَلْ قَالُوٓاْ إِنَّا وَجَدْنَآ ءَابَآءَنَا عَلَىٰٓ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰٓ ءَاثَٰرِهِم مُّهْتَدُونَ

وَكَذَٰلِكَ مَآ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ فِى قَرْيَةٍ مِّن نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَآ إِنَّا

وَجَدْنَآ ءَابَآءَنَا عَلَىٰٓ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰٓ ءَاثَٰرِهِم مُّقْتَدُونَ

"Oni čak govore: 'Mi smo zatekli pretke naše kako ispovijedaju vjeru i prateći njihove tragove mi smo na Pravom putu. Isto tako, prije tebe, Mi ni u jedano mjesto nismo poslanika poslali, a da oni koji su raskošnim životom živjeli nisu govorili: 'Zatekli smo pretke naše kako ispovijedaju vjeru i mi tragove njihove slijedimo.'" (Sura Ez-Zuhruf, 22-23.)

Ako bi neko rekao da se odnosi na ljude, i u tom slučaju značenje ostaje isto, tj. "pozivaj sve ljude da robuju samo Allahu ﷻ", kao što kaže:

أَنْ أَقِيمُواْ ٱلدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُواْ فِيهِ

"Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte!" (Sura Eš-Šura, 13.)

I[1] kaže Uzvišeni:

وَمَآ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِىٓ إِلَيْهِ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠

فَٱعْبُدُونِ

"Prije tebe ni jednog poslanika nismo poslali, a da mu nismo objavili: 'Nema boga osim Mene, zato Meni ibadet činite!'" (Sura El-Enbija, 25.)

I kaže Uzvišeni:

وَسْـَٔلْ مَنْ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رُّسُلِنَآ أَجَعَلْنَا مِن دُونِ ٱلرَّحْمَٰنِ ءَالِهَةً

[1] Veznik 'i' se ne nalazi u originalu.

"A pitaj one koje smo prije tebe od Naših poslanika poslali da li smo Mi naređivali da se, osim Svemilosnog, božanstva obožavaju?" (Sura Ez-Zuhruf, 45.)

I kaže Uzvišeni:

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِى كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَٱجْتَنِبُوا۟ ٱلطَّٰغُوتَ

"Mi smo svakom narodu poslanika poslali: – 'Allahu ibadet činite, a kumira se klonite!'" (Sura En-Nahl, 36.)

I kaže Uzvišeni:

يُنَزِّلُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةَ بِٱلرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِۦ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦٓ أَنْ أَنذِرُوٓا۟ أَنَّهُۥ
لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱتَّقُونِ

"On šalje meleke s Objavom, po volji Svojoj, onim robovima Svojim kojima hoće: –'Opominjite da nema drugog boga osim Mene i bojte Me se!'" (Sura En-Nahl, 2.)

Svi vjerovjesnici su bili u islamu

Svi vjerovjesnici su bili u islamu, kao što je Allah ﷻ rekao za Nuha عليه السلام:

فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَمَا سَأَلْتُكُم مِّنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِ وَأُمِرْتُ أَنْ
أَكُونَ مِنَ ٱلْمُسْلِمِينَ

"A ako glave okrenete – pa, ja od vas nikakvu nagradu ne tražim; mene će Allah nagraditi, meni je naređeno da budem musliman." (Sura Junus, 72.)

A o Prijatelju Ibrahimu kaže:

وَمَن يَرْغَبُ عَن مِّلَّةِ إِبْرَٰهِـۧمَ إِلَّا مَن سَفِهَ نَفْسَهُۥ وَلَقَدِ ٱصْطَفَيْنَـٰهُ فِى
ٱلدُّنْيَا وَإِنَّهُۥ فِى ٱلْـَٔاخِرَةِ لَمِنَ ٱلصَّـٰلِحِينَ إِذْ قَالَ لَهُۥ رَبُّهُۥٓ أَسْلِمْ قَالَ
أَسْلَمْتُ لِرَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ وَوَصَّىٰ بِهَآ إِبْرَٰهِـۧمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يَـٰبَنِىَّ إِنَّ ٱللَّهَ
ٱصْطَفَىٰ لَكُمُ ٱلدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ

"Ko drugi vjeru Ibrahimovu izbjegava do onaj koji ne drži do sebe! Mi smo njega na ovome svijetu odabrali, pa će on i na drugom svijetu biti među dobrima. Kada je njemu Gospodar njegov rekao: 'Predan budi!' – on je odgovorio: 'Ja sam predan Gospodaru svjetova.' I Ibrahim je, kao i Jakub, to ostavio u amanet sinovima svojim: 'Sinovi moji, Allah je vama vjeru odabrao, i nipošto nemojte umrijeti drukčije osim kao muslimani.'" (Sura El-Beqare, 130-132.)

A Ibrahim i Ismail عليهما السلام kažu:

رَبَّنَا وَٱجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ وَمِن ذُرِّيَّتِنَآ أُمَّةً مُّسْلِمَةً لَّكَ

"Gospodaru naš, učini nas dvojicu Tebi odanim (muslimanima), i porod naš neka bude Tebi odan." (Sura El-Beqare, 128.)

A o Musau ﷺ kaže:

يَٰقَوْمِ إِن كُنتُمْ ءَامَنتُم بِٱللَّهِ فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوٓا۟ إِن كُنتُم مُّسْلِمِينَ

"O narode moj, ako u Allaha vjerujete, u Njega se pouzdajte – ako ste muslimani!" (Sura Junus, 84.)

Allah ﷻ, govoreći o sihirbazima koji su povjerovali u Musaa ﷺ, kaže da su rekli:

رَبَّنَآ أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَفَّنَا مُسْلِمِينَ

"Gospodaru naš, daj nam snage da izdržimo i učini da kao vjernici umremo!" (Sura El-A'raf, 126.)

I kaže:

إِنَّآ أَنزَلْنَا ٱلتَّوْرَىٰةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ ۚ يَحْكُمُ بِهَا ٱلنَّبِيُّونَ ٱلَّذِينَ أَسْلَمُوا۟ لِلَّذِينَ هَادُوا۟ وَٱلرَّبَّٰنِيُّونَ وَٱلْأَحْبَارُ

"Mi smo objavili Tevrat, u kome je uputstvo i svjetlo. Po njemu su jevrejima sudili vjerovjesnici koji su bili Allahu poslušni i čestiti ljudi." (Sura El-Maide, 44.)

Istinoljubivi Jusuf ﷺ kaže:

تَوَفَّنِى مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِى بِٱلصَّٰلِحِينَ

"Daj da umrem kao musliman i pridruži me onima koji su dobri!" (Sura Jusuf, 101.)

Belkisa je rekla:

رَبِّ إِنِّى ظَلَمْتُ نَفْسِى وَأَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَٰنَ لِلَّهِ رَبِّ

"Ja sam prema sebi nasilje učinila i u društvu sa Sulejmanom predajem se Allahu, Gospodaru svjetova!" (Sura En-Neml, 44.)

O Isaovim sljedbenicima kaže:

وَإِذْ أَوْحَيْتُ إِلَى ٱلْحَوَارِيِّـۧنَ أَنْ ءَامِنُوا۟ بِى وَبِرَسُولِى قَالُوٓا۟ ءَامَنَّا وَٱشْهَدْ بِأَنَّنَا مُسْلِمُونَ

"I kada sam učenicima naredio: 'Vjerujte u Mene i Poslanika Moga!' – oni su odgovorili: 'Vjerujemo, a Ti budi svjedok da smo muslimani!'" (Sura El-Maide, 111.)

Uzvišeni kaže:

شَهِدَ ٱللَّهُ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ وَأُو۟لُوا۟ ٱلْعِلْمِ قَآئِمًۢا بِٱلْقِسْطِ ۚ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ۝ إِنَّ ٱلدِّينَ عِندَ ٱللَّهِ ٱلْإِسْلَٰمُ

"Allah svjedoči da nema drugog boga osim Njega, a i meleci i učeni, postupajući pravedno. Nema boga osim Njega, Silnog i Mudrog! Vjera je kod Allaha, doista, islam!" (Sura Ali Imran, 18-19.)

Katade o riječima Uzvišenog: **"Vjera je kod Allaha, doista, islam!"** kaže: "Svjedočenje da nema drugog boga osim Allaha, kao i prihvatanje svega onoga što je došlo od Allaha: a to je vjera koju je propisao da se njome obožava; sa kojom je poslao poslanike; i na koju je uputio Svoje evlije; osim koje drugu ne prihvata i za nijednu drugu, osim nje, ne nagrađuje.

Pokuđenost ljudskih zakona koje Allah nije objavio

Allah ﷻ je u Svojoj Knjizi pokudio one koji su slijedili vjeru koju nije On objavio ili one koji su dozvoljavali i zabranjivali bez objave od Allaha ﷻ.

Uzvišeni kaže:

أَمْ لَهُمْ شُرَكَٰٓؤُا۟ شَرَعُوا۟ لَهُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنۢ بِهِ ٱللَّهُ

"Zar oni da imaju ortake koji im propisuju da vjeruju ono što Allah nije naredio?" (Sura Eš-Šura, 21.)

Također je pokudio idolopoklonike koji su zabranjivali ono što On nije zabranio, a dozvoljavali ono što je zabranio, pa su propisivali vjeru koju nije objavio - kao što je to naveo u surama El-En'am i El-A'raf i drugim.

Uzvišeni kaže:

وَإِذَا فَعَلُوا۟ فَٰحِشَةً قَالُوا۟ وَجَدْنَا عَلَيْهَآ ءَابَآءَنَا وَٱللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا ۗ قُلْ إِنَّ
ٱللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِٱلْفَحْشَآءِ ۖ أَتَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۝ قُلْ أَمَرَ رَبِّى
بِٱلْقِسْطِ ۖ وَأَقِيمُوا۟ وُجُوهَكُمْ عِندَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَٱدْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ
ٱلدِّينَ ۚ كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ

"A kada urade neko ružno djelo, govore: 'Zatekli smo pretke naše da to rade, a i Allah nam je to zapovjedio.' Reci: 'Allah ne zapovijeda da se rade ružna djela! Zašto o Allahu govorite ono što ne znate?' Reci: 'Gospodar moj naređuje pravednost i obraćajte se samo Njemu kad god obavljate namaz, i molite Mu se iskreno Mu vjeru ispovijedajući!'" (Sura El-A'raf, 28-29.)

I kaže Uzvišeni:

قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ ٱللَّهِ ٱلَّتِىٓ أَخْرَجَ لِعِبَادِهِۦ وَٱلطَّيِّبَٰتِ مِنَ ٱلرِّزْقِ ۚ قُلْ هِىَ
لِلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ ۗ كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ
ٱلْءَايَٰتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ۝ قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّىَ ٱلْفَوَٰحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ
وَٱلْإِثْمَ وَٱلْبَغْىَ بِغَيْرِ ٱلْحَقِّ وَأَن تُشْرِكُوا۟ بِٱللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِۦ سُلْطَٰنًا وَأَن
تَقُولُوا۟ عَلَى ٱللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

"Reci: 'Ko je zabranio Allahove ukrase, koje je On za robove Svoje stvorio, i ukusna jela?' Reci: 'Ona su za vjernike na ovom svijetu, na onom svijetu su samo za njih.' – Eto, tako Mi podrobno izlažemo dokaze ljudima koji znaju. Reci: 'Gospodar moj zabranjuje razvrat, i javni i tajni, I grijehe, i neopravdanu primjenu sile, i da Allahu smatrate ravnim one za koje On nikakav dokaz objavio nije, i da o Allahu govorite ono što ne znate.'" (Sura El-A'raf, 32-33.)

Na početku sure kaže:

الٓمٓصٓ ۝ كِتَٰبٌ أُنزِلَ إِلَيْكَ فَلَا يَكُن فِى صَدْرِكَ حَرَجٌ مِّنْهُ لِتُنذِرَ بِهِۦ
وَذِكْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ۝ ٱتَّبِعُوا۟ مَآ أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا۟ مِن
دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءَ ۗ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ

"Elif Lam Mim Sad. Ovo je knjiga koja ti se objavljuje, i neka ti u grudima ne bude nikakve tegobe zbog nje, da njome opominješ i da vjernicima bude pouka. Slijedite ono što vam se od Gospodara vašeg objavljuje i ne uzimajte, pored Njega, nekog drugog kao zaštitnika! A kako vi malo pouku primate!" (Sura El-A'raf, 1-3.)

drugo poglavlje

Vjera sljedbenika idolopoklonstva

Što se tiče vjere sljedbenika idolopoklonstva i novotara od sljedbenika Knjige, to je vjera o kojoj Allah ﷻ nije ništa objavio. Jer, oni – ili prizivaju nekoga drugog sa Allahom, ili govore: **"Mi ih obožavamo samo da nas Allahu približe."** I govore: **"To su naši zastupnici kod Allaha."**

Ili, da Ga obožavaju na neki drugi način koji On nije naredio niti propisao, nego na onakav način kako su im njihovi ortaci propisali, tj. oni koje su pripisali Allahu kao drugove.

Tako Uzvišeni kaže:

اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَٰهًا وَاحِدًا لَّا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ

"Oni, pored Allaha, bogovima smatraju svećenike svoje, i monahe svoje i Mesiha, sina Merjemina. A naređeno im je da samo jednom Bogu ibadet čine – nema boga osim Njega; On je vrlo visoko iznad onih koje Njemu ravnim smatraju." (Sura Et-Tewbe, 31.)

U drugom ajetu Uzvišeni kaže:

مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَن يُؤْتِيَهُ ٱللَّهُ ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْحُكْمَ وَٱلنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ
كُونُوا۟ عِبَادًا لِّى مِن دُونِ ٱللَّهِ وَلَٰكِن كُونُوا۟ رَبَّٰنِيِّۦنَ بِمَا كُنتُمْ تُعَلِّمُونَ
ٱلْكِتَٰبَ وَبِمَا كُنتُمْ تَدْرُسُونَ ۝ وَلَا يَأْمُرَكُمْ أَن تَتَّخِذُوا۟ ٱلْمَلَٰٓئِكَةَ
وَٱلنَّبِيِّۦنَ أَرْبَابًا ۗ أَيَأْمُرُكُم بِٱلْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنتُم مُّسْلِمُونَ

"Nije primjereno čovjeku da mu Allah da Knjigu, i mudrost, i vjerovjesništvo, a zatim da govori ljudima: 'Budite robovi moji mimo Allaha!', nego: 'Budite učeni i pobožni, time što Knjizi poučavate i što je i sami proučavate! On vam ne naređuje da meleke i vjerovjesnike gospodarima smatrate! Zar da vam naređuje nevjerovanje, nakon što ste postali muslimani?!'" (Sura Ali Imran, 79-80.)

Uzvišeni kaže:

قُلِ ٱدْعُوا۟ ٱلَّذِينَ زَعَمْتُم مِّن دُونِهِۦ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ ٱلضُّرِّ عَنكُمْ
وَلَا تَحْوِيلًا ۝ أُو۟لَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ ٱلْوَسِيلَةَ
أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُۥ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُۥٓ ۚ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ

"Reci: 'Molite se onima koje, pored Njega, smatrate bogovima – pa, oni vas neće moći nevolje osloboditi niti je preusmjeriti.' Oni kojima se oni mole sami traže načina kako će se što više Gospodaru svome približiti, i nadaju se milosti Njegovoj i plaše se kazne Njegove. A kazne Gospodara tvoga svako treba da se čuva." (Sura El-Isra, 56-57.)

To jest, one koje oni prizivaju i sami gledaju kako će se više Allahu približiti.[1]

Ibn-Abbas i Mudžahid kažu: "*To su Isa i njegova majka, Uzejr, meleki, sunce, Mjesec i zvijezde.*[1]

[1] U originalu je: 'ko će biti bliži'.

Ibn-Mes'ud kaže: "*Skupina ljudi su obožavali neke od džina pa su džini primili islam. Ali ljudi nisu znali da su džini primili islam nego su se još uvijek pridržavali njihovog obožavanja, pa ih je Allah pokudio.*" [2]

Po svakom mišljenju (od prethodno spomenutih), Allah ﷻ je pokudio one koji obožavaju stvorenja, iako to isto stvorenje obožava Allaha ﷻ i[3] približava Mu se, nada Mu se, boji Ga se, u što se ubrajaju svi meleci i vjerovjesnici, dobri od ljudi i džina.

Ako nije dozvoljeno prizivati stvorenje koje je blisko i ugledno kod Allaha, onda još više nije dozvoljeno prizivati neposlušne od ljudskih i džinskih šejtana. Tako da ajet sa kuđenjem općenito obuhvata svakoga onoga ko priziva nekoga drugoga mimo Allaha ﷻ.

---

[1] Pogledaj *"Durrul-mensur"* (4/189-190.)
[2] Pogledaj: *"Durrul-mensur"* (4/189-190.)
[3] U originalu nema veznika 'i'.

Stvorenja ne posjeduju mogućnost nanošenja štete ili koristi

Zatim pojašnjava da isti taj kojeg priziva ne posjeduje u svojoj moći čak ni to da od njega otkloni štetu niti da je premjesti sa jednog na drugo mjesto.

Uzvišeni kaže:

قُلِ ٱدْعُوا۟ ٱلَّذِينَ زَعَمْتُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ ۖ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَلَا فِى ٱلْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِن شِرْكٍ وَمَا لَهُۥ مِنْهُم مِّن ظَهِيرٍ ۝ وَلَا تَنفَعُ ٱلشَّفَـٰعَةُ عِندَهُۥٓ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُۥ ۚ حَتَّىٰٓ إِذَا فُزِّعَ عَن قُلُوبِهِمْ قَالُوا۟ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ ۖ قَالُوا۟ ٱلْحَقَّ ۖ وَهُوَ ٱلْعَلِىُّ ٱلْكَبِيرُ

"Reci: 'Zovite one koje, pored Allaha, bogovima smatrate. Oni ništa nemaju, ni koliko trun jedan, ni na nebesima ni na Zemlji; oni u njima nemaju nikakva udjela i On nema od njih nikakve pomoći. Kod Njega će se moći zauzimati za nekoga samo onaj kome On dopusti.'" (Sura Saba', 22-23.)

Uzvišeni pojašnjava da stvorenje nema svog posjedstva, niti ima udjela u posjedovanju, niti on pomaže Allahu, nego sve što je kod njega jeste samo zauzimanje za nekog, dok s' druge strane zauzimanje neće koristiti osim onome kome On dozvoli.

Uzvišeni kaže:

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَٰٓؤُلَآءِ
شُفَعَٰٓؤُنَا عِندَ ٱللَّهِ ۚ قُلْ أَتُنَبِّـُٔونَ ٱللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَلَا فِى
ٱلْأَرْضِ ۚ سُبْحَٰنَهُۥ وَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ

"Oni se, pored Allaha, klanjaju onima koji im ne mogu ni nauditi niti im mogu kakvu korist pribaviti, i govore: 'Ovo su naši zagovornici kod Allaha.' Reci: 'Kako da Allahu kazujete da na nebesima I na Zemlji postoji nešto, a On zna da ne postoji!' Neka je hvaljen On I vrlo visoko iznad onih koje smatraju Njemu ravnim." (Sura Junus, 18.)

I kaže Uzvišeni:

وَأَنذِرْ بِهِ ٱلَّذِينَ يَخَافُونَ أَن يُحْشَرُوٓا۟ إِلَىٰ رَبِّهِمْ ۙ لَيْسَ لَهُم مِّن دُونِهِۦ وَلِىٌّ
وَلَا شَفِيعٌ

"I opominji Kur'anom one koji strahuju što će pred Gospodarom svojim sakupljeni biti, kad osim Njega ni zaštitnika ni zagovornika neće imati." (Sura El-En'am, 51.)

U drugom ajetu kaže Uzvišeni:

وَذَكِّرْ بِهِۦٓ أَن تُبْسَلَ نَفْسٌۢ بِمَا كَسَبَتْ لَيْسَ لَهَا مِن دُونِ ٱللَّهِ وَلِىٌّ
وَلَا شَفِيعٌ

" ...a opominji Kur'anom da čovjek, zbog onoga što radi, ne bi stradao, jer osim Allaha ni zaštitnika ni posrednika neće imati" (Sura El-En'am, 70.)

I kaže Uzvišeni:

ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ
عَلَى ٱلْعَرْشِ ۖ مَا لَكُم مِّن دُونِهِۦ مِن وَلِىٍّ وَلَا شَفِيعٍ ۚ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ

"Allah je nebesa i Zemlju i ono što je između njih u šest dana stvorio, a zatim se nad Aršom uzvisio; vi, osim Njega, ni zaštitnika ni posrednika nemate, pa zašto se ne opomenete?" (Sura Es-Sedžde, 4.)

I kaže Uzvišeni:

إِنَّ رَبَّكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ
عَلَى ٱلْعَرْشِ ۖ يُدَبِّرُ ٱلْأَمْرَ ۖ مَا مِن شَفِيعٍ إِلَّا مِنۢ بَعْدِ إِذْنِهِۦ ۚ ذَٰلِكُمُ ٱللَّهُ رَبُّكُمْ
فَٱعْبُدُوهُ ۚ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ

"Gospodar vaš je Allah, Koji je nebesa i Zemlju za šest dana stvorio a onda se nad Aršom uzvisio i Koji određuje. Niko se neće moći zauzimati ni za koga bez dopuštenja Njegova. - Eto, to vam je Allah, Gospodar vaš, pa Njemu ibadet činite! Zašto ne razmislite?" (Sura Junus, 3.)

I kaže Uzvišeni:

مَن ذَا ٱلَّذِى يَشْفَعُ عِندَهُۥٓ إِلَّا بِإِذْنِهِۦ ۚ

"...Ko se može pred Njim zauzimati bez Njegovog dopuštenja?!" (Sura El-Beqare, 255.)

I kaže:

"A koliko na nebesima ima meleka čije zauzimanje nikome neće biti od koristi, sve dok Allah to ne dozvoli onome kome On hoće, i u korist onoga s kim je zadovoljan." (Sura En-Nedžm, 26.)

treće poglavlje

Zabludjeli pozivaju u nepoznatu vjeru

A zabludjeli pozivaju u nepoznatu vjeru, o kojoj nemaju dokaz objavljen od Allaha.

Allah ﷻ kaže:

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ ٱلْفَوَٰحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَٱلْإِثْمَ
وَٱلْبَغْىَ بِغَيْرِ ٱلْحَقِّ وَأَن تُشْرِكُوا۟ بِٱللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِۦ سُلْطَٰنًا وَأَن تَقُولُوا۟
عَلَى ٱللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

"Reci: 'Gospodar moj zabranjuje razvrat – i javni i tajni, i grijehe, i neopravdanu primjenu sile, i da Allahu smatrate ravnim one za koje On nikakav dokaz objavio nije, i da o Allahu govorite ono što ne znate.'" (Sura El-A'raf, 33.)

I kaže Uzvišeni:

وَيَجْعَلُونَ لِمَا لَا يَعْلَمُونَ نَصِيبًا مِّمَّا رَزَقْنَٰهُمْ ۗ تَٱللَّهِ لَتُسْـَٔلُنَّ عَمَّا
كُنتُمْ تَفْتَرُونَ

"Mnogobošci onima koji ništa ne znaju ostavljaju dio hrane koju im Mi dajemo. Allaha mi, bit ćete sigurno pitani zato što stalno laži izmišljate." (Sura En-Nahl, 56.)

Uzvišeni o vjerniku iz Faraonove porodice kaže:

وَيَٰقَوْمِ مَا لِيٓ أَدْعُوكُمْ إِلَى ٱلنَّجَوٰةِ وَتَدْعُونَنِيٓ إِلَى ٱلنَّارِ ۝ تَدْعُونَنِي
لِأَكْفُرَ بِٱللَّهِ وَأُشْرِكَ بِهِۦ مَا لَيْسَ لِي بِهِۦ عِلْمٌ وَأَنَا۠ أَدْعُوكُمْ إِلَى ٱلْعَزِيزِ
ٱلْغَفَّٰرِ ۝ لَا جَرَمَ أَنَّمَا تَدْعُونَنِيٓ إِلَيْهِ لَيْسَ لَهُۥ دَعْوَةٌ فِي ٱلدُّنْيَا وَلَا فِي
ٱلْأٓخِرَةِ وَأَنَّ مَرَدَّنَآ إِلَى ٱللَّهِ وَأَنَّ ٱلْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَٰبُ ٱلنَّارِ

"O narode moj! Šta je ovo? Ja vas pozivam u spas, a vi mene pozivate u Vatru. Pozivate me da ne vjerujem u Allaha i da prihvatim Njemu ravnim onoga o kome baš ništa ne znam, a ja vas pozivam Silnome, Onome Koji mnogo prašta. Nema nimalo sumnje u to da se ono čemu vi mene pozivate neće nikom ni na ovom ni na onom svijetu odazvati, i da je naš povratak Allahu i da će mnogobošci stanovnici u ognju biti." (Sura Gafir, 41-43.)

I kaže Uzvišeni:

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِۦ سُلْطَٰنًا وَمَا لَيْسَ لَهُم بِهِۦ
عِلْمٌ ۗ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِن نَّصِيرٍ

"Mnogobošci se, pored Allaha, klanjaju onima za koje im On nije poslao nikakav dokaz, i o njima sami ništa ne znaju. A mnogobošcima neće niko pomoći." (Sura El-Hadždž, 71.)

Pod dokazom se misli na objavu koju je Allah objavio.

I kaže Uzvišeni:

أَمْ أَنزَلْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطَٰنًا فَهُوَ يَتَكَلَّمُ بِمَا كَانُوا۟ بِهِۦ يُشْرِكُونَ

"Zar smo im Mi poslali kakav dokaz koji govori u prilog onih koje Njemu ravnim smatraju?" (Sura Er-Rum, 35.)

I kaže Uzvišeni:

إِنْ هِيَ إِلَّآ أَسْمَآءٌ سَمَّيْتُمُوهَآ أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُم مَّآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بِهَا مِن سُلْطَٰنٍ

"To su samo imena koja ste im vi i preci vaši nadjenuli, Allah o njima nikakav dokaz nije poslao." (Sura En-Nedžm, 23.)

Vjera o kojoj je spuštena objava je vjera koju je Allah ﷻ propisao, dok sljedbenici zablude slijede vjeru koja ne odgovara objavljenom Šerijatu, niti oni o njoj imaju znanje, nego slijede svoje prohtjeve, ukuse i ono što nalaze u svojim dušama, bez vjerozakona ili znanja.

Vjerski znanstvenici savjetuju slijeđenje Allahovog zakona i znanja

Zato su šejhovi spoznaje savjetovali da se slijedi Allahov zakon i znanje, a osuđivali su one pobožnjake koji nisu slijedili Allahov zakon i znanje.

Kao što Uzvišeni kaže[1]:

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِۦ سُلْطَـٰنًا وَمَا لَيْسَ لَهُم بِهِۦ
عِلْمٌ ۗ وَمَا لِلظَّـٰلِمِينَ مِن نَّصِيرٍ

"Mnogobošci se, pored Allaha, klanjaju onima za koje im On nije poslao nikakav dokaz, i o njima sami ništa ne znaju. A mnogobošcima neće niko pomoći." (Sura El-Hadždž, 71.)

Zbog toga je Allah ﷻ od onih koji su zabludjeli zahtijevao znanje i dokaze, pa Uzvišeni kaže:

قُلْ ءَآلذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ أَمِ ٱلْأُنثَيَيْنِ أَمَّا ٱشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُ ٱلْأُنثَيَيْنِ ۖ
نَبِّـُٔونِى بِعِلْمٍ إِن كُنتُمْ صَـٰدِقِينَ

"'Da li je On zabranio mužjake ili ženke ili ono što se nalazi u utrobama ženki?' Kažite mi, i dokažite, znanjem, ako je istina to što govorite." (Sura El-En'am, 143)

Tako pojašnjava da onaj koji istinu govori mora posjedovati znanje o onome o čemu govori, a onaj koji nema znanja znači izmišlja potvore i laži o Allahu ﷻ.

Uzvišeni kaže:

---

[1] Ova se riječ ne nalazi u originalu.

قُلْ أَرَءَيْتُم مَّآ أَنزَلَ ٱللَّهُ لَكُم مِّن رِّزْقٍ فَجَعَلْتُم مِّنْهُ حَرَامًا وَحَلَٰلًا قُلْ
ءَآللَّهُ أَذِنَ لَكُمْ ۖ أَمْ عَلَى ٱللَّهِ تَفْتَرُونَ

"Reci: 'Kažite vi meni zašto jednu hranu koju vam Allah daje smatrate zabranjenom, a drugu dopuštenom?' Reci: 'Da li vam je prosuđivanje o tome Allah prepustio ili o Allahu laži iznosite?'" (Sura Junus, 59.)

I kaže Uzvišeni:

وَلَا تَقُولُوا۟ لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ ٱلْكَذِبَ هَٰذَا حَلَٰلٌ وَهَٰذَا حَرَامٌ لِّتَفْتَرُوا۟
عَلَى ٱللَّهِ ٱلْكَذِبَ ۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى ٱللَّهِ ٱلْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ

"I ne govorite neistine jezicima svojim: 'Ovo je dopušteno, a ovo zabranjeno', da biste tako o Allahu neistine iznosili. Oni koji o Allahu govore neistine neće uspjeti." (Sura An-Nahl, 116.)

I kaže Uzvišeni:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ كُلُوا۟ مِمَّا فِى ٱلْأَرْضِ حَلَٰلًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا۟ خُطُوَٰتِ
ٱلشَّيْطَٰنِ ۚ إِنَّهُۥ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ۝ إِنَّمَا يَأْمُرُكُم بِٱلسُّوٓءِ وَٱلْفَحْشَآءِ وَأَن
تَقُولُوا۟ عَلَى ٱللَّهِ مَا لَا

"O ljudi, jedite od onoga što ima na Zemlji, što je dozvoljeno i lijepo, i ne slijedite šejtanove stope, jer vam je on neprijatelj očevidni. On vas navraća na grijeh i razvrat, i da o Allahu govorite ono što ne znate." (Sura El-Beqare, 168-169.)

I kaže Uzvišeni:

يَٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ لَا تَغْلُوا۟ فِى دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا۟ عَلَى ٱللَّهِ إِلَّا ٱلْحَقَّ

"O sljedbenici Knjige, ne zastranjujte u svom vjerovanju i o Allahu govorite samo istinu!" (Sura En-Nisa, 171.)

I kaže:

فَخَلَفَ مِنۢ بَعۡدِهِمۡ خَلۡفٞ وَرِثُواْ ٱلۡكِتَٰبَ يَأۡخُذُونَ عَرَضَ هَٰذَا ٱلۡأَدۡنَىٰ
وَيَقُولُونَ سَيُغۡفَرُ لَنَا وَإِن يَأۡتِهِمۡ عَرَضٞ مِّثۡلُهُۥ يَأۡخُذُوهُۚ أَلَمۡ يُؤۡخَذۡ عَلَيۡهِم
مِّيثَٰقُ ٱلۡكِتَٰبِ أَن لَّا يَقُولُواْ عَلَى ٱللَّهِ إِلَّا ٱلۡحَقَّ وَدَرَسُواْ مَا فِيهِۗ وَٱلدَّارُ
ٱلۡأٓخِرَةُ خَيۡرٞ لِّلَّذِينَ يَتَّقُونَۗ أَفَلَا تَعۡقِلُونَ . وَٱلَّذِينَ يُمَسِّكُونَ
بِٱلۡكِتَٰبِ وَأَقَامُواْ ٱلصَّلَوٰةَ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجۡرَ ٱلۡمُصۡلِحِينَ

"I poslije njih ostala su pokoljenja koja su Knjigu naslijedila i koja su kupila mrvice ovoga prolaznog svijeta, i govorila: 'Bit će nam oprošteno!' A ako bi im opet dopalo šaka tako nešto, opet bi to činili. Zar od njih nije uzet zavjet u Knjizi da će o Allahu samo istinu govoriti a oni čitaju ono što je u njoj. Onaj je svijet bolji za one koji se grijeha klone; pa zar se nećete opametiti? A oni koji se čvrsto drže Knjige i koji obavljaju namaz – pa, Mi doista nećemo dopustiti da propadne nagrada onima koji čine dobra djela." (Sura El-A'raf, 169-170.)

Četvrto poglavlje

Dvije su vrste hadiskih prenosilaca

Oni koji prenose hadise od Poslanika ﷺ se dijele na dvije vrste: povjerljivi i nepovjerljivi. Među njima ima onih koji namjerno lažu, dok većina nema namjeru da laže, ali su neki od njih slabog pamćenja. Učenjaci su - kako bi sačuvali vjeru - kritikovali i jedne i druge, da se ne bi šta dodalo ili oduzelo.

Dvije su vrste govora onih koji slijede svoja mišljenja i strasti

Također, tu su i oni koji su govorili shodno svojim mišljenjima, pogledima, shvatanjima, ukusima i intuicijama; njihov se govor dijeli na dvije vrste:

Ono što bude odgovaralo Poslaniku ﷺ je istina, a ono što ne bude odgovaralo je pogrešno. Većina njih nije imala namjeru da griješi nego su učinili lapsus, dok su drugi namjerno govorili neistine i to sa znanjem da se radi o neistini.

peto poglavlje

Najbolja stvorenja nakon vjerovjesnika su ashabi

Najbolja stvorenja nakon vjerovjesnika, i najsavršeniji u znanju, i u čvrstom držanju Allahovog užeta, i u slijeđenju vjere islama sa kojom je Allah poslao Svoje poslanike, su ashabi Allahovog Poslanika ﷺ.

Muhammedov ﷺ ummet je najbolji ummet, a ashabi su najbolji od Muhammedovog ﷺ ummeta, kao što je potvrđeno u više vjerodostojnih predaja od Vjerovjesnika ﷺ da je rekao:

"Najbolja generacija je ona u kojoj sam poslan, zatim oni koji su poslije njih a zatim oni koji su poslije njih."[1]

Allah ﷻ nas je obavijestio da je bio zadovoljan sa prvim muslimanima i sa onima koji su ih slijedili, ako su ih slijedili u dobročinstvu. Pa Uzvišeni kaže:

وَٱلسَّـٰبِقُونَ ٱلْأَوَّلُونَ مِنَ ٱلْمُهَـٰجِرِينَ وَٱلْأَنصَارِ وَٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُم بِإِحْسَـٰنٍ
رَّضِىَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا۟ عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّـٰتٍ تَجْرِى تَحْتَهَا ٱلْأَنْهَـٰرُ
خَـٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۚ ذَٰلِكَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ

[1] Bilježi ga Buharija u poglavlju "Fadailus-sahabe nebijj ﷺ", prvi odlomak (4/189) i Muslim u poglavlju "Fadailus-sahabe" (4/1964)

"Allah je zadovoljan prvim muslimanima, muhadžirima i ensarijama, i svima onima koji ih slijede dobra djela čineći. A i oni su zadovoljni Njime: za njih je On pripremio dženetske bašče, kroz koje će rijeke teći, i oni će vječno i zauvijek u njima boraviti. To je veliki uspjeh." (Sura Et-Tewbe, 100.)

Prvi muslimani su oni koji su dali prisegu ispod drveta, i oni su ti koji su udjeljivali imetak još od prije[1], i koji su se borili prije osvojenja - a osvojenje je Hudejbija, kao što Uzvišeni kaže:

لَا يَسْتَوِي مِنكُم مَّنْ أَنفَقَ مِن قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتَلَ ۚ أُولَٰئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِّنَ الَّذِينَ أَنفَقُوا مِن بَعْدُ وَقَاتَلُوا ۚ وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَىٰ ۚ

"Nisu jednaki oni među vama koji su davali priloge prije pobjede i lično se borili; oni su na višem stepenu od onih koji su poslije davali priloge i lično se borili, a Allah svima obećava nagradu najljepšu." (Sura El-Hadid, 10.)

U Muslimovom "Sahihu" se prenosi da je Vjerovjesnik ﷺ rekao:

"Neće ući u Vatru niko od onih koji su dali prisegu ispod drveta."[2]

Dok se u oba "Sahiha" od Džabira ؓ prenosi da je rekao:

*Allahov Poslanik ﷺ na dan Hudejbije nam je rekao: **"Vi ste najbolji stanovnici Zemlje."** A bilo nas je hiljadu i četiri stotine; a da danas vidim, ja bih vam pokazao gdje je mjesto drveta."*[3]

A Allah je ovima i svima onima koji ih budu slijedili obećao lijepu nagradu.

---

[1] U originalu stoji poslije, ali mislim da je ispravnije ono što sam potvrdio.
[2] Bilježi ga Muslim u poglavlju "Fadailus-sahabe" (4/1942), Tirmizi u poglavlju "Fadail", odlomak: "Ono što je došlo o vrijednostima onih koji su dali prisegu ispod drveta" (5/357)
[3] Bilježe ga Buharija u poglavlju "Megazi", odlomak: "Bitka na Hudejbiji" (5/63) i Muslim u poglavlju "El-Imare" (3/1484)

Akida ashaba – radijjallahu anhum

Ashabi Allahovog Poslanika ﷺ su slijedili jedinstven put u obožavanju samo Allaha ﷻ, onako kako im je naredio njihov Vjerovjesnik ﷺ. Tako da je za njih bilo dozvoljeno ono što im je dozvolio, zabranjeno je bilo ono što im je zabranio, a vjera je bila ono što im je propisao. Obavljali su pet dnevnih namaza u njihovo vrijeme, kako je Allah naredio – u džematu u džamijama; postili su mjesec ramazan; obavljali su hadž; davali su zekat; naređivali su dobro a sprečavali zlo, borili su se na Allahovom putu; obožavali su Allaha na sve načine koje im je naredio njihov Vjerovjesnik ﷺ, i nisu obožavali nikoga osim Allaha, niti su koga prizivali mimo Allaha – ni one koji su na nebesima niti one koji su na Zemlji: niti meleke, niti zvijezde, niti vjerovjesnike niti kipove, nego su znali da je sve to širk kojeg su zabranili Allah ﷻ i Njegov Poslanik ﷺ;

Nisu prizivali stvorenja – niti meleke, niti džine, niti ljude i vjerovjesnike niti neke druge koji nisu vjerovjesnici, niti kod njegovog kabura niti u njegovom odsustvu; nisu tražili pomoć od nekoga drugog osim od Allaha, niti su podršku tražili od nekoga osim Allaha, niti su se oslanjali na nekoga osim na Allaha; od stvorenja nisu prizivali ni odsutnog ni mrtvog, niti su od njega tražili pomoć niti su mu se žalili, niti su od njega tražili oprosta niti uputu, a ni podršku, nego su se za sve to obraćali samo Allahu ﷻ.

Nisu činili to kako to čine kršćani tražeći od meleka da se za njih zauzimaju, ili od mrtvih vjerovjesnika i dobrih ljudi, kod njihovih grobova ili na drugim mjestima. I nijedan od njih nije govorio: "*Džibrile, Mikaile, zauzimaj se za mene kod Allaha.*" Niti su govorili: "*Ibrahime, Musa, Isa, zauzimaj se za mene kod Allaha.*" – kao što to čine kršćani. Znali su da se od

odsutnog ništa ne traži, niti se šta zahtijeva od mrtvog i da meleci ne rade ništa osim ono što im naredi njihov Gospodar i ne zauzimaju se osim za onoga s kim je On zadovoljan; isto tako i vjerovjesnici i dobri ljudi. Ali, od njih se može tražiti dova i zauzimanje – dok su živi, kao što su to ashabi tražili od Vjerovjesnika ﷺ i kao što će stvorenja od njega tražiti šefaat na Sudnjem danu, neka je neizmjerna Allahova blagodat i mir na njega.

šesto poglavlje

Obavljanje namaza u džematu

Ashabi su obavljali pet namaza iza Poslanika ﷺ i iza drugih imama.

U svakoj plemenskoj zajednici među ensarijama je bio mesdžid. Imali su imame koji su ih predvodili, osim za vrijeme džume i bajrama. U tim prilikama su klanjali za Poslanikom ﷺ. To su bili stanovnici Medine, a Medina je u to doba bila velika i nije imala ograde. Bila je sastavljena od raštrkanih mjesta: svako pleme je imalo svoje vrtove, mesdžid, mezarje i kuće po kojima su se razlikovali od ostalih plemena.

Naziv Medina je obuhvatao sve to, i iz tog naziva se nije niko izdvajao osim beduinskih starješina, kao što Allah ﷻ kaže:

وَمِمَّنْ حَوْلَكُم مِّنَ ٱلْأَعْرَابِ مُنَٰفِقُونَ ۖ وَمِنْ أَهْلِ ٱلْمَدِينَةِ

"Među beduinima oko vas ima licemjera, a ima ih i među stanovnicima Medine." (Sura Et-Tewbe, 101.)

Oni koji su obrađivali zemlju su bili od stanovnika Medine – oni su bili ensarije. A staništa plemena su nazivali – kuće, iako se pod terminom kuća misli na samo pleme. Vjerovjesnik ﷺ je naredio da svako pleme napravi sebi mesdžid, da ga čiste i namirisavaju.

U vjerodostojnom hadisu stoji da je Vjerovjesnik ﷺ rekao:

"Medina je harem od Ajra do Sevra."[1]

Ajr je brdo kod Zul-Hulejfe, a njegova visoravan je poput magarčevih leđa. A Sevr je malo brdo pored Uhuda, i sasvim je drugo brdo u odnosu na brdo Sevr u Meki, iako neki od učenjaka nisu napravili razliku između ova dva brda. Sve to je nazvano Medinom, a on ﷺ je rekao:

"Ja zabranjujem ono što je između dva krša."[2]

Krševi su predjeli prekriveni crnim kamenjem. Poslaniku ﷺ je jedan od beduina rekao: "*Nema niko između dva krša Medine siromašniji od nas.*"[3]

I ono što je između njena dva krša je harem, tj. između Ajra i Sevra, a to je Berid u Beridu.

---

[1] Bilježi ga Buharija u poglavlju "Fadailul-Medine", odlomak: "Harem Medine", (2/220-221) i Muslim, a verzija je njegova, u poglavlju "Hadždž" (2/995)
[2] Bilježi ga Buharija u poglavlju "Fadailul-Medine" odlomak: "Krševi Medine" (2/221) i Muslim, a verzija je njegova, u poglavlju "Hadždž" (2/993)
[3] Bilježi ga Buharija riječima 'Potrebniji' umjesto 'siromašniji' u poglavlju "Post", odlomak: o "Polnom odnosu u Ramazanu i da li može nahraniti svoju porodicu od otkupnine ako im je potrebno?" (2/236) i Muslim u poglavlju "Post" (2/781-782)

Ashabi donose salavat i selam na Vjerovjesnika ﷺ onako kako im je naredio

Donosili su salavat i selam na Vjerovjesnika ﷺ u svojim namazima, onako kako su naredili Allah i Njegov Poslanik ﷺ, pa na sjedenju kažu: "*Neka je mir, Allahova milost i blagoslov na tebe, o Vjerovjesniče.*"[1]

I donosili su na njega salavat onako kako ih je podučio, pa kažu: "*Allahu blagoslovi Muhammeda i porodicu Muhammedovu, kao što si blagoslovio porodicu Ibrahimovu. Ti si Slavljen i hvale dostojan. I podari berićet Muhammedu i Muhammedovoj porodici, kao što si što si podario berićet Ibrahimovoj porodici. Ti si Slavljen i hvale dostojan.*"[2]

Također se prenosi: "*Kao što si blagoslovio Ibrahima.*"[3], kao i predaja: "*Ibrahima i Ibrahimovu porodicu.*"[4]

Također se od njega prenosi da je rekao:

"Ko donese na mene salavat jedanput, Allah donese na njega deset salavata."[5]

A o selamu se prenosi da:

---

[1] Bilježi ga Buharija u poglavlju "Ezan", odlomak: "Sjedenje na kraju" (1/202) i Muslim u poglavlju "Namaz" (1/ 301-302)

[2] Bilježi ga Buharija u poglavlju "Tefsir sure El-Ahzab", odlomak: "Allahove ﷻ riječi: 'Allah i meleci blagosiljaju Vjerovjesnika." (6/27) i Muslim u poglavlju "Namaz" (1/305)

[3] Bilježi ga Buharija u poglavlju "Tefsir sure El-Ahzab", odlomak: "Allahove ﷻ riječi: 'Allah i meleki blagosiljaju Vjerovjesnika.'" (6/27) i Muslim u poglavlju "Namaz" (1/306)

[4] Bilježi ga Buharija u poglavlju "Tefsir sure El-Ahzab", odlomak: "Allahove ﷻ riječi: 'Allah i meleki blagosiljaju Vjerovjesnika.'" (6/27)

[5] Bilježi ga Muslim u poglavlju "Namaz" (1/306)

"Onaj ko donese na mene selam jedanput, Allah donese selam na njega deset puta."[1]

A oni, ako donose salavat i selam na njega, Allah donosi na njih selam i salavat.

Ovaj selam u namazu nije bio selam na kojeg im je Poslanik ﷺ odgovarao, nego se odnosi na selam kojim su ga selamili te ga on čuje, a kada ga poselame onda im je on uzvraćao na selam. A što se tiče selama u namazu - on je kao i salavat na njega, a Allah je taj koji donese deset puta salavat na njih; a za jedan selam On na njih donese deset selama.

---

[1] Bilježi ga Nesai u poglavlju "Namaz", odlomak: "Vrijednosti donošenja selama na Vjerovjesnika ﷺ riječima: 'Neće niko donijeti na tebe selam, a da ga Ja neću donijeti na njega deset puta.'" Šejh Albani je ovaj hadis ocijenio hasenom u *"Sahih Nesai"* (1/274)

Ashabi su nastavili poslije Vjerovjesnikove ﷺ smrti sa onim na čemu su bili u toku njegovog života

Kada je Allah uzeo Svog Poslanika ﷺ ashabi su ostali na onom na čemu su bili u toku njegovog života. Oni i tabiini su klanjali za Ebu-Bekrom, Omerom, Osmanom i Alijom u njegovoj džamiji, kao i za drugim imamima. Ali su ova četverica predvodili ljude u njegovoj džamiji. Ebu-Bekr i Omer su predvodili ljude sve dok nisu umrli, Osman je predvodio ljude dok nije bio opkoljen, a Alija je predvodio ljude u periodu dok je boravio u Medini prije nego što je otišao za Irak. I ovoj četverici je data prisega u Poslanikovoj džamiji. Zato imam Ahmed b. Hanbel kaže: "*Svaka prisega koja je data u Medini je bila vjerovjesnički hilafet.*"

Njegove pravedne halife, a i oni koji su klanjali iza njih u njegovoj džamiji, postupali su poslije njegove smrti onako kako su postupali u toku njegovog života. Klanjali su pet dnevnih namaza, a u namazima su donosili salavat i selam na njega, a Allahu su upućivali dove u namazu i van namaza. I znali su da im je to dovoljno, i da im osim toga ništa više nije potrebno, kao što im nije potrebno ono što im Vjerovjesnik ﷺ nije naredio niti im je u vjeri propisao.

Kada je Allahov Poslanik ﷺ umro ukopan je bio u Aišinoj sobi, jer je u njoj i bolovao. Sobe njegovih supruga su bile na istočnoj strani mesdžida i Kible, ali su bile spojene uz mesdžid i odatle je izlazio u njega. Allah ﷻ ih je spomenuo u riječima:

إِنَّ ٱلَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِن وَرَآءِ ٱلۡحُجُرَٰتِ أَكۡثَرُهُمۡ لَا يَعۡقِلُونَ

"Zbilja, oni koji te dozivaju iza soba većina njih ne razmišlja." (Sura El-Hudžurat, 4.)

A to su bile njegove kuće kao i kuće njegovih žena, koje mu je pripisao u Svojim riječima:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَدْخُلُوا۟ بُيُوتَ ٱلنَّبِىِّ

"O vjernici, ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove." (Sura El-Ahzab, 53.)

A pripisao ih je njegovim ženama u Svojim riječima:

وَقَرْنَ فِى بُيُوتِكُنَّ

"U kućama svojim boravite." (Sura El-Ahzab, 33.)

Poslanikovo ﷺ upozorenje da se od kaburova ne prave džamije[1]

U oba "Sahiha" se od Aiše ﵂ prenosi da je rekla: "*Vjerovjesnik ﷺ mi je, u bolesti iz koje se nije podigao, rekao:* '***Allah je prokleo jevreje i kršćane jer su od kaburova svojih vjerovjesnika napravili mjesta za molitvu.*** "[2]

U drugoj predaji stoji: "*Osim što se bojao, ili se bojalo, da se ne učini mesdžidom.*"[3]

Aiša ﵂ kaže: "*Da nije tako njegov kabur bi se označio ali se bojalo da ne bude uzet kao mesdžid.*"[4]

A u Buharinoj verziji: "*...Ali se bojim da ne bude učinjen mesdžidom.*"[5]

U Muslimovom 'Sahihu' se od Džunduba b. Abdullaha ﵁ prenosi da je rekao: "*Čuo sam Vjerovjesnika ﷺ, pet dana prije nego što je umro, da kaže:* '***Ja se odričem pred Allahom da imam prisnog prijatelja od vas. Allah je mene uzeo za prijatelja kao što je i Ibrahima uzeo za prijatelja. A da sam ikoga od svog ummeta uzeo za prijatelja uzeo bi Ebu-Bekra. A među onima prije vas je bilo onih koji su kaburove svojih vjerovjesnika i dobrih ljudi uzimali za mjesta molitve; zato, nemojte kaburove činiti džamijom, jer vam ja to zabranjujem.*** '"[6]

---

[1] Da se na njima i kod njih ne obavlja namaz.
[2] Bilježi ga Buharija u poglavlju "Dženaza", odlomak: "Ono što je došlo o Vjerovjesnikovom ﷺ kaburu", (2/106) i Muslim poglavlje "Džamije" (1/376)
[3] Bilježi ga Buharija u poglavlju "Dženaza", odlomak: "Ono što je došlo o Vjerovjesnikovom ﷺ kaburu", (2/106)
[4] Bilježi ga Muslim u poglavlju "Džamije", (1/376)
[5] Bilježi ga Buharija u poglavlju "Dženaza", odlomak: "Šta je pokuđeno da bude uzeto kao mjesto molitve nad kaburovima? ", (2/91)
[6] Bilježi ga Muslim u poglavlju "Džamije" (1/377)

U oba "Sahiha" od Aiše ﷺ i Ibn-Abbasa ﷺ se prenosi da su rekli: "*Kada se na Poslanika ﷺ spustila nesvjestica stavljali bi mu vlažnu krpu na lice. A kada bi došao sebi sklonio bi je, pa bi u tom stanju rekao: '**Neka je Allahovo prokletstvo na jevreje i kršćane koji su uzimali kaburove svojih vjerovjesnika kao mjesta za molitvu.**'", da bi upozorio od onoga što su činili.*"[1]

U oba "Sahiha" se od Ebu-Hurejre ﷺ prenosi da je rekao: "*Rekao je Allahov Poslanik ﷺ: '**Allah je prokleo jevreje i kršćane jer su uzimali kaburove svojih vjerovjesnika mjestima za molitvu.**'*"[2]

A u Muslimovoj verziji: "***Allah je prokleo jevreje i kršćane jer su od kaburova svojih vjerovjesnika napravili mjesta za molitvu.***"

U "Musnedu" i Ebu-Hatimovom "Sahihu" stoji da je rekao: "***Najgori ljudi su oni koje će zateći Sudnji dan - a bit će živi, i oni koji su uzimali kaburove (kao) mjesta za molitve.***"[3]

U Malikovoj "Muveti" se prenosi od Poslanika ﷺ da je rekao: "***Allahu moj, ne učini moj kabur idolom koji će se obožavati. Allahova srdžba se povećala nad narodom koji su uzeli kaburove svojih vjerovjesnika (kao) mjesta za molitvu.***"[4]

---

[1] Bilježi ga Buharija u poglavlju "Namaz", odlomak 55 (1/112) i Muslim u poglavlju "Džamije", (1/377)

[2] Bilježi ga Buharija u poglavlju "Namaz", odlomak 55, (1/113) i Muslim u poglavlju "Džamije" (1/376).

[3] Bilježi ga Ahmed (1/435). Ahmed Šakir u ocjeni *"Musneda"* kaže: "Lanac prenosilaca mu je vjerodostojan." (5/324).

[4] Bilježi ga Malik u *"Muweta-u"* kao mursel-hadis od Ata'a b. Jesara ﷺ, poglavlje "Kraćenje namaza na putu", odlomak: "Spajanje namaza", str. 124. Ahmed ga bilježi od Ebu-Hurejre ﷺ, sa riječima: "**Allahu moj, ne učini moj kabur idolom koji će se obožavati. Allah je prokleo narod koji je uzeo kaburove svojih vjerovjesnika za mjesta za molitvu.**" (2/246) Ahmed Šakir kaže: "Lanac prenosilaca mu je vjerodstojan.", kao što stoji u provjeri *"Musneda"*.

U Ebu-Davudovom "Sunnenu" i drugima se prenosi od Vjerovjesnika ﷺ da je rekao: *"**Ne uzimajte moj kabur 'Idom[1]; donosite na mene salavat gdje god da ste, on će do mene doprijeti.**"*[2]

U "Sunnenu" Seida b. Mensura se prenosi da je Abdullah b. Hasan b. Hasan b. (Ali) [3] b. Ebi-Talib[4] - a bio je najbolji prijatelj jednog od Hasana u vremenu sljedbenika tabiina - da je vidio čovjeka kao često posjećuje Poslanikov ﷺ kabur, pa reče: *"Hej ti, Allahov Poslanik ﷺ je rekao: '**Ne uzimajte moj kabur praznikom; donosite na mene salavat gdje god da ste, on će do mene doprijeti.**' A ti i čovjek u Endelusu u odnosu na njega ste isti."*[5]

---

[1] 'Id ima korijen u riječi (??) što znači "vraćati se". 'Idom se označava sve što se čini u određenom periodu i što se ponavlja – kao što je, naprimjer, Bajram. Poslanik ﷺ ovim želi reći da njegov kabur ne postane mjesto koje će ljudi posjećivati i na koje će se vraćati. (op. red.)

[2] Bilježi ga Ebu-Davud u poglavlju "Obredi hadža", odlomak: "Posjećivanje kaburova" (2/218), sa riječima: **"Ne činite..."** Albani ga je ocijenio sahihom u *"Sahihul-džami'a"* (2/1211).

[3] Ono što je u zagradama ne nalazi se u originalu.

[4] U *"Taqribu"* je opisan kao povjerljiv i istaknutog ugleda, kao i da je umro 145. h.g. u sedamdeset i petoj godini. Pogledaj *"Taqribut-tehzib"*, biografija br. 3292, str. 499-500.

[5] Šejhul-islam u svojoj knjizi *"Odgovor Ahneiju"* kaže: "Seid, tj. Seid b. Mensur, također kaže: "Rekao nam je Abdul-Aziz b. Muhammed da ga je obavijestio Ibn Ebi-Sehl, pa kaže: "Hasan b. Hasan b. Ali b. Ebi-Talib me je vidio kod kabura pa me pozvao – a bio je u Fatiminoj kući za večerom – pa je rekao: "Dođi da večeraš." Rekoh: "Ne bih htio." Kaže: "Zašto sam te vidio kod kabura?" Rekoh: "Poselamio sam Vjerovjesnika ﷺ." Kaže: "Poselami ga ako uđeš u džamiju." zatim reče: "Allahov Poslanik ﷺ je rekao: **'Nemojte od moje kuće praviti 'Id, niti od vaših kuća kaburove. Allah je prokleo jevreje jer su kaburove svojih vjerovjesnika uzimali mjestima za molitve. Donosite salavat na mene, jer vaš salavat dopire do mene gdje god da ste.'"** A vi i oni koji su u Endelusu ste isti." Bilježi ga Qadi Ismail b. Ishak u knjizi *"Vrijednosti donošenja salavata na Vjerovjesnika ﷺ"* ali nije spomenuo ovaj nastavak: **"...A vi i oni koji su u Endeluziji ste isti."** Jer, po njegovom mezhebu da između onoga koji dolazi kao putnik i onaj koji želi putovanje, da je donošenje selama od tamo bolje. A da stranci donose selam kada uđu i kada izađu. Ovo je ta prednost nad onima koji su u Endelusu. A Hasan b. Hasan i drugi nisu pravili razliku između stanovnika Medine i stranaca, niti između putnika i drugih." – *"Odgovor Ahneiju"*, str. 93.

U Ebu-Davudovom "Sunnenu" i kod drugih se od Evsa b. Evsa es-Seqafija prenosi da je Vjerovjesnik ﷺ rekao: ***"Donosite što više na mene salavat na dan petka i u njegovoj noći, jer će mi vaši salavati biti predočeni."*** *Pa su rekli: "Allahov Poslaniče, kako će se naš salavat prikazati pred tobom, a ti ćeš istruhnuti?" Reče:* ***"Allah je zabranio zemlji da izjede meso vjerovjesnika."***[1]

Kod Nesaija i i Ibn-Hibbana od Ibn-Mes'uda ﷺ se prenosi da je Vjerovjesnik ﷺ rekao: ***"Allah ima na Zemlji meleke koji po njoj putuju i od mog ummeta mi dostavljaju selam donešen na mene."***[2]

Pogledaj: *"Vrijednosti donošenja salavata na Poslanika ﷺ"* od Qadija Ismaila b. Ishaka, str. 33-34., (br. 20) i str. 38-39., (br. 30), sa približno istim riječima od Hasana b. Hasana, osim nastavka kojeg prenosi Ibn Ebi-Šejbe u poglavlju "Dženaza", odlomak: "Ko je pokudio posjećivanje kaburova" (3/345.) i Abdur-Rezak u *"Musanefu"*, poglavlje "Dženaza", odlomak: "Selam kod Poslanikovog ﷺ kabura" (3/577)

[1] Bilježi ga Ebu-Davud u poglavlju "Namaz", odlomak: "Vrijednosti dana i noći petka" (1/275) i Ibn-Madže: poglavlje "Dženaza", odlomak: "Spomen smrti i ukopavanje Poslanika ﷺ" (1524), te Ahmed (4/2) i Hakim u poglavlju "Džuma" (1/278.) koji kaže: "Sahih je pod Buharijinim uslovima." a sa njim se složio i Zehebi.

[2] Bilježi ga Nesai u poglavlju "Namaz", odlomak: "Donošenje selama na Poslanika ﷺ" (2/43); Ibn-Hibban kao što je u *"Ihsan"*, poglavlje "Reqaiq" (2/134). Šejh Albani ga je ocijenio sahihom u *"Sahihul-džami'a"* (1/434.)

Salavat i selam dopire do Vjerovjesnika ﷺ od onog koji je blizu i od onog koji je daleko

Obavijestio je da do njega dopire salavat i selam i od onoga koji je blizu i od onoga koji je daleko riječima: ***"Donosite salavat na mene gdje god da ste, vaš salavat dopire do mene."*** U drugom hadisu kaže: ***"Ne uzimajte moj kabur za 'Id."*** Isto tako do njega dopire selam od onoga koji je udaljen i onoga koji je blizu jer u hadisu kaže: ***"Allah ima putujuće meleke koji mi dostavljaju selam mog ummeta."***

Svaki musliman koji u svom namazu kaže: "*Neka je selam, salavat i Allahova milost na tebe o Vjerovjesniče.*", to i dopre do njega.

Donošenje selama na njega u namazu je bolje nego kod njegovog ﷺ kabura

Ashabi i oni koji su ih slijedili u dobročinstvu su znali da je ovaj selam bolji od selama kod njegovog kabura na koji se odgovara. Selam kao pozdrav za sve muslimane, kao što stoji u hadisu: ***"Neće niko od vas proći pored kabura čovjeka kojeg je poznavao na dunjaluku - pa ga poselami, a da mu Allah neće povratiti dušu - pa da mu odgovori na selam."***[1]

Što se tiče selama kao ibadeta - jer je selam dova, a dova je ibadet - u namazu i u drugim prilikama, onda je to ono što im je naređeno u svakom namazu. Za ovaj selam Allah robu nazove deset puta selam, i na taj selam Poslanik ﷺ njima odgovara, kao što im je odgovarao na selam u svom životu.

Svi su ashabi donosili selam na njega u svim namazima. Neki od njih koji su mu dolazili ponekad su navraćali i nazivali mu selam. Nagrada za selam kojeg je Allah naredio u svakom namazu je veća za razliku od ovoga koji je propisan u slučaju susreta sa njim. Jer, Allah za onaj selam odgovori deset selama, a za ovaj odgovori samo Poslanik ﷺ.

Također ih je naučio da, kada čovjek uđe u džamiju, rekne: ***"U ime Allaha, neka je selam na Allahovog Poslanika. Allahu moj, oprosti mi moje grijehe i otvori mi vrata Svoje milosti."***

[1] Bilježi ga Bejheqi u *"Šu'ab"*; Ibn Ebi-Dunja u *"El-Qubur"*; Sabuni u *"Mietejn"*; Ibn Abdul-Berr u *"Istizkar"* i *"Temhid"*. Abdul-Haqq ga je ocijenio sahihom, kao što to navodi Sujuti u *"Šerhus-sudur"*, str. 84. Ibn-Qajjim je naveo da ga je Ibn Abdul-Berr ocijenio sahihom. Pogledaj: *"Er-Ruh"* od Ibn-Qajjima, str. 8.

A kada izađe da kaže: *"U ime Allaha, neka je selam na Allahovog Poslanika. Allahu moj, oprosti mi (moje grijehe) i otvori mi vrata Svoje blagodati."*[1]

Veliki broj ljudi je uzeo kaburove svojih vjerovjesnika[2] za praznovanje i idole, čineći širk zbog toga, poslije njihove smrti. Jer, u svom životu nisu nikome dozvoljavali da njima čini širk ili da ih uzimaju za gospodare.

[1] Bilježi ga Ibn-Madže u poglavlju "Džamije", odlomak: "Dova kod ulaska u mesdžid" (1/253-254) i Ahmed (6/283). Šejh Albani je hadis ocijenio sahihom u *"Sahihul Ibn-Madže"* (1/128-129)

[2] Na ovom mjestu nedostaje tekst pa sam ga dodao da se značenje upotpuni.

Ashabi i tabiini slijede tevhid

Zbog toga su ashabi Allahovog Poslanika ﷺ i oni koji su njih slijedili u dobročinstvu, slijedili tevhid sa kojim je Allah poslao Svoga poslanika. Čuvajući se od onoga što im je zabranio, od širka i njegovih uzroka. Slijedili su njegovu naredbu u sprečavanju ljudi od (pristupa) njegovom kabura. Tako je činjenje širka kroz Poslanika i prakticiranje grijeha kod njegovog kabura nakon njegove smrti bilo spriječeno, kao što je bilo spriječeno za njegovog života.

Od njegovih ﷺ vrijednosti i vrijednosti njegovog ummeta jeste da se njegov kabur ne ističe

Ovo je od njegovih vrijednosti, kao i vrijednosti njegovog ummeta, jer nema vjerovjesnika poslije njega - a njegov se ummet neće složiti oko zablude. Da je kojim slučajem njegov kabur istaknut, veliki broj neznalica bi ga htio uzeti za mesdžid (tj. mjesto za molitvu), za idola ili zborište. Takvo nešto je već učinjeno sa kaburovima onih koji njemu nisu ni slični ili su ti kaburovi bili njima pripisani kao uzrok približavanja umrlom (onome ko je u njemu - nap. H.R.) ili iz poslušnosti njemu (tj. tom umrlom).

Međutim, Poslanik ﷺ je zakopan u sobi, odvojen od ljudi. Na taj način niko nije mogao zbog njega činiti širk, niti ga uzeti za idola, niti kod njegovog kabura činiti neko zlo. Tako je stekao specifičnost u kojoj mu se niko nije pridružio u onome što naredi[1] ili zabrani. Njegova džamija je sagrađena

[1] U originalu stoji: 'naređeno'.

na bogobojaznosti, putovanje radi nje propisano je u vjeri i[1] ibadet u njoj je vredniji. I nema ni jedne džamije pored nečijeg drugog kabura, osim njegove, prema kojoj je dozvoljeno putovati. Većina tih džamija je sagrađena radi kaburova – a to je haram; Poslanik ﷺ je prokleo onoga ko to čini kako bi upozorio svoj ummet.

Njegova je džamija utemeljena na bogobojaznosti, i ona je najbolja džamija nakon Mesdžidul-Harama. Neki čak kažu da je najbolja uopće, a namaz se u njoj vrednuje za hiljadu obavljenih namaza u drugoj džamiji, dok je putovanje prema njoj vjerski propisano i mustehab.

A što se tiče zabrane, to znači da nije moguće da se kod njegovog kabura učini bilo šta od grijeha. Tako se nikome neće dozvoliti da obiđe njegov kabur, niti da dopre do njega, kao što je moguće posjetiti i doprijeti do kabura nekoga drugog, tako da se kod njih čini ono što se čini.

U "Sahihu" se prenosi da je rekao: ***"Nemojte sjediti na kaburovima i nemojte klanjati okrenuti prema njima."***[2]

To znači da im je zabranio da od kaburova prave mesdžide – što smo spomenuli prethodno; kao što im je zabranio i okretanje u namazu prema kaburovima. Tako da im je zabranio da ih učine mesdžidima i Kiblom.

---

[1] Veznik se ne nalazi u originalu.
[2] Bilježi ga Muslim u poglavlju "Dženaza" (2/668)

Širk zbog mrtvih je osnova širka

Sve ovo je zbog toga što je osnova širka, kojeg su počinili ljudi, bila zbog mrtvih. Prvi vid širka se pojavio u Nuhovom عليه السلام narodu. Ibn-Abbas رضي الله عنه kaže: "*Između Adema i Nuha je bilo deset vijekova u kojima je vladao islam.*"[1]

U vjerodostojnim predajama stoji da će na Sudnjem danu govoriti:

"O Nuhu, ti si prvi poslanik kojeg je Allah poslao stanovnicima Zemlje."[2]

Zbog toga Allah سبحانه وتعالى nije spomenuo prije Nuha ni jednog poslanika, niti jedan narod kojeg je uništio prije njegovog naroda. Allah سبحانه وتعالى kaže:

وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ ءَالِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ
وَنَسْرًا ۝ وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّٰلِمِينَ إِلَّا ضَلَٰلًا

"I govore: 'Nikako božanstva svoja ne ostavljajte; i nikako - ni Vedda, ni Suvaa, a ni Jegusa, ni Jeuka ni Nesra - ne napuštajte!' A već su mnoge u zabludu doveli, pa Ti nasilnicima samo zabludu povećaj!" (Sura Nuh, 23-24.)

Skupina prethodnika kaže, a od njih i Muhammed b. Ka'b el-Kurezi: "*Ovo su imena dobrih ljudi koji su bili u periodu između Adema i Nuha. Kada su umrli iza njih su ostali oni koji su ih slijedili i oponašali ih u njihovom ibadetu. Zatim im je došao Iblis i rekao: 'Kada biste nacrtali njihove slike to bi vas još više potaklo i*

---

[1] Bilježi ga Ibn-Džerir u svom *"Tefsiru"* (4/275.) i Hakim u *"Mustedreku"*, poglavlje: "Historija" (2/546) i kaže: "Sahih po Buharinijim uvjetima, ali ga nisu naveli u svojim zbirkama.", sa čim se složio i Zehebi.

[2] Bilježi ga Buharija u poglavlju "Tefsir", "Tumačenje sure Benu Israil" (5/266) i Muslim u poglavlju "Iman" (1/185)

motiviralo na ibadet.' Pa su tako učinili. Iza njih je došla nova generacija, pa im je Iblis rekao: 'Oni koji su bili prije vas su ih obožavali', pa su ih počeli obožavati."

Bilježi ga Abd b. Humejd u svom "Tefsiru" od Muhammeda b. Ka'ba.[1]

Ovako je počelo obožavanje idola, a te slike su bile nazvane po njima, jer su ih oni naslikali po uzoru na te muslimane.

Buharija u svom "Sahihu" od Ata'a, a on od Ibn-Abbasa ﷺ, navodi da je rekao: "*Idole koje je obožavao Nuhov narod, obožavali su i Arapi. Vedd je bio božanstvo plemena Kelb u Dumetul-Džendel; Suva je bio božanstvo Huzejla; Jegus je bio božanstvo Murada, a zatim i Benu Gatifa u dolini kod Sabe'; Jeuk je bio božanstvo Hamdana; Nesr je bio božanstvo od Humejra, porodice Zil-Kila'a.*"[2]

[1] Sujuti ga navodi u *"Durul-mensur"* (6/269.)

[2] Buharija ga navodi u "Tefsiru", Tefsir sure Nuh (6/73). U *"Fethul-Bari"* od Hafiza Ibn-Hadžera: "Za riječi: ('A Vedd je bilo božanstvo plemena Kelb u Dumetul-Džendel'), Ibn-Ishak kaže: 'Bilo je božanstvo Kelba b. Vebre b. Quda'a, a Dumetul-Džendel je grad u Šamu nakon Iraka." Nafia je Vedd čitao Vudd. Za: ('...a Suva je bilo božanstvo Huzejla'), Ebu-Ubejde dodaje, pa kaže: 'Ibn-Mudrike b. Lijas b. Mudar, a bili su u blizini Meke.' Ibn-Ishak kaže: 'Suva'a su držali na mjestu zvanom Ruhat, u Hidžazu prema obali.' A riječi: ('...a Jegus je bilo božanstvo Murada, zatim Benu Gatif, tj. Gatif b. Abdullah b. Nadžije b. Murad.') A riječi: ('...u Džerefu'), u predaji od Ebu-Zerra i od drugih mimo Kušmejhnija, jer Kušmejhni prenosi Džuruf, kao mursel-predaju od Katadea. A Nesefi kaže 'Džun', a neki drugi osim Ebu-Zerra su dodali kod Sabe'. Riječi: ('...a Jeuk je bilo božanstvo Hemedana'), Ebu-Ubejd kaže: 'Bilo je božanstvo ovom predjelu Hamdana i Murada b. Muzhidža.' Fakihi prenosi od Ibn-Ishaka da je rekao: 'Hajavan je bio pleme od Hemedana, dok su Jeuka postavili u svojoj teritoriji. Riječi: ('...Nesr je pripadao Hamiru porodici Zil-Kila'a'), u mursel-predaji od Katadea stoji od 'Zil-Kila'a od Hamira'. Fakihi je dodao u predaji od Ebu-Ishaka: 'Postavili su ga u teritoriji Hamira.'" Pogledaj: 'Fethu-l-Bari' (8/668-669.)

Ibn-Džerir[1] u svom "Tefsiru" spominje da je Sufjan prenio od Muse, a on od Muhammeda b. Kajsa, tj. Ibn-Mahreme b. Neufela da riječi:

لَا تَذَرُنَّ ءَالِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا

"Nikako božanstva svoja ne ostavljajte, i nikako, ni Vedda, ni Suvaa, a ni Jegusa, ni Jeuka, ni Nesra ne napuštajte!" (Sura Nuh, 23.)

Kaže: "Bila su to imena pobožnih ljudi u Nuhovom narodu; kada su umrli, šejtan je objavio njihovom narodu da na mjestima gdje su sjedili postave kipove i da im nadjenu njihova imena, pa su to i učinili. Ipak, do tada nisu bili obožavani. Međutim, kada su ti pomrli, i kada je nestalo znanja, počeli su ih obožavati."

Od Ibn-Abbasa se prenosi: "*Te kipove je zatrpala poplava, a zemlja ih je prekrila, i ostali su tako zakopani sve dok ih šejtan nije iskopao i poklonio arapskim idolopoklonicima.*"[2]

Neki kažu da su bili nalik na njih po imenima i vrsti, ali da se ne radi o istim primjercima. Arapi su također imali druga božanstva. Tako je Lat bilo božanstvo Taifa; Uza od stanovnika Meke, a Menat od stanovnika Medine. Tako su spomenuli mnogi od selefa.

Ovo[3] što su spomenuli kao početni razlog obožavanja je izvor širka kod novotara drugih vjera poput kršćana. Oni su slikali freske dobrih ljudi i vjerovjesnika, pa su rekli:

"*Ovo smo učinili kako bi nas njihove slike podsjećale na njihovo stanje. To će nam davati više ljubavi i volje da ih slijedimo*".

---

[1] Ono što je između zagrada se ne nalazi u originalu, ali kontekst ga zahtijeva zbog toga što je ovo spomenuo sa značenjem i lancem prenosilaca, što je zabilježio autor u *"Tefsiru"* od Ibn-Džerira. (29/62), i ova predaja je ostatak prethodne predaje.

[2] Pogledaj *"Tefsir"* od Kurtubija (18/99.)

[3] 'Ovo' u originalu se spominje dva puta ponovljeno.

Nakon toga su ih počeli prizivati i tražiti od njih šefaat. Pa su rekli:

"*Mi od ovih slika tražimo da se zauzimaju za nas.*"

Što znači da su tražili zauzimanje od tih ljudi koji su naslikani.

Allahov Poslanik ﷺ je sprečavao razloge širenja širka

Zbog toga što je ovo bilo polazište širka kod kršćana, a i zbog kaburova, Allahov Poslanik ﷺ je postavio preventivu širku.

U Muslimovom "Sahihu" se prenosi od Ebu-Hejadža el-Esedija da je rekao: "*Rekao mi je Alija b. Ebi-Talib: 'Hoćeš li da te pošaljem radi onoga radi čega je mene poslao Allahov Poslanik ﷺ?' 'Naredio mi je da ne ostavim ni jednog istaknutog kabura – a da ga ne poravnam, niti freske (slike) – a da je ne zamrljam.'*"[1]

U vrijeme ashaba, tabiina i sljedbenika tabiina - kao što su Malik, Ebu-Hanife i drugi – u islamskoj državi nije bilo kaburova koji su bili uzeti kao mjesta mesdžida niti se prema njima klanjalo. U njihovom vremenu, u islamskoj državi, nije bio kabur ili mauzolej prema kome su oni putovali. Mauzoleji i turbeta iznad kaburova su se pojavili poslije 3. vijeka po Hidžri. No nije se klanjalo Allahu kod tih kaburova, niti se tu učila dova; posebno se nije pozivalo na to da se nešto traži od ukopanog u tom kaburu, ili da kažu: "*Mi tražimo šefaat od njega*", kao što to čine kršćani.

---

[1] Bilježi ga Muslim, poglavlje "Dženaza" (2/666) riječima: "Da ne ostaviš slike – a da je neisparaš, niti istaknutog kabura – a da ne poravnaš."

Danijelov kabur

Kada su muslimani osvojili Irak - pronašli su Danijelov kabur[1], a kod njega je bio "Mushaf" (knjiga). Ebu-Alije kaže: "*Ja sam ga čitao, u njemu se nalaze vaše vijesti.*" A stanovnici toga mjesta su njime tražili kišu. Ebu-Musa je o tome napisao pismo Omeru b. Hattabu ﷺ, pa mu je on odgovorio: "*Iskopajte po danu trinaest kaburova. Zatim ga naveče zakopajte u jedan od njih, da ljudi sa njime ne bi bili dovedeni u smutnje.*"[2]

Propisanost putovanja u tri mesdžida

Ashabi ﷺ su putovali u tri mesdžida radi namaza, dove i sl., kao što stoji u oba "Sahiha" od Vjerovjesnika ﷺ koji je rekao: ***"Ne pritežu se jahalice za putovanje osim prema tri džamije: Mesdžidul-Haramu, ovoj mojoj džamiji i Mesdžidul-Aqsa."***[3]

Prenijeli su ga u hadisu od Ebu-Seida i Ebu-Hurejre ﷺ.

Tako da je Ibn-Omer znao doći u Bejtul-Maqdis da bi klanjao, a onda bi izašao da se ni vode ne bi napio, nadajući se da će se nad njim obistiniti dova Allahovog vjerovjesnika Sulejmana ﷺ, u kojoj kaže: "*Allahu moj, neka niko ne dođe u*

[1] U originalu stoji: 'Dajnal', ali se radi o štamparskoj grešci. Danijal je bio od sinova Israilovih, i bio je dobar čovjek. Neki kažu da je bio vjerovjesnik. Pogledaj: *"Bidaje we nihaje"* (2/40-41.)

[2] Ovu priču je spomenuo Ibn-Kesir, a lanac prenosilaca je vjerodostojnim ocijenio Ebu-Alije. Pogledaj: *"Bidaje we nihaje"* (2/41.)

[3] Bilježi ga Buharija u poglavlju "Fadailus-salat fi mesdžidi Mekke ve Medine", odlomak: "Mesdžid Bejtul- Maqdis" (2/1014)

ovu kuću osim zbog namaza, a da ne izađe bez grijeha kao na dan kada ga je majka rodila."[1]

Nisu te posjete činili u vrijeme hadža, nego su obavljali hadž i vraćali se kućama. Omer ﷺ bi govorio:

"O stanovnici Šama, idite u Šam. O stanovnici Jemena, vaš je Jemen. O stanovnici Iraka, vaš je Irak."

A u medinsku džamiju, kao i u Bejtul-Maqdis, su dolazili po mogućnostima, ali ne baš u tom vremenu hadža, iako je nekima bilo lakše da dođu u vrijeme hadža.

[1] U hadisu se prenosi da je Sulejman b. Davud zamolio svog Gospodara za tri stvari: "...i zamolio Ga je da ni jedan čovjek koji izađe iz svoje kuće želeći namaz u ovom mesdžidu, a da se ne vrati bez grijeha kao na dan kada ga je majka rodila." Također ga bilježi Ahmed (2/176), Ibn-Hibban kao što je u *"Ihsanu"* poglavlje "Namaz" odlomak "Džamije" (3/76), Hakim u *"Mustedreku"* u poglavlju "Iman" (1/30-31) i kaže: "Ovaj hadis je sahih; koristili su ga svi imami, a njegove prenosioce su uzimali kao dokaz vjerodostojnosti hadisa. Nisu ga, ipak, naveli u svojim zbirkama, dok mu ne znam neki razlog slabosti." Sa njim se složio Zehebi.

Stvarno značenje slijeđenja Poslanika ﷺ

Ashabi su se trudili da slijede i idu stazama Poslanika ﷺ, tako da bi - ako je nešto učinio u formi ibadeta - i oni to učinili. Ako bi neko vrijeme ili mjesto učinio posebnim za ibadet - i oni bi isto tako učinili. Kao što je učinio sa mjestima na hadžu, poput Arefata, Muzdelife i Mine, od onoga što je propisano da se čini od ibadeta na tim mjestima, pa im je rekao: ***"Uzmite od mene vaše obrede."***[1] Tako su namjeravali da rade ono što je i on radio.

Također je davao pažnju Mesdžidul-Haramu, svoj džamiji, Mesdžidul-Kuba', pa su oni to učinili, iako nije dozvolio putovati radi Mesdžidul-Kuba'; dozvolio je pak da dođe u njega onaj ko je u blizini, kao što kaže: ***"Ko se očisti***[2] ***u svojoj kući, zatim dođe u Mesdžidul-Kuba', ne želeći ništa drugo osim namaza u njemu, imat će nagradu obavljene umre."***[3]

Selem b. Ekve'a je pazio na to da klanja na nekom mjestu u njegovoj džamiji i govorio je: "*Allahov Poslanik ﷺ je pazio na namaz u svojoj džamiji kod stuba u njoj.*"[4]

Pridavali su pažnju mjesecu ramazanu, kao i periodu od deset dana mjeseca zul-hidžeta, petku i slično tome od onoga čemu je Poslanik ﷺ pridavao posebnu pažnju. Ili, onome što je činio u skladu sa situacijom: njegovom hodu po

---

[1] Bilježi ga Muslim u poglavlju "Hadž" (2/943).

[2] Čišćenje je općenit izraz koji može značiti gusul ili abdest, ili oboje. Zato po ovom pitanju ima više mišljenja: "Da li je samo abdest ili i gusul?" (op. red.)

[3] Bilježi ga Nesai u poglavlju "Džamije", odlomak: "Vrijednosti Mesdžidul-Kuba' i namaz u njemu" (2 /37); Ibn- Madže u poglavlju "Namaz", odlomak: "Ono što je došlo o namazu u Mesdžidul-Kuba'" (1/453). Šejh Albani ga je ocijenio sahihom u *"Sahihul Ibn-Madže"* (1/238).

[4] Bilježi ga Buharija, poglavlje "Namaz", odlomak: "Namaz prema stubu" (1/127); Muslim u poglavlju "Namaz" (1/364-365).

putu, ili namazu ondje gdje se zadesi, kao i prosipanju onoga što mu ostane od vode uz drvo...

Tako se Ibn-Omer ﷺ trudio da radi kao što je i Poslanik ﷺ dok većina ashaba nije tako radila; jer, slijeđenje jeste da činimo onako kako je on radio i na način kako je to radio. Moramo ga slijediti u namjeri i cilju, a djela se vrednuju prema namjerama. Ako neko djelo učini u obliku ibadeta, onda ćemo ga i mi tako učiniti. Pratit ćemo ga, slijediti, poistovjetiti se sa njim, ali ako ne učini to kao ibadet nego zato što situacija to zahtijeva (koincidencija) - pa, ako time budemo htjeli izvršiti ibadet, nećemo biti od onih koji ga slijede - kao što je vodio svoju devu putem, ili kao što je ostatak vode od abdesta prosipao uz jedno drvo a ne uz drugo, ili da neko hodi stranom kojom je on hodio, nego je cilj da prosipa vodu uz[1] drvo da se ne troši bez cilja. Tako je činio ono što mu je Allah omogućio: jeo je ono što je imao; oblačio ono što mu je bilo omogućeno; nije nikada kudio hranu, ako bi mu se svidjela - jeo bi, a ako ne - ostavio bi je; jeo je medinske hurme kao što je "rutab"; ono što nije postojalo u Medini nije ni jeo, a da je bilo jeo bi.

Tako će ispravno slijeđenje biti u tome da čovjek jede ono što se nalazi u njegovoj državi i da ne zahtijeva da jede "rutab" ako u njegovoj državi nema toga, jer u tom slučaju neće biti od onih koji slijede Poslanika ﷺ.

Isto se odnosi na sadekatul-fitr, kada je naredio stanovnicima Medine da dadnu sa'a od hurmi ili ječma, jer je to bila osnovna namirnica njihove prehrane. Tako onaj čija je osnovna hrana pšenica, njemu je obaveza - kao što to zastupaju svi pravnici - da dadne vitre u pšenici, iako su neki rekli da je najbolje dati u hurmama, a ne može dati u ječmu. A oko hurmi postoje razilaženja među pravnicima.

---

[1] U originalu stoji: 'u'.

Slijeđenje tragova vjerovjesnika

Prenosi se od Omera b. Hattaba ﷺ da ja primjetio ljude kako namjeravaju da klanjaju na jednom mjestu, pa je rekao: "*Šta je ovo?*" *Rekoše:* "*Ovo je mjesto gdje je Poslanik ﷺ klanjao na svom putovanju, i mjesto gdje je odsjeo Poslanik ﷺ.*" (Omer reče)[1]: "*Da li želite tragove vjerovjesnika da učinite mjestima za molitvu? Oni prije vas su propali zbog toga što su to radili. Koga zadesi namaz neka ga klanja tu, a ako ne onda neka prođe.*"[2]

Ova se zabrana odnosi i na ono što je činio Ibn-Omer ﷺ, iako on, niti neko drugi od ashaba, nisu dolazili na mjesta kojima su prolazili vjerovjesnici zbog ibadeta, nego sa ciljem slijeđenja u samom obliku čina.

Što se tiče mjesta na kojima je boravio, sjedio i koja je obilazio po danu ili noći, ili putevima kojima je hodio, ili mjesta gdje se odmarao u toku putovanja, niko od ashaba nije namjeravao da klanja na tim mjestima, niti da upućuje dove niti bilo šta od ibadeta. Takve su i sobe njegovih žena u kojima je klanjao noću i danju - niko od njih nije namjeravao da odlazi na ta mjesta radi namaza ili dove.

Isti je slučaj i sa pećinom Hira - u kojoj se osamljivao radi ibadeta; ili pećina Sevr - u kojoj se sakrio sa Ebu-Bekrom ﷺ; ili pećina Murselat - u kojoj mu se objavila sura "Murselat"; ili mjesta gdje boravio kada je opkolio plemena Kurejzu i Nadir; ili putevi kojima je putovao. Niko od ashaba tako nije namjerno posjećivao ova mjesta, niti radi namaza niti radi dove. Ako je ovakav slučaj sa mjestima gdje je boravilo najbolje stvorenje, onda su se od nekih drugih mjesta još više ustezali. Niko od njih nije namjeravao posjećivanje

[1] Ono što je u zagradi ne nalazi se u originalu.

[2] Bilježi ga Ibn-Vedah u *"El-Bid'au"*, str. 41. Hafiz Ibn-Hadžer je ukazao na to da mu je isnad sahih, kao što je u *"Fethul-Bari"* (1/569).

mjesta u Šamu niti negdje drugo, osim džamija koje su postojale radi namaza. Ali nisu namjeravali putovanje na ta mjesta zbog toga što je tu bio Ibrahim, Musa, Isa, niti zbog toga što su bili u Bejtul-Makdisu, niti gdje drugo, nego su putovali kako bi došli do Bejtul-Makdisa.

Kada su ga muslimani osvojili, zatekli su na "Sahri" (stijena) veliko smetljište koje su kršćani pravili omalovažavajući ga iz mržnje prema jevrejima. Omer b. Hatab ﷺ je očistio stijenu, a Ka'bu Ahbaru reče: "*Šta misliš*[1] *gdje ću napraviti muslimanima mjesto da klanjaju?*" *On reče:* "*Iza stijene.*" *Kaže:* "*O sine jevrejke, pomiješalo se sa tobom jevrejstvo. Ne, nego ću ga napraviti u prednjoj strani mesdžida, jer nama pripada prednja strana u mesdžidima.*"[2] Pa je sagradio musalu u prednjem dijelu mesdžida - i to je ono što neki ljudi nazivaju Aksa - iako Mesdžidul-Aksa obuhvata cijelo područje mesdžida. Ali musalu nije napravio iza stijene da ne bi neki ljudi pomislili da treba klanjati okrenut prema kamenu iako je ona derogirana Kibla.

Kada je Ibrahim ﷺ sagradio Bejtul-Haram, pozvao je ljude na hadž, a Allah je naredio da se odazovemo Ibrahimovom ﷺ pozivu, tako da činimo onako kako je on radio. Obožavamo Allaha na mjestima gdje Ga je obožavao Ibrahim ﷺ. Zato je veliki broj prethodnika rekao: "*Mekami-Ibrahim je mjesto na kojem se obavlja hadž i odnosi se na Arefat, Muzdelifu i Minu, i pored toga što postoji posebno mjesto Mekami-Ibrahim*". Kod tog mjesta Muhammed ﷺ je klanjao dva rekata poslije tavafa.

Zatim, ako je ovakav sunnet Allahovog Poslanika ﷺ, njegovih halifa, ashaba i ummeta i ono što slijede učenjaci, tj. ako ni Ibrahim ﷺ niti Muhammed ﷺ nisu doticanje Mekami-Ibrahima učinili sunnetom, a oni su najbolja stvorenja, onda

---

[1] U orignalu se ova riječ ponavlja dva puta.

[2] Bilježi ga Ahmed u svom ju je "*Musnedu*" (1/38). Hafiz Ibn-Kesir o isnadu kaže: "Dobar". Pogledaj: "*Bidaje we nihaje*" (7/58.)

svako drugi ima još manje pravo da to učini sunnetom. Jer, doticanje se odnosi samo na Hadžerul-esved u sklopu Kabe zbog samog čina ibadeta Allahu, kao što je i tavaf ibadet, i to samo oko Allahove Kabe, i ne može biti ni oko čije druge kuće od stvorenja.

Ashabi i tabiini nisu putovali da bi posjetili kabur Halila Ibrahima

Ashabi, tabiini i oni koji su došli iza njih nisu putovali kako bi posjetili kabur Halila عليه السلام. Njegov kabur nije bio vidljiv, nego je iznad njega sagrađena građevina koja nije imala vrata, kao što je imala soba u kojoj je ukopan Poslanik ﷺ. Ipak, poslije su nevjernici kršćani - u vrijeme kada su osvojili te države - iskopali vrata na toj građevini. Zatim su tu građevinu učinili crkvom, zbog čega ih je Poslanik ﷺ i proklinjao, tj. zato što su od kaburova vjerovjesnika pravili mjesta za ibadete.

Prema tome, nijedan ashab nije putovao kako bi posjetio Ibrahimov kabur ili kabur njegove porodice. Većina ljudi nije ni znala da tamo postoji Halilov kabur, oko čega su se ljudi razišli. Oni su dolazili u Mesdžidul-Aksa, a nisu odlazili u to selo, iako se nalazilo nadomak mesdžida. Ibrahimov عليه السلام kabur nije bio očit, jer je Sulejman عليه السلام nad njim sagradio građevinu bez otvora i bez ikakvog znaka po čemu se može poznati. Neki kažu da je prvi put otkriven u vrijeme hilafeta Muktedira, tri stotine i neke,[1] kada su se u islamu desili mnogi događaji i kada su se nevjernici i licemjeri podigli protiv muslimana.

[1] On je Muktedir Billah Džafer b. Ahmed, zvani Ebu-Fadl; jedan je od halifa Benu Abbas kojem je prisega data na hilafet nakon njegovog brata Muktefija 295. h.g.; ubijen je 320. h.g. Pogledaj: *"Bidaje we nihaje"* (11/170.)

A hadisi koji se prenose o Miradžu da je Poslaniku ﷺ bilo rečeno: "Siđi i klanjaj, ovo je Jesrib, a ovo je Musaovo brdo ili kabur, ili ovo je kabur Halila", svi ti hadisi su lažni, a hafizi su pojasnili njihovu apokrifnost. Iako nekim učenjacima nije bilo poznato njihovo stanje vjerodostojnosti. Zapravo u "Sahihu" se nalazi da je klanjao ispred vjerovjesnika u Bejtul-Makdisu a ne na nekom drugom mjestu, zbog čega je putovanje prema njemu i namaz u njemu mustehab.

Doticanje i ljubljenje ćoškova Kabe

Muslimani su se složili oko onoga što je sunnet za njih, tj. da onaj ko ode da obavi hadž, poželjno je da, ako može, dotakne i poljubi Crni kamen. Što se tiče Jemenskog kamena, njega treba samo dotaći, ali su se razišli oko toga da li ga treba poljubiti. Tako su neki rekli da će ga poljubiti dok su drugi rekli da će poljubiti desnicu kojom ga je dotakao; treći su opet rekli da ga neće poljubiti niti će poljubiti desnicu - što je ispravnije mišljenje - jer ga je Poslanik ﷺ dotakao[1] kao što je dotakao i Crni kamen[2], poljubio je Crni kamen[3] a nije poljubio Jemenski ćošak, dok dva Šamijska ćoška nije ni dotakao ni poljubio.

Mekami-Ibrahim mjesto o kojem Allah kaže:

وَٱتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَٰهِـۧمَ مُصَلًّى

"Neka vam mjesto na kojem je Ibrahim stajao bude prostor gdje ćete namaz obavljati!" (Sura El-Beqare, 125.)

---

[1] Bilježi ga Buharija, poglavlje "Hadž", odlomak: "Onaj ko ne dotakne osim dva ćoška Jemanijska" (2/162); Muslim u poglavlju "Hadž" (2/924).

[2] Bilježi ga Buharija, poglavlje "Hadž", odlomak: "Doticanje Crnog kamena" (2/161); Muslim u poglavlju "Hadž" (2/893).

[3] Bilježi ga Buharija, poglavlje "Hadž", odlomak: "Ljubljenje Crnog kamena" (2/162); Muslim u poglavlju "Hadž" (2/925).

Nije dotakao niti poljubio, oko čega su se i učenjaci složili da ga se neće doticati niti ljubiti. Ako je ovakav slučaj sa Mekami-Ibrahim, za kojeg nam je naređeno da ga uzmemo mjestom za namaz slijedeći u tome Ibrahima, onda je preče da se mjesta gdje nam nije naređeno da klanjamo na njima, ne dotiču i ne ljube, kao što su mjesta koja se pripisuju Ibrahimu i drugima u Šamu i drugdje.

Ili, kažu na tom i tom mjestu je ubijen taj i taj, ili tu je odsjeo vjerovjesnik i slično tome - tako da ta mjesta ljube, dotiču, namjerno se klanjaju namazi na tim mjestima. A da je kojim slučajem ovaj postupak ispravan, opet ta mjesta ne bi bila vrednija od onih na kojima je klanjao Poslanik ﷺ, kao njegove sobe u kojima je klanjao dano-noćno, ili pećine u kojima je odsjeo, kao što su Sevr, Hira i druga mjesta. Pa, ako ashabi nisu odlazili na ova mjesta radi namaza i dove, onda su druga mjesta preča da se izostave po tom pitanju.

Strane Bejtul-Harama se ne dotiču niti se ljube. Jednom prilikom su Ibn-Abbas i Muavija obilazili oko Kabe, pa je Muavija doticao sve četiri ćoška. Ibn-Abbas mu reče: "*Allahov Poslanik ﷺ nije doticao osim dva Jemanijska ćoška.*" Muavija reče: "*Od Bejta se ništa ne odbacuje.*" Ibn-Abbas reče: "*Vi ste u Allahovom Poslaniku imali najbolji uzor.*"[1] Muavija je zašutio i složio se sa Ibn-Abbasom kada mu je pojasnio sunnet.

[1] Bilježi ga Ahmed (1/217), a kod njega Muavija kaže: "...Istinu si rekao." Ahmed Šakir je njegov isnad ocijenio sahihom u provjeri "*Musneda*" (3/266).

Tavaf se čini samo oko Kabe

Svi islamski pravnici su se složili da se, osim Kabe, ni jedno drugo mjesto ne obilazi u obliku tavafa, pa ni Brdo Hrama niti druga mjesta. Niti se dotiču, niti ljube, niti se obilazi oko njih, niti na Zemlji postoji mjesto oko kojeg je dozvoljeno obilaziti osim Kabe. Kao što nema druge Kible osim Kabe. Iako je "Sahra" bila Kibla, onaj ko je uzme danas za Kiblu - on je nevjernik. Ali, ako bude obilazio oko nje ili oko mjesta sličnih njoj, to je gore od uzimanja nje za Kiblu. I nema harema u kojem se može zabraniti trganje bilja ili lov životinja, osim u Mekanskom haremu. Također, kod većine učenjaka tu spada i Medinski harem, na što su ukazali vjerodostojni hadisi.

Po Šafijinom mišljenju, dolina "Vedž"[1] kod Taifa (jeste harem) zbog hadisa koji se prenosi o njoj[2], iako većina učenjaka taj hadis smatra slabim i kaže da ona nije harem. Ahmed je ovaj hadis ocijenio slabim. U harem se ne ubrajaju ni ona (ova dolina), ni Bejtul-Makdis, niti kaburovi vjerovjesnika ili nekoga drugog.

[1] To je dolina kod Taifa, a Taif je udaljen od Meke dvanaest ferseha. (vidi: *"Mu'adžemu buldan"* (4/9.) i (5/361.)).

[2] Bilježi ga Ebu-Davud, poglavlje "Hadžski obredi", odlomak "Imetak Kabe" (2/216), sa riječima: "Lov u Vedžu i lomljenje granja su zabranjeni od Allaha." Ibn-Qajjim ga je ocijenio slabim hadisom u *"I'alamu muweqi'in"* (1/32.), kao i Hafiz Ibn Hadžer i spomenuo je još neke koji su ga ocjenili slabim kao što je Nevevi i dr. Pogledaj: *"Talhisul-Habir"* (2/300.)

sedmo poglavlje

Ashabi nisu namjeravali putovanje prema bilo čijem kaburu

Ni jedan od ashaba nije odlazio na nečiji kabur, bilo na kabur vjerovjesnika ili nekoga drugog. Oni nisu klanjali kod tih kaburova, niti su upućivali dove, niti su smatrali da ih treba posjećivati radi učenja dova, niti su govorili da je dova kod njih bolja i vrednija, niti da se dova kod tih kaburova ne odbija.

Znali su da je Poslanik ﷺ prokleo one koji su uzimali kaburove vjerovjesnika i dobrih ljudi za mjesta ibadeta Allahu. Jer, onaj ko se klanja Allahu - on, ustvari, Njemu upućuje dove, Njemu se utječe, od Njega pomoć traži... Ako je Poslanik ﷺ prokleo one koji to čine, kako se ne bi nalikovalo onima koji mole te kaburove, onda je onaj ko ima takvu namjeru (tj. da upućuje dove[1]) počinio širk zbog kojeg je i zabranjeno da se ta mjesta uzimaju za mjesta ibadeta.

Čudno je da veliki broj ljudi zabranjuje namaz na tim mjestima, a odlazi da upućuje dove sa tih mjesta, i govori:

"Tamo se dova prima."

Može li musliman ili razuman čovjek reći da je mjesto, na kojem nam je Allah zabranio da obavljamo namaz, mjesto

[1] U originalu: "...da ih priziva."

na kojem se dova prima i da je određeno za dovu?! Njegov je primjer isti kao i primjer onoga koji kaže:

"Ja neću klanjati pri izlasku i zalasku Sunca nego ću činiti sedždu Suncu u tim trenucima."

Tako da je zabranio namaz u to vrijeme da se ne bi usporedio sa onim ko se klanja Suncu.

osmo poglavlje

Ashabi nisu putovali radi kaburova

Niko od ashaba niti tabiina nije putovao radi kaburova: ni radi kabura vjerovjesnika ni radi kabura nekoga drugog. Većina njih su dolazili u Medinu, klanjali su u Poslanikovoj džamiji, donoseći selam na njega u namazu, što su smatrali vrhuncem onoga što se od njih traži. Oni nisu odlazili kod njegovog kabura ﷺ niti je neko od njih ulazio unutar, pa da bude kod njegovog kabura zbog selama, ili namaza, ili dove, ili zbog nečega drugoga, osim onih koji su ulazili kod Aiše ؓ (jer je to njena soba), pa bi poselamili Poslanika ﷺ, a on bi im odgovorio kako je došlo u vjerodostojnom hadisu.

Selam na Poslanika ﷺ

Što se tiče selama sa njim u njegovoj ﷺ džamiji, to je isti slučaj kao i sa salavatom unutar džamije, kao i u svim dijelovima džamije ili na svim mjestima na Zemlji, iako je okretanje zbog toga prema Kibli bolje.

Stanovnicima Medine nije preporučljivo da dolaze kod njegovog kabura svaki put kad uđu i izađu iz džamije

Učenjaci su se složili da Medinlijama nije preporučljivo dolaziti kod Poslanikovog ﷺ kabura svaki put kada uđu ili izađu iz džamije. Ali, da li je to poželjno učiniti kada se vrate sa putovanja, ili, da li je to poželjno strancima - kada uđu i izađu? O ovom pitanju postoje dva mišljenja, iako neki to dopuštaju jer je to činio Ibn-Omer ؓ, u čemu su ga slijedili mnogi učenjaci od selefa i halefa mada ovo (nije)[1] bio poznati sunnet među njima. Poslanik ﷺ im to nije naređivao kao što im je naredio da donose selam na njega, nego im je rekao za onoga ko njega poselami, da on njemu odgovori na selam. Ovo se odnosi na onoga[2] koji ga poselami iz blizine u njegovoj ﷺ sobi; što se tiče onoga udaljenog, na njega se - po konsenzusu učenjaka - ovo ne odnosi. Zapravo, za onoga ko se nađe unutar džamije kod zida se postavlja pitanje: "Da li je on blizu ili je udaljen?" Postoje dva mišljenja.

Ovo se odnosi na ostale vjernike, kao što nas je obavijestio ﷺ :

"Neće niko naići pored kabura čovjeka kojeg je poznavao na dunjaluku pa ga poselami, a da mu Allah neće povratiti dušu pa da mu i on uzvrati selam."

On je ukopan u Aišinoj sobi, a Aiša ؓ kaže da je Poslanik ﷺ na samrtnoj postelji rekao:

"Allah je prokleo jevreje i kršćane jer su kaburove svojih vjerovjesnika učinili mjestima za molitvu."

---

[1] Ne nalazi se u originalu.
[2] U originalu stoji: 'onome'.

Aiša kaže: "*Da nije tako - njegov bi kabur bio istaknut, ali je postojala bojazan da ne bude uzet za mesdžid.*"

Pojasnila je da je bio ukopan u sobi i da njegov kabur nije istaknut, kako ga ljudi ne bi uzeli za mesdžid gdje će klanjati. To je zato što svaki klanjač klanja Allahu i moli Allaha, a on ﷺ je prokleo one koji su kaburove svojih vjerovjesnika učinili mjestima za molitve, pa je i svom ummetu zabranio da kaburove uzimaju za mesdžide. Ako je on ﷺ prokleo onoga ko se kod njih klanja Allahu i priziva Allaha - jer to vodi u širk - kakav je onda slučaj sa onim ko klanja radi njih i njima čini sedždu, od njih traži pomoć i traži ono što se traži od Gospodara svjetova. Ovo je najveći vid širka, jer su ih - mimo Allaha, Gospodara svjetova - učinili idolima i kipovima (za obožavanje). To je isto kao ono što je to učinio Nuhov عليه السلام narod, kao i djelo onih koji su se sa njima poistovjetili u tome, od mnogobožaca sljedbenika Knjige.

Znači da je Poslanik ﷺ htio time reći:

"Nema čovjeka koji će me poselamiti, a da mi Allah neće vratiti dušu pa da mu odgovorim na selam."[1]

Pojašnjavajući pojam njegovog života da čuje onoga koji je blizu, kao i to da mu se dostavlja selam od udaljenoga. To, ipak, ne znači da je naredio svom ummetu da mu dolaze radi kabura, kako bi ga tu poselamili. On im to nije naredio, nego im je naredio selam na njega u namazu, što je potpunije i bolje za njega, a i za njih. To je zbog toga što je selam bio propisan radi onih koji su dolazili kod njega radi nekakvih potreba u toku njegovog života, pa su ga selamili, kao i oni koji bi ušli u njegovu kuću. Ali, ako neko dođe radi toga da bi

---

[1] Bilježi ga Ebu-Davud, ali je riječ 'čovjeka' zamjenjena riječju 'jednog' u poglavlju "Hadžski obredi, odlomak: "Posjećivanje kaburova" (2/218), a i Ahmed (2/527). Šejhul-islam je htio ukazati da u hadisu postoji slabost kao što je dato u knjizi *"Odgovor Ahneiju"* na strani 109.
Ibn Abdul-Hadi, nakon dugog govora o isnadu, kaže: "Ne može se reći da je pod Muslimovim uvjetima, nego mu je isnad približan, ali je taj isnad dobar drugom hadisu, kao i to da ga može podržati." (v. *"Sarim el-Menki"*, str. 163.)

mu on odgovorio, onda to nije propisano niti u toku njegovog života, a niti poslije smrti.

Zbog toga su se složili da nije dozvoljeno Medinlijama da ga selame kada uđu i kada izađu, osim ako se radi o namazu - onda im je dozvoljeno da ga selame. Dozvoljeno je i onome koji dođe u Medinu od stranaca, oko čega su se složili učenjaci. Ali, razišli su se oko toga da li će se u toku selama okrenuti prema njegovoj sobi ili prema Kibli? Ili, da li se radi o selamu koji je naređen u Kur'anu kao salavat ili se radi o selamu kao pozdravu, koji je zajednički pozdrav svih vjernika, i živih i mrtvih?

Da li je dozvoljeno reći: "Posjetio sam Poslanikov ﷺ kabur."?

Učenjaci su se razišli i po tome da li je dozvoljeno da se kaže: "*Posjetio sam Poslanikov ﷺ kabur.*" Postoje dva mišljenja. Malik je rekao da je pokuđeno, kao i neki drugi. Štaviše zabranjivao je da se kaže tavaf zijareta (posjete)[1]. Ljudi su oko toga imali razna pojašnjenja:

Jedni su rekli da je to zato što je posjetilac bolji[2], dok su drugi rekli da je to zbog toga što je pokuđeno posjećivati kaburove. Neki su rekli da je pokuđeno reći: "Posjetio sam njegov kabur", ali nije pokuđeno ako kaže: "Posjetio sam ga". To zato jer je posjeta kaburu zabranjena, i zato što će (posjetilac) posjetiti njegov kabur ako uđe u njegovu sobu gdje je i ukopan, što je zabranjeno. Moguće je da dođe u njegovu džamiju, jer se u džamiju dolazi zbog džamije a ne zbog njegovog kabura, ali će ga poselamiti u njegovoj džamiji kao što je bio selamljen u džamiji u toku svog života. I kao što su ga selamili u njoj u namazima, a selam na njega je bio pozdrav. Ovaj selam je dozvoljen po mišljenju svih učenjaka, a selam kao pozdrav – pa, oko njega postoje dva mišljenja.

---

[1] To je tavaf koji se čini po dolasku u Meku ili prvi tavaf u hadžskim obredima.(op. red.)

[2] U originalu u podnapisu stoji da je posjetilac bolji od onoga ko je posjećen, pa pogledaj po čemu je posjetilac bolji od onoga koga je posjetio. Da li je ovo opći pojam?"

Da li će se okrenuti prema kaburu ili Kibli tokom nazivanja selama?

Da li će se okrenuti kaburu ili prema Kibli? Dva su mišljenja: Malik kaže da se treba okrenuti prema kaburu, a Ebu-Hanife kaže da se treba okrenut prema Kibli.

deveto poglavlje

Ako se kaže da je posjećivanje kaburova mustehab onda je posjeta njegovom kaburu preča

Ako se kaže da je posjeta kaburovima mustehab (poželjna) i da nije pokuđeno da se kaže: "Posjetio sam njegov kabur", onda je Poslanik ﷺ preči da posjeta njegovom kaburu bude mustehab. Nije pokuđeno da se kaže: "Posjetio sam njegov kabur" jer u vjerodostojnom hadisu spominje sintagma 'posjeta kaburovima', kao što je Poslanik ﷺ rekao:

"Bio sam vam zabranio da posjećujete kaburove, pa ih posjećujte jer će vas oni podsjećati na ahiret."[1]

A u "Sahihu" stoji da ih je naučio pri posjeti kaburovima da kažu:

"***Neka je mir na vas o stanovnici ovih kuća od mu'mina i muslimana. A mi ćemo vam se, ako Allah dadne, uskoro pridružiti. Molimo Allaha za oprost i nama i vama.***"[2]

A u drugoj predaji:

---

[1] Bilježi ga Ahmed (1/145). Šejh Albani ga je ocijenio sahihom u *"Sahihul-džami'a"* (1/841). Muslim bilježi jedan njegov dio u poglavlju "Dženaza" (2/672).

[2] Bilježi ga Muslim, ali riječ 'molimo' je u njegovoj verziji 'molim', u poglavlju "Dženaza" (2/671).

"Neka se Allah smiluje onima prije i onima poslije od nas i od vas."[1]

Također se u vjerodostojnim predajama bilježi da je izlazio na Beki'u i da je molio za njegove stanovnike,[2] kao i da je obilazio ukopane na Uhudu.[3]

Neki kažu da se ovaj govor odnosi na dva dijela: dio o posjećivanju svih kaburova i da li je njegov kabur kao i ostali, ili je između njega i drugih razlika?

Propis posjećivanja kaburova

Što se tiče prvog dijela - dio o posjećivanju kaburova, učenjaci su se razišli na tri mišljenja:

Jedni kažu da je mustehab, što je mišljenje većine.

Drugi kažu da je dozvoljeno, ali nije poželjno; ovo mišljenje zastupaju Malik i Ahmed.

Treći kažu da je zabranjeno; to mišljenje zastupa jedna grupa selefa i kaže: *"Posjećivanje kaburova je zabranjeno, a kod nas nije potvrđena derogacija te zabrane."*

Učenjaci su se složili oko toga da je Poslanik ﷺ na početku zabranio posjećivanje kaburova. Rečeno je da je to zbog sumnje da se ne počini širk ili da je zabranio zbog naricanja.

Zatim su se razišli oko derogacije zabrane. Većina kaže da je ovaj hadis derogiran, dok drugi kažu da nije. Oni koji kažu da jeste derogiran kažu zbog toga što je u hadisu

---

[1] Bilježi ga Muslim u poglavlju "Dženaza" (2 671), ali bez riječi 'od vas'.
[2] Bilježi ga Muslim u poglavlju "Dženaza" (2/669).
[3] Bilježi ga Buharija u poglavlju "Dženaza", odlomak: "Namaz nad šehidom" (2/94).s

Poslanik ﷺ izrekao zabranu sa "ifal" imperativom nakon upozorenja, što najviše može značiti da je dozvoljeno. Jer je rekao:

"Bio sam vam zabranio da posjećujete kaburove, pa ih posjećujte jer će vas oni podsjećati na ahiret."

Većina njih kaže da je posjećivanje na šerijatski propisan način mustehab i ovo je ispravno.

Pojašnjenje stava o posjećivanju kaburova

Srž toga je da se posjeta kaburovima dijeli na tri vrste:

Od njih su neke posjete **zabranjene** oko čega su se učenjaci složili, poput posjete koja sadrži haram u sebi (kao što je zabranjeno kukanje i naricanje), ili zbog zabranjenog širka i novotarija. To su dvije vrste[91] koje su zabranjene konsenzusom učenjaka.

Neke vrste od tih posjeta su **dozvoljene**, kao što je posjeta bližnjem makar bio nevjernik, zbog osjećaja rodbinske bliskosti prema njemu a ne zbog dove koju bi njemu uputio. Ova posjeta je poput plakanja za umrlim bez kukanja i naricanja, te nije zabranjena.

I treća vrsta je da se posjećuju kaburovi da bi molio za umrle, kao što su posjećivane Bakije ili šehidi - što je i **poželjno, tj. mustehab**. Ali nijedan učenjak nije rekao da je poželjno putovanje radi posjete.

Učenjaci su se zatim razišli oko toga da li je mustehab, mubah ili mekruh posjeta onima koji dolaze iz bliskih mjesta, ali se nisu razišli oko toga da je putovanje radi posjete zabranjeno. Onaj ko putuje radi posjete - putuje da bi učinio nešto od onih stvari koje su zabranjene, kao što je širk i sl., zbog čega te posjete nazivaju hadžom. Jer, niko neće putovati da bi učio dovu nekom mejtu; a ako se pretpostavi da je baš zbog toga putovao, onda dova nema tolike vrijednosti, zbog samog opterećenja kao što je putovanje za koje se kaže da je dio patnje. To je zato jer će biti propuštene veće koristi, a i zbog same štete koju može nanijeti to putovanje.

[91] U originalu stoji: 'ove dva vrste.'

Izuzetak čine džamije, jer se muslimani slažu oko toga da je propisano dolaziti u džamije iz bliskih mjesta. Taj dolazak može da bude farz svakom pojedincu, ili farz jednoj grupi u društvu, ili je mustehab - kao da dolazi u džamiju radi propisanih ibadeta poput propisanih namaza, itikafa, učenja Kur'ana, traženja znanja i podučavanja drugih. Ali, nije propisano zbog svega toga putovati iz udaljenih mjesta. Štaviše, četverica imama i većina učenjaka se slažu da onaj ko se zavjetuje da će putovati radi posjete tih mjesta neće ispuniti svoj zavjet. U oba "Sahiha" stoji da je Poslanik ﷺ rekao:

"Ne pritežu se jahalice za putovanje osim zbog tri džamije: Mesdžidul-Harama, ove moje džamije i Mesdžidul-Aqsa."

Posjeta mesdžidu Kuba'

Veliki broj učenjaka naveo je da čovjek, ako bi se zavjetovao da će otići u Mesdžidul-Kuba', neće izvršiti svoj zavjet. Ovo je mezheb četverice imama kao i njihovih sljedbenika, iako postoji malo razilaženje u Malikovom mezhebu. On je zabranio posjetu osim u tri mesdžida; ali, ako neko dolazi iz blizine, dozvoljeno mu je da posjećuje mesdžid. Recimo, kao da bude u Medini pa ode do džamije, što je i potvrđeno u "Sahihu" od Ibn-Omera ﷺ da je Allahov Poslanik ﷺ dolazio, jašući ili pješke, u Mesdžidul-Kuba' svake subote.[1]

U svojoj džamiji je klanjao noćni namaz petkom navečer, a u Kuba'-u je klanjao noćni namaz subotom navečer, zato što Allah ﷻ kaže:

لَّمَسْجِدٌ أُسِّسَ عَلَى ٱلتَّقْوَىٰ مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَن تَقُومَ فِيهِ

"Džamija čiji su temelji, već od prvog dana, postavljeni na strahu od Allaha zaista više zaslužuje da u njoj obavljaš molitvu." (Sura Et-Tewbe, 108.)

Ovaj ajet se odnosi na njegovu džamiju kao i na Mesdžidul-Kuba', a njegova džamija je u tome preča od Mesdžidul-Kuba'.

Potvrđeno je u vjerodostojnom hadisu da je Poslanik ﷺ bio upitan o džamiji koja je postavljena na bogobojaznosti, pa je rekao:

"To je ova moja džamija."[2]

---

[1] Bilježi ga Muslim, poglavlje "O hadžu" (2/1017).
[2] Bilježi ga Muslim, poglavlje "O hadžu" (2/1015).

To jest, njegova je džamija preča da se ovako opiše od bilo koje druge. Kao što je rekao onima koje je stavio pod ogrtač, Aliji, Fatimi, Hasanu i Husejnu:

"Allahu moj, ovo je moja porodica pa otkloni od njih prljavštinu i očisti ih u cijelosti."[1]

To jest, oni su preči od drugih, a ova osobina zbog savršenosti biva posebna onome na koga se odnosi, kao da kažeš: "Abdullah je učenjak." Jer, Kur'an ukazuje da je i Mesdžidul-Kuba' utemeljen na bogobojaznosti, kao i to da su njegove žene od njegove porodice.

Ako radi džamija, u koje je na osnovu vjerskih dokaza i konsenzusa dozvoljeno dolaziti bez posebnog putovanja, nije dozvoljeno putovati (čak (nije)[2] obaveza), onda je preče da se ni u druge ne dozvoli putovanje. Većina učenjaka zastupa stav da se posjećivanje kaburova (koje po konsenzusu nije obaveza posjećivati, a oko poželjnosti postoji razilaženje) dijeli na dvije vrste:

Prva: to je vrsta koja je **dozvoljena** u vezi sa posjetom kabura umrlog, nevjernika i vjernika. Ova vrsta je dozvoljena, jer podsjeća na ahiret. To je potvrđeno u vjerodostojnom hadisu u kojem je ﷺ rekao:

"Tražio sam od Gospodara da mi dozvoli da posjetim kabur svoje majke, pa mi je dozvolio. Zatim sam tražio da tražim oprosta za nju, ali mi nije dozvolio. Posjećujte kaburove jer vas oni podsjećaju na ahiret."[3]

Druga: to je vrsta posjećivanja radi nazivanja selama umrlom ili zbog dove za njega. Ova vrsta je **poželjna** ali samo

[1] Bilježi ga Ahmed (4/107); Tirmizi u poglavlju "Odlike", odlomak: "Odlike Vjerovjesnikove ﷺ porodice" (5/328). Hajsemi kaže: "U njegovom lancu se nalazi Muhammed b. Mus'ab koji je slab prenosilac hadisa; slabo je pamtio, iako je bio dobar čovjek." (v. *"Medžme'a zewaid"*) (6/167.)
Šejh Albani kaže: "Hadis je sahih." Kao što je u *"Sahihut-Tirmizi"*, (3/226-227.)
[2] Nema je u originalu.
[3] Bilježi ga Muslim u poglavlju "Dženaza" (2/671).

kada je riječ o vjerniku, kao što je Poslanik ﷺ podučavao svoje ashabe da, kada posjete kaburove, kažu:

"Neka je mir na vas o stanovnici ovih kuća od mu'mina i muslimana. A mi ćemo vam se, ako Allah dadne, uskoro pridružiti. Molimo Allaha za oprost i nama i vama."

A u drugoj predaji se kaže:

"Neka se Allah smiluje onima prije i onima poslije od nas i od vas."

Također je potvrđeno u "Sahihu" da je izlazio među ukopane na Bekiji te dovio za njih i tražio oprosta za njih, ili kao što je potvrđeno u Buharijinom "Sahihu" da je: "*Poslanik ﷺ nakon osam godina klanjao dženazu ubijenim na Uhudu na način kao da se oprašta od mrtvih i živih.*" Ova vrsta posjete je kao dženaza-namaz ili kao namaz nad kaburom umrlog, i ovo je dozvoljeno stanovnicima tog mjesta. Međutim, ako čovjek putuje kako bi klanjao nad kaburom, onda to nije dozvoljeno.

Razlika između Poslanika ﷺ i između ostalih ljudi

Ovdje se nazire priča o drugom dijelu, tj. o razlici između Poslanika ﷺ i drugih ljudi. Tako da se kaže: "Ovo je kao razlika između njegovog ukopavanja i ukopavanja nekoga drugoga." Sunnet muslimana je da se kopaju u pustinji ispod nebesa kao što je Poslanik ﷺ svoje ashabe ukopavao na Bakijama, kao i to da nijednog od njih nije ukopao ispod natkrivene kuće, niti je nad kaburom nekog od njih sagradio krov ili zid. Prenosi se da je zabranio da se bilo šta gradi na kaburovima, a on ﷺ je ukopan u svojoj kući,

ispod krova. Kao što je to pojasnila Aiša ﵂: "Da je ukopan u pustinji, postojala bi bojazan da se od njegovog kabura načini džamija." Većina ljudi bi se, zbog ljubavi prema Poslaniku ﷺ, odlučila na namaz kod njega. Štaviše, pomislili bi da je namaz kod njega vredniji od bilo kojeg drugog mjesta kao što su to učinili sljedbenici Knjige koji su od kaburova svojih vjerovjesnika načinili mjesta obožavanja. Zbog toga što duše nose u sebi neki vid širka, molitve kod njih smatrali su vrednijima nego na nekim drugim mjestima; a oni koji postupaju na takav način misle da se time približavaju Allahu ﷻ, kao i da su to najbolja njihova djela, a ustvari su prokleti. Prokleo ih je Allah, a onda i Njegov Poslanik ﷺ koji je rekao:

"Allah je prokleo jevreje i kršćane jer su kaburove svojih vjerovjesnika učinili mjestima za molitve."

Zatim, oni spadaju među najgore ljude, kao što je rekao Poslanik ﷺ:

"Najgori ljudi su oni koje će zateći Sudnji dan, a oni su živi, oni koji od kaburova prave mjesta za molitvu."

U oba "Sahiha" se prenosi da je Poslaniku ﷺ spomenuta crkva u Abesiniji, pa mu je opisano nešto od njenih ljepota i slika u njoj, on reče:

"Oni bi, kada bi među njima umro dobar čovjek, nad njegovim kaburom napravili mjesto molitve; zatim bi naslikali te slike. Oni su najgora stvorenja kod Allaha na Sudnjem danu."[1]

[1] Bilježi ga Buharija u poglavlju "Namaz", odlomak: "Da li treba iskopati kaburove idolopoklonika paganskog doba?" (1/110-111), a Muslim sličnog njemu u poglavlju "Džamije" (1/375-376).

Ukopavanje Poslanika ﷺ u njegovoj sobi je od njegovih specifičnosti

Pošto je Poslanikovo ﷺ ukopavanje u sobi bilo od njegovih posebnih karakteristika, i zbog toga da ljudi njegov kabur ne bi učinili mjestom molitve, on je ﷺ zabranio da se njegov kabur uzme za 'Id (običaj), tj. da se ljudi ne sakupljaju u određeno vrijeme kod njegovog kabura, pa kaže:

"Donosite salavat na mene gdje god da ste, jer vaš salavat dopire do mene."[1]

Na taj način sve to, sa svim ostalim kaburovima vjernika, zbog selama ili dove za njega ne vodi pretvaranju tog mjesta u mesdžid, u običaj ili u idola. On ﷺ je ukopan u sobi kako drugi ne bi napravili njegov kabur mjestom molitve i ibadeta.

Cilj posjećivanja nekoga drugoga je zbog selama i dove za umrlog, kao što je i dženaza-namaz nad njim. Poslanik ﷺ nam je naredio da donosimo selam na njega u toku namaza, kao i salavat. A naš selam i salavat dopiru do njega gdje god da smo. Naređeno nam je da ovo više ne činimo ni za koga, za posebno određenu osobu ili pojedinca. Ako posjetimo kabur nekoga drugog, možda će od naše dove dobiti ono što ne bi dobio bez toga - ali bez štetnih posljedica, kao što je dženaza-namaz nad njim. Poslanik ﷺ nema nikakve koristi od naše posjete njegovom kaburu, a mi svakako ne možemo posjetiti njegov kabur.

---

[1] Bilježi ga Ebu-Davud u poglavlju "Hadžski obredi", odlomak: "Posjećivanje kaburova" (2/218). Albani ga je ocijenio sahihom u *"Sahihul-džami'a"* (2/1211).

Niko ne može posjetiti njegov ﷺ kabur kao što se posjećuju drugi kaburovi

Dakle, on je ukopan u svojoj kući tako da je njegov kabur zastrt od ljudi; nije omogućeno nikome da posjeti njegov kabur, nego je moguće samo doći do džamije. Njegova džamija je sagrađena prije njegovog kabura; tako je ibadet u njoj ibadet Allahu ﷻ u Njegovoj kući i to ne podrazumijeva posjetu kaburu.

Niti jedan učenjak od selefa (to jest, iz prvih generacija - nap. lek.) zbog toga nije govorio o posjeti njegovom kaburu, jer to nije moguće. Zato su to smatrali pokuđenim, oni koji zastupaju ovaj stav, jer sam naziv posete je neispravan. U njegovoj džamiji moguće je samo da se klanja i naziva selam, što je propisano i dozvoljeno na svim mjestima, ali se to ne odnosi na posjećivanje kaburovima. Ali ako donesemo salavat i selam na njega, u njegovoj ili nekoj drugoj džamiji, to ne znači da smo[1] posjetili njegov kabur.

Međutim, veliki broj učenjaka iz kasnijih generacija nazivaju ulazak u njegovu džamiju i selam kod njegove sobe posjetom njegovom kaburu. Ovo je novoizmišljeni termin u islamu - što je suprotno Šerijatu, razumu i jeziku - ali se proširio među masama. Tako je velikom broju učenjaka postao čest termin u govoru. Oni govore: "*Posjeta njegovom kaburu je, prema konsezusu, mustehab.*" Zapravo, po konsenzusu je poželjna posjeta, dolazak u njegovu džamiju, kao i selam i salavat na njega unutar džamije, te molba za vesilet[2] njemu i slično tome. To je po konsenzusu dozvoljeno,

---

[1] U originalu 'je'.

[2] Vesilet označava molbu za naklonost ili približavanje Allahu ﷻ, iako se kroz hadise govori o posebnom mjestu u Džennetu, za koje mi molimo Allaha ﷻ da mu ga podari kako bi zaslužili Poslanikov ﷺ šefaat. (o.p.)

ali unutar njegove džamije. Ovo je po konsenzusu, dakle, dozvoljena posjeta njegovom kaburu. To je značenje koje potvrđuje istina, dok je termin posjete kaburu tačka razilaženja.

Kao što je spomenuto prije, učenjaci su se također razišli oko toga da li će se okrenuti prema Kibli ili prema njegovoj sobi. Nama je naređeno da donosimo salavat i selam na njega, te da, na svakom mjestu, molimo Allaha za vesilet njemu. Na taj način se postiže više negoli posjetom njegovom kaburu, ako bi rekli da je to moguće, iako to vodi ka sumnji da se time omogućava to da se njegov kabur učini mjestom molitve, praznovanja i okupljanja. Zbog bojazni da se njegov kabur učini mjestom molitve, on je zastrt od ljudi, čime im je zabranjeno njegovo posjećivanje. Tako nije omogućeno nikome da njegov kabur učini mjestom molitve, idolom ili mjestom praznovanja i okupljanja. Zbog dobra i koristi, koje se ima za cilj posjećivanjem kabura, treba imati na na umu da se to postiže selamom i salavatom na njega kao i molbom za vesilet, i to na svakom mjestu. To je čak i bolje nego što se može zaslužiti kod kaburova. Tako posjeta nema nikakve posebne koristi: zbog toga što biva razlogom ili putem koji vodi u širk, ona sa sobom nosi štetne posljedice. Zato je napravljena razlika između njega ﷺ i drugih ljudi. Poslanik ﷺ je zabranio da se od kabura prave mjesta za molitve, kao i to da se njegov kabur uzima za praznovanje i okupljanje, s naznakom da su mesdžidi mjesta gdje se obožava Allah ﷻ; a ako se (mesdžidi) sagrade nad kaburovima, postoji opasnost od padanja u širk.

Selam i salavat na njega kod njegovog kabura jeste dobro; ali, kada bi se kojim slučajem to dozvolilo ljudima, oni bi ga uzeli za mjesto okupljanja. Tako bi se organizirali zbog posjećivanja njegovog kabura u određeno vrijeme, kao što je to slučaj sa praznicima. To bi svakako odvelo u širk, zbog čega je i zabranio takvo nešto. Zbog toga su ashabi zabranjivali ljudima takve poteze; tako nikome nije bilo

omogućeno da posjeti njegov kabur, kao što je moguće posjetiti bilo čiji drugi kabur. Omogućeno je da se uđe u džamiju, i to je ono što ljudi podrazumijevaju pod posjetom njegovog kabura, iako taj naziv nije odgovarajući.

Ovo je najbolje pojašnjenje za one koji smatraju pokuđenim da se kaže: "Posjetio sam njegov kabur". Poznata je posjeta kaburovima ako se dođe do njih, a to nije moguće, niti je naređeno. Štaviše, Allah ﷻ je napravio razliku između njegovog kabura i ostalih kaburova u odnosu na ono što je dozvoljeno i naređeno, a tako i na ono što je zabranjeno. Tako je Poslanikov ﷺ kabur kod njegove džamije koja je utemeljena na bogobojaznosti, i za koju je rekao da se radi nje smije putovati. Drugi pak nemaju kaburove sa džamijom u koju se smije putovati; ili, možda pored takvog kabura čak postoji džamija u koju se ne smije putovati. A što se tiče zabrane - pa, niko kod njegovog kabura ne može činiti zabranjeno, jer - za razliku od drugih kaburova - ne može do njega ni doprijeti.

Malik i drugi smatrali su pokuđenim reći: "Posjetio sam Poslanikov ﷺ kabur", iako to nije pokuđeno kada je riječ o nečijem drugom kaburu, pojašnjavajući to na različite načine. Od tih načina jeste navođenje nepostojanja[1] dokaza o tome za njegov kabur, a zatim i preventiva da se o njegovom kaburu govori na uopćen način, jer se može odnositi na novotarsku posjetu; a takve su i posjete idolopoklonika koji posjećuju kaburove radi klanjanja pred njima, prizivanja umrlih (uzimajući ih za božanstva mimo Allaha ﷻ), ili praveći od njih mjesta za molitvu, ili čak više od toga.

Većina onih koji posjećuju kaburove vjerovjesnika i dobrih ljudi čine to s istim nijetom kao i idolopoklonici, koji ih uzimaju za idole i sudruge Allahu ﷻ, a oni su gori od onih koji su od tih mjesta napravili mesdžide. Jer, takvi se trude da

---

[1] U originalu stoji: 'poslije njegovog odgovora tebi', a mislim da je ono što sam potvrdio pravilnije.

se na njima klanjaju Allahu i da Ga prizivaju, dok ovi imaju za cilj da njih prizivaju kao i da obavljaju hadž radi njih, tako što svoje namaze i žrtve poklanjaju stvorenjima a ne Stvoritelju. Tom posjetom kaburu jedan od njih ima namjeru da obavi ibadet koji je u visini hadža koji obavi vjernik kada ode kod Bejtullaha, kao i ono što klanjač ima za cilj klanjanjem u Allahovim džamijama. Prema tome, hadžija i klanjač je onaj koji je pravi musliman, monoteista i sljedbenik Ibrahimove vjere. Allah ﷻ kaže:

قُلْ إِنَّنِي هَدَىٰنِي رَبِّيٓ إِلَىٰ صِرَٰطٖ مُّسْتَقِيمٖ دِينٗا قِيَمٗا مِّلَّةَ إِبْرَٰهِيمَ حَنِيفٗاۚ

وَمَا كَانَ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ۝ قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ

ٱلْعَٰلَمِينَ ۝ لَا شَرِيكَ لَهُۥۖ وَبِذَٰلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا۠ أَوَّلُ ٱلْمُسْلِمِينَ

"Reci: 'Mene je Gospodar moj na Pravi put uputio, u pravu vjeru, vjeru Ibrahima pravovjernika - a on nije bio idolopoklonik.' Reci: 'Klanjanje moje, i obredi moji, i život moj, i smrt moja, doista, posvećeni su Allahu, Gospodaru svjetova, Koji nema saučesnika.'" (Sura El-En'am, 161-163.)

Mušrici obavljaju hadž kod kaburova

Musliman svoje obrede i namaz obavlja Allahu ﷻ, dok se mušrik moli nekom mimo Allaha; on obavlja obrede nekom drugom mimo Allahu; u dovama priziva stvorenja; od njih traži pomoć i pred njima se drži skrušeno, kao što se čini pred Stvoriteljem. Odlaze na hadž kod njihovih kaburova kao što se obavlja hadž kod Stvoriteljeve kuće. To nazivaju obredima o čemu pišu djela koja nazivaju "Obredi hadža svetišta", kao što je Muhammed b. Nu'aman[1] zvani Mufid i drugi o 'Obredima hadža na svetištima.'[2] Neki od njih pridaju veću pažnju i vrijednost hadžu stvorenjima negoli Bejtullahu i govore: "Ovo je najveći hadž, a hadž kod Bejtullaha je mali hadž." Među ljudima ima onih koji kažu: "Vjerovjesnikovog mi prava zbog kojeg se na hadž putuje." Time obavljaju hadž radi stvorenja.

Pošto je putovanje za obilazak tri mesdžida dozvoljeno, i pošto su dva mesdžida vredniji kao haremi, Mekanski Harem i Medinski Harem, ljudi su počeli govoriti: "Čovjek je obavio hadž obilazeći dva Harema." Putovanje u Medinu je vrsta dozvoljenog obreda i mustehab je. Zabranjeno je pak ono što je od vrste zabranjenog hadža. Ovo je prisutno kod onih koji se pripisuju šijama i sunnijama. Nekima od njih se kaže: "Hoćeš li prodati svoju posjetu šejhu za hadž, ili dva, ili tri, ili za deset njih?". On kaže: "Ne!", jer smatra da je posjeta njegovog šejha vrednija od deset hadževa.

---

[1] Muhammed b. Muhammed b. Nu'aman b. Abdus-Selam el-Abkeri, poznat kao Ibn-Mualim, sa kojim se završilo šiitsko vodstvo u njegovom vremenu. Napisao je oko dvije stotine djela; u većini slučajeva se trudio da potvori učenjake selefa. Umro je 413. h.g. Pogledaj njegovu biografiju u: *"E'alam"* (7/245).

[2] Ova tema se može primijeniti i na dovišta jer muslimani na ovim prostorima gaje ubjeđenje da pojedina dovišta vrijede kao hadž i sl. (o.p.)

Pojedinci od njih odlaze na hadž; i kada dođu do Medine - vrate se odakle su došli, a ne odu u Meku; onda kažu: "Postigli smo što smo htjeli od hadža."

Mušričko veličanje kaburova

Od njih ima i onih koji kada putuju na mjesta koja se pripisuju vjerovjesnicima, kao što je mjesto u Egiptu koje se pripisuje Jusufu ﷺ, nijete ihram kao što se nijeti za hadž. Neki od njih se u toku namaza okreću prema kaburu svog šejha, ostavljajući Kabu iza leđa, pa kažu: "Ovo je posebna kibla, a Kaba je opća Kibla." Ovo se dešava kod pobožnjaka i zahida [1] i kod onih koji imaju udjela u znanju.

Osim njih, ima i onih koji se klanjaju kaburovima čineći sedždu njima; neki od njih se klanjaju vratima sagrađenim nad kaburovima; neki od njih se zadovoljavaju sedždom umrlom u zamjenu za pet dnevnih namaza. Oni čine sedždu umrlom, a ne čine je Stvoritelju; nekada se desi da se za umrlog misli da je dobar - a on nije takav, kao što je slučaj sa primjerima u Egiptu, Šamu, Iraku i drugim mjestima.

Govore: "Opskrbi me i pomozi mi" i slično tome, kao što čovjek u namazu govori moleći Allaha ﷻ.

[1] Zahid je čovjek koji se odriče ovosvjetskih uživanja. (o.p.)

Propis o onome ko veliča kaburove

Nema sumnje da su ove stvari suprotne vjeri islamu, vjeri svih poslanika. To je širk kojeg je zabranio Allah, a zatim i Njegov Poslanik. Zbog njih se, zapravo, Poslanik ﷺ borio protiv mušrika. Pa kako onda da se njegovi počinioci opravdaju zbog neznanja ili zbog toga što nisu iznešeni dokazi protiv njih, kao što je opravdan onaj kome nije poslan poslanik.

Uzvišeni kaže:

وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا

"A Mi nijedan narod nismo kaznili dok poslanika nismo poslali!" (Sura El-Isra, 15.)

Jer, u suprotnom bi zaslužili ovosvjetsku i ahiretsku kaznu koju zaslužuju mušrici.

Uzvišeni kaže:

فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ

"Zato ne činite druge Allahu ravnim, a vi znate!" (Sura El-Beqare, 22.)

U hadisu stoji: *"Širk u ovom ummetu je tiši od mravljeg koračanja."*[1]

Kada se nekom od onih koji vjeruju u Poslanika ﷺ pojasni suština onoga što je Poslanik donio, kao i to da je on mušrik, on se pokaje Allahu i obnovi svoj islam. Tako se

---

[1] Bilježi ga Ahmed (4/403). Hajsemi kaže: "Bilježi ga Ahmed, a i Taberani u *"Kebiru"* i *"Ewsatu"*. Svi prenosioci kod Ahmeda su vjerodostojni osim Ebu-Alije, a njega je povjerljivim ocijenio Ibn-Hibban." v. *"Medžme'a zewaid"* (10/223-224.)

prihvati islama u kojem se pokaje od ovog širka. Među ashabima i tabiinima nije bilo nikoga ko je imao ovakvo nešto za cilj posjetom kaburovima: niti od posjete Poslanikovom ﷺ kaburu niti od posjete bilo čijem kaburu. I niko od njih nije, nakon što bi poselamio Poslanika ﷺ, stao i dovio sebi ili nekom drugom; naprotiv, nisu oduljivali stajanje kod njega radi dove, nego bi se – poput Ibn-Omera ؓ – poselamili i vratili. Ibn-Omer ؓ bi rekao: "*Esselamu alejke, o Allahov Poslaniče; esselamu alejke, o Ebu-Bekre; esselamu alejke, o oče.*" Zatim bi otišao. Ali, kada su se počele prenositi priče o tome kako ljudi ostaju dugo stojeći pored kabura doveći Poslaniku ﷺ, Malik je to pokudio kao i drugi učenjaci, pa su rekli: "*Ovo je novotarija koju nisu činili prethodnici.*" A stanje onih koji dolaze može popraviti samo ono što je popravilo stanje prvih generacija ovog ummeta.

A kada bi htjeli da dove, ashabi bi dovili unatar džamije, okrenuvši se prema Kibli, i prizivali bi Allaha u Njegovoj kući. Niko od njih se nije okretao kaburu u dovi. Tako su prizivali samo Allaha, a upućivanje dova Poslaniku ﷺ i traženje potreba od njega ashabi ni u kom slučaju nisu poznavali, a imali su velikih potreba i nuždi u vjeri i dunjaluku. Primjeri za to su: to što ih je pogodila suša u godini "ramade" i dr., strah koji ih je pogađao u borbi protiv nevjernika – pa su se bojali da nevjernici ne pobjede vjernike, kao i grijesi koje su činili neki od njih.

Nije poznato da je iko od ashaba tražio neku potrebu od Poslanika ﷺ nakon njegove smrti: niti prestanak suše, niti pobjedu nad neprijateljem niti oprost za grijehe. Nisu od njega ništa zahtijevali, niti su se njemu žalili, niti su govorili: "Moli Allaha za nas." U "Sahihu" se prenosi da je u godini "ramade" Omer ؓ tražio kišu zbog Abbasa ؓ, pa je rekao:

"'*Allahu, ako bi nas pogodila suša, preko tvog Poslanika smo tražili kišu, a sada tražimo da nam dadneš kišu preko amidže našeg Vjerovjesnika.*' Pa bi im se kiša spustila."[1]

Traženje dove od Poslanika ﷺ za vrijeme njegovog života

Za vrijeme njegovog života, kada bi ih zadesila suša, tražili su posredstvom njega i njegove dove kao da moli za kišu. Prenosi se u "Sahihu" od Ibn-Omera ؓ da je rekao: "*Možda se prisjetim riječi pjesnika dok sam gledao u Poslanikovo ﷺ lice:*

I bijeli traži kišu iz oblaka sa svojim ugledom

Zaštitnik jetima je zaštita i udovicama.[2]

A Poslanik ﷺ je dovio za kišu sa svog minbera i ne bi sišao, a kiša bi se već počela spuštati.'"[3]

U oba "Sahiha" od Enesa ؓ se prenosi da je rekao:

"*Došao je čovjek (Allahovom Poslaniku ﷺ i rekao: 'Allahov Poslaniče, uništena je stoka, putevi su ispucali, pa moli Allaha.' Allahov Poslanik ﷺ je molio, pa im je Allah dao kišu od petka do petka. Zatim je došao čovjek kod Poslanika ﷺ i rekao: 'Allahov Poslaniče, porušile su se kuće a putevi su neprohodni, i stoka je*

---

[1] Bilježi ga Buharija, bez riječi "...ako bi nas suša pogodila", u poglavlju "Dova za kišu", odlomak: "Zahtjev ljudi od imama da dovi za kišu u slučaju suše" (2/16), kao i u poglavlju "Fadailus-sahabi Nebijj ﷺ", odlomak: "Spomen o Abbasu b. Abdul-Mutalibu ؓ" (4/209).

[2] Ovo je stih iz pjesme Ebu-Taliba koja se sastoji od osamdeset stihova. Spjevao ju je kada su se Kurejšije urotile protiv Poslanika ﷺ i kada su odgonili od njega sve one koji su htjeli da prihvate islam. v. Ibn-Hišam: *"Sire Nebevijje"* (1/276.), a zatim i *"Fethul-Bari"* (2/496)

[3] Bilježi ga Buharija u poglavlju "Dova za kišu", odlomak: "Zahtjev ljudi od imama da dovi za kišu u slučaju suše" (2/15).

*uništena.' Pa je Poslanik ﷺ rekao: '**Allahu, na vrhove brda, i brežuljaka, u doline i gdje niče drveće.**', pa se kiša povukla kao što se pokupi odjeća.")*[1]

Tako su u toku njegovog života od Allaha ﷻ tražili njegovom dovom i molili za kišu. A kada je umro to su činili sa Abbasom ؓ, pa su njegovom dovom tražili kišu zato što je on Poslanikov amidža.

Ili, tu je hadis kojeg bilježe Tirmizi, Nesai, Ibn-Madže i drugi od Osmana b. Hanifa ؓ:

*"Došao je slijepac kod Poslanika ﷺ i rekao: 'Allahov Poslaniče, moli Allaha da mi vrati vid.' Pa mu je rekao: '**Ako hoćeš ja ću doviti, a ako hoćeš da se strpiš - to će ti biti bolje.**' Rekao je: 'Moli Ga.' Naredio mu je da se abdesti, da klanja dva rekata i da dovi sa ovom dovom: '**Allahu ja od Tebe tražim, i Tebi se obraćam Tvojim vjerovjesnikom Muhammedom, vjerovjesnikom milosti; o Allahov poslaniče, o Muhammede, ja sam se tobom obratio mom Gospodaru u ovoj mojoj potrebi da mi je izvrši; Allahu, učini ga onim koji će se za mene zauzimati.**'"*[2] Tirmizi kaže: "Hadis je hasen-sahih."

Ovaj čovjek je tražio od Vjerovjesnika ﷺ da moli Allaha da mu vrati vid, pa mu je Poslanik ﷺ naredio da on moli i da zamoli da Allah prihvati Poslanikovo zauzimanje za njega. Njegove riječi: ***"Tebi se obraćam Tvojim Vjerovjesnikom"*** znače: "To jest, Poslanikov šefaat dovom njegovom, tako da se Poslanik ﷺ zauzimao za njega, a on je molio da se prihvati Poslanikov šefaat za njega." Ovo je taj

---

[1] Ono što je između zagrada se ne nalazi u originalu. A u originalu stoji "Došao je beduin..." zatim je bila praznina, te sam se odlučio da prenesem hadis iz Buharijine zbirke. Hadis bilježi Buharija u poglavlju "Dova za kišu", odlomak: "Dova kada se zatru putevi zbog obilne kiše" (2/18), a Muslim u poglavlju "Namaz za kišu" (2/612-614)

[2] Bilježi ga Tirmizi u poglavlju "De'avat", različiti hadisi u odlomcima o dovama (5/229); Ibn-Madže u poglavlju "Ikametus-salat", odlomak: "Ono što je došlo o namazu zbog nužde" (1/441); Ahmed (4/138); Hakim u svom *"Mustedreku"*, u poglavlju "Du'a" (1/519) i kaže: "Isnad mu je sahih, ali ga nisu naveli Buharija i Muslim." Sa njim se složio i Ez-Zehebi u *"Talhisu"*.

tevesul koji su ashabi koristili u toku njegovog života, a kada je umro onda su tražili vesilet od nekog drugog: kao što je dova od Abbasa, ili kao što je Muavija tražio kišu dovom Jezida b. Esveda el-Džeršija.[1]

Tako da se poslije njegove smrti, u dovi za kišu, nisu obraćali riječima: "Allahu, mi tražimo njime šefaat, ili vesilet ili njime Ti se obraćamo." To je zato što im se on neće zauzimati u tome. Nego se šefaat, vesilet i obraćanje traže njemu, za ono za što se zauzimao Poslanik ﷺ. Ali, poslije njegove smrti, nisu tražili da im se zauzima niti da moli za njih, kao što to čine kršćani kada traže šefaat od mrtvih, od vjerovjesnika i drugih ljudi. Obaveze od umrlog su otklonjene, tako da se od njega ne može tražiti kao od živog, što mu je naređeno od ibadeta i koristi nekom drugom. Ako se od živog zahtijeva da pomogne drugom sa svojom dovom, zauzimanjem, s korišću ili sadakom, u istom trenutku se traži od njega ono što mu je Allah naredio od dobričinstva. Dotle, umrlom radi smrti nije naređeno ništa od obaveza zbog prekida odgovornosti. On je na stepenu stanovnika Dženneta i meleka, čini ono što se od njega zahtijeva. Pa što Allah bude htio od njega - desit će se, bez obzira tražio to od njega živi ili ne; a ono što On ne bude htio od njega - neće se desiti. Tako molba živog mrtvom ništa ne koristi kako ni živom, tako ni mrtvom.

---

[1] Jezid b. Esved el-Džerši je bio od uglednih tabiina u Šamu, primio je islam u vrijeme Poslanika ﷺ a umro je 71. h.g. Pogledaj njegovu biografiju u: Buhari, *"Tarihul-Kebir"* (8/318.); *"Bidaje we nihaje"* (8/324.); *"Sijeru e'alamu nubela"* (4/136-137.)

Upućivanje molbe mrtvom sadrži tri vrste nepravde

Ako se neko obrati mrtvom onda je počinio širk i povrijedio ga. Jer, njemu smeta ako mu neko uputi dovu, a živi nema nikakve koristi od toga. Štaviše, sam sebi je učinio nepravdu, pridružio je ortaka svom Gospodaru i povrijedio je mrtvog; tako je sastavio tri vrste nepravde.

Putovanje radi posjete kaburovima

Oni koji posjećuju kaburove na način kako to čine mušrici i novotari su ti koji putuju prema kaburovima radi toga - i to je za njih hadž, a Allah je zabranio da se hadž obavlja osim kod Njegove kuće. Nije dozvoljeno obaviti hadž kod bilo koje od njegovih kuća (džamija); čak se ne smije ni putovati osim u tri džamije. Tako je zbog[1] hadža putovanje u Mesdžidul-Haram obavezno; ili, dozvoljeno je putovanje u Allahovu kuću, u svaku od tri džamije koju je sagradio jedan od vjerovjesnika, zbog ibadeta i upućivanja dove Njemu ﷻ.

Onima koji posjećuju kaburove na navedeni način ta je posjeta zabranjena, bez obzira da li to bilo iz blizine ili iz daleka.

Za one koji posjećuju na propisan način, naprimjer, da poselame umrle ili da dove za njih, bitna je ona razlika između onoga koji dolazi iz blizine ili iz daljine. A veoma je

[1] U originalu stoji samo riječ hadž bez riječi 'zbog'.

malo ovakvih koji svojim putovanjem imaju za cilj samo selam ili dovu umrlom.

Može se desiti da čovjek dođe iz ljubavi ili što poželi, a ne radi selama, niti da priziva Allaha, niti da priziva njega (tj.umrlog).[1] Ovom se kaže: "Ako doneseš selam i salavat odande gdje jesi, tvoj salavat i selam će dospjeti. To će ti kod Allaha biti korisnije i draže Allahovom Poslaniku ﷺ. On ﷺ voli one[2] koji donose salavate i selame na njega i koji za njega traže od Allaha vesilet, a ne voli onoga ko se suprotstavlja njegovim naredbama i čini ono što je zabranio, i onoga koji njegov kabur uzima za praznovanje i okupljanje, putuje radi njega (kao što se putuje radi Allahovih triju kuća), i onoga koji traži od njega ono što se traži od Allaha. Jer, to je ono čime ga vrijeđa kako zbog upućene molbe njemu, tako i zbog podizanja glasa."

Čak i kada bi bio živ onaj kojem je naređeno da udovolji onome ko od njega traži, njemu bi bio draži onaj koji ne traži i ne zahtijeva. U tom slučaju traženje od njega bilo bi zabranjeno, osim u nuždi. Allahov Poslanik ﷺ kaže:

"Neki od vas traže od mene nešto pa im dadnem, a oni uzmu Vatru pod pazuho." *Rekoše: "Allahov Poslaniče, zašto im onda daješ?" Kaže:* ***"Oni hoće da traže, a Allah nije htio da ja budem škrt."***[3]

U drugom hadisu kaže:

"Ko od nas zatraži - dat ćemo mu; a onaj koji od nas ne traži - draži nam je od onoga koji traži."[4]

---

[1] U originalu: 'da dovi njemu'.

[2] U originalu stoji: 'onome'.

[3] Bilježi ga Ahmed (3/16); Hajsemi u *"Medžme'a zewaid"*, (3/94), kaže: "Ljudi njegovog lanca su povjerljivi ljudi."

[4] El-Iraki u verifikaciji hadisa u 'Ihja' o ovome hadisu kaže: "Bilježi ga Ibn Ebi-Dunja u *"Qina'ah"* i Haris b. Ebi-Usame u svom *"Musnedu"*, u hadisu od Ebu-Seida el-Hudrija ؓ. U njegovom senedu se nalazi Hasan b. Hilal; nisam nikoga našao ko je govorio o njemu, dok su ostali prenosioci povjerljivi." Pogledaj

Dakle, bio je obavezan u toku svog života, jer mu je rečeno:

وَأَمَّا ٱلسَّآئِلَ فَلَا تَنْهَرْ

"I onoga ko traži ne odbij". (Sura Ed-Duha, 10.)

Ali poslije smrti ﷺ nije bio obavezan, niti mu je naređeno kao što mu je bilo naređeno dok je bio na dunjaluku od: davanja onima koji traže, ili određivanja emira, ili naređivanja ljudima, ili sprečavanja zla među njima. On ﷺ je dostavio poslanicu, izvršio povjereni emanet, nasavjetovao ummet, borio se radi Allaha istinskom borbom i obožavao je Allaha sve dok mu nije stiglo ubjeđenje od njegovog Gospodara. A na nama je da ga slijedimo; jer, sa pokornošću njemu postiže se ovosvjetska i ahiretska sreća.

---

verifikaciju hadisa iz djela *"Ihja ulumud-din"*, br. hadisa 2265-2266. I kao što ga je Sa'ati pripisao Ibn Ebi-Šejbeu u *"Fethur-Rabbani"*, pa kaže: "U njegovom lancu se nalazi Hilal b. Hasan. Nisam našao da je neko pisao o njegovoj biografiji, dok su ostali prenosioci povjerljivi.", v. *"Fethur-Rabbani"* (9/111.). Bilježi ga Ahmed sa istim značenjem u svom *"Musnedu"* (3/44).

deseto poglavlje

O razlikama između njega ﷺ i drugih

Biva nam jasno da razlike između njega ﷺ i drugih, pored spomenutog, jesu u tome da je nama naređeno da donosimo selam na njega u svakom namazu. Pa kažemo: "*Neka je selam na tebe Vjerovjesniče, Allahova milost i berićet.*" On se ne može donositi na nekoga drugog. Također nam je naređeno da donosimo salavat na njega ako učimo dove, tako da ga spomenemo u dovi prije sebe, jer je on vjernicima preči od njih samih.

U "Sahihu" se prenosi da je ﷺ rekao: "*Nema ni jednog vjernika a da mu ja nisam preči na dunjaluku i ahiretu. Čitajte, ako hoćete:*

ٱلنَّبِىُّ أَوْلَىٰ بِٱلْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ

"Vjerovjesnik je preči vjernicima nego oni sami sebi."[1] (Sura El-Ahzab, 6.)

Pojasnio je da je preči svakom vjerniku od njega samog na dunjaluku i ahiretu, i da neće rob upotpuniti svoje

[1] Bilježi ga Buharija u poglavlju "Tefsir sure El-Ahzab", prvi odlomak (6/22).

vjerovanje sve dok mu ne bude draži od djeteta, roditelja i svih ljudi.[1] Hadis je zabilježen je u oba "Sahiha".

Omer mu je rekao: "*Ti si mi draži od svakoga osim mene samog.*" Na to Poslanik ﷺ reče: ***"Ne Omere, sve dok ti ne budem draži i od samog tebe."*** Kaže: "*Tako mi Allaha, ti si mi draži i od samog mene.*" Kaže: ***"Sada Omere."***[2]

Nama je naređeno da molimo njemu za vesilet

Naređeno nam je da molimo njemu za vesilet poslije ezana. Kao što je u Muslimovom "Sahihu" prenešeno da je rekao:

"Kada čujete mujezina onda izgovarajete kako i on izgovara. Zatim tražite od Allaha meni vesilet. To je stepen u Džennetu koje ne zaslužuje osim rob od Allahovih robova. Nadam se da ću ja biti taj rob. Pa, ko bude molio Allaha meni za vesilet, zaslužit će moj šefaat na Sudnjem danu."[3]

U Buharinom "Sahihu" stoji da je rekao:

"Ko kaže, kada čuje ezan: "Allahu moj, Gospodaru ovog savršenog poziva, i ovoga postojećeg namaza, podari Muhammedu vesilet i blagodat i proživi ga na hvaljenom položaju kao što Si obećao", zaslužit će moj šefaat na Sudnjem danu."[4]

---

[1] Bilježi ga Buharija sa riječima: **"Niko od vas neće vjerovati sve dok mu ne budem draži..."**, poglavlje "Iman", odlomak: 'Ljubav prema Poslaniku ﷺ je od vjerovanja" (1/9), a Muslim u poglavlju "Iman" (1/67).

[2] Bilježi ga Buharija u poglavlju "Iman ve nuzur", odlomak: "Kakva je bila zakletva Vjerovjesnika ﷺ" (7/218).

[3] Bilježi ga Muslim u poglavlju "Namaz" (1/288).

[4] Bilježi ga Buharija u poglavlju "Ezan", odlomak: "Dova poslije ezana" (1/152).

Ovo su vrste dova koje mi izgovaramo poslije ezana, u svakom namazu, a tako i na svakom mjestu, i one su njegovo pravo nad nama. I niko od vjerovjesnika i dobrih ljudi nema pravo da mu se uče ove dove. Tako je propisano da se kod njegovog kabura samo naziva selam, i ovaj propis se odnosi na onoga ko je nadomak kaburu, a datira još od vremena kada su ulazili kod Aiše ﷺ. Dozvoljeno je isto tako nazivanje selama svim umrlim vjernicima. S druge strane, onaj ko ne može ući kod njegovog kabura, tako što je udaljen, ne mora nazivati selam. Neki (učenjaci) su rekli da svako onaj ko je van sobe jeste udaljen, dok drugi kažu da je onaj koji je blizu kao i onaj unutar nje.[1]

Selam na njega u toku namaza je vredniji

Donošenje selama na njega u toku namaza je vrednije, potpunije i obuhvatnije kao i selam u njegovoj džamiji mimo namaza. Također se donosi salavat na njega u džamiji van namaza, što je dozvoljeno konsenzusom učenjaka. Oni kažu da se treba okrenuti prema sobi i taj selam je od vrste pozdrava; drugi su opet rekli da se treba okrenuti prema Kibli što (pojedinac) ne može osim ako ne dođe kod njegovog kabura. Tamo, opet, ne može doprijeti zbog pregrade, te zbog toga što to prouzrokuje štetu. Zato su se zadovoljili onim prvim mišljenjem umjesto ovoga.

Zbog toga su svi ashabi - koji su dolazili u Medinu u vrijeme pravednih halifa Ebu-Bekra, Omera, Osmana i Alije - dolazili kod halife radi nekih dobrobiti vezanih za muslimane. Oni su klanjali iza njih u Poslanikovoj džamiji, donosili selam na njega ﷺ u toku namaza (kao što im je to

[1] U fusnoti tekst nije jasan.

propisao), ali nisu išli kod njegovog kabura da bi ga poselamili, dovili ili zbog nečega drugog. Sasvim je poznato da to nisu činili; da jesu, to bi bilo preneseno širokim lancima predaja zbog takve pojave u njegovoj džamiji.

Učenjaci su se zbog toga složili da se Medinlijama, kada uđu i izađu iz džamije, ne propisuje odlazak i stajanje ispred njegove sobe. Neki su ipak to dozvolili u slučaju putovanja (kao što je to činio Ibn Omer ﷺ), kao i strancima. Stajanje kod njegovog kabura radi selama pojavilo se u vrijeme tabiina, a ono nije bilo poznato u vrijeme ashaba. No bio je veliki broj tabiina koji to nisu činili. A ako bi ga poselamili, okrenuli bi se prema Kibli, kao što su to činili svi ashabi. Jer, oni nisu stajali u džamiji pored kabura, niti su mnogo ulazili; štaviše, nisu ulazili unutra često, niti su ulazili kod njegovog kabura. Poslanik ﷺ je ukopan unutar sobe, a ljudima su zabranili da ulaze kod njega - kako njima, tako i drugima poslije njih. Ljudi su ulazili kod Aiše ﷺ, a ona je zastorom bila odvojena u jednom dijelu sobe. Ako je neko zatražio da mu pokaže kabur, ona bi mu ga pokazala, kako bi upoznao sunnet o kaburima i to da su ravni - a ne uzdignuti.

Kada je umrla Aiša ﷺ ljudi su bili u potpunosti spriječeni od ulaska, jer je ulazak bio moguć samo kroz vrata. Nakon njene smrti soba je blokirana tako što se izgradio vanjski zid, čime su ulazak i posjeta njegovom kaburu, kao što se posjećuju drugi kaburovi, bili onemogućeni - a nisu bili ni naređeni.

Da je dolazak kod njegovog kabura radi namaza, dove, selama i traženja potreba bio sunnet koji im je ostavio, bila bi ostavljena sobna vrata širom otvorena svim muslimanima, kako bi mogli izvršiti svoje namjere. Tako je njegova džamija, zbog dolaska radi namaza, dove, donošenja selama na njega u namazu i van namaza (što je propisan čin), ostala otvorena muslimanima koji je posjećuju u svako doba i u nju putuju iz svih mjesta. Ali kada je - poslije njegove smrti, a prije

ukopavanja - bila dženaza ulaz je bio dozvoljen; otvorili su vrata sobe svim ashabima. Svaki od njih je ulazio, klanjao i izlazio. Klanjali su pojedinačno i bez imama, a Aiša ﵂ je bila u jednom dijelu sobe.

Da je dolazak do njegovog kabura dozvoljen onda bi ulazak u sobu bio dopušten

Da je dolazak do njegovog kabura poslije ukopavanja bio kao i prije ukopavanja, ulazak u sobu bi bio dopušten svim muslimanima i svaki od njih bi mogao doći kod njegovog kabura da izvrši ono što im je on ostavio od sunneta. Kada su se ashabi složili da ga ukopaju u sobi i da se ne dozvoli nikome ulazak, nikome poslije toga - ni ashabima, a ni drugima - nisu dozvoljavali ulazak u sobu, osim njenoj vlasnici i onima koji su dolazili kod nje. Oni su znali da dolazak kod njegovog kabura nije bio od sunneta i od onoga što im je naredio, za razliku od selama na njega u toku i van namaza - u njegovoj džamiji, a i van nje. To je ono što im je ostavio od sunneta i što im je naredio. Isto tako, bilo im je naređeno donošenje salavata na njega, a selam je sastavni pojam salavata. U Kur'anu im je bilo naređeno i jedno i drugo, kao što Uzvišeni kaže:

إِنَّ ٱللَّهَ وَمَلَـٰٓئِكَتَهُۥ يُصَلُّونَ عَلَى ٱلنَّبِىِّ ۚ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ صَلُّوا۟ عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا۟ تَسْلِيمًا

"Allah i meleci Njegovi blagosiljaju Vjerovjesnika. O vjernici, blagosiljajte ga i vi i šaljite mu pozdrav!" (Sura El-Ahzab, 56.)

A on ﷺ se nije zadržao na tome što im nije ostavio u sunnetu da dolaze kod njegovog kabura i da ga posjećuju u

njegovoj sobi, zbog dove, namaza i sl. On ﷺ im je to i zabranio, pa je na samrtnoj postelji rekao: *"Allah je prokleo jevreje i kršćane, zato što su kaburove svojih vjerovjesnika učinili mjestima za molitvu."* - upozoravajući od onoga što su činili. Aiša ؓ kaže: *"Da nije tako, njegov bi se kabur istakao; ali je to prezreo kako se od njega ne bi napravio mesdžid."*

Prije svoje smrti, na pet dana, rekao im je:

"Oni koji su bili prije vas su kaburove uzmali za mjesto molitvi. Zato, nemojte od kaburova činiti mesdžide, jer vam to ja zabranjujem."[1]

I kaže: ***"Nemojte moj kabur uzimati za praznovanje i okupljanje. Na mene donosite salavat gdje god da ste, jer vaš salavat dopire do mene."***

I kaže: ***"Allahu, ne učini moj kabur idolom koji će se obožavati. Povećala se Allahova srdžba nad narodima koji su od kaburova svojih vjerovjesnika pravili mjesta za molitve."***

Imam Malik i drugi imami muslimana su znali da on nije naredio posjećivanje njegovom kaburu, niti je rekao: "Posjetite moj kabur", niti je podsticao na posjećivanje njegovog kabura.

---

[1] Bilježi ga Muslim u poglavlju "Džamije" (1/377-378).

Svi hadisi prenešeni o posjeti njegovog kabura su slabi (daif)

Svaki hadis koji se prenosi o posjeti njegovom kaburu je slab; štaviše, izmišljen je i lažan. Zato imami među muslimanima ništa po tom pitanju nisu prenijeli, niti su se oslanjali na neke od tih hadisa. Autori "Sahiha" ništa o tome nisu naveli; nisu prenijeli ni autori vjerodostojnih "Sunnena", kao što je "Sunnen" Ebu-Davuda, Tirmizija i Nesaija (iako je on nešto spomenuo); niti je Ahmed šta prenio u njegovom "Musnedu", a ni njemu slični; niti Malik, a ni Šafija. Zapravo, Darequtni ih je prenosio, znajući da su slabi.

El-Bezar je u svom "Musnedu" prenio hadis od Ubejdullaha b. Amra, a on je slab po konsenzusu, pa kaže:

"Ko me posjeti poslije smrti ja ću se zauzimati za njega na Sudnjem danu."[1] Postoji i druga verzija prenešena od Ibn-Omera ﷺ.

Također prenose da je rekao:

"Ko me posjeti u mojoj smrti kao da me je posjetio u mom životu."[2]

---

[1] Bilježi ga njemu sličnog Tajalisi kao što je u *"Minhatul-me'abud"*, poglavlje "Hadž vel-umre", odlomak: "Oprosni tavaf" (1/228); Ibn-Adijj u *"Kamil"* (6/2350). Ibn Abdul-Hadi kaže: "Ovaj hadis nije vjerodostojan, zbog prekida u lancu, nepoznatih prenosilaca i zbog kontradiktornosti." v. *"Sarimul-menki"*, str. 79.
Nisam našao ko je ovaj hadis pripisao Bezaru, nego ga je Bezar prenio riječima: "Ko posjeti moj kabur zaslužit će moj šefaat". Hajsemi kaže: "U njegovom lancu se nalazi Abdullah b. Ibrahim el-Gifari, a on je slab."
v. *"Medžme'a zewaid"* (4/2.) i *"Kešful-estar"* (2/57.)

[2] Bilježi ga Taberani u sva tri 'Mu'džema' u različitim verzijama i slabim lancima, kao što je naveo Hajsemi u *"Medžme'a zewaid"* (4/2.) Ibn Abdul-Hadi kaže: "Nepoznatog lanca i veoma jake kontradiktornosti." v. *"Sarimul-Menki"*, str. 91.

Sa ovim hadisom se osamostalio Hafs Qari[1] od Lejsa b. Ebi-Sulejmana[2], o kojem su se složili da je slabog hadisa. Negirali su ovaj hadis, kao što je slučaj sa prvim. Također su negirali i predaje od Abdullaha b. Amra, brata Ubejdullaha, iako je Ubejdullah slab kao što je već pojašnjeno.

Ovo je laž suprotna vjeri islamu, jer oni koji su ga posjećivali u životu su oni koji su učinili hidžru radi njega, i dali mu prisegu na islam - poput delegacija koje su mu dolazile, jer su i oni bili njegovi ashabi. Kada bi čovjek udijelio sadake koliko je brdo Uhud ne bi postigli vrijednost njihove pregršti niti njenu polovicu. Pa, ako se ne postupa u obaveznim poslovima poput njih, kako će se onda postupati u poslovima koji nisu obavezni niti su sunnet?

A oni koji prenose da je rekao:

"Onaj ko posjeti mene i mog oca u jednoj godini ja mu kod Allaha garantujem Džennet."[3]

Ovaj čovjek iznosi veću laž od bilo koga drugog, dok neki kažu da se ovo nije moglo čuti sve dok muslimani nisu preuzeli Kuds od Evropljana, a Ibn-Salah je ovo prenio od

---

A u *"Kešfu hafa"* se kaže: "Kod Ebu-Šejha i Taberanija, Ibn-Adijja, Darekutnija i Bejheqija riječima: "...kao i onaj ko me je posjetio u životu." Bejheqi ga je ocijenio slabim, v. *"Kešfu hafa"* (2/51.)

[1] Hafs b. Sulejman Qari, Ibn-Mein kaže: "Nije povjerljiv." Ibn-Medini kaže: "Slabog hadisa, ja sam ga ostavio namjerno." Buharija kaže: "Izostavio sam ga." Umro je 180 h.g. Pogledaj njegovu biografiju u *"Tehzibut-tehzib"* (2/400-402.) i *"Hulasa"*, str. 87.

[2] Lejs b. Ebi-Sulejm b. Ebi-Zenim. Nevevi kaže: "Učenjaci su se složili da su njegovi hadisi slabi i kontradiktorni, kao i to da nije dobro pamtio. Umro je 143 h.g." Pogledaj njegovu biografiju u *"Tehzibu esma ve lugat"* (2/74-75.), *"Hulasa"*, str. 323.

[3] Nevevi kaže: "Hadis je lažan i nije prenešen od Poslanika ﷺ i nije poznat ni u jednoj knjizi sahih niti daif-hadisa, nego su ga neki grješnici izmislili i podmetnuli." *"Medžmu'a šerh muhezeb"* (8/220).
Šejhul-islam kaže: "Hadis je lažan konsenzusom učenjaka, niko ga nije prenio niti ga je uzeo za dokaz." Također kaže: "Ovaj hadis nema osnove ni u jednoj zbirci ni sa podmetnutim lancem niti bez njega." Pogledaj: *"Redd ala Ahnei"*, str. 27-28.

svojih šejhova i drugih ljudi. Ali, nije prenešeno ni od jednog ashaba da je poželjno posjećivati njegov kabur. Naprotiv, prenešeno je preko velikoga broja prenosilaca da je bio u sobi i da ga nisu posjećivali, ni unutar niti izvan sobe. Učenjaci su se složili da Medinlije nisu, pri dolasku u njegovu džamiju, posjećivali njegov kabur, ni pri ulasku niti pri izlasku. Ibn-Omer ☙ je stajao pored kabura, poselamio bi njega i njegova dva druga, i to kada bi se vratio sa putovanja. Tako je skupina učenjaka svoje mišljenje ustanovila na Ibn-Omerovom postupku; drugi nisu uzeli to mišljenje jer se nisu oslanjali na Ibn-Omera, nego na sve ostale ashabe.

Ashabi nisu dolazili kod kabura dok su boravili u Medini

Dok su boravili u Medini ashabi nisu dolazili niti su posjećivali njegov kabur, ni radi dove niti radi čega drugog. U njegovu džamiju su dolazili na svaki namaz, kao i u druge džamije. I govorili su: "*Neka je selam na tebe Vjerovjesniče, i Allahova milost i berićet.*" Tako su donosili salavat na njega, molili Allaha da mu podari vesilet u trenutku kada čuju ezan, kao što im je to ostavio u sunnetu. U ovome su veoma velike koristi, mnogo veće nego što se mogu postići posjetom njegovom kaburu. Oni su se bojali da ta posjeta ne bude razlog zalaženja u širk, te da bude uzet za mesdžid, zborište i idola. Ova je bojazan postojala u vremenu kada je ulazak kod njega bio moguć. Ali, kada su ga zatvorili i ljudima zabranili ulazak, nikome nakon toga nije bilo omogućeno da ga posjeti na poznat način posjete, niti da učini širk, niti da ga uzme za idola, niti je ikome omogućeno osim da klanja u njegovoj džamiji; džamija nije njegova kuća i kabur, nego je džamija bila sagrađena radi obavljanja pet namaza i radi drugih ibadeta.

Soba je bila izvan džamije

Poslanik ﷺ bi ulazio u itikaf u svoju džamiju i nije ostajao u svojoj sobi. Propis vezan za džamiju se razlikuje od propisa vezanog za kuću na osnovu dokaza i konsenzusa. Zbog toga je Ibn-Omer ؓ, pri povratku sa putovanja, dolazio kod kabura te bi poselamio njega i njegova dva druga. Soba je u to vrijeme bila izvan džamije, izgrađena uz njen zid. Međutim, u toku hilafeta Velida b. Abdul-Melika soba je ušla u unutarnji dio džamije. To se desilo zbog smanjivanja broja ashaba u Medini, jer zadnji koji je u njoj umro bio je Džabir b. Abdullah ؓ, a Džabir je umro sedamdeset i neke godine u hilafetu Abdul-Melika, a njegov sin Velid je preuzeo hilafet osamdeset i neke godine. Tako je džamija posljednji put nadograđivana nakon izvjesnog vremena poslije tih događaja.

Abdullah b. Omer ؓ je umro u vrijeme hilafeta Velidovog oca (tj. halife Abdul-Melika), sedamdeset i treće godine, odmah nakon smutnje sa Ibn-Zubejrom ؓ u Meki.

Kako su postavljeni kaburovi Poslanika ﷺ i njegove dvojice drugova

Abdullah b. Omer ؓ bi ih selamio prilazeći im sa strane glava, tj. sa zapadne strane. Jer, strana Kible je bila povezana sa ostalim sobama, a on ih je selamio po redu. Poslanik ﷺ je bio odmah do Kible, Ebu-Bekr iza njega, a Omer je bio iza Ebu-Bekra. Ebu-Bekrova glava je bila naspram Poslanikovih ﷺ ramena, a Omerova glava je bila naspram Ebu-Bekrovih ramena, tj. poput stepenica, i ovo je najpoznatije mišljenje. Drugi, međutim, kažu da su im glave poredane u jednoj razini, iako su neki rekli da su njih dvojica nešto niže ukopani od Poslanika ﷺ

Tako se ne zna (tačno) odakle je Ibn-Omer njih selamio, da li se okretao prema sobi ili prema Kibli? Učenjaci se razilaze.

Kako treba stati kada se naziva selam Poslaniku ﷺ

Jedni kažu da se treba okrenuti prema Kibli kod donošenja selama, tako što će biti sa lijeve strane sobe ili ispred nje, kako se prenosi od Ebu-Hanife.

Međutim, drugi kažu da se treba okrenuti prema sobi, i većina njih tvrdi da će okrenuti leđa Kibli a okrenuti se sobi, tako da im priđu sa strane lica. Prvo će poselamiti Poslanika ﷺ, zatim će se pomaći prema istoku i poselamiti Ebu-Bekra ؓ, a onda će se pomaknuti još malo i poselamiti Omera ؓ. Ovo mišljenje se odnosi na one koji tvde da su poredani poput stepenica na minberu. Oni također kažu da je to poželjno, jer pozdrav sa strane lica je izgledniji; a ako ih poselami od strane glava – kao što je radio Ibn-Omer ؓ – onda je i to dobro, a postići će se i red kod onih koji kažu da su im glave u jednoj razini.

Zbog nepostojanja sunneta da potvrdi kakvoću pozdrava izvan njegove kuće – razišli su se po pitanju stajanja, a što se tiče pozdrava iznutra – bilo je moguće prići otpozada. Jer, njegov kabur je bio prilijepljen uza zid prema Kibli, tako da nikome nije bilo omogućeno da tamo stoji ako bi ušao da ga poselami. Ovo može uzeti za dokaz onaj koji tvrdi da se treba okrenuti prema Kibli, pa da kaže kao i onaj koji je unutar sobe; ipak, ovo je slab dokaz, jer ovo podrazumijeva da bude poselamljen iza sobe, što nije poznato da je bilo ko rekao.

Ashabi su uvijek posjećivali Medinu i to u vremenu pravednih halifa, dolazeći iz Šama, Iraka, Egipta, Jemena i iz drugih dijelova islamskog svijeta, kao što je spomenuto. Nije prenešeno da je i jedan od njih, kada bi došao u džamiju te klanjao namaz i donio salavat i selam na Poslanika ﷺ u toku

namaza, odlazio kod kabura da bi poselamio Poslanika ﷺ. To je preneseno od Ibn-Omera ؓ i od nekih drugih, ograničenih prilikama. Da je ovo bio poznat čin kod svih ashaba koji su dolazili u Medinu, kao što je namaz unutar džamije, to bi bilo preneseno od njih velikim brojem lanaca i prenosilaca, zbog velikog broja dolazaka u Medinu iz različitih mjesta, što je mnogo više nego što to danas ljudi čine. Tako je bilo zbog toga što je Medina bila centar hilafeta i sve ono što se ticalo stanovnika tih država bilo je vezano za Medinu; tako su svi dolazili u nju tokom čitave godine. I pored toga, ashabi su bili najbolja stvorenja i najbolje su poznavali njegovu vjeru i ono što ih je podučio o Allahovoj jednoći i Njegovom pravu.

Ashabi su izvršavali ono što im je Poslanik ﷺ naređivao od donošenja salavata i selama na njega bez onoga što im je zabranio – kao što je uzimanje kaburova za mesdžide

Ashabi su izvršavali ono što im je naredio i ostavio kao sunnet od namaza u njegovoj džamiji, kao i donošenja salavata i selama, i traženja vesile, kao što je naredio.

I nije svako ko bi došao u Medinu otišao kod njegovog kabura. To čak nije ni bilo od njihovih čestih, poznatih djela, niti su naređivali ljudima takvo nešto znajući da to nije ono na što ih je podsticao i preporučivao, nego im je zabranio da njegov kabur uzimaju kao zborište i mjesto za molitvu, i prokleo je svakoga ko to učini. Tako su činili ono što im je naredio a ne ono što im je zabranio. A ako im je zabranio da njegov kabur učine okupljalištem i mjestom za molitvu onda se to ni u kom slučaju nije moglo desiti od njih, niti je bilo kome omogućeno. Za onoga ko bi se okrenuo prema njegovoj sobi nazivajući selam nisu rekli da je od njegovog kabura načinio zborište ili da ga je uzeo za mjesto molitve, jer selami uopće nisu dopirali do njegovog kabura, nego je to učinjeno unutar džamije.

A neko će pitati: "Da li je ovo dozvoljeno ili nije? Da li je ovo od onoga što je sunnet činiti u džamiji ili ulazi u sastavni dio propisa o džamiji, a nije od propisa o kaburovima?" Veliki broj ljudi ne zna posjetu kabura, osim ako se nalazi u džamiji. Ipak, to je naziv koji ne odgovara onome što označava, za razliku od novotara koji čine ono što je zabranio, jer oni u većini slučajeva daju veću vrijednost

onome što je zabranio od onoga što je naredio, kao što su to učinili kršćani i njima slični.

Ali, novotarima nije omogućeno da učine bilo šta od novotarija kod njegovog kabura, niti da dopru do njega. Nije moguće niti da ga neko učini mjestom 'Ida i okupljanja, mesdžidom ili idolom. A Allahu pripada sva hvala i zahvala. Ovako je učinjeno sa njegovim kaburom, a ashabi su to sprečavali shodno mogućnosti; čak i kada bi ti tražili da nešto učine od zabranjenog - ne bi im se omogućilo, jer su ashabi najbolje poznavali njegovu vjeru i bili su najsavršeniji sljedbenici.

Što se tiče kabura nekoga drugog osim Poslanikovog ﷺ kabura, ako se posjeti - doći će se do njega, pa će ga (ukopanog) poselamiti i moliti Allaha za njega; međutim, ovo nije dozvoljeno učiniti u njegovoj odsutnosti, niti je dozvoljeno da kaže u namazu: "Neka je selam na tebe, o ti taj i taj." Selam se naziva općenito jer se odnosi na sve vjernike: "*Neka je selam na nas i na Allahove dobre robove.*" Tako da će neko drugi imati korist od njegove posjete što se neće desiti ako ga ne posjeti, za razliku od Poslanika ﷺ jer će njemu više, potpunije, korisnije i bolje biti ono što ima, bez potrebe da se posjeti.

jedanaesto poglavlje

Termin 'posjeta' je postao poznat ljudima za dozvoljenu i novotarsku posjetu

Mi smo, dakle, naveli razliku što se tiče nepostojanja koristi.

Druga razlika se odlikuje stvaranjem štete. To jest, kod ljudi se uobičajilo da se termin posjete kaburovima koristi kako obliku dozvoljene posjete koja je naređena, tako i novotarijske posjete koja je zabranjena. Tako većina njih, kada se spomene termin posjete kaburovima vjerovjesnika i dobrih ljudi, podrazumijeva novotarijsku vrstu posjete koja je zabranjena. Isti je slučaj sa uzimanjem kaburova za mesdžide i zborišta, ili uzimanje kaburova za idole uz poređenje sa sljedbenicima Knjige u onome u čemu ih je prokleo Poslanik ﷺ, kao i izvršavanje obreda koje je Poslanik ﷺ zabranio riječima:

"Oni koji su bili prije vas uzmali su kaburove za mjesto molitve. Zato nemojte od kaburova činiti mesdžide, jer vam to ja zabranjujem."

Bilježi ga Muslim u svom "Sahihu" i drugi.

Idolopoklonici se žale mrtvima o svom stanju

U tim posjetama kaburovima nijete hadž, smatrajući to obredom, dovištem i namazom, a to upućuju njima. Neki od njih se klanjaju kaburovima i od mrtvih traže ono što se traži od Allaha, pa govore: "Oprosti mi i smiluj mi se." Većina ih klanja kod njega, tražeći od njega dovu za njih ili dove zbog njih, ili se žale njima ili traže od njih da im ispune potrebe u općem smislu, pa ovaj mušrik kaže: "Žalim ti se zbog grijeha koje ti znaš" - baš kao da se obraća Gospodaru svjetova. Takav kaže: "Žalim ti se za moje dugove i moje siromaštvo."; drugi kaže: "Žalim ti se zbog suše i nedostatka kiše."; treći kaže: "Žalim ti se zbog pojave neprijatelja." Tako da mu se obraćaju kao što se obraća Gospodaru svjetova, i žale im se za što se ne može nikome požaliti osim Allahu ﷻ, kao što Jakub ﷺ kaže:

إِنَّمَا أَشْكُوا۟ بَثِّى وَحُزْنِىٓ إِلَى ٱللَّهِ

"Ja tugu svoju i jad svoj pred Allaha iznosim." (Sura Jusuf, 86.)

Omer b. Hattab bi učio ovaj ajet pa bi se njegov plač čuo u zadnjim safovima.[1] Musa ﷺ je rekao: "*Allahu, Tebi pripada hvala, Tebi se upućuje žalba, Ti pomoć daješ i od Tebe se pomoć traži.*"[2]

---

[1] Bilježi ga Abdur-Rezaq u svom *"Musanefu"*, poglavlje "Namaz" odlomak: "Učenje na sabah-namazu" (2/114.); Ibn Ebi-Šejbe u svom *"Musanefu"*, poglavlje "Namaz", odlomak: "Šta učiti na sabah-namazu" (1/355.).

[2] Bilježi ga Taberani u *"Sagiru"* (1/122.) od Abdullaha b. Mes'uda ﷺ da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik ﷺ: **"Hoćete li da vas naučim riječi koje je rekao Musa ﷺ kada je prešao more sa sinovima Israilovim'?"** Pa smo rekli: "Naprotiv, Allahov Poslaniče." Pa reče: **"Allahu, Tebi pripada hvala, Tebi se upućuje žalba, Ti pomoć daješ, i nema snage niti moći osim Allah Uzvišeni**

Kada je otišao u Taif, Poslanik ﷺ rekao je u dovi:

"Allahu, Tebi se žalim od slabosti moje snage, i nedostatka moje moći i moje slabosti pred ljudima. Ti si Gospodar slabih i Ti si moj Gospodar."[1]

Vjerovjesnici i njihovi sljedbenici su se žalili samo Allahu, Njega prizivajući i Njemu se priklanjajući, te Njemu težeći. Zato je Allah ﷻ naredio Svom Poslaniku ﷺ, pa kaže:

فَإِذَا فَرَغْتَ فَٱنصَبْ ۝ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَٱرْغَب

"A kada završiš, molitvi se predaj i samo se Gospodaru svome obraćaj!" (Sura El-Inširah, 7-8.)

I kaže Uzvišeni:

وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا۟ مَآ ءَاتَىٰهُمُ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ وَقَالُوا۟ حَسْبُنَا ٱللَّهُ سَيُؤْتِينَا ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ وَرَسُولُهُۥٓ إِنَّآ إِلَى ٱللَّهِ رَٰغِبُونَ

"A trebalo bi da se zadovolje onim što im daju Allah i Poslanik Njegov, i da kažu: 'Dovoljan nam je Allah, Allah će nam dati iz obilja Svoga, a i Poslanik Njegov, mi samo Allaha hoćemo.'" (Sura Et-Tewbe, 59.)

Allah ﷻ kaže za pomoć u strahu od neprijatelja:

إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَٱسْتَجَابَ لَكُمْ

Veličanstveni." Abdullah kaže: "Nisam ih propuštao otkako sam ih čuo od Poslanika ﷺ." Hajsemi je ovaj hadis naveo u *"Medžme'a zewaid"* (10/186.) i kaže: "Bilježi ga Taberani *u* "Ewsatu" i "Sagiru", a u njegovom lancu ima onih koje ne poznajem."

[1] Slično navodi Taberani, kao što Hajsemi u *"Medžme'a zewaid"* (6/35.) kaže: "U njegovom lancu se nalazi Ibn-Ishak a on je bio mudelis i povjerljiv, dok su ostali prenosioci povjerljivi." Albani ga je naveo u *"Daif džami'a"* (1/358-359.)
Inače, mudelis je onaj koji prenosi hadise, ali prekidajući lanac, tako da spomene i one od kojih nije čuo hadis. (o.p.)

"I kada ste od Gospodara svoga pomoć zatražili, On vam se odazvao." (Sura El-Enfal, 9.)

A o onome što ih pogodi od štete, kaže:

وَمَا بِكُم مِّن نِّعْمَةٍ فَمِنَ ٱللَّهِ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ ٱلضُّرُّ فَإِلَيْهِ

"Od Allaha je svaka blagodat koju uživate, a čim vas nevolja kakva zadesi, opet od Njega glasno pomoć tražite." (Sura En-Nahl, 53.)

I kaže:

وَمَا بِكُم مِّن نِّعْمَةٍ فَمِنَ ٱللَّهِ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ ٱلضُّرُّ فَإِلَيْهِ

"Ako ti Allah dade kakvu nevolju – niko je osim Njega ne može otkloniti, a ako ti zaželi dobro – pa, niko ne može blagodat Njegovu spriječiti." (Sura Junus, 107.)

I kaže:

وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ قُلْ أَفَرَءَيْتُم مَّا تَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ إِنْ أَرَادَنِىَ ٱللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَٰشِفَٰتُ ضُرِّهِۦٓ أَوْ أَرَادَنِى بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَٰتُ رَحْمَتِهِۦ قُلْ حَسْبِىَ ٱللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ ٱلْمُتَوَكِّلُونَ

"A ti reci: 'Mislite li vi, da li bi oni kojima se, pored Allaha, klanjate mogli otkloniti štetu, ako Allah hoće da mi je učini; ili, da li bi mogli zadržati milost Njegovu, ako On hoće da im je podari?' Reci: 'Meni je dovoljan Allah, u Njega se uzdaju oni koji se pouzdavaju.'" (Sura Ez-Zumer, 38.)

Allah ﷻ je pojasnio nevjerstvo kršćana i drugih jer su usporedili Stvoritelja sa stvorenjima, pa su prizivali stvorenja kao što se priziva Stvoritelj. Zatim je pojasnio da onaj ko

priziva stvorenja – makar bio vjerovjesnik ili melek[1] – priziva onoga koji ne posjeduje nikakvu korist, niti može nanijeti štetu:

لَقَدْ كَفَرَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْمَسِيحُ ٱبْنُ مَرْيَمَ ۖ وَقَالَ
ٱلْمَسِيحُ يَـٰبَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ رَبِّى وَرَبَّكُمْ ۖ إِنَّهُۥ مَن يُشْرِكْ بِٱللَّهِ
فَقَدْ حَرَّمَ ٱللَّهُ عَلَيْهِ ٱلْجَنَّةَ وَمَأْوَىٰهُ ٱلنَّارُ ۖ وَمَا لِلظَّـٰلِمِينَ مِنْ أَنصَارٍ ۝ لَّقَدْ
كَفَرَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ ثَالِثُ ثَلَـٰثَةٍ ۘ وَمَا مِنْ إِلَـٰهٍ إِلَّآ إِلَـٰهٌ وَٰحِدٌ ۚ وَإِن لَّمْ
يَنتَهُوا۟ عَمَّا يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۝
أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى ٱللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُۥ ۚ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ۝ مَّا ٱلْمَسِيحُ
ٱبْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِ ٱلرُّسُلُ وَأُمُّهُۥ صِدِّيقَةٌ ۖ كَانَا
يَأْكُلَانِ ٱلطَّعَامَ ۗ ٱنظُرْ كَيْفَ نُبَيِّنُ لَهُمُ ٱلْـَٔايَـٰتِ ثُمَّ ٱنظُرْ أَنَّىٰ
يُؤْفَكُونَ ۝ قُلْ أَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا
نَفْعًا ۚ وَٱللَّهُ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ

"Nevjernici su oni koji govore: 'Bog je Mesih, sin Merjemin!' A Mesih je govorio: 'O sinovi Israilovi, ibadet činite Allahu, i mome i vašem Gospodaru!' Ko drugog Allahu smatra ravnim, Allah će mu ulazak u Džennet zabraniti i boravište njegovo će biti Džehennem; a nevjernicima neće niko moći pomoći. Nevjernici su oni koji govore: 'Allah je jedan od trojice!' A samo je jedan Bog! I ako se ne okane onoga što govore, nesnosna patnja će, zaista, stići svakog od njih koji nevjernik ostane. Zašto se oni ne

---

[1] To jest, vjerovjesnik i melek su spomenuti u kontekstu onih koji se prizivaju, a ne onih koji prizivaju druge. Apsurdno je da vjerovjesnik ili melek čine ibadet nekom drugom osim Allahu ﷻ. Štaviše, prijevod značenja ajeta koji se spominju nakon ovoga mjesta jasno pojašnjava rečeno. (op. lek.)

pokaju Allahu i ne zamole oprost od Njega, ta Allah prašta i milostiv je. Mesih, sin Merjemin, samo je poslanik i prije njega su dolazili i odlazili poslanici, a majka njegova je uvijek istinu govorila; i oboje su hranu jeli. Pogledaj kako im Mi iznosimo jasne dokaze; i pogledaj, zatim, njih kako se odmeću. Reci: 'Kako se možete, pored Allaha, klanjati onome koji nije u stanju učiniti vam kakvu štetu, ni korist vam neku pribaviti, a Allah je Taj Koji sve čuje i sve zna?'" (Sura El-Maide, 72-76.)

Dakle, Allah ﷻ je pojasnio da Mesih عليه السلام ne posjeduje korist niti štetu, osim u onome što Allah hoće. Allah ﷻ je rekao Muhammedu ﷺ:

قُل لَّآ أَمۡلِكُ لِنَفۡسِي نَفۡعٗا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَآءَ ٱللَّهُۚ وَلَوۡ كُنتُ أَعۡلَمُ ٱلۡغَيۡبَ لَٱسۡتَكۡثَرۡتُ مِنَ ٱلۡخَيۡرِ وَمَا مَسَّنِيَ ٱلسُّوٓءُۚ

"Reci: 'Ja ne mogu ni samom sebi neku korist pribaviti, ni od sebe kakvu štetu otkloniti - biva onako kako Allah hoće. A da poznajem gajb, stekao bih mnoga dobra, a zlo bi bilo daleko od mene.'" (Sura El-A'raf, 188.)

I kaže Uzvišeni:

قُلۡ إِنِّي لَآ أَمۡلِكُ لَكُمۡ ضَرّٗا وَلَا رَشَدٗا

"Reci: 'Ja nisam u stanju od vas kakvu štetu otkloniti niti nekom od vas neku korist pribaviti.'" (Sura El-Džinn, 21.)

I kaže:

قُل لَّآ أَقُولُ لَكُمۡ عِندِي خَزَآئِنُ ٱللَّهِ وَلَآ أَعۡلَمُ ٱلۡغَيۡبَ وَلَآ أَقُولُ لَكُمۡ إِنِّي مَلَكٌۖ

"Reci: 'Ja vam ne kažem: 'U mene su Allahove riznice', niti: 'Meni je poznat nevidljivi svijet', niti vam kažem: 'Ja sam melek.'" (Sura El-En'am, 50.)

A u "Sahihu" se prenosi da je Allahov Poslanik ﷺ rekao: *"Nemojte me uzdizati kao što su kršćani uzdigli Isaa sina Merjemina, nego sam ja rob, pa recite: 'Allahov rob i Njegov Poslanik.'"*[1]

Ima ljudi koji su pretjerali u pogledu Poslanika i ogriješili se o njegove naredbe, tako što nisu povjerovali u ono što je prenio; njih se Poslanik ﷺ odrekao, a oni misle da ga slijede. To je isto kao što su kršćani mislili da slijede Isaa عليه السلام tako što su pretjerali u njegovom uzdizanju, pa su uznevjerovali u njega, i na kraju ga se odrekli. Ima ljudi koji vjeruju o Poslaniku ono u šta su kršćani vjerovali o Isau, pa su otvoreno rekli da je on Allah, da zna sve što zna Allah, da je sposoban da učini sve ono što je sposoban Allah ﷻ... Ovo mi je rekao veliki broj njih kao i to što su prenijeli od njihovih velikih šejhova. Oni to smatraju tajnim naukama koje se ne prikazuju osim odabranim među njima i vjeruju da se ovo isto odnosi i na njihove šejhove. Oni predstavljaju druge skupine mimo šiita, koji njega - kao Alija رضي الله عنه i dio njegove porodice - smatraju za božansko biće. Neki od njih vjeruju u božanstvo porodice Ubejdullaha b. Qaddaha[2], poput Hakima Biemrillahija[3] i njemu sličnih. I druge grupe su smatrale za svoje velikane i poznavaoce da su unificirani (sjedinjeni) sa Allahom ﷻ [4], kao i to da On govori njihovim jezicima, tako da

---

[1] Bilježi ga Buharija riječima: **"Ja sam samo rob..."** u poglavlju "El-Enbija", odlomak: "I spomeni u Knjizi Merjem" (4/142).

[2] On je Ibn-Mejmun el-Qaddah. Buharija kaže: "Nepostojećih hadisa"; Ebu-Zur'a kaže: "Izmišlja hadise"; Nesai kaže: "Slab"; Tirmizi kaže: "Nepostojećih hadisa, a bio je od batinija, razvratnika i pogana." Pogledaj njegovu biografiju u *"Tarihul-kebir"* (5/206). *"El-Džerh ve Te'adil"* (5/172.); *"Tehzibut-tehzib"* (6/49.); šejh Ihsan Ilahi Zahir: *"Ismailije"*, str. 85. i 175.

[3] Hakim Biemrillahi Mensur b. Nizar b. Muid b. Ismail b. Muhammed, šesti halifa Ubejdija ismailija; proglasio se božanstvom; hilafet je preuzeo 386. h.g. Njegova vlast se okončala godine 411. h.g., nakon što je nestao. Pogledaj njegovu biografiju u: *"Vefijjat e'ajan"* (4/379-383.); Zerkeli: *"E'alam"* (8/246-247.)

[4] Tj. vjerovanje u vahdetul-vudžud. To je tvrdnja potonjih a i nekih današnjih sekti, pojedinih sufijskih tarikata i šiitskih frakcija i drugih, da se Allah – neuzubillahi – utjelovio u tijelima i dušama tih ljudi, kao i to da su oni sami po sebi Allah. (o.p.)

je sljedbenik vjerovanja u Allahovu jednoću upravo taj u čiju se jednoću vjeruje, pa pjesme pjevaju:

> "*Nema ni jednog muvehida*[1] *koji vjeruje u Jednoga*
> *Jer svaki od njih ko vjeruje u Jednoga negira Ga.*
> *Jednoća u kojoj se opisuje o nepostojećim*
> *atributima, poništio ju je Jedini.*
> *Njegova jednoća Njemu je Njegova jednoća*
> *A svojstva su ona po kojima se opisao Jedini.*[2]"

O ovima je opširnije bilo govora na drugom mjestu.

---

[1] Muvehid ili monoteista, tj. onaj koji vjeruje u Allahovu jednoću, ali u ovom kontekstu se odnosi na one koje smo spomenuli u prethodnoj fusnoti. (o.p.)
[2] Ove stihove je izrekao šejhul-islam El-Harevi, a o njima je govorio Ibn-Qajjim u "*Medaridžus-salikin*" (3/513.)

Negiranje onoga o čemu je Poslanik ﷺ obavijestio da će njegov ummet krenuti stopama sljedbenika Knjige

Dakle, desilo se ono što je Poslanik ﷺ nagovjestio u hadisu oko čije su se vjerodostojnosti složila obojica šejhova. Tako se prenosi od Ebu-Hurejre رضي الله عنه, a on od Vjerovjesnika ﷺ da je rekao:

"Vi ćete slijediti običaje onih koji su bili prije vas polahko, malo po malo. Pa kada bi oni ušli u gušterovu rupu i vi biste ušli." *Rekoše: "Allahov Poslaniče, jel' židove i kršćane?" On reče:* ***"Pa koga drugog."***[1]

A on ﷺ je dostavio poslanicu; ispunio emanet; nasavjetovao svoj ummet; borio se u ime Allaha istinskom borbom; pojasnio razliku između istine i laži, upute i zablude, te Pravog puta i lutanja; upozorio je ummet na ove stvari, pa im ih je zabranio i sve ono što vodi u njih; a na Poslaniku je samo da dostavi jasnu poruku:

فَإِن تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُم مَّا حُمِّلْتُمْ وَإِن تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا
وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ

"A ako se okrenete, on je dužan da radi ono što se njemu naređuje, a vi ste dužni ono što se vama naređuje – pa, ako mu budete poslušni, bit ćete na Pravom putu; a Poslanik je jedino dužan da jasno obznani." (Sura En-Nur, 54.)

[1] Bilježi ga sličnog Buharija, riječima: **"Vi ćete slijediti običaje onih prije vas pedalj po pedalj."** U poglavlju "El-Enbija", odlomak: "Ono što je spomenuto o Benu Israil" (4/144), a Muslim u poglavlju "Ilm" (4/2054) i Ahmed (4/125).

dvanaesto poglavlje

Ovo su dvije razlike kada je riječ o pridobijanju koristi ili otklanjanju štete. A treća razlika je u tome da je posjeta - zbog isticanja njegovog kabura i mogućnosti da se vidi i da se do njega dođe - nemoguća.

Niko ne može doprijeti do njegovog kabura

Kada je riječ o njegovom ﷺ kaburu, niko ne može doprijeti do njega - kako zbog onoga što je propisano kod kabura drugoga, tako i zbog zabranjenog. Ashabi su to svima zabranili, jer su ga ukopali u njegovoj sobi bez ikoga drugoga, kako bi se spriječili razlozi zablude. A on ﷺ je zabranio da se njegova kuća[1] uzima za mesdžid i zborište. Prenosi se da je ukopan u svojoj sobi po svom sunnetu, kao i to da je Ebu-Bekr ؓ prenio da Allah ne uzme ni jednog poslanika a da ne bude ukopan ondje gdje je preselio. Tako su podigli njegovu postelju i ukopali ga ispod nje - po njegovoj naredbi[2] da se

[1] Ovako je u originalu, ali možda se misli na kabur.

[2] Hadis bilježi Ibn-Madže u poglavlju "Dženaza", odlomak: "Spomen o smrti i ukopavanju ﷺ" (1/521), riječima: "**Ni jedan vjerovjesnik ne umre, a da ne bude ukopan ondje gdje je umro.**" Bilježi ga i Ahmed (1/7) riječima: "**Neće se ukopati vjerovjesnik osim ondje gdje je umro.**" Pa su pomakli njegovu postelju i iskopali kabur ispod nje." Ahmed Šakir u verifikaciji *"Musneda"* kaže: "Lanac mu je slab zbog prekida." (1/167-168).

kabur zatvori i ne ostavi istaknut (za razliku od drugih vjernika), oko čega su se složili i ashabi.

Od razlika između njega ﷺ i drugih jeste i to što se od njega ﷺ prenosi u oba "Sahiha" u hadisu od Ebu-Hurejre ؓ i Ebu-Seida ؓ da je rekao:

"Ne pritežu se sedla osim zbog tri džamije: Mesdžidul-Haram, Mesdžidul-Aksa i ove moje džamije."

Bilježe ga i autori "Sunnena", "Musneda" drugim lancima, poput hadisa Basre b. Ebi-Basre ؓ[1] kojeg bilježe Malik, Ebu-Davud, Ahmed i drugi, riječima:

"Ne angažira se jahalica osim zbog tri džamije."[2]

Putovanje u džamije, osim u ove tri, nije dozvoljeno

Ovim se htjelo pojasniti to da putovanje u neke druge džamije, osim u ove tri, nije dozvoljeno, oko čega su se složili imami i selefi. Jer, njegove riječi: ***"Ne pritežu se jahalice osim radi tri džamije."*** znače da se radi o suštinskoj iznimci, ili da se kaže: "Nema putovanja radi džamije, osim radi ove tri." Ili: "Nema uopće putovanja ni na jedno mjesto od onih mjesta na koja se ljudi namjeravaju radi veličanja."

Ali ako je riječ o trgovačkom putovanju, ili zbog borbe i traženja nauke, ili radi posjete bratu u vjeri, ili zbog održavanja rodbinskih veza i sl., ove vrste putovanja ne ulaze

---

[1] Basre b. Ebi-Basre je bio ashab, nastanio se u Egiptu. Malik i autori "Sunnena" su naveli njegove hadise, a lanac do njega je vjerodostojan. Pogledaj njegovu biografiju u: *"Isti'ajab"* (1/171-173.); *"Isabe"* (1/162.)

[2] Bilježi ga Malik u poglavlju "Džuma", odlomak: "Ono što je došlo o času na dan džume", str. 88.
Nesai u poglavlju "Džuma", odlomak: "Ono što je došlo o trenutku u kojem se odgovara na dovu petkom" (3/114). Albani ga je ocijenio sahihom u *"Sahih džami'a"* (2/1230).

u značenje prethodnog hadisa. One se ne odnose na putovanje zbog nekog mjesta, nego je cilj ono što se traži ma gdje se ono nalazilo. Zbog toga, nijedan od njih nije od ovog hadisa razumio zabranu.

To nije slučaj sa mjestima koja se veličaju, kao što je Musaovo brdo Tur, kaburovi vjerovjesnika i dobrih ljudi. Ashabi, tabiini i imami su shvatili ovaj pojam kroz hadis, i niko od prethodnika nije negirao ovo značenje, tj. da se ovaj hadis odnosi na ova značenja. Njegovo značenje koje se odnosi na jednu od ovih kategorija se iskazuje na dva načina:

Ako se kaže da su od ovoga izuzeta mjesta veličanja, onda se računa ovaj pojam.

A ako se kaže da su džamije izuzete, onda nema sumnje da - ako nije dozvoljeno putovati radi džamija - onda je preče da ne bude dozvoljeno putovati ni radi tih mjesta. Jer, džamije su najbolja mjesta, kao što se prenosi u "Sahihu" da je Vjerovjesnik ﷺ rekao:

"Najdraža mjesta Allahu su džamije, a najmrža mjesta Allahu su tržnice."[1]

Što se tiče džamija naređeno je da se putuje prema njima, i to prema nekima od njih. Dakle, obaveza je da se putuje u neke od džamija. Pa, ako nije dozvoljeno putovati osim u tri džamije, onda su druga mjesta mimo džamija preča da se ne putuje radi njih. Niti jedan od islamskih učenjaka nije rekao da treba putovati radi posjete kaburovima. Tako se ne putuje ni radi džamija, nego se, čak, od nekih prenosi baš suprotan stav.

Od Lejsa b. S'ada[1] se prenosi da je rekao: "*Ako se zavjetuje da će otputovati u bilo koju džamiju, izvršit će svoj zavjet.*"

---

[1] Bilježi ga Muslim u poglavlju "Džamije" (1/464).

A od Muhammeda b. Mesleme[2], jednog od Malikovih sljedbenika, se prenosi da je to rekao o Mesdžidul-Kuba'.

Ali nijedan učenjak nije rekao da će neko - ako se neko zavjetuje da će posjetiti kabur vjerovjesnika ili nekoga drugog - ispuniti svoj zavjet, nego su jasno tvrdili da ne treba ispuni takav zavjet. Tako se među četvericom imama i njima sličnim ne nalazi razilaženje po tom pitanju. Naprotiv, složili su se da neko, ako se zavjetuje da će posjetiti kabur vjerovjesnika (bilo kojeg) ili kabur dobrog čovjeka, ne treba ispuniti svoj zavjet.

Malik, rahmetullahi alejhi, je imao ovakav stav kada je riječ o kaburu Vjerovjesnika ﷺ; sa time su se složili ostali imami, a oni su preči da njihov stav bude prihvaćen prije svačijeg drugog. U Malikovom i Ahmedovom mezhebu se zastupa stav da onaj, koji se zavjetuje da će posjetiti džamiju Allahovog Poslanika ﷺ ili Mesdžidul-Aksa, treba da ispuni zavjet, i ovo je jedan od Šafijinih stavova. Njegovo drugo mišljenje je ono što je mezheb Ebu-Hanife, pa kaže: "Nema ispunjavanja zavjeta osim ako se zavjetuje da će otići na Kabu, tako da ode na hadž ili umru."

Ako oni nisu rekli da je obavezno putovati u Poslanikovu ﷺ džamiju, ili u Mesdžidul-Aksa, iako se - na osnovu hadisa Allahovog Poslanika ﷺ i konsenzusa učenjaka - radi o dozvoljenim putovanjima, onda je bilo preče da se kaže da nije obavezno putovati prema kaburovima, u onome što su tvrdili od svojih stavova. Jer, Ebu-Hanife nije tvrdio da je vadžib ispuniti zavjet, osim u onome što u osnovi vjere ima

---

[1] Lejs b. S'ad b. Abdur-Rahman el-Fehmi, Ebu-Haris el-Misri; potvrđeno povjerljiv; fakih i poznati imam. Umro 175. h.g. Pogledaj: *"Takribut-tehzib"*, biografija br. 5720., str. 817.

[2] Muhammed b. Mesleme b. Muhammed b. Hišam; jedan od pravnika Medine; od Malikovih sljedbenika; bio je najučeniji među njima; povjerljiv je i bogobojazan. Umro je 216. h.g. Pogledaj njegovu biografiju u: *"Tertibul-medarik"* (3/131-132.)

uporište kao vadžib, tako da putovanje u Medinsku džamiju ili Mesdžidul-Aksa nije šerijatski vadžib.

Malik i Ahmed, i oni koji su se sa njima složili, poput Šafije - u jednom od njegovih stavova, smatrali su vadžibom ispunjenje zavjeta općenito, ako se radi o pokornosti. Nisu pravili razliku između onoga što je vadžib u osnovi vjere i onoga što nije vadžib.

Ko se zavjetuje na posjetu Poslanikovog ﷺ kabura neće ispuniti zavjet

Svako onaj ko se zavjetuje na posjetu Poslanikovoj ﷺ džamiji radi namaza u njoj ima obavezu da ispuni zavjet. A za onoga ko se zavjetuje na putovanje u Medinu (a ovo se odnosi na opći pojam putovanja), možda radi namaza u Poslanikovoj ﷺ džamiji, ili da posjeti Bakije, ili da posjeti šehide na Uhudu, ili da posjeti Mesdžidul-Kuba‘, ili neke mezarove, ili zbog posjete Poslanikovom ﷺ kaburu, učenjaci su rekli da neće ispuniti zavjet. Osim, ako se ne radi o posjeti radi namaza u Poslanikovoj ﷺ džamiji. Dakle, onaj ko bude imao drugačiju namjeru, kao da posjeti njegov ﷺ kabur ili neku drugu posjetu, neće ispuniti zavjet. Kažu: "Zato što je Poslanik ﷺ rekao:

"Ne angažira se jahalica osim u tri džamije" ili: *"Ne pritežu se sedla osim zbog tri džamije."*

Što znači da je preča zabrana putovanja na druga mjesta osim džamija.

Ako je razlog njegovog putovanja i angažiranje jahalice posjeta Poslanikovom ﷺ kaburu[1] ili kaburima na Bakijama ili šehidima na Uhudu, ili zbog Mesdžidul-Kuba‘, onda je takvo putovanje njemu zabranjeno. A ono što je zabranjeno ne može biti djelo koje približava Allahu ﷻ. Tako da se taj zavjet ne treba ispuniti po konsenzusu muslimana. Ali, ako se zakune na grijeh prema Allahu ﷻ – da li će u tom slučaju morati dati otkupninu?

O tome postoje poznata dva mišljenja među učenjacima. U Ahmedovom mezhebu je očito da se mora iskupiti, kao i po Ebu-Hanifinom mišljenju a i mišljenju nekih

---

[1] U originalu stoji: 'radi kabura'.

sljedbenika Šafije, i to ako je sa zavjetom imao namjeru zakletve. Prema Šafiji nije dužan ništa, što je ujedno i Malikov stav.

Riječi Poslanika ﷺ: *"Ne pritežu se sedla osim zbog tri džamije"* ili *"Ne angažiraju se jahalice ..."* podrazumijevaju zabranu kod selefa i prethodnika među učenjacima, i nisam saznao da se i jedan usprotivio tome da se radi o zabrani putovanja. Ovo je Malikov stav, kao i stav njegovih sljedbenika, a zatim i prethodnika Šafijinog mezheba i Ahmeda - na što su ukazali njihovi tekstovi. Ili, kao što Allah ﷻ kaže:

لَا تُضَآرَّ وَٰلِدَةُۢ بِوَلَدِهَا

"Majka ne smije nanijeti štetu zbog djeteta svoga." (Sura El-Beqare, 233.)

Ili riječi:

فَمَن فَرَضَ فِيهِنَّ ٱلْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِى ٱلْحَجِّ

"Pa onaj ko se obaveže u toku njih obaviti hadž ne može imati spolni odnos, ružno što činiti, niti ulaziti u prepirke u toku hadža." (Sura El-Beqare, 197.)

Ili ajet:

وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَٰلِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ

"A[1] ako se pokajete, pripadaju vam glavnice imetaka vaših; nećete nepravdu učiniti niti će vama nepravda biti učinjena." (Sura El-Beqare, 279.)

Mnogo je primjera po ovom pitanju kao što kaže Poslanik ﷺ: *"Neka ne prodaje građanin za seljaka."*[1]

---

[1] U originalu stoji: 'pa ako'.

Neki ljudi kažu da se ovdje radi o izričnom obliku, ali pošto se ne može odnositi na ovu rečenicu njen smisao se prenio na zabranu. Neki kažu da zabrana ima više svojih oblika, kao što je "ne čini", dakle čestica, lingvističari je nazivaju zabranom. Ali, ako riječ u arapskom jeziku dođe u nominativu nakon čestice, kao npr. "ne čini se", ovo se ne odnosi isključivo na zabranu, što je isto kao i dva mišljenja o Allahovim ﷻ riječima:

وَٱلْوَٰلِدَٰتُ يُرْضِعْنَ

"Majke neka doje..." (Sura El-Beqare, 233.)

Složili su se, ipak, da se ovaj oblik - ako nije izričnog smisla - odnosi na naredbu ili zabranu. Neki od sljedbenika Šafije i Ahmeda od kasnijih generacija kažu: "Ovo znači da je dozvoljeno, a ne poželjno, pokuđeno ili zabranjeno." Zato su oni utemeljili svoj stav na ovome da - ako čovjek putuje radi nekih drugih džamija mimo ove tri, jer je to putovanje mubah - može kratiti namaz.

Ovaj stav su zastupali neki od Malikija, kao Ibn Abdul-Berr i Ibn-Batal, pa kažu: "Hadis znači da se zavjet neće ispuniti, osim ako je riječ o ove tri džamije; a ako se zavjetuje na nešto drugo, onda mu nije obaveza. Radi ova tri je obavezno ispunjenje, iako se na dvije džamije odnosi poželjnost." Tako je hadis kod njih prenešen (shvaćen) na način da: ako je nešto poželjno, onda se zavjet mora ispuniti.

Ali, ako se radi o nekoj drugoj džamiji osim ove tri, onda nije obavezan da ispuni zavjet, jer u tom slučaju nije poželjno. Ovo je, dakle, značenje hadisa kod njih.

Od onih koji kažu da je zabranjeno, jedni među njima su rekli da na zabranjenom putovanju ne smije kratiti namaz,

[1] Bilježi ga Buharija u poglavlju "Buju'a", odlomak: "Ne prodaje građanin umjesto seljaka" (3/28); Muslim u poglavlju "Buju'a" (3/1157) i verzija je njegova.

jer se u takvim prilikama namaz ne krati – kao što su to rekli neki od njih, poput Ibn-Akila i drugih. I svako ko se sa njima složi oko ove dvije osnove slaže se i u ovom stavu. Zato malikije, a i šafije se sa njima slažu, kažu da je ovo zabranjeno i da u onome što je zabranjeno nema skraćivanja namaza; slažu se i oko toga da se na ovakvom putovanju (radi nekog drugog mesdžida mimo ova tri) namaz ne skraćuje.

Ispravno mišljenje je ono što su zastupali svi učenjaci od selefa i pravnika, tj. da se ovdje radi o njegovoj ﷺ zabrani u obliku izrične rečenice. Ali je poznato da hadis nije izrečen kao izrični oblik i zato je njegovo značenje preneseno na zabranu. Ovo ako se kaže da je izrični oblik:[1] "ne pritežu", ali – ako je izrečeno u obliku zabrane: "**Ne priteži sedla...**" ili "**Ne angažiraj jahalice...**" – onda u tom slučaju nema sumnje. Kao što Allah ﷻ kaže:

لَا تُضَآرَّ وَٰلِدَةٌۢ بِوَلَدِهَا

"Majka ne smije nanijeti štetu zbog djeteta svoga" (Sura El-Beqare, 233.)

U nominativu, kako neki čitaju nakon:

لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا

"Niko se ne zadužuje iznad mogućnosti svojih" (Sura El-Beqare, 233.)

Ovo je rečeno u izričnom obliku, ali se radi o zabrani; isto tako i pri kira'etu – ako neko uči: "nema štete" u akuzativu. Dakle, opet se radi o zabrani. Ali, oblik akuzativa je naveden zbog toga što je došlo do spajanja dva samoglasnika, što u arapskom mora biti razdvojeno suglasnikom. Kao što je u riječima ﷻ:

[1] U fusnoti ima nejasnih dijelova teksta iako je spomenuo neke riječi i predaje oko prethodnog hadisa.

وَلَا يُضَآرَّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ

"I neka ne bude oštećen ni pisar ni svjedok!" (Sura El-Beaqare, 282.)

Ili riječi Uzvišenog:

مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ

"Ako neko od vas od svoje vjere otpadne..." (Sura El-Maide, 54.)

Ili u drugom ajetu:

وَمَن يَرْتَدِدْ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ

"A oni među vama koji od vjere svoje otpadnu." (Sura El-Beqare, 217.)

Kao i riječi Uzvišenog:

مَّعْلُومَٰتٌ فَمَن فَرَضَ فِيهِنَّ ٱلْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي ٱلْحَجِّ

"Pa onaj, ko se obaveže u toku njih obaviti hadž, ne može imati spolni odnos, ružno što činiti, niti ulaziti u prepirke u toku hadža" (Sura El-Beqare, 197.)

To jest, ne raspravljati se na hadžu.

Odgovor onima koji kažu da nije zabranio putovanje nego da je negirao njegovu pohvaljenost

A onaj ko kaže da to nije zabranio nego je negirao samu poželjnost, pogriješio je iz više razloga:

Prvi: Od njih je i to ako se kaže da putovanje radi džamija (osim ove tri), ili nekog drugog mjesta koje se veliča, jeste radi približavanja Allahu ﷻ i ne obavlja se zato što se smatra mubahom čije je činjenje i ostavljanje isto. Ako ovo kod Zakonodavca nije poželjno (kao što ste rekli da je to htio), onda to znači da je onaj koji je to učinio vjerujući da ono približava Allahu ﷻ i očekujući nagradu počinio grijeh i suprotstavio se Zakonu. Jer, putovanje radi ovakve namjere mu je zabranjeno. Zbog toga što su vaše riječi kontradiktorne, a rekli ste da je negirao poželjnost ali ga nije zabranio; istovremeno, oni koji ga čine, čine ga zato što je poželjno kod njih. Ustvari, upravo to zabranjuju. A ako je Poslanik ﷺ rekao za nešto da nije poželjno onda je, u isto vrijeme, zabranio svom ummetu da tvrdi da je to poželjno i da ga čini smatrajući to pohvaljenim. Znači, ako oni ne putuju osim zbog toga što je to poželjno putovanje, i ako im je on to isto zabranio, znači da im je zabranio i putovanje.

A ako kažete da nije ni pored toga zabranio – spojili ste dvije kontradiktornosti, što bi značilo da im nije zabranio ono što im je zabranio.

Stoga su protivnici ovog stava protiv njih argumentirali sa onim što su ovi prihvatili, tj. sa tim da to nije pohvaljeno (mustehab). Oni koji to pak čine, čine jer ga smatraju pohvaljenim, te bi njihova tvrdnja glasila: "To što nije zabranjen podrazumijeva da je pohvaljen (mustehab)."

Međutim, mišljenje da je mustehab dokaz je protiv njih: negacija pohvaljenosti toga je upravo ono što oni smatraju. Dok ono što proizilazi iz stava nije sam stav. Ali, ako je (to što proizilazi iz stava) pogrešno, onda jasno upućuje na pogrešnost samog (osnovnog) stava. Zato, ako iz njihovog stava proizilazi da je takvo djelo mustehab, iako oni tvrde da nije – što moraju dokazati (jer bi u protivnom negirali tekst hadisa), jasno je da je njihov stav kontradiktoran.

Drugi: Također, to je oblik negacije. Ako se njime želi istaći negacija, onda se negacija prenosi na zabranu, što je i običaj obraćanja kroz Kur'an i sunnet, kao i kroz izrične forme rečenica: ako nisu vijesti, onda se prenose na naredbe. Kao što Uzvišeni kaže:

وَٱلْمُطَلَّقَٰتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ

"Puštene žene neka čekaju..." (Sura El-Beqare, 228.)

Ili:

وَٱلْمُطَلَّقَٰتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ

"Oni koji od vas umru ostavljajući žene svoje, žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana." (Sura El-Beqare, 234.)

Ali da negacija znači dozvoljavanje i negiranje poželjnosti... To nije poznato u šerijatskom izrazu. Tako prenošenje značenja na takav način jeste tumačenje njegovih riječi po pravilima koja su suprotna od jezika kojim se obraćao ljudima.

Treći: Tu se radi se o novom stavu kojeg nije izrekao ni jedan od prethodnika muslimana i njihovih imama.

Četvrti: Također, ako se kaže da je poželjno putovanje radi nekih drugih džamija osim ove tri, u čemu postoji obostrana poželjnost (tj. da čin ili njegovo izostavljanje bivaju jednako snažni i vrijedni), s time da njegovi počinioci to čine

smatrajući pokornošću i približavanjem Allahu ﷻ, onda je moguće reći dvije stvari: da za to imaju nagradu ili da je nemaju. Ako se kaže da imaju nagradu onda moramo znati da za dopušteno (mubah) nema nagrade kao i za poželjno (mustehab), a u isto vrijeme to je puka suprotnost hadisu. Ali, ako se kaže da za to nemaju nagradu, iako nisu putovali radi neke ovosvjetske koristi, onda su išli na putovanje koje im nije donijelo ni ovosvjetsku niti vjersku korist. Međutim, oni su ubijeđeni da za to imaju sevap i nagradu. A ovako nešto može biti samo zabranjeno, i ne može biti mubah čije je činjenje i ostavljanje isto.

Peti: Zbog toga što putovanje na mjesta koja se veličaju jeste od vrste hadža, ta se putovanja nazivaju hadžom, djela se nazivaju obredima, knjige koje pišu o tome nazivaju se "Obredi hadža na mauzolejima". I oni govore: "Vjerovjesnik kojem se bude putovalo će se zauzimati za njih."

Svaki narod ima mjesta koja veličaju i hodočaste ih, a u pagansko doba su odlazili kod kuće kipova. U hadisu od Umejje b. Ebi-Salta ﵁ se prenosi da mu je, kada se susreo sa monahom, on rekao da će se pojaviti vjerovjesnik među Arapima, pa je poželio da to bude on. Monah mu reče: "*On je od stanovnika Kuće koju hodočaste Arapi. Kaže: 'Rekao sam mu: 'Mi Sekifljani imamo kuću koju hodočaste Arapi.' Kaže: 'On nije od vas, nego je od vaše braće – Kurejšija!'*"

Njegove riječi: "*Imamo kuću koju hodočaste Arapi*" označavaju Lata spomenutog u Kur'anu u riječima Uzvišenog:

أَفَرَءَيْتُمُ ٱللَّٰتَ وَٱلْعُزَّىٰ

"Šta kažete o Latu i Uzzau?" (Sura En-Nedžm, 19.)

Nazivali su ga 'Er-Rabbe'; neki od selefa su čitali 'El-Latt' sa tešdidom na 'ta', a drugi od selefa su rekli da je punio

mješine vodom hadžijama, pa kada je umro oni su počeli da bdiju nad njegovim kaburom.

Nazivali su ga "Rabbe", a neki od selefa su čitali 'El-Lat' sa tešdidom na 'l'[1], dok neki kažu da je punio mješine vodom hadžijama, a kada je umro oni su počeli da bdiju nad njegovim kaburom.

Sljedbenici Knjige hodočaste prema svojim crkvama; o tome je kazivano u priči o "Slonu", tj. da je Ebrehe sagradio crkvu želeći da skrene hodočašće Arapa ka njoj; tako su neki Arapi počeli da hodočaste tu crkvu, kao što se hodočastila Kaba.

Međutim, želi se reći to da su oni ovakva putovanja nazivali hodočašćem. U jezičkoj terminologiji, riječ hodočašće se odnosi na namjeru prema onome što se veliča, kao što kaže:

Vidio sam mnoge od Aufa kako se sakupljaju

Hodočaste i trguju kod Zuberkana šafranom namirisanog.[2]

Idolopoklonici u Indiji hodočaste 'Sumnatu'[3]; kršćani hodočaste 'Betlhem'[1] i 'Kumamu'[2] - dakle, misle na mjesto

---

[1] Ovo se odnosi na učenje Ibn Abbasa ﷺ, Mudžahida i drugih. Pogledaj: *"Nešr fil-qira'ati ašr"* (2/ 379.)

[2] Ova strofa u "Sihahu" pripisuje se El-Muhabbelu S'adiju. Pogledaj: *"Sihah"* (1/303.)

[3] To je kip za kojeg su indijski idopoklonici vjerovali da oživljava i usmrćuje, opskrbljuje i liječi. Oni su ga hodočastili poklanjajući mu dragocjenosti. Njegove riznice su bile punjene iz desetina hiljada sela različitim oblicima imetaka. Kip je bio postavljen u zaštićenoj kuli u sklopu velikog hrama okićenog kandiljima i zavjesama. Njegova visina je dostizala oko deset laktova, a služilo ga je hiljadu brahmana. Mahmud b. Sabkatekin se uputio tamo sa vojskom od trideset hiljada ratnika. Ova kula je bila udaljena od islamske države mjesec dana hoda. Kada je vojska, nakon velikog napora, uspjela doći do nje – opkolili su je. Indijski ratnici su se priklonili kipu moleći ga za pomoć. Mahmud je ušao sa svojom vojskom unutar i srušio kip, zatim ga zapalio, kao i okolne palače i kule. Unutar su ubili

gdje je Isa عليه السلام rođen i mjesto gdje je bio razapet.[3] Veličali su ta mjesta radi stvorenja.

Ovakav je slučaj i sa onima koji putuju radi posjete kaburovima i mauzolejima koje veličaju i smatraju da je u vrijednosti hadža nazivajući ta hodočašća velikim hadžom; smatraju da je jedan hadž na takvom mjestu vredniji od nekoliko hadževa u Meki. Kod njih upućuju dove ponizno se moleći i puni skrušenosti, manje-više kao što to muslimani čine u džamijama i na mjestima koja su određena za ibadet u vrijeme hadža, kao što su mušrici veličali svoja božanstva onako kako su veličali Allaha. Ali, ponekad su svojim božanstvima davali prednost, kao što Uzvišeni kaže:

وَجَعَلُوا لِلَّهِ مِمَّا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ وَالْأَنْعَامِ نَصِيبًا فَقَالُوا هَٰذَا لِلَّهِ بِزَعْمِهِمْ وَهَٰذَا لِشُرَكَائِنَا ۖ فَمَا كَانَ لِشُرَكَائِهِمْ فَلَا يَصِلُ إِلَى اللَّهِ ۖ وَمَا كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَىٰ شُرَكَائِهِمْ

"Oni određuju za Allaha dio ljetine i dio stoke, koju je On stvorio, pa govore: 'Ovo je za Allaha - tvrde oni, a ovo za božanstva naša!' Međutim, ono što je namijenjeno božanstvima njihovim ne stiže Allahu, dok ono što je određeno za Allaha stiže božanstvima njihovim." (Sura El-En'am, 136.)

I Uzvišeni kaže:

---

pedeset hiljada idolopoklonika. Zatim je Mahmud Sabkatekin podijelio većinu imetka kojeg su zaplijenili svojim vojnicima. To se desilo 416 h.g. Pogledaj: *"Vefijjat e'ajan"* (4/265-266.); *"Sijjer"* (17/485.) i (17/491.) i *"Bidaje we nihaje"* (12/22-23.)

[1] Jedno selo nadomak Bejtul-makdisa', kažu da je tu rođen Isa b. Merjem عليه السلام. *"Mu'adžemu buldan"* (1/521.)

[2] Najveća kršćanska crkva u 'Bejtul-makdisu' u središtu grada, a u njemu se nalazi groblje koje nazivaju "Uskrnuće", jer vjeruju da je Isa عليه السلام uskrsnuo sa tog mjesta, ali je nazvana "Smetljištem" jer su stanovnici mjesta tu odlagali smeće. *"Mu'adžemu buldan"* (4/396).

[3] To jest, po njihovim tvrdnjama.

وَلَا تَسُبُّوا۟ ٱلَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ فَيَسُبُّوا۟ ٱللَّهَ عَدْوًۢا بِغَيْرِ عِلْمٍ

"Ne grdite one kojima se oni, pored Allaha, klanjaju, da ne bi i oni, nepravedno i ne misleći šta govore, Allaha grdili." (Sura El-En'am, 108.)

Pojedini ljudi veličaju svoje šejhove više nego Allaha ﷻ

Ovakvi ljudi su prisutni i u našem dobu. Šejh jednog od njih biva u njegovim prsima veličanstveniji od Allaha ﷻ, tako što grdi i psuje Allaha ﷻ ako je odredio de se njegovom šejhu desi nešto nažao - kao što je to činila sekta za sektom. Ako netko grdi njegovog šejha - on ga napada, a ako opsuje Allaha ﷻ - on sa njim na lijep način druguje; zaklinju se Allahom ﷻ a lažu, ali mu nije dozvoljeno da se slaže ako se zakune svojim šejhom.

Ako je putovanje u mjesta koja se veličaju od vrste hadža, onda se mora znati da je Poslanik ﷺ zabranio putovanja na ovakva mjesta osim u tri džamije. Putovanje u Mesdžidul-Haram nekada biva obavezom a nekada poželjno, dok putovanje u druge dvije džamije biva poželjno. Dakle ovo je ono što je dozvoljeno od te vrste putovanja i posjećivanja, a sve mimo toga nije propisano; a ako neka vrsta hodočašća nije propisana onda je haram, kao što je hodočašće u 'Betlehemu', 'Kumamu' i 'Sumnatu' i na drugim mjestima.

Ako neko kaže: "Ovo su idoli", kažemo da su kaburovi učinjeni idolima, a osnova širka potiče od veličanja kaburova. Allahov Poslanik ﷺ je rekao:

"Allahu, ne učini moj kabur idolom koji će se obožavati."

Allah je udovoljio njegovoj molbi, tako da - Allahu hvala - nije uzet za idola koji se obožava, niti je moguće da se kod njega učini nešto manje od ovoga ili onoga što vodi u širk, ili od stvari koje su zabranjene. Na taj način niko ne može kod njegovog ﷺ kabura počiniti neko zlo, niti ga može obići na način kao što je moguće posjetiti kabur nekoga drugog na propisan način, nego su to zabranili kao prepreku svemu onome što vodi u širk. No moguće je doći u njegovu ﷺ džamiju.

Neko će pomisliti o onome što se čini u džamiji da se čini kod njegovog kabura. To je pogrešno. Jer, džamija je bila džamija i prije njegovog kabura i ni jedan dio džamije nije u njegovoj kući niti u njegovom kaburu. Tako niko ne može učiniti ništa od dobra ili zla osim unutar džamije. Ali unutar njegove kuće niko ne može učiniti ni dobro ni zlo, iako većina misli da posjećuju njegov kabur; ustvari, posjećuju džamiju a ne kabur. Niti je ko uspio tamo nešto učiniti od onoga što se tiče kaburova. Ili, čak nije uspio učiniti osim ono što se čini na mjestima gdje nema kaburova.

Ako neko sebi predstavi da je to što je učinio - učinio kod njegovog kabura, pogriješio je. Zato će mu se reći: "Koja je to granica koja pravi razliku između njegovog kabura i ostalih kaburova?" Da li misliš da, ako neko učini nešto na zapadnoj strani džamije, da je to učinio kod njegovog kabura? Ako kaže: "Da", to znači da svako ko klanja u njegovoj džamiji ustvari klanja kod njegovog kabura, a on je zabranio da se kaburi uzimaju za mjesta ibadeta. A ako kaže: "Ne", reći će mu se da je kabur unutar džamije. A ako neko napravi granicu od jednog lakta, rukohvata ili dužine koplja, već je odredio granicu, i saznat će da nikome nije zabranjeno da uđe u džamiju kod njegovog kabura, niti je iko od njih uspio posjetiti njegov kabur, niti je uspio doći do njegovog kabura.

Zbog toga niko od prethodnika za takve posjete nije rekao da su posjete njegovom kaburu. Zato je veliki broj

učenjaka upravo smatrao pokuđenim da se kaže: "Posjetili smo njegov kabur." Nema sumnje da je ovo neispravno, jer niko nije nikada posjetio njegov kabur. Oni, koji su to nazivali na takav način, mislili su na ulazak u džamiju, samo što su bili u blizini njegovog kabura ali nisu spomenuli granicu razdvajanja u tome, iako sam napisao o tome nešto na drugom mjestu.

Allah ﷻ je zaštitio kabur Svog Vjerovjesnika ﷺ da ne bude uzet za mjesto ibadeta

Hvala Allahu Koji je sačuvao njegov kabur da ne bude uzet za mjesto ibadeta ili da bude učinjen idolom ili 'Idom. Pored toga, nikome nije bilo dozvoljeno da uđe kod njegovog kabura, nego su vrata zatvorena. Dotle su kaburi drugih uzeti za mjesta ibadeta, kao što su ih učinili idolima. Vjerovjesnici i dobri ljudi, sa čijim se kaburima tako postupilo, nemaju udjela u grijehu. To je učinjeno bez njihovog zadovoljstva i oni su to smatrali pokuđenim. Ali to im smeta, ako se čini kod njih, kao i ono što čine oni koji obožavaju Mesiha عليه السلام i druge, a on nema grijeha za ono što su drugi sa njim činili bez njegove dozvole.

Sljedbenici Knjige, koji su bili prije nas, uzimali su kaburove vjerovjesnika i dobrih ljudi za mjesta ibadeta, onako kako nas je o tome obavijestio Poslanik ﷺ. Našeg Vjerovjesnika ﷺ Allah ﷻ je zaštitio od toga, tj. od toga da njegov kabur bude uzet za mjesto ibadeta, isto kao što je zaštitio naš ummet koji se neće složiti na zabludi. Jer, ako bi zalutali narodi koji su bili prije nas, Allah ﷻ bi im poslao vjerovjesnika koji im je pojašanjavao njihove zablude. Muhammed[1] ﷺ je bio pečat vjerovjesnika iza kojeg nije bilo više ni jednog drugog vjerovjesnika. A ako bi se njegov kabur – da nas Allaha zaštiti od toga – uzeo za mjesto ibadeta i bio učinjen idolom, to bi bio najveći vid pojave zablude i širka u njegovom ummetu. Oni su posljednji narod kojeg je Allah ﷻ zaštitio od toga da se složi na zabludi. Tako ima onih koji su manjeg stepena od njega, poput onih od njegove porodice ili

[1] U originalu stoji: 'Muhammeda'.

šejhova, čije su kaburove - ili kaburove koji im se pripisuju (što je laž) - ljudi uzeli za idole i mjesta ibadeta. To nije slučaj sa, i ne nalazi se kod kabura Poslanika ﷺ, jer ga je Allah ﷻ zaštitio od toga - iz milosti i brižnosti za Muhammeda ﷺ, njegov ummet i one koji slijede njegov sunnet.

trinaesto poglavlje

Putovanje radi njegovog ﷺ kabura ili kabura nekoga drugoga nije dozvoljeno

Znajući da nije dozvoljeno putovati osim radi tri džamije onda se mora znati i to da ne postoji ničiji kabur pored neke džamije radi koje je dozvoljeno putovati. Zbog toga, putovanje radi nečijeg kabura ili zbog džamije pored nečijeg drugog kabura, osim njegovog (Poslanikovog), također nije propisano a nije ni dozvoljeno, tako da u tim stvarima ne postoji sumnja. Ovo važi ako pretpostavimo da je taj kabur istinski. Ali, kada je riječ o kaburima vjerovjesnika, grupa učenjaka (od njih je bio i Malik b. Enes), kaže: " *Ne se zna grob nijednog vjerovjesnika, osim kabura našeg Vjerovjesnika ﷺ posebno.*"

I kažu: " *Ne zna se za kabur Ibrahima عليه السلام niti nekoga drugoga.*"

Lažno pripisivanje kaburova

Druga grupa tvrdi da se znaju pojedini kaburovi, kao što je kabur Ibrahima عليه السلام, ali pojednici od njih tvrde neistinite stvari. Kao što, naprimjer, kažu da znaju gdje je Nuhov عليه السلام kabur, kao i to da se nalazi u selu Kerk[1], u podnožju Libanonske planine. Tako je i sa drugim kaburovima koji se pripisuju vjerovjesnicima, što je bez sumnje - laž, iako se - kada je riječ o o Ibrahimovom عليه السلام kaburu - radi o ispravnoj tvrdnji. Isti je slučaj sa većinom drugih kaburova mimo vjerovjesnika, tj. činjenica je da su lažni, ili postoje razilaženja oko njih. Tako kažu da je u Damasku kabur od Ummu-Seleme, ili je od Ummu-Habibe, ili neke druge od Poslanikovih ﷺ žena, ili je to kabur Ubejja b. Ka'ba ili Uvejsa el-Karenija.

Učenjaci su se složili da su sve žene Poslanika ﷺ ukopane na Beki'i - osim Mejmune; i ni jedna od tih žena nije putovala osim na hadž. Izuzetak je Aiša, kada je odjahala do Basre. Ummu-Habiba nikada nije dolazila u Šam kod svog brata Muavije nego je u Šamu boravila ensarijka po imenu Ummu Seleme - Esma bint Jezid b. Seken[2]. A kada bi Šehr b. Hevšeb[3] prenosio od nje hadise rekao bi: "Govorila mi je Ummu-Seleme", pa su neznalice pomislile da se radi o Poslanikovoj ﷺ ženi zbog podudaranja imena.

---

[1] Kerk je selo u podnožju Libanonske planine. *"Mu'adžemu buldan"* (4/452.)

[2] Esma bint Jezid b. Seken ensarijka je nazivali su je govornikom žena. Bila je sahabijka, učestvovala je u Bici na Jermuku i toga dana je ubila devet rimskih vojnika sa stubom od svog šatora, a nakon toga je živjela dugo godina. Pogledaj njenu biografiju u: *"Isti'ajab"* (4/237-238.) i *"Isabe"* (4/234-235.)

[3] Šehr b. Hevšeb je bio štićenik Esme bint Jezid b. Seken, a prenosio je hadise od svoje zaštitnice. Ibn-Mein i Ahmed su ga ocijenili povjerljivim. Umro je 100. h.g., (v. *"El-Hulase"*, str. 169.)

Isto je i sa kaburom Halida kod Humsa. Rekli su da je to kabur Halida b. Jezida b. Muavije[1]; Halid b. Velid umro u Hidžazu za vrijeme Omera b. el-Hattaba ؓ, a nije bio u Humsu. Mnogo je još takvih primjera.

To je zato što poznavanje ovih kaburova nije bilo sastavni dio vjere; za ukopane treba doviti, ako se spomenu, makar im se za kaburove i ne znalo. A oni koji s namjerom planiraju odlazak kod njihovih kaburova čine to radi širka, uzimajući ih za mjesta molitvi i idolima. Oni ne čine ono što je naredio Allah ﷻ a zatim i Njegov Poslanik ﷺ, nego ono što je zabranjeno. Zbog toga je Allah ﷻ dao da se o njima (o kaburovima poslanika i sl.) ne zna istina, tako da o njima ništa nije istinito osim ono što Allah ﷻ hoće.

Od najpoznatijih je i kabur Alije b. Ebi-Taliba ؓ i nema sumnje kod učenjaka da on nije Alijin kabur. Alija je ukopan u vladarevoj palači u Kufi, a Muavija ؓ je ukopan u vladarevoj palači u Damasku. Muavija koji je ukopan u mezarju kod malih vrata jeste Muavija b. Jezid b. Muavija [2]. Amr b. el-As ؓ je ukopan u vladarevoj palači u Egiptu kada su se haridžije urotile da ubiju ovu trojicu. Tako je Ibn-Muldžim[3] ubio Aliju b. Ebi-Taliba; Muavijin atentator je ranio Muaviju, pa je ovaj ozdravio nakon ranjavanja; Amrov atentator je ubio Haridža b. Huzafu[4], kada ga je Amr postavio

---

[1] Halid b. Jezid b. Muavija b. Ebi-Sufjan je bio imam, bogobojazan, poznat po nauci, umro je 84. h.g. Pogledaj njegovu biografiju u: *"Sijjer e'alamun-nubela"* (4/382-383.) i *"Tehzibut-tehzib"* (3/128-129.)

[2] Muavija b. Jezid b. Muavija b. Ebi-Sufjan je bio pobožni mladić; umro je 64. h.g. a imao je 23. godine. Pogledaj njegovu biografiju u: *"Bidaje we nihaje"* (8/237.) i *"Sijer e'alamun-nubela"* (4/139.)

[3] Abdur-Rahman b. Muldžim je bio haridžija; borio se protiv Alije ؓ; bio je ubijen nakon što je ubio Aliju, 40. h.g. Pogledaj: *"Bidaje we nihaje"* (6/219.), (7/325-330.)

[4] Haridže b. Huzafe b. Ganim el-Kureši bio je ashab; nastanio se u Egiptu; ubrajao se je za hiljadu konjanika. Ubio ga je jedan od trojice haridžija koji su trebali da ubiju Aliju, Muaviju i Amra, misleći da je on Amr i to 40. h.g. Pogledaj njegovu biografiju u: *"Tehzibut-tehzib"* (3/74.) i *"El-Hulase"*, str. 99.

kao zamjenika u predvođenju namaza, pa je rekao: "*Htio sam Amra ali je Allah htio Haridža.*" Sva trojica su ukopani u vladarovoj palači da ih haridžije ne bi iskopali, što smo pojasnili na drugom mjestu.

Dakle, ako nije dozvoljeno putovati radi nekih drugih džamija osim ovih triju, onda putovanje radi turbeta (mauzoleja) ili džamije bez sumnje nije dozvoljeno. Ali, kada je riječ o našem Vjerovjesniku ﷺ, dozvoljeno je putovati radi njegove džamije. Soba u kojoj je ukopan je bila uz njegovu džamiju sve do vremena Velida b. Abdul-Melika. Međutim, kada je on preuzeo hilafet naredio je da se sobe otkupe, a bile su na istočnoj strani džamije i okrenute prema Kibli. Naredio je da se otkupe i da se proširi džamija. Njegov namjesnik u Medini je bio Omer b. Abdul-Aziz. Kada je preuzeo upravu nad džamijom na sobama je sagradio krivudav i ispupčen zid, kako niko ne bi mogao klanjati prema sobi. Potvrđeno u Muslimovom "Sahihu" od Vjerovjesnika ﷺ da je rekao:

"Nemojte sjediti na kaburima i nemojte klanajti prema njima okrenuti."

Međutim, pošto je putovanje u njegovu ﷺ džamiju dozvoljeno i poželjno, a njegov kabur je uvučen unutar džamije, ljudi nisu shvatili razliku posjete njegovom kaburu, kao i kaburima drugih ljudi. Zato su Malik i drugi pravnici smatrali pokuđenim da se kaže: "Posjetio sam njegov kabur", kako se ne bi pomislilo da je putovanje tamo radi posjete njegovog kabura. A očita je razlika između posjete njegovoj Medini i drugim gradovima. Jer, putovanje u Medinu radi namaza je poželjno, a selam u tom trenutku biva dobro djelo. Tako ga (putnik) može poselamiti u njegovoj džamiji i donijeti salavat na njega, okrenut prema Kibli ili prema njegovoj sobi, kao što su to činili oni koji su to činili od ashaba.

Ovo, ipak, nije slučaj sa kaburom nekoga drugog osim njega. Nije dozvoljeno putovati u neki grad u kojem se nalazi

kabur zato jer tamo nema ni jedne od tri džamije. Time onaj koji putuje u te gradove radi posjete džamije ili kabura sam sebi čini nepravdu i suprotstavlja se Šerijatu, za razliku od onoga koji putuje u Poslanikovu ﷺ džamiju, jer je takav u tom trenutku u poslušnosti svom Gospodaru ﷻ, približava Mu se, slijedi Njegov Šerijat, a pored toga zna i razliku između dozvoljenog i nedozvoljenog. Jer, posjećivanje kaburova u mjestu je dozvoljeno, ali se ono dijeli na propisno i nepropisno, za razliku od turbeta ili neke druge džamije osim ove tri, što je od nedozvoljene vrste posjete, pa se tu i ne pravi podjela.

Skraćivanje namaza za vrijeme putovanja radi posjete kaburu

Zbog toga su se kasniji pravnici hanbelijske škole razišli oko toga da li je čovjeku dozvoljeno da krati namaz ako putuje radi posjete kaburu, osim Poslanikovog kabura, i to na četiri mišljenja:

Neki kažu da se namaz ne smije kratiti ni u kom slučaju; drugi su rekli da se krati bez obzira na stanje; neki su pak rekli da se ne krati, osim ako se radi o putovanju radi kabura našeg Vjerovjesnika ﷺ.

Ipak, zastupnici četvrtog mišljenja kažu da će kratiti namaz bez obzira da li putuje radi Poslanikovog ﷺ kabura ili radi kaburova drugih vjerovjesnika. Ovo je stav pojedinih šejhova koje smo zapamtili. Postojalo je mišljenje da je Vjerovjesnik ﷺ izuzet zato što je vjerovjesnik, tako da se to odrazilo i na ostale.

Međutim nije tako, nego je izuzet jer je to putovanje u njegov grad i putovanje u njegovu džamiju - što je dozvoljeno putovanje na kojem se namaz krati ili što je od karakteristika i osobina Poslanika ﷺ.

Zaklinjanje stvorenjem

Isti je slučaj sa zaklinjanjem sa njim. Od Ahmeda postoji predaja da je takva zakletva punopravna, a ovo su mišljenje odabrali mnogi njegovi sljedbenici, kao što je Qadi, Ebu-J'ala i drugi, dok je Ibn-Akil tvrdio to za sve vjerovjesnike.

Međutim, ispravno je mišljenje većine učenjaka, Malika, Ebu-Hanife, Šafije i drugih (kao što stoji u drugoj predaji od Ahmeda), da takva zakletva nije punovažna niti ako se zakune sa vjerovjesnikom niti sa nekim drugim mimo vjerovjesnika. Oni koji su ga izuzeli u pogledu posjećivanja Vjerovjesnikovog ﷺ kabura možda su krenuli tim pravcem i u ovom pitanju.

Kao što je Ibn-Kedž[1], od šafija, rekao: "Po mom mišljenju, ako se zavjetuje da će posjetiti Poslanikov ﷺ kabur, treba ispuniti zavjet, bez razilaženja; a ako je riječ o nečijem drugom kaburu, onda postoje dva mišljenja." Ovako ga prenosi autor "Rawde"[2], iako je ispravno to da je iznimka radi dozvoljenog putovanja u njegovu džamiju na kojem će kratiti namaz po konsenzusu muslimana.

Učenjaci, autori djela o obredima, spominju putovanje radi njegove džamije, namaz u njoj, kao i posjetu Poslanikovog ﷺ kabura u sklopu džamije na dozvoljen način. Neki od njih govorili po svom mišljenju, ili na osnovu hadisa koje su smatrali vjerodostojnim, ili na osnovu priča, iako sve to nije imalo osnove. I pored toga, svi su se učenjaci složili

---

[1] Jusuf b. Ahmed b. Kedž, bio je jedan od šafijskih imama; ljudi su mu dolazili zbog nauke; napisao je veliki broj djela; preuzeo je sudstvo, a umro je 405. h.g. Pogledaj njegovu biografiju u: *"Tabekatuš-šafi'ije"* (5/359-361.) i *"Vefijjat e'ajan"* (3/326.)

[2] Nevevi: *"Rewdatut-talibin"* (3/326.)

oko toga da je poželjno – ako dođe u Medinu – da klanja u njegovoj džamiji i da ga poselami. Ali, niko od njih nije rekao da je dozvoljeno putovati radi posjete njegovog kabura, zatim da se vrati a da ne klanja u njegovoj džamiji. Ovaj stav nije niko zastupao. Zapravo, većina hadžija treba da klanja u njegovoj džamiji i da ga poselami.

Ovo je razlika između putovanja u njegov grad i putovanja u druge gradove osim njegove Medine. Ovo je putovanje, za razliku od putovanja u neki drugi grad osim Medine, dozvoljeno na osnovu dokaza i konsenzusa. Oni koji poznaju vjeru imaju namjeru putovanja radi (Poslanikove) džamije, oni ne putuju zbog nečijeg kabura, u svojim dovama ne prizivaju nikoga osim Allaha ﷻ... A ako posjete kaburove onda to učine na propisan način: uče dove za mrtve, kao što im dženazu klanjaju. Tako je njihov cilj obožavanje Allaha ﷻ kao i dova za mrtvog. Za razliku od njih, neznabošci imaju za cilj pridruživanje Allahu druga, čineći time nepravdu i sebi i onome stvorenju.

Razlika između dozvoljene i novotarske posjete

U dozvoljenoj posjeti se ispunjava Allahovo ﷻ pravo, kao i pravo onoga koji se posjetio, ali i pravo samog sebe. U tom činu je priznavanje Allahove ﷻ jednoće, a to je Njegovo pravo, kao što stoji u oba "Sahiha" da je Vjerovjesnik ﷺ rekao Muazu:

"Znaš li koje je Allahovo pravo nad robovima?" *Kaže: "Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju." Reče:* ***"Njegovo pravo nad njima je da Ga obožavaju i da Mu ni u čemu ne čine širk. A znaš li koje je pravo robova kod Allaha?"*** *Kaže: "Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju." Reče:* ***"Njihovo pravo je da ih ne kazni."***[1]

A pravo onoga koji je posjećen jeste da se uči dova za njega kao dženaza nad njim, i to biva razlogom povećanja milosti, dobročinstva i zadovoljstva. Posjetilac ima nagradu za obožavanje Allaha ﷻ kao i za dobročinstvo prema robovima, što je zaslužio ispunjavajući Allahovo pravo te prava robova.

Suprotno, novotarskom posjetom čini nepravdu sebi, nanosi nepravdu onome koga je posjetio, a povrh svega to je nepravda prema Allahovom pravu. Jer, širk je najveća nepravda, a onaj ko je posjećen nema od toga koristi, već mu to šteti i smeta.

Jer, traženje od njega ono što mu nije naređeno da uradi, posebno kod podizanja glasa i pridruživanja istog Allahu kao ortaka, jeste ono što mu smeta. Ovo je poznato kroz vjerske dokaze kao i otkrića učenih, iako nije mjesto da

---

[1] Bilježi ga njemu sličnog Buharija u poglavlju "Tevhid", prvi odlomak (8/164.); Muslim u poglavlju "Iman" (1/58).

se o tome sada govori. Što se tiče posjetioca on je učinio sebi nepravdu jer je pretjerao u pogledu Allahovog prava i prava robova, prelazeći Allahove granice, pripisujući Mu širk, čineći nepravdu stvorenjima.

Istovremeno, posjeta na dozvoljen način je od slijeđenja Pravog puta, na kojem je Allah ﷻ poslao Svoga Poslanika ﷺ i on (Pravi put) je jedan, a novotarske posjete jesu različite vrste od šejtanskih puteva. Abdullah b. Mes'ud ؓ kaže:

*"Allahov Poslanik ﷺ je povukao pred nama jednu liniju, a onda je povukao mimo nje druge linije sa njene desne i lijeve strane, pa je rekao: **"Ovo je Allahov put, a ovo su putevi, na vrhu svakog od njih stoji šejtan koji poziva na njega."** Zatim je proučio:*

وَأَنَّ هَٰذَا صِرَٰطِي مُسْتَقِيمًا فَٱتَّبِعُوهُ ۖ وَلَا تَتَّبِعُوا۟ ٱلسُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن سَبِيلِهِۦ

"...i doista, ovo je pravi put Moj, pa se njega držite i druge puteve ne slijedite, pa da vas odvoje od puta Njegova." (Sura El-En'am, 153.)"[1]

Zato su sljedbenici njegovog zakona i sunneta - a to je Allahov put - bili složni po tom pitanju, dok su sljedbenici šejtanskih puteva bili raštrkani, kao što Allah ﷻ kaže:

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۚ فِطْرَتَ ٱللَّهِ ٱلَّتِى فَطَرَ ٱلنَّاسَ عَلَيْهَا ۚ لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ ٱللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ ٱلدِّينُ ٱلْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ۝ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ

[1] Bilježi ga Imam Ahmed (1/435); Darimi u *"Muqadime"* (1/67-68.). Ahmed Šakir u verifikaciji *"Musneda"* kaže: "Isnad mu je sahih." (6/89.)

وَٱتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَلَا تَكُونُوا۟ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ۝ مِنَ ٱلَّذِينَ فَرَّقُوا۟ دِينَهُمْ وَكَانُوا۟ شِيَعًا ۖ كُلُّ حِزْبٍۭ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ

"Ti upravi lice svoje vjeri islamu na njemu ustrajavši! Prihvatite se Allahove čiste vjere prema kojoj je ljude stvorio. Nema izmjene Allahove vjere – to je prava vjera, ali većina ljudi to ne zna. Predano Mu se obraćajte! Bojte se Njega i obavljajte namaz, i ne budite od onih koji Mu druge ravnim smatraju, od onih koji su vjeru svoju razbili i u stranke se podijelili, svaka stranka radosna onim što ima!" (Sura Er-Rum, 30-32.)

Ovakav je slučaj sa novotarskim posjetama: jedni traže od umrlog da za njih uči dove i da moli kod Allaha za njega, ili traže od njih oprosta, pomoć, ili dove za opskrbu, da se zauzima za njega i slično tome. Jedna skupina učenjaka je spomenula neke od tih stvari, a za riječi Uzvišenog:

وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذ ظَّلَمُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ جَآءُوكَ فَٱسْتَغْفَرُوا۟ ٱللَّهَ وَٱسْتَغْفَرَ لَهُمُ ٱلرَّسُولُ لَوَجَدُوا۟ ٱللَّهَ تَوَّابًا رَّحِيمًا

"A da ti oni dođu kada sami sebi nasilje učine i zamole Allaha da im oprosti, pa da i Poslanik zamoli da im se oprosti, oni bi vidjeli da Allah doista prima pokajanje i da je milostiv!" (Sura En-Nisa, 64.)

su rekli da obuhvataju onoga ko dođe Poslaniku ﷺ poslije smrti pa zatraži od njega da on moli Allaha ﷻ za oprost, kao što su to ashabi činili dok je bio živ.

Atabijeva priča

O tome su spomenuli priče nekih Arapa kroz snove[1] kako ga je Atabi[2] vidio, dok drugi kažu da ga je vidio Muhammed b. Harb el-Hilali. Također se razilaze oko stihova koji su izrečeni o njemu. Većina učenjaka ih ne smatraju poželjnim nego su ih spomenuli neki od njihovih prijatelja imajući na znanju da ih ashabi nisu koristili, niti je poznato od tabiina.

---

[1] U originalu stoji: 'san'.

[2] Hafiz Ibn-Kesir navodi ovu priču od Atabija da je rekao: "Sjedio sam kod Poslanikovog ﷺ kabura, pa je došao neki Arapin i rekao: "Esselamu alejke o Allahov Poslaniče. Čuo sam Allaha da kaže: **"A da ti oni dođu kada sami sebi nasilje učine i zamole Allaha da im oprosti, pa da i Poslanik zamoli da im se oprosti, oni bi vidjeli da Allah doista prima pokajanje i da je milostiv!"** Ja sam ti došao tražeći oprosta za svoje grijehe, tražeći da se zauzimaš za mene kod mog Gospodara, a zatim je rekao:

O ti najbolji koji si ukopan na mjestu kojeg veličam
Lijepa li je njihova ljepota, rake i doline

Moja duša je zamjena za kabur u kojem ti stanuješ
U njemu je čednost, blagost i plemenitost.

Zatim je otišao, a mene su prevarile oči pa sam vidio Poslanika ﷺ u snu, a on mi reče: **"O Atabi, stigni onoga Arapina i obraduj ga da mu je Allah oprostio."** Pogledaj Ibn-Kesir: *"Tefsir"* (2/821.)

Ibn Abdul-Hadi o ovoj priči kaže: "Spomenuli su je neki pravnici i muhadisi, ali nije vjerodostojna, niti potiče od Atabija jer je prenešena nejasnim lancem... Općenito gledano, to je priča na kojoj se ne može temeljiti šerijatski stav." *"Sarimul-Menki"*, str. 276.

Oprost se traži samo od Allaha ﷻ

Poznato je da svaki musliman traži oprost od Allaha ﷻ, znajući da mu je istigfar naređen, i da grijehe oprašta samo Allah ﷻ. Uzvišeni kaže:

وَٱلَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا۟ فَـٰحِشَةً أَوْ ظَلَمُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ ذَكَرُوا۟ ٱللَّهَ فَٱسْتَغْفَرُوا۟
لِذُنُوبِهِمْ وَمَن يَغْفِرُ ٱلذُّنُوبَ إِلَّا ٱللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا۟ عَلَىٰ مَا فَعَلُوا۟ وَهُمْ
يَعْلَمُونَ

"I onima koji, kada učine što loše, ili sebi nasilje učine, Allaha se sjete i oprost za grijehe svoje mole! A ko oprašta grijehe, ako ne Allah?! I koji ne ustraju u onome što su činili znajući to!" (Sura Ali Imran, 135.)

A u 'Sahihu' o počinjanju namaza od Alije b. Ebi-Taliba رضي الله عنه stoji da je Vjerovjesnik ﷺ rekao:

"Allahu, Ti si moj Gospodar ja sam Tvoj rob, učinio sam sebi nepravdu. Uputi me na najbolji moral, jer niko ne može uputiti na najbolji moral osim Tebe. A sačuvaj me od lošeg morala, jer me ne može niko sačuvati od lošeg morala osim Tebe."[1]

U hadisu o dovi kod sjedanja na jahalicu kojeg prenose autori "Sunnena" od Alije b. Ebi-Taliba رضي الله عنه, od Vjerovjesnika ﷺ se prenosi da: "*Kada bi mu se dovela jahalica, prije nego što se popne i dok bi stavio nogu rekao bi:* ***"Bismillahi"****; a kada bi se popeo na leđa tri puta bi rekao:* ***"Elhamdulillahi."*** *Zatim bi proučio:*

[1] Bilježi ga Muslim u poglavlju "Salatul-musafirin" (1/535).

سُبْحَٰنَ ٱلَّذِى سَخَّرَ لَنَا هَٰذَا وَمَا كُنَّا لَهُۥ مُقْرِنِينَ ۝ وَإِنَّآ إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنقَلِبُونَ

"Slavljen neka je Onaj Koji nam je ovo potčinio, mi to sami ne bismo mogli postići i mi ćemo se sigurno Gospodaru svome vratiti!" (Sura Ez-Zuhruf, 13-14.) "

*Zatim bi tri puta donio tekbir i tahmid, a onda bi rekao: **"Nema boga osim Tebe, slavljen si Ti, ja sam sebi učinio nepravdu, pa mi oprosti, jer niko ne može grijehe oprostiti osim Tebe."** Zatim bi se nasmijao i rekao: **"Zar me nećete pitati zašto se smijem? Allah se čudi robu kada kaže: 'Oprosti mi, jer niko ne može oprostiti grijehe osim Tebe.' On kaže: 'Moj rob je shvatio da niko ne oprašta grijehe osim Mene.'"***[1]

Dok je bio živ ashabi su dolazili kod njega mnogo puta tražeći da moli za njihov oprost. Allah ﷻ o munaficima kaže:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا۟ يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ ٱللَّهِ لَوَّوْا۟ رُءُوسَهُمْ وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُم مُّسْتَكْبِرُونَ ۝ سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَن يَغْفِرَ ٱللَّهُ لَهُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلْفَٰسِقِينَ

"A kada im se rekne: 'Dođite, Allahov Poslanik će moliti da vam se oprosti?', oni glavama svojim tresu i vidiš ih kako nadmeno odbijaju. Isto im je – molio ti oprosta za njih ili ne molio – Allah im, zaista, neće oprostiti. Allah, doista, narodu nevjerničkom neće na Pravi put ukazati." (Sura El-Munafiqun, 5-6.)

---

[1] Bilježi ga Ebu Davud u poglavlju "Džihad", odlomak: "Šta teba reći čovjek ako se popne na jahalicu" (3/34); Tirmizi u poglavlju "Da'vat", odlomak: "Ako se popne na jahalicu reći će..." (5/164-165); Hakim u svom *"Mustedreku"*, poglavlje "Džihad" (2/98-99). Zatim kaže: "Sahih po Muslimovim uslovima." Sa njime se složio Zehebi.

Allah ﷻ o drugima, osim[1] munafika, kaže:

فَٱعْفُ عَنْهُمْ وَٱسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِى

"Zato im praštaj i moli da im bude oprošteno, i dogovaraj se s njima!" (Sura Ali Imran, 159.)

Uzvišeni kaže:

وَٱسْتَغْفِرْ لِذَنۢبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ

"Traži oprosta za svoje grijehe i za vjernike i vjernice!" (Sura Muhammed, 19.)

I kaže:

وَمَآ أَرْسَلْنَا مِن رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ ٱللَّهِ ۚ وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذ ظَّلَمُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ
جَآءُوكَ فَٱسْتَغْفَرُوا۟ ٱللَّهَ وَٱسْتَغْفَرَ لَهُمُ ٱلرَّسُولُ لَوَجَدُوا۟ ٱللَّهَ تَوَّابًا
رَّحِيمًا

"A da ti oni dođu kada sami sebi nasilje učine i zamole Allaha da im oprosti, pa da i Poslanik zamoli da im se oprosti, oni bi vidjeli da Allah doista prima pokajanje i da je milostiv!" (Sura En-Nisa, 64.)

Vjernicima je dozvolio da traže oprosta jedni za druge, ashabi su također tražili oprosta za Poslanika ﷺ. U vjerodostojnom hadisu stoji da su ensarije rekle: "*Allah da oprosti Allahovom Poslaniku; daje glavešinama Nedžda a nas zapostavlja.*"[2]

---

[1] Ova riječ se ne nalazi u originalu, ali će značenje biti upotpunjeno sa njom. Pogledaj značenje ajeta u Taberi: *"Tefsir"* (7/340-343).

[2] Bilježi ga njemu sličnog Buharija u poglavlju "Megazi", odlomak: "Bitka za Taif" (5/104); Muslim u poglavlju "Zekat" (2/741).

A u drugom hadisu da je Abdullah b. Serdžes[1] rekao: *"Allah ti oprostio Allahov Poslaniče!" Pa je Allahov Poslanik ﷺ rekao:* ***"I tebi."*** *Pa su rekli: "Allahov Poslanik ﷺ ti je tražio oprosta." Pa je rekao:* ***"I vama."*** *Zatim je proučio:*

وَٱسْتَغْفِرْ لِذَنۢبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ

"Traži oprosta za svoje grijehe i za vjernike i vjernice!"[2] (Sura Muhammed, 19.)

[1] Abdullah b. Serdžis Muzeni ؓ, saveznik Benu Mahzuma; bio je ashab; nastanio se u Basri. Pogledaj njegovu biografiju u "*Takribut-tehzib*", br. 3365., str. 510.
[2] Bilježi ga Muslim u skraćenoj verziji u poglavlju "Fadail" (4 /1823-1824), Ahmed bilježi sličnog njemu (5/82).

Ashabi nisu dolazili kod Vjerovjesnikovog ﷺ kabura tražeći oprosta od njega

Ali kada je umro (Poslanik ﷺ), ashabi nisu dolazili kod njegovog kabura govoreći: "Traži oprosta za nas", kao što su to radili dok je bio živ. Također, kada ih je pogodila suša, nisu došli kod njega govoreći: "Moli Allaha za nas", kao što su to činili u toku njegovog života: ako bi ih pogodila suša, došli bi kod njega i govorili bi: "Moli Allaha za nas". Nego oni su molili Allaha ﷻ: nekada bi tražili kišu preko Abbasa ؓ[85], nekada preko Jezida b. Esveda el-Džurešija[86], pa bi mu govorili: "Moli Allaha za nas"; ili bi govorili: "Allahu, mi Te[87] molimo njime" (tj. njegovom dovom i njegovim zauzimanjem). Ali, u većini slučajeva nisu tražili od Allaha kišu ni preko koga, nego su Ga lično prizivali i molili za kišu.

Isti je slučaj sa traženjem pomoći, tako da su u toku njegovog života dolazili mu govoreći: "Allahov Poslaniče, zar nam nećeš doviti, zar nam nećeš pomoć tražiti?" Poslije njegove smrti, međutim, nisu to činili; oni su tada prizivali Allaha ﷻ od Njega pomoć tražeći i oslanjajući se na Njega. Kada se Omer ؓ borio protiv kršćana učio je dove protiv njih kao što je to činio i Allahov Poslanik ﷺ protiv nevjernika. Omer je učio odgovarajuću dovu u toj situaciji govoreći: "*Allahu, kazni nevjernike sljedbenika Knjige, koji odvraćaju od*

---

[85] Abbas b. Abdul-Mutalib b. Hašim ؓ; poznati ashab i amidža Poslanikov ﷺ. Umro je 32. h.g. ili poslije nje u 88-oj godini života. Pogledaj njegovu biografiju u *"Taqribut-tehzib"*, br. 3194., str. 487.

[86] Jezid b. Esved el-Džureši, zvani Ebul-Esved; nastanio se u Šamu; spomenut je među ashabima, ali nije potvrđeno. Pogledaj njegovu biografiju u *"Esedul-gabe"* (5/103.)

[87] Ne nalazi se u originalu.

Tvog puta, mijenjaju Tvoju vjeru i u laž utjeruju Tvog Poslanika."[88] i slično tome[89].

Tako je i Poslanik ﷺ učio kunut-dove za vjernike, proklinjući nevjernike, učeći dove koje su odgovarale tim prilikama, kao što kaže:

"Allahu spasi Velida b. Velida[90], Selemu b. Hišama[91] i Ajjaša b. Ebi-Rebiu[92] i potlačene vjernike."[93] Ili gdje kaže: ***"Allahu, prokuni Re'ale, Zekvan i Asije."***[94]

Također, kada je Omer[95] tražio kišu radi Abbasa ﷺ, rekao je:

---

[88] Zabilježeno je u jednom merfu-hadisu kojeg prenosi Imam Ahmed: "Allahu, ubij nevjernike koji u laž utjeruju Tvoje poslanike, odvraćaju od Tvog puta, a nad njima učini Svoju srdžbu i kaznu. Allahu, ubij nevjernike kojima si dao Knjigu, Istiniti Bože...". Bilježi ga Imam Ahmed (3/424). Hajsemi kaže: "Ahmedovi ljudi su povjerljivi." *"Medžme'a zewaid"* (6/122.)

[89] Pogledaj Omerove ﷺ kunut-dove duže od ove u Abdur-Rezakovom *"Musanifu"*, poglavlje "Namaz", odlomak: "Kunut", 3. dio, str. 110-111.

[90] Velid b. Velid b. Mugire el-Mahzumi; brat Halida b. Velida; primio je islam nakon Bitke na Bedru pa je bio uhapšen u Meki; nakon toga je Allahov Poslanik ﷺ molio za njega između ostalih potlačenih vjernika u Meki; bili su, zatim, oslobođeni pa je došao kod Poslanika ﷺ. Prisustvovao je naknadnoj umri sa Poslanikom ﷺ, a poslije nje je umro. Pogledaj: *"Esedul-gabe"* (5/93.)

[91] Seleme b. Hišam b. Mugire el-Mahzumi; primio je islam u ranom periodu. Bio je među istaknutim ashabima, učinio je hidžu u Abesiniju, ali mu je bila spriječena hidžra u Medinu; bio je kažnjavan u ime Allaha ﷻ; Allahov Poslanik ﷺ je učio na kunut-dovi na sabahu moleći za njega. Nakon toga, krenuo je u borbu na Allahovom putu u Šam, i to poslije Poslanikove ﷺ smrti. Ubijen je u "Meredžis-sufr" 14. h.g. na samom početku Omerovog hilafeta. Pogledaj *"Esedul-gabe"* (2/341.)

[92] Ajjaš b. Ebi-Rabia b. Mugire el-Mahzumi; primio je islam vrlo rano; učinio je hidžru u Abesiniju, zatim u Medinu. Poslije toga se vratio u Meku kod majke zbog spletke njegove dvojice braće po majci: Ebu-Džehla i Harisa, sinova Hišamovih, pa su ga uhvatili i privezali u Meki. Poslanik ﷺ je učio kunut-dovu, moleći za njega i za potlačene muslimane u Meki. Pogledaj: *"Esedul-gabe"* (4/7161.) (?)

[93] Bilježi ga Buharija u poglavlju "De'avat", odlomak: "Dova protiv mušrika" (7/165); Muslim, s tim da je ovo njegova verzija, u poglavlju "Džamije" (1/466-467), ali je rekao: "Allahu spasi...".

[94] Bilježi ga Muslim u poglavlju "Džamije" (1/467).

[95] Ne nalazi se u originalu.

"Allahu, mi smo od Tebe tražili preko Tvog Poslanika - pa si nam davao kišu; sada Te molimo preko Poslanikovog amidže - pa nam podari kišu. Zatim bi im se spustila kiša." Bilježi ga Buharija u svom "Sahihu".

Priča o čovjeku koji je došao kod Vjerovjesnikovog ﷺ kabura u godini velike suše(žege)

Dakle, ashabi bi se približavali Allahu putem njegove dove, šefaata i njegove molbe za kišu i to u vrijeme njegovog života; ali, kada je umro, to nisu tražili od njega, niti su govorili: "Moli za nas", nego su to činili putem Abbasove dove.

Ako neko kaže: prenosi se da je čovjek došao kod Poslanikovog ﷺ kabura u godini kada su uništeni stoka i usjevi, pa je rekao:

*"O Allahov Poslaniče, uništen je tvoj ummet, moli Allaha za nas. Pa je vidio Allahovog Poslanika ﷺ u snu, a on mu reče: **'Idi kod Omera i reci mu da bude oštrouman i neka moli ljudima za kišu.'** Pa je Omer molio za kišu i bila je data ljudima."*[96]

---

[96] Ovu priču je Ibn-Kesir naveo u *"Bidaje we nihaje"* (7/91-92.) i pripisao ju je Bejheqiju i potvrdio vjerodostojnost njenog lanca. Hafiz Ibn-Hadžer kaže da ju je zabilježio Ibn Ebi-Šejbe sa vjerodostojnim lancem, kao što je u *"Fethul-Bari"* (2/495). Šejh Abdul-Aziz b. Baz je prokomentirao govor Ibn-Hadžera riječima: "Ako bi pretpostavili da je ova priča vjerodostojna kao što ju je pojasnio, ona nije dokaz za dozvoljavanje traženja kiše od Poslanika ﷺ nakon njegove smrti. Jer, taj je čovjek nepoznat, i jer je praksa ashaba ﵃ bila suprotna ovome, sa naznakom da su oni najbolje poznavali Šerijat. A niko od njih nije dolazio kod njegovog kabura tražeći kišu ili nešto drugo. Čak je Omer postupio suprotno ovome kada ih je pogodila suša, pa je tražio kišu kroz Abbasovu dovu; niko od ashaba ga nije u tome pokudio. Tako neka se zna da je to bio ispravan postupak, a ono što je učinio ovaj čovjek je bilo zlo i put do širka..." Pogledaj komentar šejha Ibn-Baza

Kaže se da je ova priča argument protiv našeg protivnika. Jer ovome čovjeku, kada je zatražio od njega, nije (Poslanik ﷺ) rekao: ***"Ja ću moliti za vas."*** Nego im je naredio ono što im je propisao i ostavio im u sunnetu: da oni mole Allaha i da od Njega traže kišu. U priči stoji da je rekao: **"Reci Omeru neka bude oštrouman"**, to jest, da ustraje na Pravom putu. Kada je to bilo rečeno Omeru, odgovorio je: "*Ne žalim za svojim trudom.*"

Dakle, ovdje se navodi da je naredio poslušnost Allahu, a zatim i Poslaniku, te im je naredio da sami traže kišu i ovo je Šerijat kojeg je propisao u toku njegovog života, ali im nije naredio poslije smrti osim ono što im je naredio u toku života. Osim toga, ovaj čovjek koji je rekao: "Moli za svoj ummet" je nepoznat; nije bio od muhadžira niti od ensarija – koji se slijede, a dovoljno ti je da znaš da niko od njih nije došao kod njegovog kabura tražeći od njega da uči dovu osim nekog neznanca. Ali, muhadžiri i ensarije, ljudi koji najbolje poznaju vjeru, i koji su na najbolji način slijedili Poslanika ﷺ, ni jedan od njih nisu dolazili kod njega. A ovom čovjeku, svakako, nije udovoljeno na molbu, niti mu je rečeno: "Ja ću moliti za vas", nego mu je rečeno: "Budite meni poslušni a molite Allaha, On će vam udovoljiti."

Ovo je istina sa kojom ga je Allah ﷻ poslao, jer je dunjalučka i ahiretska sreća u poslušnosti njemu; slijeđenju i praćenju njegovih stopa; izvršavanju onoga što je naredio, kloneći se od onoga što je zabranio; u ljubavi prema njegovim prijateljima a mržnji prema njegovim neprijateljima; dozvoljavanju onoga što je dozvolio i zabranjivanju onoga što je zabranio. Zatim, u vjerovanju u sve ono što je prenio o Allahu, melecima, knjigama, poslanicima, Sudnjem danu i u druge vijesti o nevidljivom svijetu. On je onaj koji istinu govori i kojem se vjeruje; on ne govori po svome hiru, nego je

---

na "Fethul-Bari" (2/495.) Ovu priču je šejh Albani ocijenio slabom u knjizi *"Tevesul"*, str. 119-122.

to objava koja mu se objavljuje. Abdullah b. Amr je tražio od njega dozvolu da piše ono što čuje od njega, pa su mu Kurejšije rekle da Poslanik ﷺ govori u ljutnji i zadovoljstvu, pa mu je (Poslanikﷺ), rekao:

"Piši, jer tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, između ove dvije usne nije izašla osim istina."[97]

Da je naredio muslimanima da od njega traže molbu za oprost grijeha, ili traženje pomoći i kiše, ili druge vrste dova i želja (kao što su to činili u toku njegovog života, ili, kao što će od njega tražiti ljudi na Sudnjem danu da se zauzima za njih), te kao što obavljamo sve što nam je naredio - pa sve bi to bilo poznato i preneseno od njega. On je rekao:

"Ništa nisam izostavio od onoga što će vas približiti Džennetu a da vam o tome nisam govorio, niti nešto što će vas udaljiti od Vatre a da vam nisam o tome govorio."[98]

I kaže: *"Ostavio sam vas na jasnoj vjeri, njena noć je kao i njen dan, neće je poslije mene ostaviti osim onaj koji je uništen."*[99]

---

[97] Bilježi ga Ebu-Davud u poglavlju "Ilm", odlomak: "U poglavlju o znanju" (3/318); Ahmed (2/162,192); Darimi u *"Muqadime"*, poglavlje "Kome je dozvoljeno da zapisuje nauku" (1/125). Albani ga je ocijenio sahihom u *"Sahihul-džami'a"* (1/262.)

[98] U originalu stoji: 'upozorio od toga', ali je to greška, i mislim da je ispravnije ono što sam potvrdio kao što je šejhul-islam u svojoj knjizi: *"Der'u t'arud aql we naql"* (1/75); hadis nisam našao u ovoj verziji. Ali ga je Šafija prenio od Mutaliba b. Hantaba da je Vjerovjesnik ﷺ rekao: **"Nisam ništa izostavio od onoga što vam je Allah naredio a da vam nisam naredio, niti sam išta izostavio od onoga što vam je zabranio a da vam nisam zabranio."** Hadis bilježi Imam Šafija u svom *"Musnedu"*, str. 233. Albani kaže: "Ovo je dobar lanac, iako je mursel." Pogledaj: *"Silsiletu ehadis sahiha"*, br. 1803., (4/417.)
Također ga bilježi Abdur-Rezak u svom *"Musanifu"* od Muamera od Imrana njegovog prijatelja, da je rekao: "Allahov Poslanik ﷺ je rekao: **"Nisam ništa ostavio što će vas približiti Džennetu i odaljiti od Vatre, a da vam to nisam pojasnio."** Bilježi ga Abdur-Rezak u svom *"Musanifu"*, poglavlje "Kader" br. 20100., (11/125.)

[99] Bilježi ga Ibn-Madže u *"Muqadime"*, poglavlje "Itiba'a hulefai rašidin mehdijin" (1/16). Albani ga je ocijenio sahihom u *"Sahih Ibn Madže"* (1/13-14.)

Ebu-Zerr ﷺ kaže: "*Allahov Poslanik ﷺ je umro, ali nije ostala ni ptica na nebu koja maše krilima, a da nam nije od nje spomenuo nešto od nauke.*"[100]

Da im je naredio da traže od njega dove nakon njegove smrti to bi bilo njima poznato i prenešeno od njega. Ashabi bi to bolje poznavali od bilo koga drugoga, jer su mu bili najposlušniji i najbolje su slijedili njegov sunnet. Oni ne bi dolazili kod njegovog kabura tražeći od njega da im uči dove za oprost, uputu, pomoć, opskrbu, vraćanje dugova i otklanjanje nedaća i druge potrebe koje su od njega tražili pojedinci u toku njegovog života. Tako su oni, koji su se najviše isticali među njima, naučili od njega da ne traže ni od koga ništa osim od Allaha i da ne prizivaju nikoga osim Njega. Kada bi Ebu-Bekru ﷺ ispao štap iz ruke nije nikome rekao da mu ga doda, nego je rekao: "*Moj mi je prijatelj naredio da ne tražim ništa od ljudi.*"[101]

Vjerovjesnik ﷺ je rekao Ibn-Abbasu ﷺ:

"Ako moliš za nešto - moli od Allaha; ako tražiš zaštitu - traži je od Allaha."[102]

U Muslimovom "Sahihu" od Aufa b. Malika se prenosi da je dao prisegu jednoj grupi od njegovih ashaba, pa im je šapnuo jednu riječ: "*Ne tražite od ljudi ništa*". I kaže: "*Vidio sam neke od tih ljudi kako im ispadne štap, ali ni jedan od njih ne kaže: 'Dodaj mi ga!'*"[103]

U hadisu oko čije su se vjerodostojnosti složila dvojica šejhova, stoji da je rekao:

---

[100] Bilježi ga njemu sličnog Ahmed (5/153,162). Hajsemi kaže: "U Ahmedovom lancu ima onih koje nije imenovao." v. *"Medžeme'a zewaid"* (8/264); a naveo je i drugu predaju od Taberanija i kaže: "Njegovi prenosioci su povjerljivi." v. *"Medžeme'a zewaid"* (8/264.)

[101] Bilježi ga Ahmed (1/11). Ahmed Šakir u verifikaciji *"Musneda"* kaže: "Lanac mu je slab zbog prekida". (1/180-181.)

[102] Bilježi ga Tirmizi u poglavlju "Sifatul-qijame" 22. odlomak (4/76), Ahmed (1/293). Albani ga je ocijenio sahihom u *"Sahih džami'a"* (2/1317-1318).

[103] Bilježi Muslim, njemu sličan, u poglavlju "Zekat" (2/721).

"U Džennet će ući sedamdeset hiljada ljudi bez polaganja računa. To su oni koji ne traže da im se uči rukja, niti se liječe žigosanjem a niti vjeruju u gatke, nego se na svoga Gospodara oslanjaju."[104]

Nijedan od njih nije nikome rekao: "Uči nam rukju." Skupine su dolazile kod Poslanika ﷺ tražeći rukju od njega i od njegovih ashaba, dok ovi - iako je to bilo dozvoljeno - nisu to tražili osim od Allaha, jer je njihov stepen viši.

[104] Bilježi ga Buharija u poglavlju "Reqaiq", odlomak: "Ko se na Allaha osloni, On mu je dovoljan" (7 / 183), a Muslim, njemu sličan, u poglavlju "Iman" (1/198).

Ashabi nisu tražili od njega poslije njegove smrti ono što su tražili od njega u toku njegovog života

Ali, poslije njegove smrti, ashabi nisu tražili od njega ono što su tražili u toku njegovog života: ni dove, niti nešto drugo. Također, nisu ni selefi iz prve tri generacije odlazili kod kabura nekog od vjerovjesnika i dobrih ljudi, tražeći od njih potrebu, dovu ili sl. Oni nisu putovali radi njihovih kaburova; zapravo, ako bi posjetili kaburove vjernika, imali su za cilj da uče dove za njih poput dženaze njima, ne prizivajući ih i ne tražeći od njih da im uče dove.

Tako postaje jasno da mišljenje većine učenjaka koji **ne smatraju** poželjnim da se od njega nešto traži poslije njegove smrti poput molbe za traženje oprosta ili sl. - pravilno i da je to ono na čemu su bili ashabi.

Također, ako bi bilo dozvoljeno da se od mrtvog traži učenje dove ili šefaata, kao što se traži od njega u toku njegovog života - to bi bilo propisano, ako je riječ o vjerovjesnicima i dobrim ljudima. Bilo bi onda od sunneta da čovjek dođe kod kabura dobrog čovjeka, vjerovjesnika ili nekog drugog, pa da kaže: "Moli za moj oprost i pomoć, uputu i nafaku, zauzimaj se za mene kod Allaha." Tako bi čovjek uzeo sebi onoga ko će se zauzimati za njega poslije smrti, kao što to čine kršćani i veliki broj novotara među muslimanima. Ako je dozvoljeno da se ovo zahtijeva od njega, onda je dozvoljeno da se traži i od meleka, pa da kaže: "Džibrile, Mikaile, zauzimaj se za nas kod svog Gospodara, molite za nas."

Poznato je da ovo nije od vjere muslimana, niti je od vjere bilo kojeg od poslanika i nijedan poslanik nije ostavio

svom narodu u sunnet da traže dove ili šefaat od umrlih dobrih ljudi, ili odsutnih ili meleka... Zapravo, to je osnova širka.
Jer, mušrici su bili ti koji su uzeli sebi zaštitnike.

Uzvišeni kaže:

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَٰٓؤُلَآءِ
شُفَعَٰٓؤُنَا عِندَ ٱللَّهِ ۚ قُلْ أَتُنَبِّـُٔونَ ٱللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَلَا فِى
ٱلْأَرْضِ ۚ سُبْحَٰنَهُۥ وَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ

"Oni se, pored Allaha, klanjaju onima koji im ne mogu ni nauditi niti im mogu kakvu korist pribaviti, i govore: 'Ovo su naši zagovornici kod Allaha.' Reci: 'Kako da Allahu kazujete da na nebesima i na Zemlji postoji nešto a On zna da ne postoji!'" (Sura Junus, 18.)

I kaže:

وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فُرَٰدَىٰ كَمَا خَلَقْنَٰكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَتَرَكْتُم مَّا خَوَّلْنَٰكُمْ
وَرَآءَ ظُهُورِكُمْ ۖ وَمَا نَرَىٰ مَعَكُمْ شُفَعَآءَكُمُ ٱلَّذِينَ زَعَمْتُمْ أَنَّهُمْ فِيكُمْ
شُرَكَٰٓؤُا۟ ۚ لَقَد تَّقَطَّعَ بَيْنَكُمْ وَضَلَّ عَنكُم مَّا كُنتُمْ تَزْعُمُونَ

"A doći ćete nam pojedinačno, onakvi kakve smo vas prvi put stvorili, napustivši dobra koja smo vam bili darovali. 'Mi ne vidimo s vama božanstva vaša koja ste Njemu ravnim smatrali, pokidane su veze među vama i nema vam onih koje ste posrednicima držali.'" (Sura El-En'am, 94.)

I kaže Uzvišeni:

وَكَم مِّن مَّلَكٍ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ لَا تُغْنِى شَفَٰعَتُهُمْ شَيْـًٔا إِلَّا مِنۢ بَعْدِ أَن يَأْذَنَ
ٱللَّهُ لِمَن يَشَآءُ وَيَرْضَىٰٓ

"A koliko na nebesima ima meleka čije zauzimanje nikome neće biti od koristi, sve dok Allah to ne dozvoli onome kome On hoće i u korist onoga kojim je zadovoljan." (Sura En-Nedžm, 26.)

I kaže Uzvišeni:

قُلِ ٱدْعُوا۟ ٱلَّذِينَ زَعَمْتُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ ۖ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِى
ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَلَا فِى ٱلْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِن شِرْكٍ وَمَا لَهُۥ مِنْهُم مِّن ظَهِيرٍ
وَلَا تَنفَعُ ٱلشَّفَٰعَةُ عِندَهُۥٓ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُۥ ۚ حَتَّىٰٓ إِذَا فُزِّعَ عَن قُلُوبِهِمْ
قَالُوا۟ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ ۖ قَالُوا۟ ٱلْحَقَّ ۖ وَهُوَ ٱلْعَلِىُّ ٱلْكَبِيرُ

"Reci: "Zovite one koje, pored Allaha, bogovima smatrate. Oni ništa nemaju, ni koliko trun jedan, ni na nebesima ni na Zemlji; oni u njima nemaju nikakva udjela i On nema od njih nikakve pomoći. Kod Njega će se moći zauzimati za nekoga samo onaj kome On dopusti. I kada iz srca njihovih nestane straha, oni će upitati: 'Šta je to rekao Gospodar vaš?' 'Istinu!', odgovorit će, On je Uzvišen i Velik." (Sura Es-Saba', 22-23.)

I kaže:

وَأَنذِرْ بِهِ ٱلَّذِينَ يَخَافُونَ أَن يُحْشَرُوٓا۟ إِلَىٰ رَبِّهِمْ ۙ لَيْسَ لَهُم مِّن دُونِهِۦ وَلِىٌّ
وَلَا شَفِيعٌ

"I opominji Kur'anom one koji strahuju što će pred Gospodarom svojim sakupljeni biti, kad osim Njega ni zaštitnika ni zagovornika neće imati." (Sura El-En'am, 51.)

I kaže:

ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ
عَلَى ٱلْعَرْشِ ۖ مَا لَكُم مِّن دُونِهِۦ مِن وَلِىٍّ وَلَا شَفِيعٍ

"Allah je nebesa i Zemlju i ono što je između njih u šest dana stvorio, a zatim se nad Aršom uzvisio; vi, osim Njega, ni zaštitnika ni posrednika nemate." (Sura Es-Sedžde, 4.)[1]

I kaže:

يُدَبِّرُ ٱلْأَمْرَ ۖ مَا مِن شَفِيعٍ إِلَّا مِنۢ بَعْدِ إِذْنِهِۦ

"...Koji određuje. Niko se neće moći zauzimati ni za koga bez dopuštenja Njegova." (Sura Junus, 3.)

Ovo je vrsta šefaata koju su mušrici potvrđivali, ali ju je Kur'an negirao na više mjesta, a ona je poput zauzimanja stvorenja kod stvorenja bez njegovog dopuštenja, jer ovaj koji se zauzima je ortak od onoga kod koga se zauzima, tako da je od njega tražio da učini ono što ne želi, i ima potrebu da se njegovo zauzimanje prihvati kod onoga, a onaj ko se zauzima bez dozvole onoga kod koga se zauzima je kao njegov ortak, a Allah ﷻ nema ortaka, zato kaže:

لَّهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ ۗ مَن ذَا ٱلَّذِى يَشْفَعُ عِندَهُۥٓ إِلَّا بِإِذْنِهِۦ

"...Njegovo je ono što je na nebesima i na Zemlji! Ko se može pred Njim zauzimati bez Njegovog dopuštenja?!" (Sura El-Beqare, 255.)

[1] U originalu se desila izmjena tako da je ajet bio napisan: **"Vaš Gospodar je Allah, koji je stvorio nebesa i Zemlju u šest dana, zatim se uzvisio iznad Arša; vi, osim Njega, ni zaštitnika ni posrednika nemate."**

Niko se ne zauzima kod Allaha ﷻ osim sa Njegovom dozvolom

Ako bi se neko kod Njega zauzimao za korisni i prihvatilji šefaat, bez Njegovog dopuštenja, u tom slučaju bi bio kao Njegov ortak. A kod Njega ﷻ se niko ne može zauzimati osim sa Njegovom prethodnom dozvolom, i to iz dva razloga:

Jedan je taj da On stvara djela Svojih robova, tako da niko ne može ništa učiniti osim sa Njegovom voljom.

Drugi je (a on i jeste cilj) da se meleci i vjerovjesnici ne zauzimaju kod Njega, osim sa Njegovom dozvolom. Tako da njihov šefaat neće biti koristan niti primljen osim ako ne bude sa Njegovim dopuštenjem. A ono što ne bude sa Njegovim dopuštenjem - neće biti ni primljeno niti korisno, makar onaj koji se zauzima bio ugledan. Tako se nevjernicima i munaficima neće oprostiti, čak i ako bi se za njih zauzimali vjerovjesnici. Kao što je u priči o Azeru, Ibrahimovom عليه السلام ocu, ili u priči o traženju oprosta za munafike ili u Nuhovoj dovi za sina. U "Sahihu" je potvrđeno da je Poslanik ﷺ rekao:

"Tražio sam dopuštenje od mog Gospodara da tražim oprosta za svoju majku pa mi nije dozvolio, pa sam tražio dopuštenje da posjetim njen kabur te mi je dozvolio. Posjećujte kaburove jer će vas oni podsjećati na ahiret."

Poznato je da je Muhammed ﷺ najbolji šefadžija; prvak Ademove djece; najčasnije biće kod Allaha; najveličanstvenijeg ugleda na dunjaluku i ahiretu; on je vlasnik bajraka zahvale na Sudnjem danu. Adem i svi oni poslije njega će biti ispod njegove zastave na Sudnjem danu; on je vlasnik uglednog položaja, a to je šefaat zbog kojeg će svi pohrliti kod njega od prvih i posljednjih naroda.

Dugi hadis o šefaatu

U oba "Sahiha" se prenosi od Enesa ﷺ da je rekao:

*"Govorio nam je Muhammed ﷺ: **"Kada nastupi Sudnju dan, ljudi će se sakupiti jedni oko drugih i doći će kod Adema, pa će reći: "Zauzimaj se za svoje potomke." A on će reći: "Nisam ja za toga. Idite kod Nuha"** [1]**. Zatim će doći kod njega, a on on će reći: "Nemam pravo na to. Idite kod Musaa. Allah je razgovarao sa njim." Doći će zatim kod Musaa, a on će reći: "Nemam pravo na to. Idite kod Isaa, on je Allahova duša, Njegova riječ." Pa će doći kod Isaa, a on će reći: "Nemam pravo na to. Idite kod Muhammeda." Zatim će doći meni, a ja ću reći: "Ja imam pravo na njega." Zatim ću otići i zatražiti dopuštenje od mog Gospodara, pa će mi biti dozvoljeno. Ja ću stati ispred Njega, te ću Ga pohvaliti sa hvalama kojima ne mogu sada, a kojima će me Allah nadahnuti. Zatim ću pasti na sedždu, a On će reći: "O Muhammede, podigni glavu, reci - čut ćeš se; traži - bit će ti dato; zauzimaj se - prihvatit će se." Pa ću reći: "O Gospodaru, moj ummet, moj ummet!" Pa će mi se reći: "Kreni, a u čijem srcu bude koliko i zrno pšenice ili ječma imana, izvedi ga iz Vatre!" Pa ću krenuti i učiniti, zatim ću se povratiti mom Gospodaru i pohvaliti ga tim pohvalama. Zatim ću pasti na sedždu, a On će reći: "O Muhammede, podigni glavu, reci - čut ćeš se; traži - bit će ti dato; zauzimaj se - prihvatit će se." Pa ću reći: "O Gospodaru, moj ummet, moj ummet!" Pa će mi se reći: "Kreni, a u čijem srcu bude koliko i zrno gorušice imana izvedi ga iz nje!" Pa ću krenuti i učiniti, zatim ću se povratiti mom Gospodaru i pohvaliti ga tim pohvalama. Zatim ću pasti na sedždu, a On će reći: "O Muhammede, podigni glavu, reci - čut ćeš se; traži - bit će ti dato; zauzimaj se - prihvatit će se." Pa ću reći: "O***

[1] U originalu stoji: 'kod Ibrahima'.

Gospodaru, moj ummet, moj ummet!" Pa će mi se reći: "Kreni, a u čijem srcu bude manje i manje od zrna gorušce imana izvedi ga iz Vatre!" Pa ću krenuti i učiniti."[1]

Od Enesa ﷺ se prenosi da je rekao:

"*Rekao je Allahov Poslanik* ﷺ: *"Allah će sakupiti ljude na Sudnjem danu, pa će se oni uznemiriti zbog toga, a zatim će reći: "Kada bi tražili da se neko zauzme za nas kod našeg Gospodara da nam olakša ovo." Kaže: "Pa će doći kod Adema i reći će: "Ti si Adem, otac svih ljudi, Allah te stvorio Svojom Rukom, udahnuo u tebe od Svoje Duše, naredio je melecima pa su ti sedždu učinili, zauzmi se za nas kod tvog Gospodara da nam olakša ovo." Pa će reći: "Ne mogu vam pomoći – spomenut će grijeh koji je počinio i radi kojeg se stidi svog Gospodara – ali idite Nuhu prvi poslanik kojeg je Allah poslao stanovnicima Zemlje." Kaže: "Pa će doći kod Nuha, a on će reći: "Ne mogu vam pomoći - spomenut će grijeh koji je počinio i radi kojeg se stidi svog Gospodara – ali idite kod Ibrahima kojeg je Allah uzeo za prijatelja." Doći će kod Ibrahima, a on će reći: "Ne mogu vam pomoći, nego idite kod Musaā sa kojim je Allah razgovarao i dao mu Tevrat. " Kaže: "Pa će doći kod Musaā, a on će reći: "Ne mogu vam pomoći - spomenut će grijeh koji je počinio i radi kojeg se stidi svog Gospodara – ali idite kod Muhammeda. On je rob kojem je Allah oprostio grijehe koje je prije i poslije počinio."* *Kaže Allahov Poslanik* ﷺ : *"Pa će doći kod mene, a ja ću tražiti dopuštenje od mog Gospodara, pa će mi se dozvoliti; a kada Ga vidim past ću na sedždu, pa će me ostaviti koliko Allah bude htio." Pa će On reći: "O Muhammede, podigni glavu, reci – čut ćeš se; zauzimaj se – bit će ti prihvaćeno." Pa ću podići glavu, i hvalit ću svog Gospodara sa hvalama kojima će me podučiti moj Gospodar. Zatim ću se zauzimati, pa će mi se postaviti granica, te ću ih izvaditi iz Vatre i uvesti u Džennet. Zatim ću se povratiti i*

[1] Bilježi ga Buharija, sa razlikom u nekim riječima, u poglavlju "Tevhid", odlomak: "Razgovor Gospodara na Sudnjem danu sa vjerovjesnicima" (8/200-202); Muslim u poglavlju "Iman" (1/182-184).

pasti na sedždu, pa će me ostaviti koliko Allah bude htio." Pa će On reći: "Podigni glavu Muhammede! Reci - čut ćeš se; zauzimaj se - bit će ti prihvaćeno." Pa ću podići glavu, i hvalit ću svog Gospodara sa hvalama kojima će me podučiti. Zatim ću se zauzimati, pa će mi se -postaviti granica, te ću ih izvaditi iz Vatre i uvesti u Džennet." Kaže: *"Ne znam je li treći ili četvrti put rekao: "Gospodaru! U Vatri nije ostao osim onaj koga je Kur'an zadržao."* Katade kaže: *"To jest, zaslužio vječni boravak."*[1]

U hadisu od Ebu-Hurejre ﷺ:

"Allah će sakupiti na Sudnjem danu prijašnje i potonje narode u jednoj dolini, pa će čuti onoga koji poziva, zatim će ih pogled obuhvatiti. Sunce će se spustiti iznad njih, a ljudi će osjetiti toliko muke i tegobe da neće moći podnijeti. Ljudi će jedni drugima reći: "Zar ne vidite u kakvom ste stanju. Zar ne vidite šta vas je snašlo, zar nećete potražiti nekoga ko će se zauzimati za vas kod vašeg Gospodara?" Pa će ljudi, jedni drugima, reći: "Idite kod Adema." Pa će doći i reći: "Ademe, ti si otac čovječanstva, Allah te stvorio Svojom Rukom i udahnuo u tebe od Svoje Duše, melecima je naredio pa su ti sedždu učinili, zauzimaj se za nas kod svog Gospodara, zar ne vidiš u čemu smo, zar ne vidiš šta nas je stiglo?" Pa će Adem reći: "Moj Gospodar se danas rasrdio takvom srdžbom da se nije nikada rasrdio sličnom, niti će se poslije rasrditi sličnom. On mi je zabranio drvo, pa Ga nisam poslušao. Moja duša, moja duša. Idite nekom drugom osim mene, idite Nuhu." Pa će doći kod Nuha i reći: "O Nuhu! Ti si prvi poslanik koji je poslan stanovnicima Zemlje, Allah te nazvao zahvalinim robom, zauzimaj se za nas kod svog Gospodara, zar ne vidiš u čemu smo, zar ne vidiš šta nas je stiglo?" Pa će Nuh reći: "Moj Gospodar se danas rasrdio takvom srdžbom da se nije nikada rasrdio sličnom, niti će se

---

[1] Bilježi ga Buharija sa razlikom u nekim riječima u poglavlju 'Tevhid' odlomak 'Allahove ﷻ riječi: **"Ono što sam stvorio Svojim dvjema Rukama."** (8 / 172 – 173), a Muslim u poglavlju 'Iman' (1 / 180 – 181)

poslije rasrditi sličnom. Ja sam dovio protiv mog naroda. Samo ja, samo ja. Idite nekom drugom osim mene, idite Ibrahimu." Pa će doći kod Ibrahima i reći će: "Ti si Allahov vjerovjesnik i Njegov prijatelj među stanovnicima Zemlje. Zauzimaj se za nas kod svog Gospodara, zar ne vidiš u čemu smo, zar ne vidiš šta nas je stiglo?" Pa će Ibrahim reći: "Moj Gospodar se danas rasrdio takvom srdžbom da se nije nikada rasrdio sličnom, niti će se poslije rasrditi sličnom. – Zatim će spomenuti svoje laži. Samo ja, samo ja. Idite nekom drugom osim mene, idite Musau." Pa će doći kod Musaā i reći će: "O Musa! Ti si Allahov Poslanik, Allah ti je dao prednost sa Svojim poslanicama i govorom iznad svih ljudi. Zauzimaj se za nas kod svog Gospodara, zar ne vidiš u čemu smo, zar ne vidiš šta nas je stiglo?" Pa će Musa reći: "Moj Gospodar se danas rasrdio takvom srdžbom da se nije nikada rasrdio sličnom, niti će se poslije rasrditi sličnom. Ja sam ubio čovjeka a nije mi bilo naređeno da ubijem. Samo ja, samo ja. Idite nekom drugom osim mene, idite Isau." Pa će doći Isau i reći će mu: "O Isa! Ti si Allahov Poslanik, razgovarao si sa ljudima dok si u bešici bio, ti si Njegova riječ koju je On poslao Merjemi, ti si Ruh od Njega. Zauzimaj se za nas kod svog Gospodara, zar ne vidiš u čemu smo, zar ne vidiš šta nas je stiglo?" Pa će Isa reći: "Moj Gospodar se danas rasrdio takvom srdžbom da se nije nikada rasrdio sličnom, niti će se poslije rasrditi sličnom – ali neće spomenuti ni jedan grijeh – idite nekome drugom osim mene, idite Muhammedu." Pa će mi doći i reći: "O Muhammede, ti si Allahov Poslanik, pečat svih vjerovjesnika, Allah ti je oprostio grijehe koje si počinio prije i poslije. Zauzimaj se za nas kod svog Gospodara, zar ne vidiš u čemu smo, zar ne vidiš šta nas je stiglo?" Ja ću krenuti i doći ispod Arša, pa ću pasti na sedždu svom Gospodaru. Zatim će mi Allah pomoći i nadahnuti me hvalama i Njegovim pohvalama, nešto čime nije pomognut niko prije mene. Zatim će reći: "O Muhammede! Podigni glavu, traži – dat će ti se; zauzimaj se – bit će ti prihvaćeno." Pa ću podići glavu i reći: "O Gospodaru, moj ummet, moj ummet!" A On će reći: "O

Muhammede! Uvedi u Džennet od svog ummeta one koji neće polagati računa, kroz desna vrata od džennetskih vrata. A oni učestvuju sa ljudima i u ostalim vratima." Tako mi Onoga u Čijoj je ruci Muhammedova duša, između dva džennetska stuba je razdaljina kao između Meke i Hidžra ili kao između Meke i mog pogleda."[1]

Poslanik ﷺ nas je obavijestio da, kada dođe, neće početi sa zauzimanjem, jer Allah ﷻ kaže:

مَن ذَا ٱلَّذِى يَشْفَعُ عِندَهُۥٓ إِلَّا بِإِذْنِهِۦ

"Ko se može pred Njim zauzimati bez Njegovog dopuštenja?!" (Sura El-Beqare, 255.)

Nego će početi sa sedždom svom Gospodaru, zahvalom i pohvalom, a Allah čuje onoga ko Ga hvali, kao što je rekao na jeziku Svog Vjerovjesnika: **"Allah je čuo onoga ko Ga je pohvalio."**

Hvala je najveća istina koju je rob izgovorio, kao što je Allahov Poslanik ﷺ - nakon što bi podigao glavu sa rukua - govorio:

"Gospodaru naš, Tebi hvala, onoliko koliko su nebesa ispunjena, i onoliko koliko je Zemlja ispunjena, i onoliko što je ispunjeno ono među njima, i onoliko koliko je ispunjeno ono što Ti hoćeš osim toga. Ti si Taj koji zaslužuje hvalu i veličanje, i to je najveća istina koju je izrekao rob. Kome Ti dadneš - niko mu ne može uskratiti, a kome ti uskratiš - niko mu ne može dati. Nema korisnije hvale osim one kojom si sam Sebe pohvalio."[2]

To jest, hvalom i pohvalom i Tvojim veličanjem, i to je ono najistinitije što je rekao rob.

---

[1] Bilježi ga Buharija, sa razlikama u nekim riječima, u poglavlju "Tefsir sure Benu Israil" (5/225-227); Muslim u poglavlju "Iman" (1/184-186).

[2] Bilježi ga Muslim riječima: **"Naš Gospodaru, Tebi hvala..."**, poglavlje "Namaz" (1/347).

Prvo što je Allah učinio da progovori Adem je bilo hvala, i to je ono što nam je naredio da svaki govor počnemo sa njime, kao što Vjerovjesnik ﷺ kaže:

"Svaki posao koji se ne otpočne sa zahvalom Allahu je bezvrijedan."[1]

Zato je otpočeo sa sedždom i hvalama svog Gospodara, sa kojima mu je Allah pomogao. A kada padne na sedždu, reći će mu se: ***"Podigni glavu, reci - čut ćeš se; traži - dat će ti se; zauzimaj se - bit će ti prihvaćeno."***

A kada se bude zauzimao, odredit će se skupina pa će ih uvesti u Džennet. A Gospodar ﷻ će dozvoliti kome On hoće.

Najsretniji ljudi koji će zaslužiti Poslanikov ﷺ šefaat na Sudnjem danu

U Buharijinom "Sahihu" se prenosi od Ebu-Hurejre ؓ da je rekao:

"Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, ko će biti najsretniji od onih koji će zaslužiti tvoj šefaat na Sudnjem danu?' Pa reče: ***'Znao sam Ebu-Hurejre, da me niko preči od tebe neće pitati ovo pitanje zbog tvoje pažnje prema hadisu. Najsretniji ljudi koji će zaslužiti moj šefaat su oni koji kažu "la ilahe illallah"- iskreno iz srca.'"***[2]

Iskreni sljedbenici i priznavaoci tevhida Allahu ﷻ su najzaslužniji ljudi za Poslanikov ﷺ šefaat. Onaj koji ne bude

[1] Bilježi ga Ebu-Davud riječima: **"Svaki govor koji se ne započne..."**, u poglavlju "Edeb", odlomak: "Pravilno u govoru" (4/261); Ibn-Madže riječima: **"Svaka stvar koja se ne počne sa zahvalom je manjkava."** U poglavlju "Nikah", odlomak: "Bračna prosidba" (1/610). Albani ga je ocijenio slabim u "Irwaul-galil" (1/30-32.)

[2] Bilježi ga Buharija u poglavlju "Ilm", odlomak: "Pažnja prema hadisu" (1/33).

prizivao osim Allaha, niti se bude nadao osim od Allaha, niti se bude oslanjao osim na Allaha, niti je prizivao stvorenja, niti meleka, niti čovjeka, niti vjerovjesnika, niti dobre ljude, niti bilo koga drugoga, on je preči da zasluži šefaat od onih koji njega prizivaju ili prizivaju neko drugo stvorenje osim njega. Jer, oni su mušrici, a šefaat pripada samo sljedbenicima tevhida.

Ako je to tako, onda oni koji prizivaju stvorenja i traže dovu i šefaat od mrtvih i odsutnih, od meleka i ljudi, oni su najudaljeniji od (Poslanikovog ﷺ), šefaata za njih. A oni koji ne prizivaju osim Allaha su najzaslužniji za šefaat. Allah ﷻ je učinio da meleki mole i traže oprosta za sljedbenike tevhida, pa Uzvišeni kaže:

ٱلَّذِينَ يَحْمِلُونَ ٱلْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُۥ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِۦ
وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَىْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا فَٱغْفِرْ
لِلَّذِينَ تَابُوا۟ وَٱتَّبَعُوا۟ سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ ٱلْجَحِيمِ ۝ رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّٰتِ
عَدْنٍ ٱلَّتِى وَعَدتَّهُمْ وَمَن صَلَحَ مِنْ ءَابَآئِهِمْ وَأَزْوَٰجِهِمْ وَذُرِّيَّٰتِهِمْ ۚ إِنَّكَ أَنتَ
ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ۝ وَقِهِمُ ٱلسَّيِّـَٔاتِ ۚ وَمَن تَقِ ٱلسَّيِّـَٔاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُۥ
وَذَٰلِكَ هُوَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ

"Oni koji nose Arš i oni koji su oko njega, slave i hvale Gospodara svoga i vjeruju u Njega, i mole se da budu oprošteni grijesi vjernicima: 'Gospodaru naš, Ti sve obuhvaćaš milošću i znanjem; zato oprosti onima koji su se pokajali i koji slijede Tvoj put i sačuvaj ih patnje u Vatri! Gospodaru naš, uvedi ih u edenske vrtove koje si im obećao, i pretke njihove, i žene njihove, i potomstvo njihovo – one koji su bili dobri; Ti si, uistinu, silan i mudar. I sačuvaj ih posljedica loših djela; jer, koga Ti toga dana poštediš posljedica loših djela – Ti si mu se smilovao; a to će, zaista, veliki uspjeh biti!" (Sura Gafir, 7-9.)

I Uzvišeni kaže:

تَكَادُ ٱلسَّمَٰوَٰتُ يَتَفَطَّرْنَ مِن فَوْقِهِنَّ ۚ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ
وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَن فِى ٱلْأَرْضِ ۗ أَلَآ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْغَفُورُ

"A meleki veličaju i hvale Gospodara svoga i mole oprost za one koji su na Zemlji. Allah je, zaista, Taj Koji prašta i Koji je milostiv." (Sura Eš-Šura, 5.)

U "Sahihu" je potvrđena predaja od Vjerovjesnika ﷺ da je rekao:

"Meleci mole za nekog od vas sve dok je na svom mjestu gdje klanja: 'Allahu, oprosti mu. Allahu, smiluj mu se', sve dok ne izgubi abdest."[1]

Allah ﷻ kaže:

هُوَ ٱلَّذِى يُصَلِّى عَلَيْكُمْ وَمَلَٰٓئِكَتُهُۥ لِيُخْرِجَكُم مِّنَ ٱلظُّلُمَٰتِ إِلَى ٱلنُّورِ ۚ

"On vas blagosilja, a i meleki Njegovi, da bi vas iz tmina na svjetlo izveo." (Sura El-Ahzab, 43.)

Allahov Poslanik ﷺ kaže:

"Allah i meleci blagosiljaju onoga koji podučava ljude dobru."[2]

A u drugom hadisu:

"Njemu oprosta traži svako, čak i ribe u moru."[3]

---

[1] Bilježi ga Muslim sa riječima: **"Na mjestu gdje sjedi"** umjesto **"gdje klanja"** u poglavlju "Džamije" (1/459).

[2] Bilježi ga njemu sličnog Tirmizi u poglavlju "Ilm", odlomak: "Prednost znanja nad ibadetom" (4/154). Albani ga je ocijenio sahihom u *"Sahih džami'a"* (2/776).

[3] Bilježi ga Tirmizi u poglavlju "Ilm", odlomak: "Prednost znanja nad ibadetom" (4/153); Ibn-Madže u "Muqadime, odlomak: "Nagrada za onoga koji podučava ljude dobru" (1/87); Ahmed (5/196). Albani ga je ocijenio sahihom u *"Sahih Ibn-Madže"* (1/46).

Ako ljudi učine ono što im je naređeno Allah ﷻ će im otvoriti vrata Svoje milosti

Ako ljudi izvršavaju ono što im je naređeno, Allah ﷻ će im otvoriti vrata Svoje milosti, zbog toga što će meleki i drugi moliti za njega. Prenosi se da se djela živih predočavaju mrtvima. Pa, ako šta vide od dobra, traže oprosta za njih.

Također se prenosi da se djela ummeta predočavaju Poslaniku ﷺ, kao što bilježi Taberi preko Ebu-Hurejre ؓ da je rekao:

"Vaša se djela predočavaju vašim bližnjim od umrlih: ako vide kakvo dobro - raduju mu se, a ako vide šta loše - pokude ga. A oni pitaju mrtve koji umru poslije njih [1], tako da čovjek pita o svojoj ženi: da li se je udala ili ne i sl.; ili da pita za čovjeka, a ako mu se kaže da je umro, on (kaže)[2]:"Gdje je otišao?" A ako ga ne nađu[3] kod njih, kažu: "Svi smo mi Allahovi i svi se Njemu vraćamo. Odveli su ga u bezdan."[4]

---

[1] Od riječi "tako da" sve do riječi "ne znam mu lanac" je dodato u fusnoti, dok je nešto nejasno a drugo izbrisano, ali sam ovo uspio prepisati.

[2] Ne nalazi se u fusnoti, ali sam ovako prepisao.

[3] Nije jasno u fusnoti i ovako sam prepisao.

[4] Ovu predaju nisam našao u djelu od Taberija za koje se pretprostavlja da bi ga trebao naći, ali Ibn-Mubarek u djelu *"Ez-Zuhd"* prenosi od Ejjuba el-Ensarija da je rekao: **"Ako Allah uzme dušu roba, susretnu ga stanovnici milosti od Allahovih robova kao što lete u susret onome koji nosi radosnu vijest na dunjaluku. Zatim se okupe oko njega da ga pitaju, pa neki kažu: 'Ostavite vašeg brata neka se odmori, jer je prošao kroz tegobe.' Onda se opet okupe oko njega da ga pitaju: 'Šta je bilo sa tim i tim? Šta je bilo sa tom i tom? Je li se udala?' A ako ga upitaju za čovjeka koji je umro prije njega, on će im reći: 'On je umro.' Pa će reći: 'Svi smo mi Allahovi i svi se Njemu vraćamo, odveden je u bezdan, a loša je to majka i loša odgajateljica.' Zatim će se pred njima predočiti njihova djela – pa, ako vide lijepa djela, raduju se i obraduju**

Selefi su se razišli oko toga šta znače riječi Poslanika ﷺ:

"Vi ništa bolje ne čujete od njih od onoga što kažem."[1]

Ovo je pojašnjeno u mom odgovoru o dušama. A što se tiče znanja mrtvih o djelima živih, postoji mnogo predaja, kao što Ebu-Hatim u svom "Sahihu" prenosi od Ejjuba el-Ensarija. Što se pak tiče toga da oni njima čine istigfar - trenutačno se ne mogu sjetiti isnada; također i ono što se prenosi da Poslanik moli za njihov oprost ne mogu se sjetiti isnada. Ako je ovo stvarno potvrđeno, onda i Poslanikova molba i molba dobrih ljudi[2] jeste po naredbi njihovog Gospodara isto kao što meleci traže oprosta. A ono što im je naređeno, nema potrebe da se traži od njih (a ono što im nije naređeno neće učiniti, sve i kada bi neko i tražio od njih), jer se oni ne zauzimaju osim sa Njegovim dopuštenjem.

---

se. **I kažu: 'Ovo je Tvoja blagodat nad Tvojim robom, pa je upotpuni.' A ako vide loše, kažu: 'Allahu pređi robu preko grijeha roba.'"** Bilježi ga Ibn-Mubarek u *"Ez-Zuhd"*, poglavlje "Radosna vijest vjernika kod smrti i drugo", hadis br. 443., str. 149.

Hakim u svom "Mustedreku" bilježi mursel-hadis od Hasana da je Poslanik ﷺ rekao: **"Kada umre vjernik, njegovu dušu presretnu duše vjernika i kažu mu: 'Šta je bilo sa tim i tim?' Ako kaže da je umro oni kažu: 'Odveden je u bezdan, a loš li je to završetak i loš li je to zaštitnik.'"** Hakim kaže: "Ovaj hadis je mursel ali vjerodostojnog lanca." Pogledaj: *"Mustedrek"* (2/134.); *"Durul-mensur"* od Sujutija (6/386.)

[1] Bilježi ga Buharija u poglavlju "Megazi", odlomak: "Ubistvo Ebu-Džehla" (5/8-9.)

[2] U originalu stoji: 'dobri ljudi'.

Sumnja koju podmeću mušrici u traženju šefaata od stvorenja

Dakle, u ovom slučaju nema koristi od traženja dove i šefaata: ni od meleka, niti od mrtvih, od vjerovjesnika i dobrih ljudi. A onaj ko traži od njih otvara vrata širka. Jer, ako ljudi povjeruju u to da će mu se udovoljiti od onog što zatraži od mrtvog ili meleka, od dove i šefaata, tražit će to zbog ogromnog broja potreba stvorenja. Posebno ako počnu vjerovati u ono što su mušrici govorili: "Mi ih samo obožavamo da nas Allahu više približe." I govore: "Ovo su Gospodarovi odabranici, a mi se putem njih približavamo Allahu, kao što se približavamo kraljevima sa njihovim odabranicima. Pa, kao što nije moguće da obični podanici traže nešto od vladara, nego idu njegovim odabranicima, a onda oni ulaze kod njega te mu se obraćaju. Tako i mi također ne možemo tražiti od Allaha, nego to tražimo od Njegovih izabranika da traže od Njega. A ako mi budemo nešto tražili od Njega, to neće biti od lijepog ponašanja pred Njim. Zapravo, to će biti kao smjelost nad njim, kao što bi to bio loš čin pred kraljevima i odvažnost prema njima."

Ovo je najveća sumnja koju podmeću mušrici za koje je Allah ﷻ rekao:

وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلْفَىٰٓ

"A onima koji pored Njega uzimaju zaštitnike: 'Mi ih obožavamo samo zato da bi nas što više Allahu približili.'" (Sura Ez-Zumer, 3.)

I Uzvišeni kaže:

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَٰٓؤُلَآءِ شُفَعَٰٓؤُنَا عِندَ ٱللَّهِ

"Oni se, pored Allaha, klanjaju onima koji im ne mogu ni nauditi niti im mogu kakvu korist pribaviti, i govore: "Ovo su naši zagovornici kod Allaha." (Sura Junus, 18.)

Oni prizivaju meleke, vjerovjesnike i dobre ljude, a Allah je njima odgovorio na više mjesta u Kur'anu, a tako su im odgovorili i Allahovi poslanici. Ovo što su spomenuli je kao poređenje Allaha ﷻ sa Njegovim stvorenjima, što je nepravilno poređenje. O Allahu navode loše primjere, a Njemu pripada najljepši primjer. To je zato jer kraljevi nisu sposobni da se brinu o svojim podanicima, osim ako nemaju one koji im pomažu, pa čak i one koji će njih štiti od zla; inače, postaju nemoćni i savladani. A o stanju svojih podanika ne znaju osim ono što im se prenese. A prema podanicima ne uspijevaju ni u čemu osim u podsticanju i prijetnji.

Allah ﷻ sve zna i sve može; On je najmilostiviji; On zna tajne i ono što je skriveno. Tako nema potrebe za onima koji će mu prenositi potrebe Njegovih robova. On zna šta im treba, On samostalno odražava nebesa i Zemlju, nema pomagača, savjetnika ili podstrekača, niti onoga ko će Ga uputiti šta treba raditi. Uzvišeni kaže:

قُلِ ٱدْعُوا۟ ٱلَّذِينَ زَعَمْتُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَلَا فِى ٱلْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِن شِرْكٍ وَمَا لَهُۥ مِنْهُم مِّن ظَهِيرٍ

"Reci: "Zovite one koje, pored Allaha, bogovima smatrate. Oni ništa nemaju, ni koliko trun jedan, ni na nebesima ni na Zemlji; oni u njima nemaju nikakva udjela i On nema od njih nikakve pomoći". (Sura Saba', 22.)

I kaže:

وَقُلِ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلَّذِى لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ شَرِيكٌ فِى ٱلْمُلْكِ وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ وَلِىٌّ مِّنَ ٱلذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًۢا

"I reci: 'Hvaljen neka je Allah Koji Sebi nije uzeo djeteta i Koji u vlasti nema ortaka, i Kome ne treba zaštitnik zbog nemoći i hvaleći Ga veličaj!" (Sura El-Isra, 111.)

Allah ﷻ nije ponižen kako bi se u prijateljstvu sa Svojim robovima ponosio, kao što to čine dunjalučki kraljevi sa svojim prijateljima. Mudžahid kaže: "Nije ugrožen pa da ima potrebu za prijateljem koji će Ga ojačati."[1]

Zato su vjernici Allahovi štićenici iz Njegove milosti i dobročinstva; On je ﷻ utočište svakom; On je Taj za Kojim svako ima potrebu; On je neovisan od svakoga; On je ﷻ najmilostiviji među milostivima i najbolji Sudija; On je najbolji oslonac za onoga ko se na Njega osloni; najbolji Prijatelj i najbolji pomagač.

U Buharijinom "Sahihu" se prenosi da je Vjerovjesnik ﷺ rekao:

"Allah je milostiviji prema Svojim robovima od majke prema djetetu."[2]

Njegova milost je sve obuhvatila i On je Sam Sebi propisao milost; On bolje od svakoga poznaje u kakvom su stanju Njegovi robovi; On je sposobniji da dadne korist i korisniji je od svakoga drugoga. Niko ništa ne može učiniti bez Njegove moći, tako da je On prema njima milostiviji od bilo koga drugoga, za razliku od kraljeva. Allah ﷻ kaže:

---

[1] Ovu predaju nisam pronašao kod Mudžahida, nego se od njega prenosi da je rekao: "Ne boji se nikoga, niti Mu treba nečija pomoć." Pogledaj: *"Durrul-mensur"* (4/208.)

[2] Buharija ga bilježi sa riječima: **"...od ove prema njenom djetetu."** u poglavlju "Edeb", odlomak: "Milost prema djetetu, poljubac i zagrljaj djeteta" (7/75); Muslim u poglavlju "Tewbe" (4/2109).

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِى عَنِّى فَإِنِّى قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ ٱلدَّاعِ إِذَا دَعَانِ

"A kada te robovi Moji za Mene upitaju, Ja sam, sigurno, blizu: odazivam se molbi molitelja kada Me zamoli.'" (Sura El-Beqare, 186.)

Prenosi se da su neki ljudi rekli: "*Allahov Poslaniče, je li naš Gospodar blizu pa da ga tiho prizivamo, ili je daleko pa da ga dozivamo?*" Pa je Allah ﷻ objavio ovaj ajet.[1]

On ﷻ čuje dove, tj. odaziva se na dove, kao što čovjek u namazu kaže:

"Allah je čuo onoga koji Mu se zahvalio", to jest, odazvao se na molbu onome ko Ga je hvalio.

U "Sahihu" se prenosi da je Vjerovjesnik ﷺ rekao:

"Kada imam kaže: 'Allah je čuo onoga koji Mu se zahvalio', vi recite: 'Allahu, Tebi pripada hvala.' Odazvat će vam se."[2]

A Allah je na jeziku Svog Poslanika ﷺ rekao:

"Allah je čuo onoga koji Mu se zahvalio."

Kao i riječi Ibrahima عليه السلام:

إِنَّ رَبِّى لَسَمِيعُ ٱلدُّعَآءِ

"Gospodar moj, uistinu, uslišava molbe." (Sura Ibrahim, 39.)

Ili riječi Uzvišenog:

---

[1] Bilježe ga Ibn-Džerir i Begavi u "Mu'adžemu", te Ibn Ebi-Hatim i Ebu-Šejh i Ibn-Mardevejh, kao što je u *"Durrul-mensur"* (1/194.) Ahmed Šakir je njegov isnad ocijenio slabim u provjeri *"Tefsira"* od Ibn-Džerira (3/481).

[2] Bilježi ga Buharija, bez riječi: **"...Odazvat će vam se"**, u poglavlju "Ezan", odlomak: "Vrijednosti ko kaže: 'Allahu Tebi pripada hvala.'" (1/193); Muslim ovu verziju prenosi u poglavlju "Namaz" (1/304).

قُلْ إِن ضَلَلْتُ فَإِنَّمَا أَضِلُّ عَلَىٰ نَفْسِي ۖ وَإِنِ اهْتَدَيْتُ فَبِمَا يُوحِي إِلَيَّ رَبِّي ۚ إِنَّهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ

"A ako sam na Pravom putu, to je zbog onoga što mi Gospodar moj objavljuje; On, zaista, sve čuje i blizu je." (Sura Saba', 50.)

Kao i ajet:

سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ أَكَّالُونَ لِلسُّحْتِ ۚ

"Oni mnogo laži slušaju i rado ono što je zabranjeno jedu." (Sura El-Maide, 42.)

I riječi:

سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ سَمَّاعُونَ لِقَوْمٍ آخَرِينَ لَمْ يَأْتُوكَ ۖ

"Koji izmišljotine mnogo slušaju i koji tuđe riječi rado prihvataju, a tebi ne dolaze." (Sura El-Maide, 41.)

To jest, njima odgovaraju i dolaze od njih, kao i što **"slušaju laži"**, tj. prihvataju ih takvima i vjeruju u njih; ove riječi se ne odnose na puko slušanje. Jer vjernik čuje istinu i laž, ali laž ne prihvata, za razliku od onih koji i ono što je zabranjeno jedu - eto, takvi prihvataju laž. Kao što kažu: "Čovjek sluša čovjeka", tj. poslušan je i sluša njegove naredbe i pokorava mu se.

Sa Allahom se niko ne može uporediti, niti se može neko navoditi Njemu sličan u primjerima. A mušrici su Njega uporedili sa Njegovim stvorenjima, pa su Allahu pripisali drugove i primjere poređenja. Kur'an je ispunjen kuđenjem, proklinjanjem i nazivanjem takvih ljudi nevjernicima. Uzvišeni kaže:

وَٱللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَٰجًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنْ أَزْوَٰجِكُم بَنِينَ
وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُم مِّنَ ٱلطَّيِّبَٰتِ ۚ أَفَبِٱلْبَٰطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَتِ ٱللَّهِ هُمْ
يَكْفُرُونَ ' وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِّنَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ
وَٱلْأَرْضِ شَيْـًٔا وَلَا يَسْتَطِيعُونَ ' فَلَا تَضْرِبُوا۟ لِلَّهِ ٱلْأَمْثَالَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَعْلَمُ
وَأَنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

"On vam kao primjer navodi vas same: da li su oni koji su u posjedu vašem izjednačeni s vama u onome što vam Mi dajemo, pa ste u tome isti, i da li ih se bojite kao što se vi jedni drugih bojite? I klanjaju se, pored Allaha, onima koji im nisu u stanju bilo kakvu opskrbu dati, ni iz nebesa ni iz zemlje, i koji ništa ne mogu! Zato ne navodite Allahu slične! Allah doista zna, a vi ne znate." (Sura En-Nahl, 72-74.)

"Opskrbu dati", to jest, korijen glagola "opskrbiti", dok drugi kažu to je njegovo promjenjeno značenje. Allah ﷻ kaže:

إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِۦ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُ ۚ

"Allah, doista, neće oprostiti da se Njemu išta ravnim pridružuje, a oprostit će sve mimo toga kome On hoće!" (Sura En-Nisa, 48.)

U oba "Sahiha" (se bilježi) od Ibn-Mes'uda da kaže:

*"Rekao sam, Allahov Poslaniče, koji je najveći grijeh? Kaže: **'Da Allahu pripišeš druga a On te stvorio.'** Pa sam rekao: 'Zatim koji?' Kaže: **'Da ubiješ svoje dijete iz straha da jede sa tobom.'** Pa sam rekao: 'Zatim koji?' Kaže: **'Da počiniš blud sa ženom svog komšije.'**"*[1] Allah je kao potvrdu toga objavio:

---

[1] Bilježi ga Buharija u poglavlju "Tevhid", odlomak: "Allahove ﷻ riječi: **'Ne pripisujte Allahu drugove.'**", (8/207); Muslim u poglavlju "Iman" (1/90).

وَٱلَّذِينَ لَا يَدۡعُونَ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا ءَاخَرَ وَلَا يَقۡتُلُونَ ٱلنَّفۡسَ ٱلَّتِى حَرَّمَ ٱللَّهُ
إِلَّا بِٱلۡحَقِّ وَلَا يَزۡنُونَ

"I oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji, one koje je Allah zabranio, ne ubijaju, osim kad pravda zahtijeva, i koji ne bludniče." (Sura El-Furqan, 68.)

Arapski idolopoklonici su priznavali tevhid rububije[1]

Arapski idolopoklonici nisu vjerovali da stvorenja kao što su meleci, vjerovjesnici, Sunce, Mjesec, zvijezde i njihovi idoli, imaju učešća sa Allahom u stvaranju svemira. Oni su priznavali da je sve to Allah ﷻ stvorio bez ikoga, kao što je o tome obavijestio na više mjesta, kao u riječima Uzvišenog:

وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَسَخَّرَ ٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ
لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ

"A da ih upitaš: 'Ko je nebesa i Zemlju stvorio i ko je Sunce i Mjesec potčinio?', sigurno bi rekli: "Allah!" (Sura El-Ankebut, 61.)

Ili Njegove riječi:

قُل لِّمَنِ ٱلْأَرْضُ وَمَن فِيهَآ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ۝ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ أَفَلَا
تَذَكَّرُونَ ۝ قُلْ مَن رَّبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ ٱلسَّبْعِ وَرَبُّ ٱلْعَرْشِ ٱلْعَظِيمِ ۝
سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ۝ قُلْ مَنۢ بِيَدِهِۦ مَلَكُوتُ كُلِّ شَىْءٍ وَهُوَ
يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ۝ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ فَأَنَّىٰ
تُسْحَرُونَ

"Upitaj: 'Čija je Zemlja i sve ono što je na njoj, znate li?' 'Allahova!' – odgovorit će, a ti reci: 'Pa zašto onda ne dođete sebi?' Upitaj: 'Ko je Gospodar sedam nebesa i ko je Gospodar

---

[1] Tevhidur-rububije: jedan je od tri dijela tevhida, tj. priznavanje da je Allah Gospodar svega; da je On Onaj koji stvara, opskrbljuje, daje život i usmrćuje itd. (o.p.)

Arša veličanstvenog?' 'Allah!' – odgovorit će, a ti reci: 'Pa zašto se onda ne bojite?' Upitaj: 'U čijoj je ruci vlast nad svim, a On uzima u zaštitu, i od koga niko ne može zaštićen biti, znate li?' 'To je Allahovo!' – odgovorit će, a ti reci: 'Pa zašto onda dopuštate da budete zavedeni?'" (Sura El-Mu'minun, 84-89.)

Ovih je primjera u Kur'anu mnogo, a oni su uzimali posrednike za koje su tvrdili da ih približavaju Allahu, kao što Allah ﷻ kaže:

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَٰٓؤُلَآءِ
شُفَعَٰٓؤُنَا عِندَ ٱللَّهِ

"Oni se, pored Allaha, klanjaju onima koji im ne mogu ni nauditi niti im mogu kakvu korist pribaviti, i govore: 'Ovo su naši zagovornici kod Allaha.'" (Sura Junus, 18.)

I riječi Uzvišenog:

وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى
ٱللَّهِ زُلْفَىٰٓ

"A onima koji pored Njega uzimaju zaštitnike: 'Mi ih obožavamo samo zato da bi nas što više Allahu približili.'" (Sura Ez-Zumer, 3.)

I kaže:

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا مَا حَوْلَكُم مِّنَ ٱلْقُرَىٰ وَصَرَّفْنَا ٱلْءَايَٰتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ۝
فَلَوْلَا نَصَرَهُمُ ٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِ ٱللَّهِ قُرْبَانًا ءَالِهَةًۢ ۖ بَلْ ضَلُّوا۟ عَنْهُمْ ۚ
وَذَٰلِكَ إِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوا۟ يَفْتَرُونَ

"A naselja oko vas smo uništili, i objasnili smo im bili dokaze na razne načine, ne bi li se pokajali. A zašto im nisu pomogli oni koje su, pored Allaha, prihvatili da im budu posrednici i bogovi?

Aii, njih nije bilo. A to je bila njihova laž i ono što su izmišljali." (Sura El-Ahqaf, 27-28.)

A čovjek spomenut u suri *Jasin* kaže:

وَمَالِيَ لَآ أَعۡبُدُ ٱلَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيۡهِ تُرۡجَعُونَ ۝ ءَأَتَّخِذُ مِن دُونِهِۦٓ ءَالِهَةً إِن يُرِدۡنِ ٱلرَّحۡمَٰنُ بِضُرّٖ لَّا تُغۡنِ عَنِّي شَفَٰعَتُهُمۡ شَيۡـٔٗا وَلَا يُنقِذُونِ ۝ إِنِّيٓ إِذٗا لَّفِي ضَلَٰلٖ مُّبِينٍ ۝ إِنِّيٓ ءَامَنتُ بِرَبِّكُمۡ فَٱسۡمَعُونِ

"Zašto da se ne klanjam Onome koji me je stvorio, a Njemu ćete se vratiti? Zašto da prihvaćam druge bogove mimo Njega? Ako Milostivi hoće da me snađe neko zlo, njihovo posredovanje neće mi biti ni od kakve koristi i oni me neće moći spasiti, a ja bih tada bio u pravoj zabludi; ja vjerujem u Gospodara vašeg, čujte mene!" (Sura Jasin, 22-25.)

O ovome postoji pojašnjenje na drugom mjestu.

Vrste širka

Ovdje treba naglasiti da širka ima više vrsta:

Jedna je vrsta da ih uzimaju za svoje zagovornike, tražeći šefaat i dovu od njih, od mrtvih, odsutnih i idola.

Vrsta sa kojom se približavaju Allahu.

Vrsta koju vole ni zbog čega drugoga osim kako Uzvišeni kaže:

أَفَرَءَيْتَ مَنِ ٱتَّخَذَ إِلَٰهَهُۥ هَوَىٰهُ

"Šta misliš o onome koji je svoju strast za boga svoga uzeo." (Sura El-Džasije, 23.)

Jedan od njih nešto poželi stvarstveno, te ga uzme za svog boga, bez namjere da traži od njega dobro ili otklanjanje zla. Kao što se dešava sa zabludjelima koji slijede strasti u onome što im ne koristi. Allah ﷻ zaslužuje da bude voljen samo zbog Njega, kao i da bude obožavan samo zbog Njega, mimo svakog drugog. A ovi su Allahu pripisali drugove, kao što Uzvišeni kaže:

أَفَرَءَيْتَ مَنِ ٱتَّخَذَ إِلَٰهَهُۥ هَوَىٰهُ

"Ima ljudi koji umjesto Allaha kumire prihvaćaju; vole ih kao što se Allah voli! Ali oni koji vjeruju, još više Allaha vole!" (Sura El-Beqare, 165.)

Ove tri vrste širka su bile prisutne kod arapskih, a i drugih idolopoklonika – od onih koji su priznavali da je Allah ﷻ Stvoritelj nebesa i Zemlje, kao i to da su (nebesa i Zemlja – op. H.R.) novijeg doba, a nisu oduvijek postojali.

Širk onih koji tvrde da svijet postoji oduvijek

A oni koji kažu da svijet postoji oduvijek, čine drugu vrstu širka:

Neki od njih obožavaju zvijezde i od njih traže potrebe, dok se na njih spuštaju šejtani koji im govore: "To je nadahnuće zvijezde." Ova vrsta širka potiče od onih koji kažu da je ta zvijezda nastala i stvorena, kao i od onih koji kažu da nije[1] stvorena.

Drugi kažu da su samim usmjeravanjem onima koje dozivaju i vole postigli željeno, iako onaj kojeg pozivaju ne zna da je ova dova i obraćanje upućeno njemu. Ovo su tvrdili tzv. filozofi kao Ibn-Sina, ili autor "Madnuna"[2] i njima slični. Kažu da, ako se čovjek obrati dušama mrtvih, one će mu dostaviti ono što želi. To su uporedili sa sunčevim zrakama, jer se pokazuju u ogledalu; zatim se pokažu na suprotnom zidu ili vodi, a zrake to ne osjećaju.

Ove njihove tvrdnje su izrečene zbog toga što vjeruju da Allah ne poznaje pojedinačne stvari, niti stvara nešto novo u svemiru, a sve vrste uticaja dova od ljudi su ovakvog oblika. A to je da, ako se onaj koji priziva koncentrira, a zatim se obrati onome koga priziva, njegova duša ojača tako da dobije željeno bez Allahovog znanja za to. Tako da je uticajna snaga kod njih "duša", kao i to da je "zvjezdana sila" ta koja pokreće sazviježđa i sve ono što se dešava u svemiru, dok je ljudska duša ta koja utiče u natprirodnim pojavama vjerovjesnika, sihirbaza i drugih. I sve ono što nastaje zbog

---

[1] Ne nalazi se u originalu, ali sam je dodao da se upotpuni značenje.

[2] U originalu stoji: 'autora', ali mislim da je pravilnije ovo što sam napisao, jer je šejh mislio na Ebu-Hamida el-Gazalija, autora knjige: *"Madnun bihi ala gajri ehlihi"*.

dove ili šefaata tvrde da je zbog duhovnog uticaja onoga koji priziva svog zagovarača. Ali, zbog samog tog obraćanja njemu, zaslužio je željeno čime je zadobio snagu i moć. Tako može da njoj dadne na znanje ono što želi, ili onome za što se zauzima ili nečemu drugom.

Zato oni naređuju da čovjek mora koncentrirati svoje moći na sve što želi, pa kažu: "Da je neko od vas imao lijepo mišljenje o ovom kamenu Allah bi mu dao da se okoristi od njega." Nekada naređuju ljubav, tako da se spoji srce onoga koji voli sa onim čemu se obraća, iako isto to ne može pridonijeti nikakvu korist niti nanijeti štetu. Tako da obožavaju ono što ne koristi niti šteti. Ali, njihov cilj je da se koncentriraju na nešto čime duša postaje stabilna, tako da je nije moguće podijeliti i raskomadati. Ovo se odnosi na njih, kao i na one koji postavljaju sliku pustinje[1] ispred sebe jedno vrijeme, ili poput ostalih koji stoje pored kipova.

[1] U originalu stoji: 'barabi', ali nema značenja.

Šejtanska podrška mnogobošcima

Pa, kada se uspije koncentrirati na to što želi, srce mu se isprazni od onoga što želi uputiti, šejtan mu se približi pa ubaci u njegovo srce ono što on želi, pa im se prikaže u obliku nekoga ili ispuni neke njihove potrebe. Filozofi, koji ne poznaju svijet džina, kažu da je sve ovo produkt duhovne snage.

Ali, većina onih koji poznaju suštinu stvari i njenu istinu, znaju da šejtani mogu da učine ono što duša sigurno ne može. Oni, ponekad, spominju Allaha sa ciljem da se njihova duša koncentrira na sakupljanje duhovne snage i ispražnjavanje duše kao priprema za ono što će se u nju ubaciti, tako da nemaju za cilj obožavanje Allaha ﷻ.

Ovo je slučaj sa velikim brojem ljudi u našem vremenu, kao što su neki ljudi imali običaj da kažu onome kome se obraćaju: "Obrati se svom srcu i reci 'la ilahe illallah'." Ali nije mu cilj zikr, nego mu je cilj sakupljanje srčane snage, a kada se njegovo srce pripremi onda se na njih spuštaju šejtani, pa im predočavaju kako se penju na nebesa i mnoge druge vrste laži. Neki od njih kažu: 'Postići ćeš više nego je postigao Musa b. Imran ili Muhammed na Mirādžu." Jedan njihov velikan bi govorio: "Nema razlike između toga da kaže: "O kamenu, o kamenu" i da kažeš "O Samoopstojeći, o Živi!", tj. želi reći da je cilj obje izreke koncentracija. Ovo, i slično ovome, predstavlja tzv. tajne ovih mušrika.

Neki od njih prizivaju zvijezde, ili mrtve od vjerovjesnika i dobrih ljudi, ili neke od meleka ili neke od idola; zatim takav vidi likove, poput ljudskih likova ili nečega drugoga, ili vide različite likove koji im se obraćaju i izvršavaju neke od njihovih potreba, pa kažu da su to duše zvijezda ili tajna nekog šejha, ili njegove voljene i slično tome.

To su, ustvari, šejtani koji ih zavode, kao što su zavodili zabludjele od idolopoklonika. Pa i do dan-danas, šejtani im se obraćaju ponekad u obliku likova, a nekada im se i pokažu. Abdullah b. Abbas kaže: "*Svaki kip je imao svog šejtana koji se prikazivao umjesto njega njegovim slugama, pa bi razgovarali sa njim.*"[1] Ubejj b. Ka'b ﷺ kaže: "*Sa svakim kipom postoji džinkinja.*"[2]

Ovo je veoma opširno poglavlje. Svako onaj ko poznaje ove stvari, ako zna sa čime su došli poslanici, i poznaje šta u Kur'anu stoji od veličanstvenog tevhida, i ogromne posvete tome, kao i pokuđenosti širka sa svim njegovim vrstama, spoznat će jedan dio onoga sa čime je došao Poslanik ﷺ. Tako da će se pred njim predočiti mnoštvo širka prisutnog među ljudima.

---

[1] Bilježi ga Sujuti od Ibn-Abbasa ﷺ riječima: "Sa svakim kipom je šejtan." Ali ga je pripisao Abdu b. Humejdu. v. Sujuti: *"Durrul-mensur"* (2/223.)
[2] Prenosi ga imam Ahmed u svom *"Musnedu"* (5/135.)

Vrhunac tevhida kod mnogobožaca je tevhid rububije

Oni nisu znali, nego su mislili da su Arapi vjerovali da njihova božanstva imaju udio sa Allahom u stvaranju. Ovo je vrhunac neznanja i laži o onome što su mislili o njima. Jer, i ovi su pali u vrstu širka u kojoj su oni bili – a oni ne znaju da je to širk. Oni misle da je iskreni tevhid samo vjerovanje da je Allah Stvoritelj svega i da Mu se niko nije pridružio u stvaranju – to je kod njih vrhunac tevhida. To smo mogli pronaći u govoru mnogih od njihovih govornika i pobožnjaka. Prema tome, onaj ko smatra da je ovo tevhid misli da je širk ono što je suprotno njemu. Poznato je putem mnogih predaja, kao i po konsenzusu muslimana, a i na osnovu kur'anskih dokaza, da su Arapi bili mnogobošci; poznato je i to da ih je Poslanik ﷺ pozivao u tevhid i odvraćao ih od širka, što je bio najveći razlog njihovog neprijateljstva prema Poslaniku ﷺ i onima koji su vjerovali u njega. Kako ovaj nije spoznao suštinu stvari, misli da je ovo širk, i da su takvi svoja božanstva pripisali Allahu kao drugove u stvaranju nebesa i Zemlje, spuštanju kiše, stvaranju bilja i sl.

Da je kojim slučajem ovaj shvatao Kur'an, i da je znao šta su Arapi bili, i da je znao šta je tevhid a šta širk, postalo bi mu jasno da su ono što on misli da ga približava tevhidu, ustvari priznavali mušrici. Ali su, i pored toga, bili mušrici, jer su voljeli druge mimo Allaha kao što se voli Allah. Zbog toga što su prizivali druge mimo Allaha i što su ih uzimali za svoje zagovarače, obožavali su druge mimo Allaha približavajući se Njemu. Ovo, i sve drugo slično tome, je bilo od širka i pored toga što su priznavali da je Allah Stvoritelj svega i da nema drugog stvoritelja osim Njega. Zato je Omer

b. el-Hattab ✿ rekao: "*Islamsko uže će biti isprekidano končić po končić, kada u islamu uzrastu oni koji ne poznaju pagansko doba.*"

Poznavanje paganskog doba za muslimana je ono što je poznato u islamu. A onaj ko bude poznavao u isto vrijeme vjeru sa kojom je Allah poslao Svoje poslanike i sa njom poslao knjige, spoznat će razliku između istinske vjere muslimanâ, sljedbenika tevhida i iskrenosti, sljedbenika vjerovjesnikâ i vjere drugih[1] osim njih. A onaj ko ne napravi razliku između ovoga (poznavanja) i onoga (nepoznavanja)[2] on je još uvijek u džahilijetu, zabludi, širku i neznanju. Zbog toga oni odbijaju ono na čemu su bili Poslanik ✿ i njegovi ashabi od (iskrene)[2] vjere Allahu, jer nemaju znanja zasnovanog na dokazima Kur'ana i sunneta, niti shvataju Kur'an, definiraju ga tevhidom Kur'ana. Ustvari, ne poznaju suštinu imana i tevhida sa kojim su došli vjerovjesnici i kojeg je Allah objavio u Knjigama. Oni nemaju znanja o Kur'anu, niti imanu, niti o stanju ljudi, niti onome što je preneseno o njima, iako je ovo najbitnije u spoznaji njihove prošlosti, najkorisnije i najobaveznije. Ova rečenica ima svoje pojašnjenje, a to je spoznaja onoga sa čime je Allah poslao Poslanika i onoga što je u Kur'anu i sunnetu.

---

[1] U originalu stoji: 'mušrika'.
[2] riječi koje se nalaze u zagradi napomena su lektora
[2] Ovu sam riječ dodao da se upotpuni značenje.

Završetak mušrika je loš završetak

Svi ovi mušrici, sa svim svojim vrstama, imat će loš završetak i na dunjaluku i ahiretu. Jer, šejtani imaju za cilj da zavode ljude, varaju i obmanjuju ih; sve što su im potrebniji oni ih više zavode, pa ih varaju sa lažima kao što obmanjuju sihirbaze i vračare - zato se i druže sa lažovima i grješnicima. Uzvišeni kaže:

هَلْ أُنَبِّئُكُمْ عَلَىٰ مَن تَنَزَّلُ ٱلشَّيَٰطِينُ ۝ تَنَزَّلُ عَلَىٰ كُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ

"Hoću li vas obavijestiti kome dolaze šejtani? Oni dolaze svakom lašcu, grješniku." (Sura Eš-Šu'ara, 221-222.)

A njihova tvrdnja da duša ima uticaj je očigledna laž, jer njihove duše na kraju klonu tako da se objelodani njihova nemoć u utjecaju. Oni ne obožavaju samo Allaha, nego svoje duše vežu za druge mimo Njega:

مَثَلُ ٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَوْلِيَآءَ كَمَثَلِ ٱلْعَنكَبُوتِ ٱتَّخَذَتْ بَيْتًا
وَإِنَّ أَوْهَنَ ٱلْبُيُوتِ لَبَيْتُ ٱلْعَنكَبُوتِ ۖ لَوْ كَانُوا۟ يَعْلَمُونَ ۝ إِنَّ ٱللَّهَ
يَعْلَمُ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِۦ مِن شَىْءٍ ۚ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ۝ وَتِلْكَ
ٱلْأَمْثَٰلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ ۖ وَمَا يَعْقِلُهَآ إِلَّا ٱلْعَٰلِمُونَ

"Oni koji, mimo Allaha, zaštitnike uzimaju slični su pauku koji sebi isplete kuću, a najslabija je kuća, uistinu, paukova kuća, neka znaju; Allah dobro zna da ovi kojima se oni, pored Njega, klanjaju ništa ne predstavljaju. On je Silni i Mudri. To su primjeri koje Mi ljudima navodimo, ali ih samo učeni shvaćaju." (Sura El-Ankebut, 41-43.)

حُنَفَآءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِۦ ۚ وَمَن يُشْرِكْ بِٱللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ ٱلسَّمَآءِ
فَتَخْطَفُهُ ٱلطَّيْرُ أَوْ تَهْوِى بِهِ ٱلرِّيحُ فِى مَكَانٍ سَحِيقٍ

"A onaj ko bude smatrao da ima Allahu ravan bit će kao onaj koji je s neba pao i koga su ptice razgrabile, ili kao onaj kojeg je vjetar u daleki predio odnio." (Sura El-Hadždž, 31.)

وَٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِ ٱللَّهِ ءَالِهَةً لِّيَكُونُوا۟ لَهُمْ عِزًّا ﴿٨١﴾ كَلَّا ۚ سَيَكْفُرُونَ
بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا

"I oni mimo Allaha prihvataju božanstva da im budu snaga. A ne valja tako! Božanstva će poreći da su im se klanjali, I bit će im protivnici." (Sura Merjem, 81-82.)

A svako onaj koji bude učeniji i jačeg imana bit će postojaniji u tevhidu, bolje će slijediti sunnet i udaljavat će se od širka i novotarija.

Suština šehadeta

Tevhid i sunnet su islam i to je suština: "*Ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu ene Muhameden resulullah*" (Svjedočim da nema drugog Boga osim Allaha i svjedočim da je Muhamed Allahov poslanik). Prvi dio šehadeta je ispoljavanje tevhida, a drugi dio šehadeta je primjenjivanje Objave. To nas obavezuje na slijeđenje Njegovog Šerijata i da obožavamo Allaha onako kako nam je to naredio kroz Njegov zakon, da se klonimo onoga što nam je zabranio ili što nam nije propisao. Ebul-Alije je o riječima Uzvišenog:

فَوَرَبِّكَ لَنَسْـَٔلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ۝ عَمَّا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ

"I tako Mi Gospodara tvoga, njih ćemo sve na odgovornost pozvati za ono što su radili!" (Sura El-Hidžr, 92-93.),

rekao: "*To su dvije stvari o kojima će biti pitan svaki pojedinac: 'Šta* [1] *ste obožavali? U čemu ste odgovorili poslanicima?'*"[2]

Zato su ashabi i oni koji su ih slijedili u dobročinstvu, ustrajavali na ova dva šehadeta; i nismo pronašli da je i jedan od njih naređivao da se prizivaju mrtvi niti da se putuje radi njih. Oni su, kako Allah kaže, bili:

قُلْ إِنَّ صَلَاتِى وَنُسُكِى وَمَحْيَاىَ وَمَمَاتِى لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ

"Reci: "Klanjanje moje, i obredi moji, i život moj, i smrt moja, doista, posvećeni su Allahu, Gospodaru svjetova." (Sura El-En'am, 162.)

---

[1] U originalu stoji: 'Zašto'.

[2] Bilježi ga Taberi u svom *"Tefsiru"* od Ebu-Alije riječima: "Svaki će rob biti pitan za dvije stvari na Sudnjem danu: šta su obožavali i u čemu su odgovorili poslanicima?" Taberi: *"Džami'a bejjan"* (17/150.)
Također se prenosi kao merfu-predaja; pogledaj: *"Durrul-mensur"* (4/106.)

Namaz je, ustvari, dova Allahu ﷻ - dova ibadeta i dova traženja. Pa, ako se namjeri da priziva mrtvog, da moli za njega dovom kao ibadetom ili zbog potrebe - onda je uputio svoj namaz njemu; a ako se odluči na putovanje radi njega - onda je svoje obrede uputio njemu.

Oni se koriste hadisom poznatim među njima o kojem su me pitali mnogi šejhovi i velikani jer su se oslanjali na njega, a to je: *"Ako vas pritisnu poteškoće držite se stanovnika kaburova."*[1] Zatim sam ga pojasnio onima koji su me toliko puta pitali o njemu; (pojasnio sam) da je to laž i zlo, te da nema osnove u vjerodostojnim hadiskim knjigama muslimana. Niti ga je ijedan islamski učenjak spomenuo niti jedan od muslimanskih imama. Radi se o podmetnutom hadisu kojeg su podmetnuli da bi održali[2] vjeru mnogobožaca, kao što kažu: "Kada bi ste imali lijepo mišljenje o ovom kamenu, Allah bi vam dao da se okoristite od njega."[3] Jer, lijepo mišljenje o kamenju imaju mušrici o kojima je Allah rekao:

إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ أَنتُمْ لَهَا وَٰرِدُونَ

"I vi, i oni kojima se, pored Allaha, klanjate, bit ćete gorivo u Džehennemu, a u njega ćete doista ući. " (Sura El-Enbija, 98.)

I Uzvišeni kaže:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ قُوٓا۟ أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا ٱلنَّاسُ وَٱلْحِجَارَةُ

"Sebe i porodice svoje čuvajte od vatre čije će gorivo ljudi i kamenje biti." (Sura Et-Tahrim, 6.)

---

[1] Pogledaj priču o ovom hadisu u: *"Iqtida sirati musteqim"* (2/677.) i u *"Medžmu'a fetawa"* (11/293.)

[2] U originalu stoji: 'Da ostane'.

[3] Pogledaj podrobniju priču o ovome u: *"Kešfu hafa"* (2/152.)

Tako da oni svoj namaz i svoje obrede upućuju nekom drugom mimo Allaha, Gospodara svjetova. Iako oni klanjaju i obavljaju obrede, oni uporedo s time čine širk.

Nekolicina onih koji klanjaju sa muslimanima prizivaju sazviježđa i drugo

Mnogi od onih koji uđu u islam klanjaju pet dnevnih namaza, a posjeduju kipove koje obožavaju. Tu su i grupe onih koji se pripisuju islamu: klanjaju sa muslimanima pet dnevnih namaza, a onda se popnu na uzdignuto mjesto prizivajući zvijezde kao što je Merkur, Veneru i dr.

A ako se nekom od zabludjelih spomene zabrana prizivanja mrtvih ili obavljanja obreda kod njihovih kaburova, vidite ih kako se bune smatrajući to potvorom i omalovažavanjem, sramoćenjem i umanjivanjem vrijednosti dobrih ljudi i vjerovjesnika. Ali, nemaju šerijatskog dokaza o naredbi putovanja radi njih, tako da prešute sa ljutnjom. Nakon čega im se pojasni da ovo nije dozvoljeno ni kada je riječ o Poslaniku ﷺ ili o drugim vjerovjesnicima, a zatim im se pojasni da je od sunneta putovati u njegovu džamiju radi namaza i selama, dok drugi nemaju džamije radi kojih bi se putovalo. Zato je putovanje u njegovu Medinu naređeno. Oni se, zatim, uzohole i govore da je to vrijeđanje i omalovažavanje Poslanika ﷺ i trude se da kazne one koji zabranjuju (posjete kaburovima). A, ako je moguće da ih i ubiju ili da nešto slično urade, oni to i učine. No ipak, nemaju ništa prenešeno od Poslanika ﷺ niti njegovih ashaba, niti od muslimanskih imama koji su došli poslije njih, niti od četverice niti od drugih, niti poznaju suštinu imana sa kojom je došao Poslanik ﷺ... Zapravo, oni obožavaju mimo Allaha

ono o čemu im nije dao dokaza, niti oni imaju o tome znanje, a nepravednima niko neće pomoći.

Svaki od njih je ili neznalica ili sljedbenik strasti, ili predstavlja oboje. Većina njih nema namjeru veličanja Poslanika ﷺ, nego veličanje onoga što vodi u širk sa njihovim šejhovima i nečim drugim mimo šejhova. Poslanika ﷺ su učinili osnovom u svom dokazivanju za vanjštinu, ali nutrinom oni ne žele da prihvate ono što je došlo od Poslanika ﷺ u onome što voli a ni poslušnost u onome što je obavezao ili naredio. Iznad toga, oni prijateljuju sa njegovim neprijateljima smatrajući ih dobrim, ispoljavajući pred njima suprostavljanje Poslaniku ﷺ. Pa, i pored toga, dozvoljavaju reći da evlije i drugi znaju drugi način kako će doprijeti do Allaha bez slijeđenja puta Poslanika ﷺ.

Ima ljudi koji daju prednost onome koga slijede nad Poslanikom ﷺ

Među njima ima onih koji tvrde da Poslanika ﷺ slijede obični ljudi, ali oni koje smatraju odabranicima – oni od Allaha preuzimaju znanje bez posredstva Poslanika ﷺ. Tako nemaju potrebe za njim, nego kažu da je slijeđenje njihovih šejhova i tarikata preče od slijeđenja Poslanika ﷺ. Među njima ima onih koji kažu: "'Stanovnici sofe'[1] su bili bolji od Poslanika, a Poslanik ih je posjećivao radi njihovog berićeta; ali, nisu mu to dozvolili nego su rekli: 'Idi onima kojima si poslan.' Zatim se požalio Gospodaru, a On mu reče: 'Idi sa Mojom dozvolom.' Kada im je nakon toga došao[2], prihvatili su ga!"

---

[1] Stanovnici "sofe" su bili siromašni muslimani ili beskućnici koji su boravili nadomak Poslanikove džamije; bilo ih je više od tri stotine, kako stoji u hadisu od Ebu-Hurejre ﷺ kada ga je Allahov Poslanik ﷺ poslao da ih napoji sa mlijekom.

[2] Riječ nije jasna, ali sam je ovako prenio. Pogledaj: *"Medžmu'a fetawa"* (11/71.)

Mnogi od njih smatraju dozvoljenim borbu protiv njega. Takvi smatraju da su se stanovnici 'sofe' borili protiv njega kada su njegovi ashabi izgubili Bitku na Uhudu ili na Hunejnu, kao i to da su se priklonili nevjernicima, pa im je on rekao: "**Zar me ostavljate i odlazite?**" Rekli su: "Mi smo sa Allahom. A sa kime je Allah, mi smo sa njim!" Tu su još i mnogi drugi primjeri kufra i sl.

Sve ovo što sam spomenuo čuo sam od velikog broja njih. Neki od njih su vjerovali u to, a neki su prenosili o svojim šejhovima. Tako me je, jednom prilikom, jedan od njihovih šejhova lično pitao za ove stvari, pa sam mu rekao: "Ovo je kufr, nijedan se ashab nije borio protiv Poslanika ﷺ. Oni koji su izostajali iza bojnog polja bili su poznati i pokuđeni; čak su to bili licemjeri kao većina onih što su izostali sa Bitke na Tebuku." Kaže: "Možda je dozvoljeno u jednom od četiri mezheba, a da ti ne znaš." Rekoh: "Teško tebi! Ovo se ne tiče mezheba. To zna svaki pojedinac koji poznaje Poslanika i njegove ashabe od sljedbenika sva četiri mezheba, kao što je poznato svim muslimanima i to da je onaj koji ovo kaže - kafir. Dat će mu se prilika da se pokaje: pa, ako se pokaje - dobro za njega, a ako ne - zaslužuje smrt."

Neki od njih su bivali filozofski nastrojeni. Tako da su u dubini svojih duša veličali one filozofe koji se suprotstavljaju vjerovjesnicima. Pri tome, oni slijede stavove batinija njima pomagajući, a ponekad pomagajući nevjernicima i mušricima - javno ispoljavajući širk. Na taj način je takav filozof pomagač nevjernicima ili licemjerima.

Oni daju prednost posjećivanju kaburova i traženju šefaata od mrtvih nad obredom hadža, jer oni smatraju da onaj ko posjeti kabur i njemu se obrati da će se na njega prenijèti iz duše mrtvog, kao što sam spomenuo to kod šefaata.

Mušrici imaju loše mišljenje o Allahu

Kada je riječ o hadžu, oni smatraju da Allah ﷻ ne čuje dove hadžija, niti da poznaje pojedince niti pojedinačne stvari, iako poznaje stvari u globalu ali ne i pojedinosti. Neki od njih kažu da nema znanja ni o općim pojmovima niti o pojedinostima, jer su same informacije Njegovo znanje.

Oni Šerijat smatraju politikom za obične ljude. Ono o čemu nas je Poslanik ﷺ obavijestio od nevidljivog svijeta, o Allahu, Sudnjem danu i sl., smatraju da je to predstavljanje namjera običnim masama koja ne odgovara stvarnosti. Tako po njihovom mišljenju nauke ne mogu obuhvatiti sve ono što je došlo od Allaha i Poslanika o nevidljivom svijetu. Ove batinije su imamijske šije koje također pretjeruju kada je riječ o umrlim, namazu njima i hadža radi njih. Tvrde da je posjećivanje mešheda Alije i drugih - veliki hadž; kada krenu na ta mjesta, javno pozivaju na veliki hadž.

Oni, i njima slični od mnogobožaca koje je Allah opisao, uzimaju kabur Allahovog Poslanika ﷺ zaštitnikom, javno ispoljavajući opći stav po tom pitanju, ne tragajući za razlikom između propisne i novotarske posjete. Jer, ako bi tragali za pojašnjenjem njihovih posjeta, onda bi to razotkrilo njihovu zabludu, njihov širk i njihovu laž. Tako oni izriču opće pojmove, a odbijaju pojašnjenje o razlikovanju propisne i novotarske posjete. Tako da njemu dodaju sljedeće, a to je da je ova vrsta zabranjena u općem smislu, kako bi promakli svoje spletke. Oni liče na sljedbenike Knjige za koje je Allah ﷻ rekao:

يَـٰبَنِىٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ ٱذۡكُرُواْ نِعۡمَتِىَ ٱلَّتِىٓ أَنۡعَمۡتُ عَلَيۡكُمۡ وَأَوۡفُواْ بِعَهۡدِىٓ أُوفِ بِعَهۡدِكُمۡ

"O ovi Israilovi, sjetite se blagodati Moje koju sam vam podario, i ispunite zavjet koji ste Mi dali, pa ću i Ja ispuniti Svoj zavjet koji sam vam dao." (Sura El-Baqare, 40)

Sve do riječi Uzvišenog:

وَلَا تَلْبِسُوا۟ ٱلْحَقَّ بِٱلْبَـٰطِلِ وَتَكْتُمُوا۟ ٱلْحَقَّ وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ

"I istinu sa neistinom ne miješajte i istinu svjesno ne tajite!" (Sura El-Beqare, 42.)

Allah ﷻ u drugom ajetu kaže:

يَـٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَـٰبِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ وَأَنتُمْ تَشْهَدُونَ ۝ يَـٰٓأَهْلَ
ٱلْكِتَـٰبِ لِمَ تَلْبِسُونَ ٱلْحَقَّ بِٱلْبَـٰطِلِ وَتَكْتُمُونَ ٱلْحَقَّ وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ

"O sljedbenici Knjige, zašto u Allahove znakove ne vjerujete iako ih zorno vidite? O sljedbenici Knjige, zašto istinu neistinom zaogrćete, i krijete istinu iako je znate?" (Sura Ali Imran, 70-71.)

Ljudi koji potpomažu novotarije najmanje veličaju Allaha i Njegova Poslanika

Svi oni koji proučavaju stanja ljudi ustanovit će da su svi oni koji su potpomagali novotarije, govoreći kako na taj način veličaju Poslanika ﷺ, ustvari bili na sasvim suprotnim stavovima. Tu nema pomaganja Allahu (tj. njegovoj vjeri), niti Njegovom Poslaniku, niti borbe na Allahovom putu, niti zahvalnog truda ili pohvalnog mjesta. Naprotiv, oni su se protivili borbi na Allahovom putu koja im je bila naređena, kao i pomaganju Allahove Knjige, vjere i Poslanika. A veliki broj njih se usprotivio Allahu i Njegovom Poslaniku, izvrćući sve ono što je preneseno od Allaha, a zatim i Poslanika, negirajući ono što je potvrdio i potvrđujući ono što je negirao, naređujući ono što je zabranio i zabranjivajući sve ono što je naredio.

Veliki broj ili većina njih to čini iz zablude i neznanja misleći da su u pravu, kao što smatraju da su filozofi ti koji predstavljaju božansko znanje na istinski način i sa dokazima. A ono što je Poslanik ﷺ donio, prema njima je, ustvari, predstavljanje vjere običnim ljudima bez njene prave slike kako bi se okoristili. Ili, ono što kažu oni koji negiraju Allahova svojstva poput džehmija, smatrajući da je istina ono što podržavaju dokazi razuma i što je suprotno od onoga na šta su ukazali Kur'an i sunnet, te da u tome (o Allahovim svojstvima) nema istine utemeljene na dokazima razuma. Zatim, kažu da je Poslanik ﷺ mislio na značenja, a da njima nije mislio na ono na šta ukazuju.[1] Također tvrde i to da ovim obraćanjem nije imao namjeru da pojasni ljudima suštinu,

[1] U originalu stoji: 'ne na ono na što su ukazali'.

nego je imao za cilj da – ako vide nešto što se suprotstavlja razumu – onda će spoznati Allaha putem razuma.

Zatim su za ovakvo obraćanje iznijeli različite vidove tumačenja i značenja. Neki kažu da Allahov Poslanik nije znao značenje onoga što mu je objavljeno, niti onoga sa čime se obraćao ljudima iz Kur'ana, niti hadise u kojima su spomenuta ova svojstva.

Neki od njih smatraju da njihovi šejhovi koje[1] veličaju tvrdeći da su oni učenjaci i da su oni ti kojima pripada spoznaja i potvrda istine, te da su oni najveće Allahove evlije, primaju obavijest od Allaha ﷻ bez posrednika, pa čak i ono što ne dopire ni do samog Poslanika. Tako je spoznaja njihovih ciljeva i nauka bolja od spoznaje Kur'ana i sunneta.

Među njima ima sekti i grupa koje dozvoljavaju razvrat, ubijanje svih onih koji im se suprotstave, činjenje širka Allahu ﷻ i slično tome. Njihovi sljedbenici, i pored toga, misle da su na istini, kao što su kršćani i njima slični od onih zabludjelih. Uzvišeni kaže:

وَإِذَا فَعَلُوا۟ فَٰحِشَةً قَالُوا۟ وَجَدْنَا عَلَيْهَآ ءَابَآءَنَا وَٱللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا ۗ قُلْ إِنَّ
ٱللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِٱلْفَحْشَآءِ ۖ أَتَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۝ قُلْ أَمَرَ رَبِّى
بِٱلْقِسْطِ ۖ وَأَقِيمُوا۟ وُجُوهَكُمْ عِندَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَٱدْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ
ٱلدِّينَ ۚ كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ ۝ فَرِيقًا هَدَىٰ وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ ٱلضَّلَٰلَةُ ۗ
إِنَّهُمُ ٱتَّخَذُوا۟ ٱلشَّيَٰطِينَ أَوْلِيَآءَ مِن دُونِ ٱللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُم
مُّهْتَدُونَ

[1] U originalu stoji: 'kojeg'.

"A kada urade neko ružno djelo, govore: 'Zatekli smo pretke naše da to rade, a i Allah nam je to zapovjedio.' Reci: 'Allah ne zapovijeda da se rade ružna djela! Zašto o Allahu govorite ono što ne znate?' Reci: 'Gospodar moj naređuje pravednost i obraćajte se samo Njemu kad god obavljate namaz, i molite Mu se iskreno Mu ispovijedajući vjeru! Kao što vas je iz ničega stvorio, tako isto će vas ponovo oživjeti.' On jednima na Pravi put ukazuje, a druge, s pravom, u zabludi ostavlja, jer oni, mjesto Allaha, šejtane za zaštitnike uzimaju i misle da dobro rade." (Sura El-A'raf, 28-30.)

Uzvišeni u drugom ajetu kaže:

وَمَن يَعْشُ عَن ذِكْرِ ٱلرَّحْمَـٰنِ نُقَيِّضْ لَهُۥ شَيْطَـٰنًا فَهُوَ لَهُۥ قَرِينٌ ۝ وَإِنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ ٱلسَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّهْتَدُونَ ۝ حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَنَا قَالَ يَـٰلَيْتَ بَيْنِى وَبَيْنَكَ بُعْدَ ٱلْمَشْرِقَيْنِ فَبِئْسَ ٱلْقَرِينُ ۝ وَلَن يَنفَعَكُمُ ٱلْيَوْمَ إِذ ظَّلَمْتُمْ أَنَّكُمْ فِى ٱلْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ

"Onome ko se bude slijepim pravio pred Opomenom Svemilosnog, Mi ćemo šejtana natovariti, pa će mu on nerazdvojni drug postati: oni će ih od Pravog puta odvraćati, a ljudi će misliti da su na pravom putu. I kada koji dođe pred Nas, reći će: 'Kamo sreće da je između mene i tebe bila tolika razdaljina kolika je između istoka i zapada! Kako si ti bio zao drug! Toga dana vam neće biti od koristi to što ćete u muci zajedno biti, kada je jasno da ste druge Allahu ravnim smatrali." (Sura Ez-Zuhruf, 36-39.)

To jest, opomenom koju je On ﷻ objavio, a to je Kur'an.

Pojedini od njih daju prednost onome koga slijede nad Poslanikom ﷺ i pokoravanja njemu. Ili, veličaju neka stvorenja, vjerovjesnike ili druge, do te mjere kao da oni nisu Allahovi robovi. Pa, ako se za neko stvorenje kaže da robuje Allahu, oni kažu da je to njegovo vrijeđanje. Kao što kršćani

tvrde za one koji kažu Mesih je rob[1], kažu: "Vi ga psujete, omalovažavate i vrijeđate."

Mufesiri spominju da je delegacija Nedžrana rekla Poslaniku ﷺ:

*"Ti si poslan da vrijeđaš Mesiha. Pa kažeš: 'On je Allahov rob, a nije rob.' A Vjerovjesnik ﷺ reče: **'Nije sramota Isaa da bude Allahov rob.'"***

Te je Allah objavio sljedeće ajete:

يَٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ لَا تَغْلُوا۟ فِى دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا۟ عَلَى ٱللَّهِ إِلَّا ٱلْحَقَّ ۚ إِنَّمَا
ٱلْمَسِيحُ عِيسَى ٱبْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ ٱللَّهِ وَكَلِمَتُهُۥٓ أَلْقَىٰهَآ إِلَىٰ مَرْيَمَ وَرُوحٌ
مِّنْهُ ۖ فَـَٔامِنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ ۖ وَلَا تَقُولُوا۟ ثَلَٰثَةٌ ۚ ٱنتَهُوا۟ خَيْرًا لَّكُمْ ۚ إِنَّمَا ٱللَّهُ
إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ ۖ سُبْحَٰنَهُۥٓ أَن يَكُونَ لَهُۥ وَلَدٌ ۘ لَّهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى
ٱلْأَرْضِ ۗ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ وَكِيلًا ۝ لَّن يَسْتَنكِفَ ٱلْمَسِيحُ أَن يَكُونَ عَبْدًا لِّلَّهِ
وَلَا ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ ٱلْمُقَرَّبُونَ ۚ وَمَن يَسْتَنكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِۦ وَيَسْتَكْبِرْ
فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا ۝ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ
فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدُهُم مِّن فَضْلِهِۦ ۖ وَأَمَّا ٱلَّذِينَ ٱسْتَنكَفُوا۟
وَٱسْتَكْبَرُوا۟ فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَلَا يَجِدُونَ لَهُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ وَلِيًّا وَلَا
نَصِيرًا

"O sljedbenici Knjige, ne zastranjujte u svom vjerovanju i o Allahu govorite samo istinu! Mesih Isa, sin Merjemin, samo je Allahov poslanik, i stvoren je Riječju Njegovom, koju je Merjemi dostavio, i život mu dao; zato vjerujte u Allaha i Njegove

---

[1] U originalu: 'roba'.

poslanike i ne govorite: "Trojica su!" Prestanite, bolje vam je! Allah je samo jedan Bog, slavljen neka je On, zar da ima dijete?! Njegovo je ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji, i Allah je dovoljan kao zaštitnik. Mesihu neće biti zazorno da bude Allahov rob, pa ni meleki, Njemu najbliži. A one kojima bude zazorno da Njemu robuju, i one koji se budu oholili, Allah će ih sve pred Sebe prikupiti. Vjernike koji su dobra djela činili On će prema zasluzi nagraditi i još će im, iz obilja Svoga, više dati; a one koji su zazorni bili i oholili se na bolne će muke staviti i oni neće naći sebi, mimo Allaha, ni zaštitnika ni pomagača." (Sura En-Nisa, 171-173.)

Dakle, neće mu biti mrsko niti će sebe smatrati tako veličanstvenim da bude Allahov rob.

U oba "Sahiha" se prenosi da je Vjerovjesnik ﷺ rekao:

"Nemojte me uzdizati kao što su kršćani uzdigli Isaa sina Merjemina. Ja sam samo rob. Pa recite: "Allahov rob i Njegov Poslanik."

I kaže: ***"Čuvajte se zastranjivanja u vjeri, jer oni koji su bili prije vas su propali zbog toga što su zastranili u vjeri."***[1]

Allah ﷻ je zabranio zastranjivanje u surama *En-Nisa* i *El-Maide*, a Poslanik ﷺ je obavijestio u vjerodostojnom hadisu da će u njegovom ummetu biti onih koji će ličiti na jevreje i kršćane i kaže:

"Moj će ummet pogađati ono što je pogađalo narode prije njih, pedalj po pedalj i lakat po lakat." *Rekoše: "Allahov Poslaniče, je li Perzijance i Bizantince?" Kaže:* ***"Jel' ima od ljudi neko drugi osim njih?"***[2]

---

[1] Bilježi ga Nesai u poglavlju "Obredi hadža", odlomak: "Uzimanje kamenčića" (5/268); Ibn-Madže u poglavlju "Obredi hadža", odlomak: "Veličina kamenčića za kamenovanje" (2/1008) i Ahmed (1/215). Albani ga je ocijenio sahihom u *"Sahih Ibn-Madže"* (2 /177).

[2] Bilježi ga Buharija njemu sličan hadis u poglavlju "I'atisam bil-Kitab we sunne", odlomak: "Poslanikove ﷺ riječi: **"Vi će te slijediti običaje onih koji su prije vas..."**" (8/151).

U drugom hadisu kaže: ***"Vi ćete ići stopama naroda prije vas malo po malo, pa kada bi ušli u gušterovu rupu vi biste ih slijedili."*** *Rekoše: "Allahov Poslaniče, je li jevreje i kršćane?" Kaže:* ***"A koga drugog?"***

Oba hadisa se nalaze u "Sahihima".

Ekstremisti ovog ummeta liče na kršćane

Fanatici ovog ummeta liče na kršćane, kao i oni koji pretjeruju po pitanju Ehli-bejta i onih koji se pripisuju Ehli-bejtu – takve su ismailije. Ili, poput onih koji su fanatici u pogledu njihovih šejhova. I jedni i drugi liče na kršćane. Tako istinu i pravdu koja je došla u Kur'anu i sunnetu, a koja se odnosi na one koje veličaju i pretjeruju u tome, nazivaju vrijeđanjem, psovkom i omalovažavanjem – poput kršćana. Pojašnjenje ovih stvari je na drugom mjestu; ali, cilj je da se skrene pažnja na ove rečenice kako bi čovjek mogao znati razliku između onoga sa čime je došao Poslanik ﷺ i onoga što se poredi sa time, a nije od njega. Da bi znao Poslanikov ﷺ Šerijat o kojem Uzvišeni kaže:

ثُمَّ جَعَلْنَٰكَ عَلَىٰ شَرِيعَةٍ مِّنَ ٱلْأَمْرِ فَٱتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَآءَ ٱلَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ۝ إِنَّهُمْ لَن يُغْنُوا۟ عَنكَ مِنَ ٱللَّهِ شَيْـًٔا ۚ وَإِنَّ ٱلظَّٰلِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۖ وَٱللَّهُ وَلِىُّ ٱلْمُتَّقِينَ

"A tebi smo poslije odredili da u vjeri ideš pravcem određenim, zato ga slijedi i ne povodi se za strastima onih koji ne znaju. Oni te, zbilja, od Allaha nimalo odbraniti ne mogu! Nevjernici jedni druge štite, a Allah štiti one koji Ga se boje i grijeha klone." (Sura El-Džasije, 18-19.)

Muhammedov ﷺ ummet – hvala i zahvala pripada Allahu – neće se složiti na zabludi već će među njima biti

uvijek onih koji će ustrajavati na uspostavljanju istine sve do Sudnjeg dana. Tako će u njegovom ummetu uvijek biti onih koji će razlikovati Pravi put od novotarskih puteva i koji će razlikovati ono sa čime je došao Poslanik i ono što kaže neko drugi. Pa, ako musliman bude tražio da slijedi Poslanika ﷺ, to će mu biti omogućeno zbog postojanja onih koji to znaju u ovom ummetu, za razliku od kršćana i novotara. Jer, kada su se novotarije proširile i objelodanile među kršćanima, postalo je teško razlikovati ono štoje govorio Mesih i ono što su naređivali drugi. Tako su pomiješali jedno sa drugim, a na kraju su u njihovim rukama ostale knjige u kojima je pomiješana istina s laži.

Ovakav je slučaj i sa sljedbenicima novotarija, od onih koji naređuju slijeđenje nekoga drugog osim Poslanika ﷺ, kao što su šejhovi, imami i drugi. Kod njih možete naći prenešene riječi od šejhova, imamā, Alije ؓ ili drugih... U njima ima istine i laži, ali oni ne mogu da raspoznaju istinu od laži. Tako prenose hadise od Poslanika ﷺ, ali ne razlikuju koji su vjerodostojni a koji lažni.

Novotari ne razlikuju vjerodostojne i apokrifne hadise

Ovo je slučaj sa većinom novotara, jer ne prave razlike između vjerodostojnog i slabog hadisa. Ali, ono što odgovara njihovim mišljenjima i strastima, biva istinom kod njih, čak i ako je prenosilac izmislio hadis i pripisao ga Poslaniku. Ono što je suprotno njihovom mišljenju odbijaju, za razliku od ehli-sunneta i učenjaka ummeta koji imaju za cilj da slijede samo Poslanika ﷺ i da primjenjuju njegov sunnet, da djeluju na osnovu njegovog Šerijata i vjeruju u ono što je donio od istine i imana, čija je osnova u srcu a ogranci i plodovi u djelima. Učenjaci ummeta razlikuju ono što je rekao Poslanik a šta je rekao neko drugi i ono što je prenešeno od Poslanika, razlikujući istinito od lažnog, vjerodostojno od apokrifnog. Zatim, oni proučavaju stanje selefa i imama ovog ummeta. Oni, zatim, shvataju i razumiju ono što je prenešeno od Poslanika ﷺ. To ih čini posebnim u odnosu na druge, a postoje i određena djela kojima se ističu nad ostalima.

To su oni o kojima Allah ﷻ kaže:

لَّا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ يُوَآدُّونَ مَنْ حَآدَّ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَلَوْ كَانُوٓا۟ ءَابَآءَهُمْ أَوْ أَبْنَآءَهُمْ أَوْ إِخْوَٰنَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ ۚ أُو۟لَـٰٓئِكَ كَتَبَ فِى قُلُوبِهِمُ ٱلْإِيمَـٰنَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ ۖ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّـٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَـٰرُ خَـٰلِدِينَ فِيهَا ۚ رَضِىَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا۟ عَنْهُ ۚ أُو۟لَـٰٓئِكَ حِزْبُ ٱللَّهِ ۚ أَلَآ إِنَّ حِزْبَ ٱللَّهِ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ

"Nećeš naći da ljudi koji u Allaha i u onaj svijet vjeruju budu u ljubavi sa onima koji se Allahu i Poslaniku Njegovu

suprotstavljaju, makar im oni bili očevi njihovi, ili sinovi njihovi, ili braća njihova, ili rođaci njihovi. Njima je On u srca njihova vjerovanje usadio i svjetlom Svojim ih osnažio, i On će ih uvesti u dženetske bašče, kroz koje će rijeke teći, da u njima vječno ostanu. Allah je njima zadovoljan, a i oni su zadovoljni Njime. Oni su Allahova stranka a, doista, Allahova su stranka oni koji će sigurno uspjeti." (Sura El-Mudžadele, 22.)

I kaže:

مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ فَسَوْفَ يَأْتِى ٱللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُۥٓ أَذِلَّةٍ
عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى ٱلْكَٰفِرِينَ يُجَٰهِدُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ
لَوْمَةَ لَآئِمٍ ذَٰلِكَ فَضْلُ ٱللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَآءُ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ

"...ako neko od vas od svoje vjere otpadne – pa, Allah će sigurno umjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite; oni će se na Allahovu putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati. To je Allahov dar, koji On daje kome hoće – a Allah je neizmjerno dobar i zna sve." (Sura El-Maide, 54.)

Novotari svoje dokaze temelje na pričama

Nekada se novotari služe pričama kao dokazima koje prenose od prethodnika u kojima ima laži o onome od koga se prenose. Tako prenose priču od Šafije da je rekao: "*Kada imam kod Allaha kakvu potrebu ja odem kod kabura Ebu-Hanife, pa tražim posredstvom njega.*" i slično ovome.[1] Šafija, rahmetullahi alejhi, je bio od onih koji su upozoravali na širk kod kaburova i zabranjivali je da se nad njima grade građevine; upozoravao je na ono na šta je upozoravao Poslanik ﷺ, tj. na smutnje kaburova. To su spominjali i njegovi sljedbenici, kao Ebu-Ishak[2] u "Tehzibu" i drugi. A Šafija, rahmetullahi alejhi, nije odlazio kod nečijeg kabura - bilo od vjerovjesnika, bilo od ashaba - kako bi ga molio za nešto ili da zbog njega traži nešto od Allaha.

Kako onda da se to moglo pripisati kao specifičnost Ebu-Hanifi. rahmetullahi alejhi? Kada je Šafija došao u Bagdad u njemu nije bilo kabura koji bi se posjećivao na ovakav način, niti se u njemu nalazilo bilo kakvo turbe (mauzolej). Nakon njegove smrti u vrijeme Imama Ahmeda u Bagdadu nije postojao očiti mešhed, niti kabur koji je

---

[1] Šejhul-islam na jednom drugom mjestu o stavu po pitanju ovih priča kaže: "Ovakve priče prenosi onaj koji nema znanja i vjere." I kaže: "Ako se nama prenose ovakve priče, i ako su pripisane onome koji ne govori po svom hiru, nije nam dozvoljeno da ih se pridržavamo sve dok se ne potvrdi njihova vjerodostojnost. Kakav je onda slučaj sa nekim drugim mimo njega? " v. *"Iqtida sirati musteqim"* (2/686.)

[2] Ibrahim b. Ali b. Jusuf eš-Širazi eš-Šafi, Ebu-Ishak; od velikih učenjaka; predstavljao je lijepo društvo; bio je veselog lica, jasnog govora, jakog dijaloga. Umro je 476. h.g. Pogledaj njegovu biografiju u: *"Tabekatuš-šafije"* (4/215-256.); *"Wefijjat e'ajan"* (1/9-12.); *"E'alam"* (1/44-45.)

posjećivan radi dove njime ili kod njega, niti kabur Ma'rufa[1], niti kabur Muse b. Džafera[2], niti od nekoga drugoga. Ali, sve ovo se desilo kasnije, posebno kada se stanje islama promijenilo u IV vijeku.

A za priču koja se prenosi od nekih da su rekli: "Kabur od Ma'rufa je provjereni lijek", iako se utvrdi od koga potiče, mora se znati da je izrečena poslije Ahmedove smrti, a ne u toku njegovog života. A da postoji ijedan kabur koji bi predstavljao provjereni lijek onda bi bio preči kabur nekoga iz redova muhadžira, ensarija, pravednih halifa ili vjerovjesnika, nego li kabur Ma'rufa ili nekog drugog.

Većina ovih novotara ne temelji svoje stavove na Kur'anu i sunnetu niti na konsenzusu prethodnika ummeta, nego na osnovu onoga što vide i čuju od natprirodnih pojava, iako su neke istinite a neke lažne, pojedine su samo prikazivanja u njihovim mislima, dok su pojedine prikazane u spoljašnjem svijetu -kao što se dešavalo sa mušricima.

---

[1] Ma'ruf b. Fejruz Kerhi, pobožnjak i suptilista; o tome je imao mnogo priča; umro je 200. h.g. Pogledaj njegovu biografiju u: *"Tabekatu Hanabile"* (1/381-289.); *"Wefijjat e'ajan"* (4/319-320.)

[2] Musa b. Džafer b. Muhammed b. Ali b. Husejn b. Ali b. Ebi-Talib, poznat kao Kazim. Ebu-Hatim za njega kaže: "Povjerljiv, istinoljubiv, imam od imama muslimana, bio je pobožnjak." Umro je 183. h.g. Pogledaj njegovu biografiju u: *"Tehzibut-tehzib"* (10/339-340.) i *"Hulase"*, str. 390.

Šejtanova podrška sljedbenicima novotarija i širka

Neki od njih čuju govor i obraćanje kod onoga posredstvom kojeg se čini širk, ili kod kipa, kabura ili kod slike; neki od njih vide obličje čovjeka ili nečega drugog; neki od njih prenose navodne priče o nevidljivom svijetu; nekima biva dato nešto od sredstava, pa tako može dobiti šta poželi od oblika, novca ili da ubije onoga ko mu se suprotstavi. Sve su ovo šejtanske spletke, poput sihra i vračanja, ali mnogi misle da se radi o kerametima.

Mnogi od njih vjeruju da u narodu ima dobrih ljudi, Allahovih evlija, koji se još nisu pokazali pred narodom. Nazivaju ih 'Ljudi nevidljivog svijeta'. A ljudi nevidljivog svijeta su džini, kao što kaže Uzvišeni:

وَأَنَّهُۥ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ ٱلْإِنسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ ٱلْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا

"I bilo je ljudi koji su zaštitu od džina tražili, pa su im tako obijest povećali." (Sura El-Džinn, 6.)

Ljudi su tražili pomoć od džina, ali su im džini povećali neposlušnost i nevjerstvo, pa su rekli: "Ljudi su nas obožavali i imaju potrebu za nama."

Sve vrste vračanja i čaranja u kojima ima širka su od ove vrste. I obični ljudi su shvatili da se radi o džinskim utjecajima, dok su neke pojave ostale nerazriješene. Od te vrste je i ono što smatraju da se dešava kod kaburova vjerovjesnika i dobrih ljudi, zatim liječenje bolesnih ili pridobijanja hrane iz nevidljivog svijeta i sl. Tako oni misle da se radi o mu'džizi ili o keramętu samo zbog toga što su bdjeli i dovili kod umrlog.

Mu'džize vjerovjesnika se nikome drugom ne daruju

Takvom pojedincu se odgovara da su mu'džize vjerovjesnika svojstvene samo njima i onima koji ih slijede od vjernika. I nije moguće da budu darovane onima koji ne vjeruju u njih, jer su mu'džize dokazi vjerovjesništva i argumenti poslanstva. A dokaz mora biti specifičan za onoga na koga ukazuje. A ako je moguće da (taj dokaz) bude darovan onima koji lažu na njih, kao i njima samima, onda to nije dokaz. Zbog toga je traženo od njihovih neprijatelja da dođu sa nečim sličnim, kao što su učinili sihirbazi sa Musaom, ili kao što su neki pokušali da se suprotstave Kur'anu. Da su došli sa nečim sličnim što su imali vjerovjesnici, onda bi pobijedili.

A da su sihirbazi imali ono što je imao Musa, onda on ne bi iznio nikakav ubjedljiv dokaz. Od savršenstva dokaza koje donose vjerovjesnici jeste i to – da oni koji ih ugone u laž, ne mogu ništa slično ili protivrječno iznijeti. Zbog toga, kada su sihirbazi uvidjeli da ne mogu doći sa onim što je iznio Musa i da se ne radi o vrsti sihra, povjerovali su u njega i rekli:

قَالُوٓا۟ ءَامَنَّا بِرَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ۝ رَبِّ مُوسَىٰ وَهَٰرُونَ

"Mi vjerujemo u Gospodara svjetova, Gospodara Musaova i Harunova." (Sura Eš-Šu'ara, 47-48.)

A Faraonu su rekli:

قَالُوا لَن نُّؤْثِرَكَ عَلَىٰ مَا جَآءَنَا مِنَ ٱلْبَيِّنَٰتِ وَٱلَّذِى فَطَرَنَا فَٱقْضِ مَآ
أَنتَ قَاضٍ إِنَّمَا تَقْضِى هَٰذِهِ ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَآ ۝ إِنَّآ ءَامَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا
خَطَٰيَٰنَا وَمَآ أَكْرَهْتَنَا عَلَيْهِ مِنَ ٱلسِّحْرِ وَٱللَّهُ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰٓ

"Mi nećemo tebe staviti iznad jasnih dokaza koji su nam došli, tako nam Onoga Koji nas je stvorio", odgovoriše oni, "pa čini što hoćeš, to možeš da učiniš samo u životu na ovom svijetu. Mi vjerujemo u Gospodara našeg da bi nam grijehe naše oprostio i vradžbine na koje si nas ti primorao. A Allah je bolji i trajnije nagrađuje." (Sura Taha, 72-73.)

Zato je Poslanik ﷺ izazvao nevjernike da donesu sličan Kur'an ovome, zatim deset sura ili, na kraju, barem jednu suru. Allah ﷻ kaže:

قُل لَّئِنِ ٱجْتَمَعَتِ ٱلْإِنسُ وَٱلْجِنُّ عَلَىٰٓ أَن يَأْتُوا۟ بِمِثْلِ هَٰذَا ٱلْقُرْءَانِ لَا
يَأْتُونَ بِمِثْلِهِۦ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا

"Reci: 'Kada bi se svi ljudi i džinovi udružili da sačine jedan ovakav Kuran, oni, kao što je on, ne bi sačinili, pa makar jedni drugima pomagali.'" (Sura El-Isra, 88.)

O ovome je bilo pojašnjenja na drugom mjestu.

Govor o mu'džizama i njihovim specifičnostima, kao i razlici između njih i drugih stvari, je najčasnija nauka. S druge strane, dogmatičari su u svojim izlaganjima pogriješili po tom pitanju, ali ovo nije mjesto da govorimo o tome.

Cilj je da se kaže da je ono što je od mu'džiza i kerameta posebnost vezana za vjerovjesnike i njihove sljedbenike vjernike. Zato, ono sa čime dođe sahir ili vračar, nije od mu'džiza i kerametâ (a to čine nevjernici). Također, i ono što se dešava kako mušricima kod kaburova, tako i drugima, je od ove vrste. Nevjernici od mušrika i kršćana traže pomoć od svojih umrlih šejhova i odsutnih. Ili, za onoga

koji leti po zraku jašući i bez jahalice, kažu da se od njega traži pomoć - kao što su "sv. Đorđe" ili drugi. Tako su rekli jednom od kršćanskih učenjaka da je ovaj Đorđe onaj od kojeg skupine ljudi traže pomoć na različitim mjestima, a svaki od njih ga vidi u isto vrijeme. Pa je rekao: "To je melek koji se prikazuje u njegovom liku." Većina onih koji sebe pripisuju islamu traže pomoć od svojih šejhova. Tako za onoga, kojega vide da leti ili jaše po zraku, misle da je to njegov šejh. Nekada se pojavi u nekom drugom liku, a oni misle da je to njegov šejh, iako ga poznaje kako izgleda.

Šejtan se predstavljao u liku šejhul-islama da bi ljudima naštetio

Ovo se desilo velikom broju ljudi. Naime, desilo se velikom broju naših prijatelja (i u vezi) sa mnom. Ipak, kada su rekli da su me vidjeli, pojasnio sam da to nisam bio ja, nego je to bio šejtan koji se prikazao u mom liku kako bi ih zaveo. Zatim su me pitali: "Zašto nije bio melek?" Rekoh: "Zato što meleci ne odgovaraju mušricima. A ti si tražio pomoć od mene, pa si počinio širk."

A šejhovi koji nemaju nikakvog znanja - njima šejtan prikazuje glasove onih koji traže pomoć od njih, pa mu on odgovara; onda šejtan onome prikazuje glas šejha, tako da svaki od njih misli da je čuo onog drugog.

Vjernici čuju glas izdaleka

Ako vjernik pozove drugoga iz daleka zbog koristi - kao što je Omer rekao: "*O Sarijo*[1]*, brdo.*" Zatim je Omer rekao: "*Allah ima vojsku koja će dostaviti moje riječi.*"

Allah ima vojsku koja pomaže vjernicima i dostavljaju im riječi vjernika. Također je Omer ﷺ poslao vojsku pa mu je obveseljitelj došao sa radosnom viješću o pobjedi. Zatim se vijest proširila među narodom, zbog čega ih je Omer ﷺ upitao: "*Odakle vam ovo?*" *Pa su rekli:* "*Vidjeli smo konjanika koji nas je obavijestio o tome.*" *On reče:* "*To je Ebu-Hajsem od džina, prenosilac pošte vjernika, a doći će vam i prenosilac vijesti od ljudi. A nakon nekoliko dana, došao im je i on.*"

Ovo su bili džini vjernici koji su se borili na Allahovom putu. A džini su kao i ljudi; među njima ima i nevjernika, kitabija i mušrika.

Kao što je u jednom ajetu:

وَأَنَّا مِنَّا ٱلصَّـٰلِحُونَ وَمِنَّا دُونَ ذَٰلِكَ كُنَّا طَرَآئِقَ قِدَدًا

"A među nama ima i dobrih i onih koji to nisu, ima nas vrsta različitih." (Sura El-Džinn, 11.)

---

[1] Sarija b. Zenim b. Abdullah b. Džabir; bio je ashab; hrabri konjanik; Omer mu je dao namjesništvo nad jednim dijelom Perzije. Ovaj događaj se desio kada je Omer poslao Sariju na Perziju 23. h.g. Omeru je, dok je u petak na džumi držao hutbu, prikazano da neprijatelj dolazi ka Sariji i njegovoj vojsci koji su se nalazili u dolini, tako da su bili pred porazom. Nadomak njih je bilo brdo. Omer je, zatim, u toku hutbe povikao povišenim tonom: "O Sarijo, brdo, brdo!!!" A Allah je te riječi dostavio do ušiju Sarije, te se sa ljudima povukao prema brdu. Tako su se protiv neprijatelja borili samo sa jedne strane, a Allah im je nakon toga darovao pobjedu. Ovu priču su spomenuli Vakidi i Bejheqi u *"Delail"*, te El-Lalekai u *"Šerhus-sunneh"*. Hafiz Ibn-Hadžer je lanac prenosilaca ocijenio dobrim. v. *"Isabe"* (2/3.)

Onaj od njih (od džina - nap. H.R.) koji pomogne mušriku ili pomogne u činjenju širka je kafir, i nije vjernik. U pitanju su šejtanski džini koji zavode ljude, a šejtan kola čovjekom kao što kroz njegovo tijelo kruži krv, kao što nas je o tome obavijestio Vjerovjesnik ﷺ.[1]

Zato sahir ubija svojim sihrom, i to posredstvom džina. Isto je i sa liječenjem neke bolesti posredstvom njihovog djelovanja. Oni dođu kod nevjernika koji ih prizivaju u liku, ili kod kabura, ili slično tome, pa čine ono čime nestaje bolest.

[1] U hadisu: "Šejtan kola čovjekom, kao što kroz njega kruži krv." Bilježi ga Buharija u poglavlju "Ahkam", odlomak: "Svjedočenje kod vladara..." (8/114); Muslim u poglavlju "Selam" (4/1712).

Šejtansko zavođenje ljudi

Na ovaj način zabludjeli misle da je to zbog njegovog berićeta a, ustvari, radi se o šejtanskom zavođenju; ili, kao što se dešava onima koji prizivaju kabure (mušricima i onima koji odlaze kod njih kao na hadž), tako da od ovih vrsta ima više nego kod kršćana i mnogobožaca. Znamo da ovo nisu mu'džize niti kerameti. Poznato je da u državama Indije vjeruju da mrtvi dolaze poslije smrti pa im se obraćaju, vraćaju povjerene stvari ili vraćaju dugove, a zatim odlaze. Zapravo, to je šejtan u njihovom liku.

Na ovaj način šejtan zavodi mnoge ljude, tako da svom prijatelju kaže: "Ti ćeš poslije smrti okupati sam sebe", ili, "Ti ćeš pomagati onima koji budu dolazili kod tvog kabura." Onda šejh svojim prijateljima kaže: "Neka me niko ne kupa, ja ću se sam okupati." Nakon toga ga oni vide kao da je došao u njegovom liku te sam sebe okupao; iako se šejtan pojavio u njegovom liku, oni misle da je to njihov šejh. Također, dolaze kod njegovog kabura gdje nađu srebrenjake i sl. misleći da je od šejha, a ono je od šejtana.

Ovo je opširno poglavlje o čemu smo pisali na drugim mjestima, a onaj ko ne razlikuje između Allahovih evlija i šejtanovih prijatelja, nije spoznao suštinu imana. A Allah govori istinu i On upućuje na Pravi put, i kome On ne podari svjetlost njemu svjetlosti nema.

Najkorisnije je čovjeku da se drži Kur'ana i sunneta

Najkorisnija stvar čovjeku jeste da se drži Kur'ana i sunneta jer je sunnet kao Nuhova lađa: ko se na nju popne - bit će spašen, a ko to ne učini - utopit će se.

Zatim, ako mu Allah podari znanje i razotkrije mu činjenice, spoznat će istinu imana i onoga što potvrđuje očitu istinitost Šerijata, kao i to da je Allah uputio na Pravi put mnoge ljude Muhammedom ﷺ i da ih je njime izbavio iz tame na Svjetlost. Njime je pokazao razliku između upute i zablude, Pravog puta i stranputicā, istine i laži, puta Dženneta i puta Džehennema, njegovih evlija i neprijatelja, neka je na njega Allahov blagoslov i na njegovu porodicu, i neka ga za nas nagradi najboljim što nagrađuje vjerovjesnika za one kojima je poslan.

A ako mu se ne pokažu skrivene činjenice, onda mu je dovoljno da se drži jasnog Šerijata - opet će biti spašen; a od sreće će okusiti onoliko koliko bude slijedio Poslanika:

قَالَتِ ٱلْأَعْرَابُ ءَامَنَّا قُل لَّمْ تُؤْمِنُوا۟ وَلَٰكِن قُولُوٓا۟ أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ
ٱلْإِيمَٰنُ فِى قُلُوبِكُمْ وَإِن تُطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ لَا يَلِتْكُم مِّنْ أَعْمَٰلِكُمْ
شَيْـًٔا إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ۝ إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ ثُمَّ
لَمْ يَرْتَابُوا۟ وَجَٰهَدُوا۟ بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ
ٱلصَّٰدِقُونَ

"Neki beduini govore: 'Mi vjerujemo!' Reci: 'Vi ne vjerujete, ali recite: 'Islam smo primili!' - a iman još nije ušao u vaša srca. A ako Allahu i Njegovom Poslaniku budete pokorni, On vam

nimalo neće umanjiti nagradu za djela vaša. - Allah, uistinu, prašta i Milostiv je. Pravi su vjernici samo oni koji u Allaha i Poslanika Njegova vjeruju i poslije više ne sumnjaju i bore se na Allahovu putu imecima svojim I životima svojim. Oni su iskreni." (Sura El-Hudžurat, 14-15.)

Allah najbolje zna.[1]

[1] Ovdje se završava rukopis, a na kraju sam našao riječi koje se nisu jasno pokazale na kopiji. Tu piše: "Prenio sam ... od šejha ... dodatke njegovim rukopisom... Allahu hvala..." Neka je hvala Allahu, i na početku i na kraju. I neka je na našeg Vjerovjesnika Muhammeda i njegovu porodicu i ashabe salavat i selam.

ŠEJHUL-ISLAM IBN TEJMIJJE

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova. Neka je salawat i selam na Muhammeda, sallallahu 'alejhi we sellem, njegovu čistu porodicu, ashabe i sve one koji idu njihovim stopama do Sudnjega Dana. A zatim:

Teqijuddin Ebul-'Abbas Ahmed ibn 'Abdul-Halim ibn Abdusselam Ibn Tejmijje el-Harani el-Hanbeli je rođen u ponedeljak, 10. rebi'ul-ewwela 661. godine po Hidžri (22. januara 1263. godine po Isau) u Haranu (sjeverni Irak), u veoma poznatoj porodici mutekelimuna (teologa). Njegov djed, Ebu el-Barkat Medžduddin ibn Tejmijje (umro 653. po Hidžri / 1255. po Isau) je bio renomirani učenjak hanbelijske pravne škole i njegov ''*Munteqal-Ahbar*'' (izbor Poslanikovih hadisa), koji klasificira hadise na kojima je bazirano (zasnovano), islamsko zakonodavstvo, se i danas smatra veoma vrijednim radom. Isto tako, učenjačko dostignuće Ibn Tejmejjevog oca, Šihabuddina 'Abdul-Halim Ibn Tejmijje (umro 682. po H. / 1284. po Isau) je rasprostranjeno.

obrazovanje

U ranom djetinjstvu Ibn Tejmijje je bio vrijedan učenik. U potpunosti se upoznao sa svim sekularnim (svjetovnim), i vjerskim znanostima svoga vremena. Posebnu pažnju je posvetio arapskoj književnosti i stekao temeljno poznavanje gramatike i leksikografije. Ne samo da je postao stručnjak u poznavanju djela velikog arapskog gramatičara Sibawejha "*El-Kitab*", koje je smatrano najvećim autoritetom gramatike i sintakse, već je ukazivao na greške u njemu. On je dominirao znanjem sve tada dostupne proze i poezije. Štaviše, proučavao je historiju predislamske Arabije, kao i historiju

post-islamskog perioda. Najzad, naučio je matematiku i kaligrafiju.

A što se tiče vjerskih nauka, Ibn Tejmijje je proučavao Qur'an, hadis i šeri'at. Učio je hanbelijski fikh od svog oca i postao je istaknuti predstavnik hanbelijske pravne škole. Prenosi se da je stekao znanje hadisa u Siriji kao Ibn Abdudajam. Drugi od njegovih učitelja je bio Šemsuddin Abdurrahman el-Maqdisi (umro 682. / 1283.). Tako je Ibn Tejmijje dobio temeljno poznavanje "*Sihaah Sittah*" i "*Musneda*" Imama Ahmeda.

Ibn Tejmijje je gajio veliku ljubav prema tefsiru (tumačenju Kur'ana). Pročitao je preko stotinu komentara Kur'ana.

Kompletirao je svoje učenje kada je bio tinejdžer, a u 19. god. je postao profesor Islamskih znanosti. Dobro učen u kur'anskim znanostima, hadisu, fikhu, 'aqidi, arapskoj gramatici i drugome, počeo je davati fetwe na pravna pitanja, bez slijeđenja ijedne tradicionalne pravne škole: hanefijske, malikijske, šafijske ili hanbelijske. Branio je ispravnu poslaničku tradiciju argumentima koji su, iako uzeti iz Kur'ana i sunneta, bili skoro nepoznati ljudima njegovog vremena.

Kada je Ibn Tejmijje izgubio svoga oca, 682. / 1283., u dobi od 22 godine, produžio je u Assakurijjah. Počeo je predavati tefsir u Emevijskoj džamiji, a 695. / 1296. je počeo da predaje u "Hanbelijji" u Damasku. Uskoro postaje istaknut među vodećim učenjacima Sirije, a postao je neizmjerno omiljen i među masama.

Muslimanski historičari, kao što su Ez-Zehebi, Ibn Kesir, Ibn el-'Imad el-Hanbeli i mnogi drugi, hvalili su Ibn Tejmijju i smatrali ga jednim od najvećih islamskih učenjaka svih vremena.

Kao rezultat Ibn Tejmijjine popularnosti, neki utjecajni vjerski učenjaci su postali ljubomorni na njega i čak revoltirani zato što je on izazvao kadije na pravna pitanja. Ibn Tejmijje je odbio učenja izložena u "*El-Futuhat el-Mekkah*" (Mekkanskim otkrovenjima), i "*Fusus el-Hakim*" (Mozaiku mudrosti) šejha Muhjiddina ibn el-'Arabija (umro 638. po H. / 1240. po Isau), najautoritativnijeg sufije i učitelja tesawwufa - kao nepodudarne sa učenjima Kur'ana i sunneta, time izazivajući gnjev sufija, i zadobivši antipatije vlasti.

povratak u Damask

U Kairu se Ibn Tejmijje zaposlio u predavanju i reformativnim aktivnostima oko tri godine. U isto vrijeme, obavljao je funkciju sultanovog savjetnika i pomogao je u donošenju nekoliko važnih reformi uvedenih u Egiptu i Siriji. Nekoliko kraljevskih ukaza bilo je izdato na njegov savjet 712. / 1312. god. Posjetio je Quds iste godine, pa potom otišao na hadždž i najzad se vratio u Damask 713. / 1313. Od tada pa nadalje posvjetio je svoju pažnju prvenstveno na pravne probleme iako je nastavio sa predavanjima. Njegov glavni učenik je bio Ibn Qajjim el-Džewzijje (umro 751. / 1350. god.), koji je bio najzaslužniji za širenje njegovih ideja.

zadnje godine

Između 721. / 1321. i 726. / 1326. Ibn Tejmijje se posvetio predavanjima u medresi Hanbelijje i svojoj medresi Qassasin i prerađujući neke od svojih ranijih radova. 726. / 1326. god. njegovi protivnici su ponovo skovali zavjeru da učine da bude uhapšen. Ovdje je on nastavio pisanje svog komentara Kur'ana, kao i studije (rasprave) i monografije na različite teme.

Ibn Tejmijje je umro u zatvoru u Damasku u noći subote na nedjelju, 20. zul-ka'de 728. / 26-27. septembra 1328. u dobi od 67 godina i ukopan je u groblju sufija u Damasku.

Narod Damaska, kod kojeg je je on uživao veliko poštovanje i čast, organizovao mu je divan ispraćaj. Oko 200.000 ljudi i 15.000 žena je prisustvovalo njegovoj dženazi. Ukopan je u groblju sufija u Damasku, gdje je ukopana njegova majka.

Ukupan broj Ibn Tejmijjinih radova je 621, iako su mnogi od njegovih radova izgubljeni. Neki od Ibn Tejmijjinih pisanja obrađuju slijedeće teme i pobrojani kako slijedi:

1. "*El-Džewabus-Sahih limen beddele dinel-Mesih*"(odgovor na kritike protiv islama od strane kršćana)
2. "*Redd 'ala el-Mantiqijjin*" (pobijanje filozofa)
3. "*Kitabus-Sijasah eš-Šeri'ah*" (bavi se političkom teorijom i upravljanjem u islamu)
4. "*Minhadžus-Sunneh en-Nebewijjeh*" (pobijanje ši'itskih vjerovanja napisanih kao odgovor na "*Minhadul-Karanmah*"od Ibnul-Mutahhira el-Hillija)
5. "*Zijarah el-Qubur*" (kritika obožavanja svetaca, posredništva i sujevjernih vjerovanja)
6. "*Medžmu'atur-Resa'il el-Kubra*" (knjiga sadrži tekstove na različite teme)
7. "*Medžmu'ul-Fetawa*" (kolekcija mišljenja na različita pitanja)
8. "*Medžmu'atur-Resa'il wel-Mesa'il*" (sadrži tekstove i pravna mišljenja na različite teme)
9. "*Medžmu'at Šejhul-Islam Ahmed Ibn Tejmijje*" (sadrži rasprave iz islamskog prava i pravna mišljenja proglašena od Ibn Tejmijje)

Sadržaj izvora:

1- '*El-Ihsan bi tertib Ibn Hibban*' - Ali b. Balban El-Farisi. Autorizirao i provjerio Kemal Jusuf El-Hut. Prvo izdanje 1407 h. - Dar Kutub Ilmije - Bejrut.
2 - '*Irwaul-Galil fi tahridž ehadis Menaru Sebil*' - Muhammed Nasiruddin Albani --prvo izdanje - 1399 h. - Mekterb Islami.
3 - '*Isti'ajab fi esma El-Asahab*' - Ebu Omer Jusuf b. Abdullah b. Abdul-Berr - sa podnapisom '*Isabe fi temjiz sahabe*' - prvo izdanje - 1328 h. - Štamparija 'Sea'de' Egipat.
4 - '*Esedu gabe fi me'arifeti sahabe*' - Ebu Hasen Ali b. Esir - Dar Ihja turas arebi - Bejrut - Libanon.
5 - '*Isabe fi temjiz sahabe*' Hafiz Ahmed b. Ali b. Hadžer El-Askelani - prvo izdanje - 1328 h. - Štamparija 'Sea'de' Egipat.
6 - '*El-I'alam*' - Riječnik biografija najpoznatijih ljudi i žena od arapa i poarapljenih naroda i orijenatalista' - Hajruddin Zerkeli - drugo izdanje.
7 - '*I'alamu muwaqain an Rabbil-alemin*' - Ibn Qajjim El-Dževzije - provjera : Muhammed Muhidin Adbul-Hamid - prvo izdanje 1374 h.
8 - '*Iqtida sirati-l-musteqim fi muhalefi ashabil-džahim*' - Šejhul-Islam Ahmed b. Tejmijje, - provjera: Nasir b. Abdul-Kerim El-Aql - prvo izdanje 1404 h. - Štamparija Šeriketu Ubejkan.
9 - '*El-bidaje we nihaje*' - Ebu Fida' Ismail b. Kesir - prvo izdanje - 1966 g. - Mektebetu Me'arif - Bejrut.
10 - '*El-Bidau we nehju anha*' - Muhammed b. Weddah Qurtubi Andalusi - drugo izdanje 1402 h. - Dar Raid El-Arebi - Bejrut.
11 - '*Tarihul-Kebir*' - Ebu Abdullah Muhammed b. Ismail El-Buhari - Mektebe Islamije - Turska.
12 - '*Tahridž ehadis Ihja ulumud-Din*' - verifikovao Ebu Abdullah Mahmud El-Haddad - prvo izdanje - 1408 h. - Dar Asime - Rijad.
13 - '*Tefsir Kur'an Azim*' - Hafiz Ebu Fida' Ismail b. Kesir - Dar Ihja turas arebi - 1415 h.
14 - '*Tertib medarik we taqrib mesalik lime'arifeti e'alam mezheb Malik*' - Qadi Ijjad b. Musa b. Ijjad El-Basti - provjera: Seid Ahmed E'arab - Izdanje Ministarstvo vakufa Alžir.

15 - '*Takribu tehzib*' - Hafiz Ibn Hadžer El-Askelani - provjera: Ebu Ešbal Pakistani - izdanje Dar Asime - prvo izdanje - 1416 h.
16 - '*Talhisul-Habir fi tahridž ehadis Rafi'i Kebir*' - Ahmed b. Ali b. Hadžer El-Askelani - provjera: Šaban Ismail - izdanje Mektebetu kulijat Azharije - 1399 h.
17 - '*Tehzib esma we lugat*' - Ebu Zekerija Muhiddin b. Šeref Nevevi - Idaretu tiba'a Munirije.
18 - '*Tehzibu tehzib*'- Hafiz Ahmed b. Ali b. Hadžer El-Askelani - prvo izdanje - 1327 h. - Daire me'arif nizamije - Indija.
19 - '*Tevesul*' - Muhammed Nasiruddin Albani - drugo izdanje - 1297 h. - Mekteb Islami.
20 - '*Džami'a Ahkam Kur'an*' - Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed Kurtubi - izdanje Dar kutub ilmije.
21 - '*Džami'a bejjan an ta'vil ala Kur'an*' - Ebu Džafer Muhammed b. Džerir Taberi - provjera: Mahmud i Ahmed Šakir - Dar me'arif - Egipat. I izdanje Dar me'arife - Bejrut 1400 h. i izdanje Dar terbije we turas - Mekka Mukereme.
22 - '*Džerh we te'adil*' - Abdur-Rahman b. Ebi Hatim - prvo izdanje - Daire me'arif osmanije - Indija 1372 h.
23 - '*Hulasetu tezhibu tehzib kemal fi esmai ridžal*' - Ahmed b. Abdullah El-Hazredži - prvo izdanje 1391 h. - Izdavač Mektebetu matbuat islamije.
24 - '*Der'u te'arud aql we naql*' - Šejhul-Islam Ahmed b. Tejmijje - provjerio dr. Mahmud Rešad Salim - prvo izdanje 1401 h. - Štamparije Džami'a Imam Muhammed b. Saud Islamije.
25 - '*Durul-mensur fi tefsir bil-ma'sur*' Dželaluddin Abdu-r-Rahman Sujjuti - Izdavač Muhammed Emin Demedž - Bejrut.
26 - '*Redd ala Ahne'i*' - Šejhul-Islam Ibn Tejmijje - Štamparija Selefije.
27 - '*Ruh*' - Ibn Qajjim El-Dževzije - provjera Muhammed Ijjad i Muhammed Serdžani - izdavač Mektebetu Nasir - Kairo.
28 - '*Rawdetu talibin*' - Ebu Zekerija Jahja b. Šeref Nevevi - Mekteb Islami.
29 - '*Zadul-Me'ad fi hedj hajrul-ibad*' - Šemsuddin Muhammed b. Ebi Bekr poznat kao Ibn Qajjim El-Dževzije. Provjera Šuajb i Abdul-Qadir Arnaut - prvo izdanje 1399 h. - Muesetu Risale.
30 - '*Zuhd*' - Abdullah b. Mubarek - provjera Habibu Rahman El-E'azemi - izdavač Dar kutub ilmije.

31 - '*Sunnen Tirmizi*' - Imam Ebu Isa Tirmizi - provjera Abdur-Rahman Muhammed Osman - drugo izdanje 1403 h. - Daru l-Fikr.
32 - '*Sunnen Darimi*' - izdavač Dar ihja sunne Muhammedije.
33 - '*Sunnen Ebi Davud*' - provjera, potvrda i komentar Muhiddin Abdul-Hamid - Mektebetu Rijad hadise.
34 - '*Sunnen Ibn Madže*' - provjera Muhammed Fuad Abdu-l-Baqi - Dar Ihja turas arebi.
35 - '*Sunnen Nesai*' - prvo izdanje 1348 h. - Egipatska štamparija na Azharu.
36 - '*Sijjer e'alam nubela*' - Hafiz Muhammed Ahmed Zehebi - kontrolu nad provjerom obavio Šuajb Arnaut - drugo izdanje 1402 h. - Muesesetu Risale - Bejrut.
37 - '*Sire Nebevije*' - Ibn Hišam - provjera Mustafa Suka, Ibrahim Ebjari i Abdul-Hafiz Šelebi - drugo izdanje 1375 h. - Štamparija Mustafa Babi Halepi.
38 - '*Šerh sudur bi-hal mewta we kubur*' - Dželaluddin Sujjuti - izdanje Dar Ihja kutub arebije.
39 - '*Sarimul-Menki fi redd ala Sebki*' - Muhammed b. Ahmed b. Abdul-Hadi - Štamparija Imam - Egipat.
40 - '*Sihah, tadž lugati we sihah arebije*' - Ismail b. Hamad Dževheri - provjera Ahmed Abdul-Gaffur Attar - drugo izdanje 1402 h.
41 - '*Sahih Buhari*' - Mektebe islamije - Turska, 1979 g.
42 - '*Sahih Tirmizi*' - Muhammed Nasiruddin Albani - prvo izdanje 1408 h. - Mekteb Islami.
43 - '*Sahih džami'a sagir we zijadetuhu*' - Muhammed Nasiruddin Albani - drugo izdanje 1408 h. - Mekteb islami.
44 - '*Sahih Sunnen IbnMadže*' - Muhammed Nasiruddin Albani - treće izdanje 1408 h. - Mekteb islami.
45 - '*Sahih Muslim*' - provjera Muhammed Fuad Abdul-Baqi - izdavač Riase amme li-idarat buhus ilmije we ifta we daweti we iršad - 1400 h.
46 - '*Sahih Nesai*' - - Muhammed Nasiruddin Albani -prvo izdanje 1408 h. - Mekteb islami.
47 - '*Daif džami'a sagir we zijadetuhu*' - Muhammed Nasiruddin Albani - drugo izdanje 1399 h. - Mekteb islami - Bejrut.
48 - '*Tabekat Hanabile*' - Qadi Ebu Husejn Muhammed b. Ebi Je'ala - ispravka Muhammed Hamid Fikhi - Štamparija Sunne Muhammedije.

49 – '*Tabekat Šafi'ije kubra*' – Abdul-Wehab b. Ali Sebki – provjera Abdul-Fettah Hilw i Mahmud Tanahi – prvo izdanje 1383 h. – Štamparija Isa Babi Halepi.
50 – '*Fethu-l-Bari šerh Sahih Buhari*' – Hafiz Ahmed b. Ali b. Hadžer – Selefije 1380 h.
51 – '*Feth Rabbani bi tertib Musned Imam Ahmed b. Hanbel Šejbani me'a muhtesar šerhihi Bulug Emani min esrar Feth Rabbani*' – Ahmed b. Abdur-Rahman Bena – prvo izdanje 1377 h.
52 – '*Fadlu salati ala Nebijj* ﷺ' – Imam Ismail b. Ishak Džehdemi-provjera Muhammed Nasiruddin Albani – izdavač Mekteb Islami – drugo izdanje 1397 h.
53 – '*Kešf estar an zewaid Bezzar ala Kutubi sitta*' – Hafiz Nuruddin Hajsemi – provjera Habibur-Rahman E'azemi – prvo izdanje – 1399 h. – Muesestu Risale.
54 – '*Kešf hafa we muzilu ilbas amma ištuhire min ehadis ala elsineti nas*' – Ismail Adžluni – drugo izdanje 1351 h. – Dar Ihja turas arebi – Bejrut.
55 – '*Medžme'a zewaid we menbe'a fewaid*' – Ali b. Ebi Bekr Hajsemi – drugo izdanje 1967 g.
56 – '*Medžmu'a šerh muhezeb*' – Muhiddin b. Šeref Nevevi – izdavač Zekerija Ali Jusuf – Štamparija Asime – Kairo.
57- '*Medžmu'a fetawa Šejhul-Islam Ahmed Ibn Tejmijje*' – sakupio Abdu Rahman b. Kasim uz pomoć sina Muhammeda – prvo izdanje 1381 h. – Štamparije Rijad.
58 – '*Medaridž salikin bejne menazil Ijjake ne'abudu we Ijjake nestein*' – Ibn Qajjim El-Dževzije – provjera Muhamed Hamid Fikhi – 1375 h. – Štamparija Sunne Muhammedije.
59 – '*Mustedrek Hakim ala Sahihajn me'a talhis Zehebi*' – izdavač Mekteb Matbuat islamije – Halep – Dar Fikr.
60 – '*Musned Imam Ahmed*' – prvo izdanje 1389 h. – Mekteb Islami za štampu i izdavanje – Dar Sadir – Bejrut.
61 – '*Musned Imam Ahmed*' – provjera Ahmed Šakir – Dar Me'arif – Egipat – 1375 h.
62 – '*Musned Imam Šafija*' – prvo izdanje 1400 h. – Dar Kutub Ilmije – Bejrut.
63 – '*Musanif*' – hafiz Abdullah b. Muhammed b. Ebi Šejbe – provjera Muhtar Ahmed Nedewi – prvo izdanje 1401 h. – Dar Selefije – Indija.

64 - '*Musanif*' - Abdur Rezaq b. Hamam San'ani - provjera Habibu Rahman El-E'azemi - prvo izdanje 1392 h. - Medžlis ilmi - Mekteb Islami.
65 - '*Mu'adžem buldan*' - Jakut Hamevi - Dar Ihja turas Arebi - Bejrut.
66 - '*Mu'adžem sagir*' - Hafiz Ebu Kasim Taberani - izdavač Mektebe Selefije - Medine Munevere godine 1388 h.
67 - '*Minhetul me'abud tertib Musned Tajalisi Ebi Davud*' - Ahmed Abdu Rahman Bena - drugo izdanje 1400 h. - izdavač Mektebe Islamije - Bejrut.
68 - '*El-Muwete'a*' - Imam Malik b. Enes - ispravke i numerisanje : Muhammed Fuad Abdul-Baqi - Kitab Še'ab.
69 - '*Wefijjat e'ajjan we enba ebna zeman*' - Ahmed b. Muhammed b. Halkan - provjera Muhamed Muhiddin Abdul-Hamid - prvo izdanje 1367 h. - Štamparija Se'ade - Egipat.

Sadržaj: